

POLIROM

Tracy Chevalier

Ultima fugară

BIBLIOTECA POLIROM

Tracy Chevalier

Ultima fugară

Traducere din limba engleză
și note de Ona Frantz

POLIROM
2013

© 2013 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53, C.P. 15-728

ISBN ePub: 978-973-46-3610-5

ISBN PDF: 978-973-46-3611-2

ISBN print: 978-973-46-3449-1

Coperta: Laurențiu Midvichi

Foto copertă: © Małgorzata Maj/Trevillion Images

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată în colaborare cu elefant.ro

TRACY CHEVALIER s-a născut în 1962 și a copilărit în Washington. Părăsește Statele Unite în 1984, stabilindu-se în Anglia. După ce lucrează câțiva ani ca redactor, obține masteratul în literatură la University of East England. Debutează în 1997 cu romanul *Albastru pur*, care se bucură imediat de un succes răsunător. Doi ani mai târziu îi apare *Fata cu cerceș de perle*, considerat de *Publisher's Weekly* „un fenomen editorial” și care atinge în scurt timp cifra record de un milion de exemplare. În anul 2000, lanțul de librării Barnes & Noble îi acordă premiul pentru una dintre cele mai bine vândute cărți în SUA. Romanul este recompensat cu premiul cititorilor revistelor *People*, *Time* și *Elle*. În anul 2001 publică un al treilea roman, *Îngeri căzători*, frescă a Angliei edwardiene, aflat luni întregi pe lista de bestselleruri din Anglia și SUA. Tracy Chevalier a adus un suflu nou romanului de atmosferă, în care reconstituirea istorică îi fascinează pe cititori, indiferent de gusturi.

ORIZONT

Nu putea să se întoarcă. Atunci când își anunță pe neașteptate familia că avea s-o însoțească în America pe sora ei, Grace – când se apucă să-și pună bunurile în ordine, păstrându-le doar pe acelea de care avea nevoie, când își dăruie toate quilturile¹, când își luă rămas-bun de la unchii și mătușile ei, sărutându-și verii, nepoatele și nepoții, când urcă în trăsura cu care aveau să plece de la Bridport, când ea și Grace se luară de braț și porniră pe pasarela de la Bristol –, Honor Bright făcu toate aceste lucruri cu un gând nerostit: *aș putea oricînd să mă întorc*. Însă pe sub cuvintele acestea se întindea grija că, după ce va fi făcut ultimul pas pe pămînt englezesc, viața lui Honor avea să se schimbe pentru totdeauna.

Gîndul întoarcerii îi alină durerea pricinuită de pregătirile din săptămînile de dinaintea plecării, precum stropul de sare ce se adaugă în secret la sosuri ca să le îmblînzească tăria. Îi îngădui să-și țină firea și să nu izbucnească în plîns, cum pățise prietena ei, Biddy, când Honor îi dăruise quiltul la care tocmai terminase de brodat: o lucrătură din romburi de culoarea castanei, galbene și crem cusute împreună în forma unei stele cu opt colțuri, Steaua Betleemului, brodată cu harpe și înconjurată de o bordură cu motiv reprezentînd pene, după tipicul care o făcuse cunoscută. Obștea îi dăruise și ea un quilt cu semnături – fiecare pătrat fusese cusut și semnat de cîte un prieten sau un membru al familiei – și nu era loc pentru amîndouă quilturile în cufărul ei. Quiltul cu semnături nu era la fel de frumos lucrat ca al ei, dar n-avu încotro și trebui să-l ia.

— Ți-am mai bine-l ții matale, să-ți amintească de mine, stăruie ea, pe cînd prietena ei, înlăcrimată, încerca să-i împingă înapoi mîinile în care ținea quiltul Steaua Betleemului. În Ohio o să mai fac și alte broderii.

Sărind peste gîndurile despre călătorie, Honor încercă să își îndrepte mintea către locul unde avea să ajungă, casa acoperită cu șindrilă pe care viitorul ei cumnat din Ohio o descrisese sumar în scrisorile către Grace. „Este o casă solidă, chiar dacă nu din piatră, cum ești matale obișnuită“, scrisese Adam Cox. „Cele mai multe case se fac din lemn. Numai atunci cînd se întemeiază o familie și e puțin probabil să se mai mute, atunci își construiesc o casă din cărămidă.“

„Se află pe Strada Principală în capăt, la marginea orașului“, continuase el. „Faithwell este încă mic, are cincisprezece familii de Prieteni². Dar va crește, prin milostenia Domnului. Prăvălia fratelui meu se află în Oberlin, un oraș mai mare, la trei mile distanță. Amîndoi nădăjduim s-o strămutăm de acolo cînd Faithwell va fi crescut îndeajuns cît să țină o postăvărie. Aici le numim «textile». Sînt multe cuvinte noi de învățat în America.“

Honor nu-și putea închipui traiul într-o casă făcută din lemn, care ardea atît de repede, se încovoia cu ușurință, scîrțîia și gema și nicidecum nu te ducea cu gîndul la trăinicie, cum avea darul s-o facă piatra sau cărămida.

Cu toate că încercase să-și îndrepte neliniștea către casa de lemn în care avea să locuiască, nu-și putea opri gîndurile să-i rătăcească înspre călătoria cu Aventurierul, vasul care avea să le poarte peste Atlantic. Ca orice locuitor din Bridport, Honor se învățase cu vasele maritime. Uneori, cînd sosea cîte un transport de cînepă, îl însoțea pe tatăl său în port. Ba chiar urca pe punte și se uita la marinari cum strîng velele, cum fac colaci parîmele și spală punțile. Dar niciodată nu călătorise cu vreun asemenea vas. Odată, pe cînd avea zece ani, tatăl ei o dusese o zi întregă în satul vecin Eype, unde Honor, Grace și frații ei se plimbaseră cu barca. Lui Grace îi plăcuse la nebunie pe apă, țipase tot timpul și rîsesse în hohote și se prefăcuse gata să cadă în apă. Însă Honor se prinsese zdravăn cu mîinile de marginile bărcii, în timp ce frații ei vîsleau, încercînd să nu pară speriați de clătînături și de senzația ciudată și neplăcută de a nu mai avea pămînt stabil pe care să pună piciorul. O urmărise cu privirea pe mama ei cum umbla încolo și încioace pe plajă în rochia ei închisă la culoare și cu boneta albă pe cap, așteptîndu-și copiii să se întoarcă în siguranță. De atunci, Honor se ferise să mai urce vreodată într-o barcă.

Auzise istorisiri despre traversări groaznice, dar spera că avea să facă față, ca întotdeauna cînd avea de înfruntat greutăți, cu neostoită răbdare. Dar nu știa să-și țină echilibrul pe punte. Asta îi spusese marinarii. Poate că ar fi trebuit să-și dea seama și singură încă de cînd tălpile i se întîlniseră cu apa în barca aceea cu vîsle. După plecarea din Bristol, rămăsese pe punte împreună cu Grace și cu ceilalți, uitîndu-se cum defilau pe alături Somersetul și coasta de nord a Devonului. Pentru ceilalți pasageri lipsa de stabilitate era un lucru nou și amuzant, dar lui Honor îi dădu o neliniște crescîndă, făcînd-o să răspundă la mișcările corabiei cu încruntarea sprîncenelor, încordarea umerilor și o greutate adînc în pîntece, dar în cele din urmă, pe cînd Aventurierul trecea de Insula Lundy, stomacul lui Honor se zvîrcoli și o făcu să vomite pe punte. Un marinar care trecea pe acolo izbucni în rîs.

— Bolește și nici n-am ieșit bine din Canalul Bristol! se veseli el. Stai s-ajungem la ocean. *Atunci* o să vezi tu ce-i aia să-ți fie rău!

Honor boli pe umărul lui Grace, apoi pe paturile ei, apoi pe podeaua micuței lor cabine, într-un lighenaș emailat. Vărsă și cînd nu-i mai rămăsese nimic în stomac, trupul său izbutind, ca un magician, să facă să apară ceva din nimic. După nici o astfel de criză nu se simțea mai bine. Cînd ajunseră la Atlantic și vaporul își începu lunga balansare în sus și în jos pe crestele valurilor, ea continuă să se simtă rău. Doar că acum bolea și Grace, ca și aproape toți ceilalți pasageri – care își reveniră totuși la un moment dat, cînd se obișnuiră cu noul ritm al vasului. Honor nu reuși să se obișnuiască; greața n-o părăsi o lună întregă, cît dură călătoria.

Cînd nu era ea însăși chinuită de răul de mare, Grace o îngrijea pe Honor, clătindu-i așternutul,

golind ligheanul, aducînd supă de carne și pesmeți tari marinărești, citindu-i din Biblie sau din cele cîteva cărți pe care le luaseră cu ele: *Parcul Mansfield*, *Vechiul magazin de curiozități*, *Martin Chuzzlewit*. Ca să-i mai abată atenția lui Honor, sporovăia întruna despre America, încercînd s-o facă să se gîndească mai degrabă la ceea ce le aștepta decît la grozăviile prin care treceau. „Ce-ai prefera să vezi, un urs sau un lup?” întreba ea, apoi își răspundea singură: „Cred că un urs, fiindcă lupii sînt ca niște cîini mai mari, pe cînd altul ca ursul nu-i. Cum ai prefera să călătorești, cu vaporul cu aburi sau cu trenul?”.

Honor gemea la gîndul încă unui vas pe apă. „Da, un tren“, încuviința Grace. „Aș fi vrut să existe un tren cu care să mergem de la New York în Ohio. O să fie cîndva. Ah, Honor, închipuie-ți: curînd vom fi în New York!”

Honor se strîmba, dorindu-și să fie și ea în stare să privească mișcarea asta ca pe o mare aventură, așa cum era limpede că o privea Grace. Din tot neamul Bright, sora ei fusese întotdeauna cea care n-avea stare, cea care ar fi fost gata oricînd să-și însoțească tatăl în călătoriile lui la Bristol, la Portsmouth sau la Londra. Ba chiar fusese de acord să se mărite cu un bărbat mai în vîrstă și mai plictisitor, care însă îi promisese o viață departe de Bridport. Grace făcuse cunoștință cu familia Cox – alcătuită din cinci frați – cu cîțiva ani în urmă, atunci cînd veniseră toți din Exeter să deschidă aici o postăvărie, dar manifestase interes față de Adam doar atunci cînd acesta se hotărîse să se mute în Ohio. Un alt frate – Matthew – plecase deja acolo, dar între timp rămăsese beteag, iar soția lui scrisese rugînd ca vreunul dintre frați, care ar fi fost liber, să vină să ajute la bunul mers al afacerii. Odată ce Adam se mutase în America, între el și Grace începuse o corespondență regulată, în care ea, prin aluzii fine, îl făcuse în cele din urmă să-i ceară să vină în Ohio, să-i fie soție și să administreze prăvălia împreună cu Matthew și Abigail.

Familia Bright se arată surprinsă de alegerea lui Grace; Honor își închipuise mereu că sora ei avea să se mărite cu un bărbat mai plin de viață. Dar pe Grace o emoționa atît de tare perspectiva de a locui în America, încît nu părea s-o deranjeze răceala viitorului ei soț.

Deși răbdătoare, și poate simțindu-se vinovată pentru faptul că-și supunea sora la două săptămîni de rău de mare, pînă și pe Grace începu s-o irite boala persistentă a lui Honor. După cîteva zile renunță s-o mai îndemne la mîncare, căci Honor nu izbutea să țină nimic în stomac mai mult de cîteva minute. Începu să-și lase sora singură în cabină, în timp ce ea ieșea pe punte să se plimbe sau să coasă și să stea la taclale cu celelalte femei de la bord.

Honor încercă s-o însoțească pe Grace la o Adunare pentru închinăciune organizată de cei cîțiva Prieteni care se aflau pe vapor, dar, sînd în tăcere alături de ei într-o cabină strîmtă, nu putea să-și alunge gîndurile și să-și golească mintea, de teamă că dacă făcea asta avea să-și piardă și fărîma de stăpînire de sine pe care o mai avea și să verse în fața tuturor. Nu după mult timp, legănarea vasului și răscoala din pînțece o forțară să plece din cabină.

Cîteodată, în anevoioasa călătorie de la Bristol la New York, pe cînd zăcea încovrigată ca o crevetă în patul ei înghesuit sau îndoită de mijloc deasupra oalei de noapte, Honor se gîndea la

mama ei sînd în picioare pe prundișul plajei de la Eype, cu boneta albă pe cap, și se întreba de ce oare părăsise siguranța casei părintești.

Știa de ce: o rugase Grace, sperînd că o viață nouă avea să înăbușe durerea din sufletul surorii sale. Honor fusese respinsă de iubit și, cu toate că spiritul ei nu era la fel de aventuros, perspectiva de a rămîne într-o comunitate care îi arăta compătimire o împinsese s-o urmeze pe Grace. În Bridport nu se simțise niciodată nemulțumită, dar, odată ce Samuel rupsesse logodna cu ea, fusese la fel de nerăbdătoare să plece ca și Grace.

Toate hainele îi răspîndeau o putoare cărnoasă de care nu putea scăpa. Honor se ferea de ceilalți pasageri și chiar de sora ei; nu suporta dezgustul amestecat cu milă care se citea pe fețele lor. Așa că își găsi un loc între două butoaie pe puntea adăpostită de vînt și se piti acolo, la o parte din calea marinarilor ocupați și-a pasagerilor curioși, dar îndeajuns de aproape de balustradă cît să poată da fuga să vomite în apă fără să atragă atenția. Prefera să rămînă pe punte chiar și cînd începea ploaia și se făcea frig, decît să se întoarcă în cabina minusculă, să se întindă pe scîndurile tari care țineau loc de pat și să stea cu nasul în păturile ei puturoase. Cu toate astea, se arăta indiferentă la peisajul marin – nemărginirea apei și a cerului, care contrasta atît de puternic cu netezimea dealurilor verzi și-a gardurilor vii din Dorset. Pe cînd ceilalți se uimeau și se bucurau la vederea norilor de furtună și a curcubeielor și razelor de soare care transformau apa în argint, a bancurilor de delfini care urmau vasul sau la apariția unei cozi de balenă, lui Honor monotonia și greața îi ucideau orice puțință de-a se minuna la asemenea întrupări ale naturii.

Cînd nu se apleca peste balustră, încerca să-și mute gîndul de la stomacul care o durea și i se răscolea, aducîndu-și din cabină peticele din care făcea quilturi. Ca dar de călătorie, mama ei îi tăiasse sute de hexagoane din pînză galbenă și crem și tipare de hîrtie cu ajutorul cărora Honor să coasă bucățile de pînză în rozete. Sperase ca pînză la sfîrșitul călătoriei să termine de lucrat un quilt întreg cu model floral, dar din pricină că puntea se legăna neîncetat, nu reușea să-și găsească un ritm al împunsăturilor mărunte și egale ce reprezentau semnul ei distinctiv. Pînză și îndeletnicirea atît de simplă de a însăila ușor hexagoanele pe tipare – prima cusătură pe care o învățase Honor în copilărie – cerea mai multă atenție decît îi îngăduia mișcarea oceanului. Curînd deveni limpede că orice lucrătură de care s-ar fi apucat i-ar fi fost pentru totdeauna pîngărită de greață, sau de gîndul la ea, ceea ce era cam totuna. După ce încercă timp de cîteva zile să coasă rozetele, Honor așteptă un moment în care nu mai era nimeni prin preajmă și aruncă bucățile de pînză peste bord – numai să dea cu ochii de ele și iarăși i s-ar fi făcut rău. Era o șocantă risipă de pînză prețioasă și știa că ar fi trebuit să i le dea lui Grace sau vreunei alte femei de pe vapor, dar se rușina de mirosul care persista în ele, ca și de slăbiciunea ei. Uitîndu-se la micile bucăți de pînză cum filfiau în jos spre apă și dispăreau, Honor simți că i se liniștește stomacul fie și pentru cîteva clipe.

— Uită-te la orizont, i-a spus într-o zi un matelot pe un ton autoritar, după ce fusese martor la icnetele ei seci. Urcă la proră și uită-te țintă încotro ne îndreptăm. Nu da atenție la țopăit și izbit, la legănat și rostogolit. Uită-te la ce nu se mișcă. Atunci o să și se liniștească stomacul.

Honor încuviință din cap, cu toate că știa că sfatul lui n-avea s-o ajute la nimic, fiindcă încercase deja și asta. Încercase tot ce i se sugerase pînă atunci: ghimbir, o sticlă cu apă fierbinte la picioare, un plic de ceai pe gît. Acum îl cerceta pe marinar cu coada ochiului, fiindcă nu mai văzuse niciodată de aproape un bărbat negru. Nu locuia nici unul în Bridport, iar cu ocazia singurei sale vizite la Bristol văzuse o trăsură cu vizitiu negru, care trecuse pe lîngă ea și dispăruse înainte să apuce ea să-l vadă mai bine. Acum Honor se uită cu luare-aminte la pielea bărbatului. Avea culoarea castanelor din copaci, deși era aspră și arsă de soare, nu netedă și lucioasă. O făcea să se gîndească la un măr care se copsese în copac pînă ajunsese de un roșu adînc, bogat, în vreme ce vecinii săi rămăseseră de un verde palid. Nu-i putea prinde accentul, era de oriunde și de nicăieri.

Matelotul o cerceta și el. Poate că nu întîlnise prea mulți quakeri pînă atunci, sau poate era curios să vadă cum arăta fața ei cînd nu era răvășită de greață. În mod normal, fruntea lui Honor era netedă, subliniată de sprîncenele ca niște aripi întinse deasupra ochilor mari și cenușii. Însă starea de rău îi grava riduri acolo unde nu mai fuseseră pînă atunci și-i vestejea frumusețea calmă a trăsăturilor.

— Cerul e atît de mare, că mă sperie, spuse ea, surprinzîndu-se singură prin faptul că vorbise.

— Bine-ar fi să te-nveți cu asta. Te-ndrepti spre un loc unde totu-i mare. La ce te mai duci în America, dacă-i pe-așa? Să-ți cauți soț? Englezii nu-s destul de buni pentru tine?

Nu, își spuse ea. Nu sînt.

— Îmi însoțesc sora, îi răspunse. Se mărită cu un bărbat din Ohio.

— Oho! pufni marinarul. Rămîi pe coastă, scumpete. Nu te duce nicăieri unde nu mai simți miros de ocean, așa zic eu. O să te-nfunzi în atîta pădure și-acolo o să rămîi. Ah, iar începe.

Făcu un pas înapoi, în vreme ce Honor se apleca din nou peste balustradă.

Căpitanul Aventurierului declară că aceasta era cea mai lină și mai rapidă traversare a Atlanticului pe care o reușise vreodată vasul său. Aflarea acestui fapt nu făcu decît s-o tortureze pe Honor. După treizeci de zile pe mare, se poticni, schelet ambulant, către docurile din New York, simțind că-și vomitase și ultima fărîmă de măruntaie, astfel încît nu mai rămăsese din ea decît o carcasă goală. Spre groaza ei, pămîntul sălta și se curba la fel de tare ca puntea navei, iar ea vomită pentru ultima dată.

Înțelese atunci că, dacă nu fusese în stare să facă față celei mai lesnicioase traversări pe care i-o putea dărui Domnul, n-avea să fie în stare niciodată să se mai întoarcă în Anglia. Pe cînd Grace îngenunchea pe ponton și îi mulțumea lui Dumnezeu că ajunsese în America, Honor se punea pe plîns, pentru Anglia și pentru vechea ei viață. Un ocean imposibil se întindea acum între ea și casă. Nu se mai putea întoarce.

Dragii mei mamă și tată, William și George,

Cu inima nespus de grea trebuie să vă înștiințez că astăzi s-a stins iubita noastră Grace. Domnul a luat-o la el atît de tînără și la vremea cînd era la un pas de o nouă viață în America.

Vă scriu dintr-un hotel din Hudson, Ohio, unde Grace și-a petrecut ultima perioadă a bolii. Doctorul a spus că e vorba de friguri galbene, care se pare că sînt mult mai răspîndite în America decît în Anglia. Nu pot decît să mă împac cu acest diagnostic, de vreme ce boala și simptomele ei nu-mi sînt cunoscute. După ce am fost martoră la dureroasa moarte a surorii mele, pot spune că Dorsetul e norocos să fi fost scutit de o asemenea grozăvie.

Am scris deja despre călătoria noastră peste ocean pînă la New York. Sper că ați primit scrisorile mele din New York și Philadelphia. Nu întotdeauna cînd înmînez aici o scrisoare am încredere că va ajunge la destinație. La New York ne-am schimbat planurile de călătorie și ne-am hotărît să luăm diligența pînă la Philadelphia și de-a lungul Pennsylvaniei pînă în Ohio, decît ambarcațiuni pe cursurile de apă și canalele New York-ului pînă la Lacul Erie și mai departe, spre Cleveland. Cu toate că mulți mi-au spus că asemenea vase sînt foarte diferite de vapoarele de pe mări, n-am putut îndura să mă văd iar pe apă. Mă tem acum că lipsa mea de curaj s-a dovedit fatală pentru Grace, căci poate nu s-ar fi molipsit de friguri dacă ne-am fi dus cu vasul pe apă. Avînd iertarea voastră și milostenia Domnului, va trebui să trăiesc cu această vină.

În afara unei crize ușoare de rău de mare, Grace s-a simțit foarte bine cît a durat traversarea și mai departe pînă la Philadelphia, unde am stat la Prieteni o săptămînă să ne venim în fire după călătorie. Acolo am avut ocazia să participăm la o Adunare de pe Strada Arcadei. Nu mi-am imaginat niciodată una atît de mare – trebuie să fi fost cinci sute de Prieteni în sală, de douăzeci de ori cît Bridportul. Sînt bucuroasă că a avut și Grace ocazia să vadă cu ochii ei așa o Adunare, măcar o dată în viață.

Cînd călătorești către Ohio, există o rețea statornică de Prieteni la care poți locui în Pennsylvania. Cît a fost drumul de lung – în orașe mari precum Harrisburg și Pittsburgh și în așezări mai mici – am fost primite cu brațele deschise, chiar și atunci cînd la Grace au început să se vadă primele semne de friguri galbene, la două zile după ce plecaserăm din Harrisburg. A început cu febră, frisoane și stări de greață, care pot vesti o mulțime de boli, așa că la început nu ne-am îngrijorat prea tare, doar că lui Grace îi era incomod mersul cu trăsurile de tot soiul cu care am traversat Pennsylvania.

Am stat cîteva zile în Pittsburgh, unde a părut că se mai întremează cît să stăruie să ne vedem

de drum. Regret că i-am dat ascultare în loc să-mi urmez instinctul, care îmi spunea că Grace are nevoie de mai multă odihnă, dar amîndouă eram nerăbdătoare să ajungem la Faithwell. Din nefericire, o zi mai târziu i s-a întors febra, de data asta însoțită de vomă neagră și de o nuanță gălbuie a pielii ei, despre care știm acum că arată îmbolnăvirea cu friguri galbene. Mi-am dat multă osteneală pînă am reușit să-i conving pe vizitii să nu ne abandoneze la marginea drumului, ci să ne ducă mai departe, către Hudson. Îmi pare rău să spun că a fost nevoie să țip la ei, cu toate că așa ceva nu este în firea unui Prieten. Ceilalți pasageri nu ne îngăduiau să ședem și noi înăuntru de frică să nu se molipsească, iar vizitii ne obligau să ne cocoțăm pe bagaje, în vârful diligenței. Era un loc foarte nesigur, dar am sprijinit-o pe Grace și am strîns-o bine în brațe ca să nu cadă.

La Hudson a mai rezistat doar o zi și apoi a chemat-o Domnul în casa Lui. În cea mai mare parte a timpului a delirat, dar cu cîteva ore înainte de a muri și-a recăpătat luciditatea pentru scurtă vreme și a fost în stare să-și declare dragostea pentru fiecare dintre voi. Aș fi preferat s-o duc cu mine la Faithwell, să-și găsească odihna veșnică acolo, printre Prieteni, dar deja o îngropaseră azi, la Hudson, fiindcă toată lumea se teme să nu se răspîndească infecția.

De vreme ce sînt atît de aproape de Faithwell, sînt hotărîtă să-mi continui drumul. Se află la doar patruzeci de mile către vest de Hudson, floare la ureche după cele cinci sute de mile pe care le-am străbătut în drumul nostru de la New York și după alte mii peste ocean. Mă doare sufletul că Grace era atît de aproape de noul ei cămin, și iată că n-are să-l vadă niciodată. Nu știu ce am să fac cînd voi ajunge acolo. Adam Cox încă nu a aflat vestea cea tristă.

Grace a suferit mult și a trecut prin toate cu mult curaj, dar acum și-a găsit pacea alături de Dumnezeu. Sînt încredințată că într-o bună zi o vom revedea, iar gîndul acesta aduce o oarecare alinare.

A voastră fiică și soră iubitoare,
Honor Bright

1. Quilt – acoperitoare de pat matlasată, compusă dintr-o lucrătură din petice (engl. *patchwork*) sau reprezentînd o singură bucată, o pînză simplă care constituie dosul quiltului, iar între ele, o umplutură călduroasă; coaserea tuturor acestora laolaltă, după diverse modele decorative, se numește *quilting*.
2. Quakeri; denumirea oficială a sectei quakerilor este Societatea Prietenilor.

QUILT

Pe Honor încă o mai surprindea faptul că trebuia să se bizuie întru totul pe străini care să-i ofere adăpost, s-o hrănească, s-o ducă dintr-un loc în altul, chiar și să-i îngroape moarta. În Anglia nu prea călătorise: în afară de câteva drumuri scurte pînă în așezările vecine, nu mai fusese decît la Exeter, pentru o Adunare anuală a Prietenilor, și o dată la Bristol, cînd tatăl ei mersese acolo pentru afaceri. Era obișnuită să cunoască majoritatea oamenilor cu care intra în contact, să nu fie nevoie să se prezinte și să dea detalii despre sine. Nici nu vorbea prea mult, preferînd tăcerea, căci astfel putea să observe lucruri și să mediteze. Grace fusese energica și vorbăreața familiei, adesea vorbind în locul surorii sale, astfel încît s-o scutească pe Honor de obligație. Acum, fără sora ei, Honor era silită să vorbească mai mult – să descrie și să redescrîe la nesfîrșit circumstanțele care o aduseseră acolo, în fața a diverși străini care preluau pe rînd controlul asupra persoanei sale, din clipa în care diligența le lăsase pe cele două surori Bright la hanul din Hudson.

După îngropăciunea lui Grace, Honor nu știuse dacă ar fi bine să-i trimită vorbă lui Adam Cox și să-l aștepte acolo ori să găsească singură o altă cale de-a ajunge la Faithwell. Descoperi însă că americanii erau oameni pricepuți și descurcăreți și că hangiul găsisese deja pe cineva care s-o ducă. Un bărbat mai în vîrstă, pe nume Thomas, se afla în vizită la Hudson, dar locuia în apropiere de Wellington, oraș aflat la șapte mile sud de Faithwell. El se oferă s-o ia pe Honor cu el pe drumul de întoarcere. La Wellington putea fie să găsească pe cineva care s-o ducă mai departe pînă la locuința lui Adam Cox, fie să-i trimită vorbă lui Adam ca să vină s-o ia.

— Doar că trebuie să plecăm devreme, îi spuse Thomas, fiindcă vreau să fac o singură zi pînă acasă.

Porniră spre Wellington cînd nici nu se crăpase de ziuă, înghesuind în spatele lor, în chervan, cufărul ei. Era plin cu hainele lui Grace, căci Honor nu-i mai luase și cufărul, ca să nu-l încarce prea tare pe Thomas. Fusese nevoită să mai lase în urmă și quiltul pe care îl cususe tocmai pentru căsătoria surorii sale: dintr-o singură bucată de pînză albă, brodată în mijloc cu un medalion delicat în formă de trandafir și cu o bordură din complicate modele geometrice, restul spațiului fiind umplut cu cusături după modelul diamant dublu. Honor se ocupase singură de toată broderia și era mulțumită de rezultat. Totuși, hangiul stăruise să-și folosească propriile așternuturi de pat, iar apoi doctorul îi spusese lui Honor că și quiltul ei, împreună cu toate hainele pe care le purtase Grace, trebuiau arse ca să nu împrăștie frigurile.

Pînă să pregătească legătura de lucruri care aveau să fie arse, Honor îl înfruntă pe doctor: luă

foarfeca și tăie o bucată de material din rochia de culoarea castanei care fusese a lui Grace. Într-o bună zi avea să folosească pînza la un quilt brodat. Iar dacă purta în ea boala și avea s-oucidă, atunci asta era voia Domnului.

Cu toate că nu vărsase lacrimi la moartea surorii sale – la sfîrșit Grace ajunsese într-o asemenea stare, încît Honor se ruga la Dumnezeu s-o elibereze –, după ce se văzu nevoită să dea hainele și quiltul se ascunse în camera ei și plînsese.

Lui Thomas părea să-i placă tăcerea la fel de mult ca și lui Honor; nu-i punea nici o întrebare și, pentru prima dată de cînd ajunsese în America, putea și ea să șadă și să privească în jur fără să fie distrasă de alți pasageri ori de grija pentru sora sa. Își începuseră drumul afundîndu-se în beznă, dar curînd răsări soarele în spatele lor, colorînd pădurile din jur cu o lumină blîndă. Cîntatul păsărilor se întări pînă ce deveni un ciripit frenetic, compus în cea mai mare parte din sunete necunoscute lui Honor. O surprindeau și penele lor viu colorate, mai ales ale unei păsări stacojii moțate, cu chipul negru, și ale uneia albastre cu aripi vîrstate cu alb și negru, ale căror țipete răgușite împrăștiau stolurile de păsăret mai mic și mai șters. Ar fi vrut să întrebe ce erau, dar nu voia să-l deranjeze pe Thomas. Însoțitorul ei stătea atît de nemișcat, încît ar fi putut crede despre el că dormea, doar că la fiecare cîteva mii bătea de două ori din picior și scutura frîiele, parcă amintindu-i iepei sure și grase care le trăgea chervanul că stăpînul încă mai era acolo, pe capră. Nu era o iapă iute, dar avea pasul hotărît și regulat.

Înaintau pe cel mai îngust drum din cîte văzuse Honor din poștalioanele care o duseseră din New Jersey în Pennsylvania. Acolo ea și sora ei urmaseră căi îndelung bătute, ale căror drumuri erau largi și presărate cu case și orășele, și cu hanuri la care să schimbi caii, să mănînci și să dormi. Aici era mai mult o fișie de noroi uscat și zbîrcit care se întindea printre copacii deși. Nu erau multe case, nici locuri despădurite, nici orice altceva în afară de codri. După cîteva mii de mers prin aceeași pădure fără nici picior de om în preajmă, Honor începu să se întrebe cum de exista un asemenea drum. Acolo de unde era ea, cele mai multe drumuri aveau o destinație clară. Aici destinația era mult mai îndepărtată și mai puțin limpede.

Dar nu trebuia să compare Ohio cu Dorsetul. Nu ajută la nimic.

Din cînd în cînd treceau pe lîngă cîte o casă meșterită din trunchiurile copacilor înșirați la tot pasul pe margine, iar Honor se pomenea dînd drumul aerului din piept, apoi ținîndu-l din nou în plămîni, în vreme ce pădurea se închidea iar în urma lor. Nu că ar fi fost cine știe ce case: cele mai multe erau mai degrabă niște barăci din lemn, împrejmuite de buturugi. Uneori era cîte un băiat pe-afară, tăind lemne, sau vreo femeie care agăța un quilt pe sfoară la aer, ori vreo fată săpînd în grădina de legume. Se uitau lung la trecerea lor și nu răspundeau cînd Thomas ridica mîna în semn de salut. Lui nu părea să-i pese.

Porniseră de un ceas, cînd începură să coboare o vale lină către un pod ce traversa un rîu.

— Cuyahoga, murmură Thomas. Nume indian.

Honor însă nici nu-l asculta, nici nu privea către rîu, ci se uita în sus, fiindcă podul drept, din

lemn, pe care hodorogea chervanul lor avea acoperiș. Probabil că Thomas îi observă uluirea.

— Pod acoperit, spuse el. N-ai mai văzut pîn-acum?

Honor clătină din cap.

— Te apără de ninsoare și podul dă-ngheț.

Podurile care traversau râurile și fluviile în copilăria ei erau din piatră și arcuite. Lui Honor nu-i trecuse prin cap că un lucru atît de simplu precum un pod avea să fie atît de diferit în America.

Se opriră după cîteva ceasuri să-i dea calului apă și ovăz și să mănînce terciul rece care era mîncarea pe care cei din Ohio o aveau în față dimineața. După aceea Thomas se făcu nevăzut în pădure. Cît lipsi el, Honor așteptă în picioare lîngă chervan, privind îndelung copacii de pe partea cealaltă a drumului. Nici ei nu-i erau cunoscuți. Pînă și arborii pe care îi știa de acasă, precum stejarii și castanii, păreau diferiți, frunzele stejarului erau mai ascuțite și mai puțin curbate, iar cele ale castanului nu se adunau în evantai, cum era obișnuită să le vadă. Tufărișul de la poalele arborilor îi era complet străin, des și primitiv, menit să țină oamenii deoparte.

La întoarcere Thomas arătă cu capul spre pădure.

— O să vrei și tu să te ușurezi.

— Eu...

Honor n-ar fi vrut, dar ceva din purtarea lui îi dădu de înțeles că era mai bine să i se supună, ca unui bunic. În afară de asta, nu se simțea în stare să recunoască faptul că pădurile din Ohio o înspăimîntau. La un moment dat tot trebuia să se învețe cu ele.

Părăsi drumul și o luă printre copaci, pășind cu grijă pe frunze moarte, pietre acoperite de mușchi și ramuri rupte. Peste tot în jur plutea un miros crud, pămîntos, de ferigi și frunze putrede; și foșnete, pe care Honor încercă să nu le ia în seamă, gîndindu-se că poate zgomotele veneau de la șoareci sau de la veverițe cenușii, sau poate de la micile rozătoare cafenii cu cozi stufoase și cu dungii albe și negre pe spinare, despre care aflase că erau tot un soi de veverițe. Auzise că pădurea era casă pentru lupi, leoparzi, porci spinoși, sconși, sarigi, ratoni și alte animale care nu existau în Anglia. Pe cele mai multe nici măcar nu le-ar fi recunoscut dacă era să dea ochii cu ele – lucru care într-un fel le făcea încă și mai înfricoșătoare. Se pare că pe aici mișunau și mulți șerpi. Nu putea decît să spere că nu se afla nici unul în bucata aceea de pădure, în dimineața aceea anume. Cînd ajunse la vreo treizeci de picioare distanță de drum, Honor trase adînc aer în piept și se forță să se întoarcă astfel încît să stea cu fața spre căruță, avînd în spate șirurile nesfîrșite de copaci care puteau ascunde tot soiul de animale. Găsindu-și un loc ferit de Thomas, își ridică fusta și se așeză pe vine.

În afară de vîntul care făcea să foșnească frunzele și de cîntecul păsărilor, era liniște. Honor îl auzi pe Thomas ridicînd capacul cu balamale al caprei pe care stătuseră și în al cărei lăuntru trebuie că erau puse lucruri spre păstrare. Îi auzi vocea joasă, probabil vorbind cu calul, spunîndu-i vorbe liniștitoare – de care și Honor avea nevoie – cum că nu se strecurau prin preajmă lupi și leoparzi. Calul răspunse cu un nechezat slab.

Honor se ridică și își aranjă poalele fustelor. Nu fusese în stare să se ușureze; gândul că oricine trecea prin pădure o poate vedea o umplea de teamă. Privi în jur. Nici că puteam ajunge mai departe de casă, își spuse ea, și sînt singură. Se scutură înfiorată și fugi înapoi la chervan, unde se simțea în siguranță.

După ce urcă și ea pe capră, Thomas bătu de două ori din picior și porniră iar. Micul dejun părea să-l fi trezit. Nu vorbea, dar începu să mormăie un cântec pe care Honor nu îl recunoscuse, probabil vreun soi de cântec religios. După o vreme fredonatul, troncănitul căruței și zăngănitul frîului, vîntul, păsările cîntătoare – toate aceste sunete la un loc o liniștiră pînă la moleșeală, ca și drumul ce se întindea drept în fața lor pînă hăt departe, unde nu mai vedeau cu ochii, ca și coroanele arborilor care se unduiau pe lîngă ei. Nu adormi, ci se cufundă în acea stare familiară de meditație pe care o cunoștea de la Adunare. Era de parcă avea o Adunare în doi cu Thomas chiar acolo, pe capră – deși Prietenii nu fredonau cu asemenea ocazii. Honor închise ochii și îngădui trupului său să se lege firească, strunit de mișcarea ritmică a chervanului. Simțind în sfîrșit echilibru și confort, se cufundă în sine însăși în așteptarea Luminii Interioare.

În timpul Adunării pentru închinăciune se lăsa distrasă cu prea mare ușurință. Uneori avea mintea plină de gânduri despre o crampă de la picior sau de gândul că uitase să facă un comision pentru mama ei, sau observa vreun semn pe boneta albă a cuiva de alături. Era nevoie de disciplină ca să-și reducă mintea la tăcere. Își găsea deseori liniștea într-o oarecare măsură, dar adevărata adîncime a Luminii Interioare, sentimentul acela că Dumnezeu îi este alături, era mai greu de atins. Nu se aștepta s-o găsească în mijlocul codrilor din Ohio, lîngă un bătrîn care fredona cîntece religioase.

Acum, șezînd pe capra chervanului care o purta către vest, Honor începu să simtă o prezență, ca și cum n-ar fi fost singură. Bineînțeles că era Thomas cu ea, dar simțea ceva mai mult de atît: aproape un zumzet în aer, conștiința faptului că era însoțită în călătoria ei către adîncurile țînutului Ohio. Nu mai avusese niciodată simțămîntul aceasta atît de viu și, pentru prima dată după o viață în Adunare, simți imboldul de a vorbi.

Deschise gura, dar chiar atunci îl auzi. Din urma lor, de foarte departe, venea un zgomot ca un zgrepțănat. În cîteva clipe se despărțiră din el bubuituri de copite într-un ritm iute.

— Vine cineva, spuse Honor – primele cuvinte pe care i le adresa lui Thomas în ziua aceea; și nu asta intenționase să rostească.

Thomas întoarse capul și ascultă, fără nici o expresie în ochi, pînă ce desluși la rîndul lui sunetele. Atunci privirea păru a-i deveni mai adîncă, dezvăluind un înțeles pe care Honor nu-l putu descifra. O privea de parcă ar fi vrut ca ea să înțeleagă fără să i se spună, dar ea nu știa ce anume.

Își desprinse privirea din ochii lui și se uită în urmă. Apăruse un punct departe, pe drum.

Thomas bătu din picior de trei ori.

— Povestește-mi despre sora ta, spuse el.

— Poftim?

— Povestește-mi despre sora ta... cea care a murit. Cum o chema?

Honor se încruntă. Nu voia să vorbească despre sora ei în acel moment, când tocmai apărea cineva și când în aer se înfiripa o încordare nouă. Însă Thomas nu-i pusese prea multe întrebări în decursul călătoriei, așa că se simți datoră cu acel răspuns.

— Grace. Era cu doi ani mai mare decât mine.

— Urma să se mărite cu cineva din Faithwell?

Zgomotul devenea tot mai clar: un cal mînat în galop, cu o potcoavă prea groasă, care scotea un bufnet aparte. Era greu să nu-ți atragă luarea-aminte.

— Cu un... cu un englez. Adam Cox. Din satul nostru. S-a mutat în Ohio ca să-și ajute fratele să țină o prăvălie în Oberlin.

— Ce fel de prăvălie?

— De postăvar.

Cum Thomas părea nedumerit, Honor își aminti de scrisoarea lui Adam.

— Textile.

Thomas se luminează la față.

— Textile La Cox? Știu magazinul. Pe Strada Principală, la sud de Colegiu. Unul din ei e suferind.

Bătu iar din picior de trei ori.

Honor mai aruncă o privire în urmă. Călărețul se apropiase și-l vedea acum: un bărbat călare pe un armăsar murg.

— De ce-ai venit și tu cu sora ta?

— Eu...

Honor nu putea să-i răspundă. Nu dorea să-i povestească despre Samuel unui străin.

— Ce-ai de gînd să faci acum, c-ai rămas aici fără ea?

— Ăă... nu știu.

Întrebările lui Thomas erau fățișe și tăioase, iar ultima fu precum acul care înțeapă un furuncul. Conținutul se revărsă, iar Honor începu să plîngă.

Thomas dădu din cap.

— Cer iertare, domniță, șopti el. S-ar putea să ne mai trebuiască lacrimile alea.

Atunci îi ajunse din urmă călărețul. Trase de frîie în dreptul chervanului, iar Thomas struni și el iapa cenușie. Armăsarul necheză la urechea ei, dar ea rămase înfiptă în picioare, fără să pară cîtuși de puțin interesată de noul însoțitor.

Honor se șterse la ochi și-i aruncă bărbatului o privire fugară, apoi își prinse mîinile în poală și rămase cu ochii fixați asupra lor. Omul acela era foarte înalt, nu încăpea îndoială, chiar dacă stătea pe cal, iar pielea îi era aspră și arsă de soare, ca a unuia care își petrecea viața în aer liber. Ochiul de un căprui-deschis îi ieșeau în evidență pe fața colțuroasă, arsă de vreme. Ar fi fost chipeș dacă ar fi avut măcar o urmă de căldură în expresie, dar privirea lui rece o făcu pe Honor să se înfioare.

Deveni dintr-odată conștientă că erau absolut singuri pe drumul acela. Și se îndoia că Thomas avea pistol, precum cel care se vedea prea bine la șoldul bărbatului.

Fie că-i treceau aceleași lucruri prin cap, fie că nu, Thomas nu-și dezvălui gândurile.

— Ziua bună, Donovan, îl salută pe nou-venit.

Omul zîmbi, lucru care nu-i schimbă deloc trăsăturile.

— Bătrînul Thomas și o quakeriță, nu-i așa?

Întinse mîna și trase de vîrfurile bonetei lui Honor. Cînd ea își smuci capul într-o parte, el rîse.

— Băgam și eu de seamă. Poți să le zici ălorlalți quakeri pe care-i știi să nu-și bată capul să-i înțolească pe negri în haine de quakeri. Sînt cu ochii pe ei. Șmecheria asta-i veche deja.

Își scoase pălăria ponosită și dădu din cap spre Honor, care se holba zăpăcită de vorbele lui, fiindcă nu aveau nici o noimă pentru ea.

— Nu-i nevoie să-ți scoți pălăria în fața quakerilor, spuse Thomas. Ei nu cred în așa ceva.

Omul pufni disprețuitor.

— N-o să-mi schimb eu bunele maniere doar pen'că o quakeriță are alte păreri. N-ai nimic împotriva să-mi scot pălăria în fața ta, nu-i așa, conia?

Honor băgă capul între umeri.

— Vezi? N-are nimic împotriva.

Își îndreptă spinarea. Pe sub jiletca maronie, cămașa albă fără guler îi era pătată de sudoare.

— Putem să-ți fim de folos cu ceva? întrebă Thomas. Dacă nu, trebuie să ne vedem de drum — avem cale lungă de bătut.

— Vă cam grăbiți, ai? Încotro mergeți?

— O duc cu mine pe tînăra asta la Wellington, răspunse Thomas. A venit în Ohio din Anglia, dar și-a pierdut sora la Hudson din cauza frigurilor galbene. Vezi bine după lacrimile ei că încă mai jelește.

— Din Anglia ești? întrebă omul.

Honor încuviință dînd din cap.

— Atuncea, zi ceva. Mereu mi-a plăcut accentul.

Cum Honor șovăia, bărbatul stăruia:

— Dă-i drumul, zi ceva. Ce, ești prea mîndră să stai de vorbă cu mine? Zi „Ce mai faci, Donovan“.

În loc să păstreze tăcerea și de teamă ca stăruința lui să nu dea în furie, Honor se gîndi să-l privească în ochi cu un aer amuzat și să răspundă:

— Ce mai face matale, domnule Donovan?

Donovan pufni.

— Ce *mai face* io? Io *face* bine, mulțam. Nu mi-a mai zis nimeni domnul Donovan de ani de zile. Voi, ăștia, quakerii, mă faceți să rîd. Cum te cheamă, fato?

— Honor Bright.

— Ai de gând să-ți faci cinste numelui, Honor Bright?

— Aibi puțină bunăvoință pentru o fată care abia și-a-ngropat sora în pământ străin, interveni Thomas.

— Ce-i acolo? întrebă Donovan, schimbându-și brusc tonul și arătînd către cufărul lui Honor, așezat pe patul din chervan.

— Lucrurile conیței Bright.

— O să arunc și eu o privire acolo. Cufărul ăsta e numai bun să se-ascundă un negru în el.

Thomas se încruntă.

— Nu se cade să se uite un bărbat în cufărul unei tinere doamne. Conیța Bright are să-ți spună singură ce-i în el. Quakerii nu mint, nu știi?

Donovan se uită la ea în așteptarea unui răspuns. Honor clătină din cap, pierdută. Încă nu-și revenise după ce Donovan o trăsese de bonetă și abia dacă le putea urmări cele cîte se spuneau.

Apoi, mai repede decît și-ar fi putut ea închipui, Donovan descălecă și sări în chervan. Honor simți cum o săgetează spaima în măruntaie, fiindcă el era atît de mare, de iute și de puternic față de ea și Thomas. Cînd Donovan găsi cufărul încuiat, spaima aceea o făcu să-i dea cheia, pe care o ținuse la gît, agățată pe o panglică verde subțire, pe tot parcursul lungii sale călătorii pînă aici.

Donovan săltă capacul și scoase dinăuntru quiltul adus de Honor în America. Ea se aștepta să-l pună deoparte, dar el îl scutură și îl întinse pe patul din chervan.

— Ce-i asta? întrebă el, mijind ochii. N-am mai văzut quilt cu scris pe el.

— E un quilt cu semnături, îi lămuri Honor. Prietenii și familia au lucrat peticele și s-au semnat pe ele. A fost un dar cu ocazia mutării mele în America. Ca să-mi ureze drum bun.

Fiecare petic era alcătuit din pătrate și triunghiuri cafenii, verzi și crem, cu cîte o bucată albă în mijloc, semnată de cel ce-o făcuse. Quiltul fusese menit la început pentru Grace, apoi, în ultima clipă, Honor se hotărîse să plece și ea în America, fapt pentru care țesăturii rearanjaseră numele astfel încît al ei să fie în pătratul din mijloc, avînd în pătratele dimprejur numele membrilor familiei, iar dincolo de ele pe cele ale prietenilor. Cusut după tiparul diamant simplu, nu era nemaipomenit de frumos, fiindcă lucrătura era în funcție de priceperea fiecăruia, și nu era gîndit după cum ar fi vrut Honor să fie. Dar n-ar fi lăsat-o inima să i-l dea altcuiva; fusese făcut pentru ea, ca să-i aducă aminte de obștea ei.

Donovan se lăsă pe vine și privi cu luare-aminte quiltul atît de mult timp, încît Honor începu să se întrebe dacă nu cumva spusese vreo vorbă nelalocul ei. Se uită pieziș la Thomas, care rămînea tăcut.

— Mie mama mi-a făcut niște alinătoare¹, spuse Donovan într-un tîrziu, plimbîndu-și degetele peste un nume – Rachel Bright, o mătușă a lui Honor. Dar nu așa ca ăsta. Ale ei aveau o stea mare în mijloc, făcută dintr-o mulțime de diamante mici.

— Tiparul acela se cheamă Steaua Betleemului.

— Așa, zici?

Donovan se uită la ea; ochii lui căprui se mai încălziseră puțin.

— Am făcut și eu așa tipar, adăugă ea, gîndindu-se la quiltul pe care i-l lăsase lui Biddy. Nu se face ușor, fiindcă e greu să potrivești laolaltă vîrfurile diamantelor. Cusătura trebuie să fie foarte sigură. Mama dumitale trebuie că-i foarte pricepută la lucrul cu acul.

Donovan încuviință pe mutește, apoi înșfăcă quiltul și îl îndesă la loc în cufăr. Îl încuie și sări din chervan.

— Puteți pleca.

Fără un cuvînt, Thomas smuci ușor de frîie și iapa sură porni avîntat. Un minut mai tîrziu, Donovan călărea iar în dreptul lor.

— Îți faci casă în Wellington?

— Nu, răspunse Honor. În Faithwell, lîngă Oberlin. Acolo e logodnicul răposatei mele surori.

— Oberlin!

Donovan scuipe, după care își îndesă călcîiele în burta armăsarului și zbură pe lîngă ei. Honor se simți ușurată, căci se întrebese cum avea să-l suporte călărind lîngă ei tot drumul pînă la Wellington.

Zgomotul de copite ale calului său persistă în aer, tot mai slab, timp de multe minute, pînă ce în sfîrșit se topi pe de-a-ntregul.

— Bun, acuma, spuse încet Thomas.

Bătînd din picior de două ori, scutură iar frîiele peste spinarea iepei. Totuși, nu mai fredonă nimic pînă la sfîrșitul călătoriei.

Abia cîteva mile mai departe își dădu seama Honor că Donovan nu-i înapoiase cheia de la cufăr.

*La modista Belle Mills
Str. Principală
Wellington, Ohio
30 mai 1850*

Dragă domnule Cox,

O am alături de mine pe sora logodnicei dumitale, Honor Bright. Îmi pare rău să te înștiințez că logodnica dumitale a decedat. Friguri galbene.

Honor are nevoie să se odihnească aici câteva zile, așa că poți veni s-o iei duminică după-amiază, te rog.

*A dumitale credincioasă,
Belle Mills*

1. *Comfort*, în original; *comforter*, în engleza americană, înseamnă (și) cuvertură calduroasă, matlasată.

BONETE

La momentul ajungerii sale în Wellington, Honor dormise deja în atâtea paturi, încît atunci cînd se trezi nu-și aduse aminte unde se afla. Rochia și șalul ei atîrnau peste marginea unui scaun, dar nu-și putea aminti să se fi dezbrăcat sau să le fi pus acolo. Se ridică în capul oaselor, convinsă că nu erau zorii zilei, momentul cînd se scula de obicei. Purta o cămașă de noapte din bumbac ce-i era necunoscută, prea lungă pentru ea, și era învelită cu un quilt ușor.

Oriunde se afla, nu încăpea îndoială că era în America. Lumina soarelui era altfel aici – mai galbenă și mai violentă, mușcînd din aer ca să ajungă la ea s-o încălzească. Cu adevărat, avea să fie o zi cu arșiță, chiar dacă deocamdată era îndeajuns de răcoroasă ca Honor să fie recunoscătoare pentru quilt. Își trecu mîna peste el: spre deosebire de majoritatea quilturilor americane pe care le văzuse pînă atunci, acesta nu avea modele aplicate, nici nu era alcătuit din pătrate, ci avea o lucrătură de petice în adevăratul stil englezesc, astfel încît, deși culorile îi păliseră, nu se vedeau rupturi ori cusături lărgite. Era un desen cu portocaliu și galben și cu mici diamante roșii care compuneau o stea în mijlocul quiltului – o Stea a Betleemului, ca pe quiltul lui Bidy și la fel cum descrisese Donovan cusătura mamei lui. Amintindu-și întîlnirea cu el din ziua de dinainte, pe Honor o trecu un fior.

Deși avea mărimea potrivită și fusese mobilată cu un pat, cel în care dormise ea, încăperea nu era chiar o cameră de dormit, cît mai degrabă o cameră de depozitare. Suluri de pînză erau sprijinite de pereți, multe albe, dar și colorate – uni, ecosez sau cu imprimeuri florale. Din sertarele deschise ale bufetelor se revărsau mănuși, panglici, agrafe, dantele și pene vopsite în culori strălucitoare. Într-un colț, dominînd camera, blocuri netede de lemn în forme ovale și cilindrice erau stivuite în grabă, alături de niște benzi ciudate, ovale sau rotunde, ca niște roți sau precum gogoșile, unele din lemn, altele dintr-un material dur și alb pe care Honor nu-l recunoscuse. Se aplecă să se uita la ele mai de aproape. Blocurile îi aminteau de niște căpățîni. După ce Thomas o lăsase și plecase mai departe, cu o seară înainte, intrase într-o prăvălie oarecare. La ceasul acela fusese prea obosită ca să bage de seamă, dar acum înțelegea: se afla în depozitul unei modiste.

Femeile quakerilor nu purtau pălării, ci tichii simple și bonete, pe care de obicei și le confecționau singure. Honor intrase într-un magazin de pălării doar în Bridport, în cîteva rînduri, ca să cumpere panglică. Privise însă de multe ori pe fereastră, admirînd cele mai noi creații așezate pe suporturile lor. Era un interior ordonat, feminin, cu scîndurile podelei vopsite într-un verde-albăstrui-pal și cu pereții acoperiți de rafturi lungi, pline de pălării.

Pe bufetul plin de ornamente și accesorii se afla un ulcior de porțelan decorat cu trandafiri roz, așezat într-un mic lighean asortat, genul pe care Honor îl văzuse în diverse locuințe de-a lungul Pennsylvaniei. Se spală în el, apoi se îmbracă și își netezi părul închis la culoare, observând, în timp ce-și pune tichia, că-i lipsea boneta. Înainte de a coborî, aruncă o privire pe fereastră, care dădea spre o stradă plină de trecători, cai și căruțe. Era o ușurare să vadă iar oameni, după o zi întreagă petrecută pe drumul pustiu din pădure.

Se strecură în jos pe trepte și intră într-o mică bucătărie cu vatră și plită, cu masă și scaune și cu câteva vase răzlețite într-un bufet. Părea o încăpere prea puțin folosită, ca și cum prea puțină mîncare se prepara acolo. Ușa din spate era deschisă, lăsînd să pătrundă o briză ce traversa bucătăria și trecea mai departe spre camera din față. Honor o urmă pînă în inima casei.

Magazinul semăna în multe privințe cu prăvălia modistei din Bridport: pălării pe rafturi aliniate de-a lungul pereților, pălării și bonete pe suporturi așezate pe mese, vitrine de sticlă pe laturile camerei, în care erau expuse mănuși, piepteni și ace de pălărie. O oglindă mare atîrna pe un perete și două ferestre în partea din față făceau camera luminoasă și aerisită. Scîndurile podelei nu erau vopsite, ci netezite și lucioase de la frecușul tălpilor atîtor clienți. Într-un colț, pe o masă de lucru, se aflau pălării în felurite stadii de confecționare: straturi de paie modelate pe matrițe sculptate din lemn, lăsate să se usuce în forma potrivită; boruri cusute în forme ovale, așteptîndu-și calotele; pălării decorate cu panglică, un morman de flori din mătase așteptînd să fie prins la o încrengătură de panglici și sîrmă. Nu era o masă prea ordonată; ordinea se regăsea în pălăriile finisate.

Din alt punct de vedere, magazinul era complet diferit, ca multe alte lucruri din America, după cum le percepea Honor. În timp ce prăvălia din Bridport era, după obicei, mereu ordonată și îngrijită, magazinul de pălării din Wellington părea să fi ajuns doar printr-o întîmplare la o oarecare ordine. Pe unele rafturi erau îngrămădite pălării, pe cînd altele erau goale. Încăperea era luminoasă, dar ferestrele erau prăfuite. Deși podeaua părea să fi fost măturată, Honor suspecta că pe la colțuri se adunau gheme de praf. Aveai senzația că magazinul acesta răsărise din pămînt așa, deodată, pe cînd despre magazinul din Bridport Honor știa că pînă și stră-străbunica ei cumpăra panglici de acolo.

Pălăriile și bonetele erau și ele ciudate. Deși nu cunoștea podoabele pe deplin, fiindcă nu purta așa ceva, Honor tresări la vederea unora dintre acele lucruri. O pălărie de pai cu calotă joasă, pe care era prins un buchet uriaș de trandafiri ecosez. O alta la fel de plată, tivită cu o cascadă de panglici colorate legate împreună cu dantelă. O bonetă englezească la modă, cu calotă adîncă, foarte asemănătoare cu a lui Honor, dar cu pene albe pe bordura interioară, în locul obișnuitelor pliseuri albe. Honor n-ar fi putut purta nici una dintre ele, căci quakerii urmau regulile simplității în îmbrăcăminte ca și în purtări. Și chiar de-ar fi putut, nu era convinsă că și-ar fi dorit.

Și totuși, trebuie că pălăriile acelea se vindeau, fiindcă magazinul era plin de femei și fete adunate în jurul meselor, întorcînd pe toate părțile tichii cu volane și bonete de soare, atacînd coșuri cu panglici și flori de pînză nefinisate, rîzînd, sporovăind și exclamînd.

După cîteva clipe observă o femeie stînd în picioare după tejgheaua din fundul magazinului și supraveghind camera cu un aer experimentat. Era proprietăreasa, pe care Honor o întîlnise în treacăt cu o seară în urmă. Întîlnind privirea lui Honor, femeia îi zîmbi și înclină din cap. Nu era deloc așa cum te-ai fi așteptat să arate o modistă. Înaltă și subțire, avea o față osoasă și un aer neîncrezător. Ochii căprui îi erau ușor bulbucăți, cu albul atins de o nuanță gălbuie. Pentru o modistă, purta o bonetă albă surprinzător de simplă, de sub care îi atîrna pe frunte un ciuf mărunț de păr blond. Rochia bej îi atîrna pe umeri și îi lăsa la vedere creasta claviculelor. Îi amintea lui Honor de sperietorile de ciori care atîrnau pe cadre de lemn în grădinile din Dorset. Contrastul dintre simplitatea ei costelivă și lucrurile înzorzionate pe care le vindea o făcu pe Honor să-și dorească a zîmbi.

— De ce rînjești, Honor Bright?

Honor tresări. Intrase Donovan în magazin, iar călcătura lui grea le făcea pe clientele pe lîngă care trecea să se cufunde în tăcere și să se retragă în același timp.

Honor rămase nemișcată. Nu voia să iște zarvă, așa încît spuse simplu:

— Zi bună matale, domnule Donovan.

Donovan își opri privirea asupra ei.

— Eram în trecere și te-am văzut aici, înăuntru. Și mi-am zis „De ce naiba a lăsat bătrînu’ Thomas o quakeriță la prăvălia lui Belle Mill, dacă tot nu poate să poarte nici o pălărie d-asta?“.

— Donovan, nu mai fi așa necuviincios cu oaspetele nostru, altfel o să se-ntoarcă imediat în Anglia și-o să le zică tuturor ce urît se poartă americanii.

Ieșind din spatele tejghelei, Belle Mills se întoarse către Honor.

— Ești englezoaică, nu-i așa, duduie Bright? Îmi dau seama după cusătura din jurul gîtului. Strașnică mai e. Simplă. De efect. Arată a ceva ce numai o englezoaică ar putea născoci. N-am văzut niciodată asemenea detalii izbitoare, cu siguranță nu la rochia unei quakerițe. Ai creat-o tu sau ai copiat-o de undeva?

— Am făcut-o eu însămi, răspunse Honor.

Și aruncă o privire în jos către V-ul de pînză albă care îi mărginea decolteului rochiei verde-închis. Nu mai era albul strălucitor de cînd părăsise Anglia. Dar, la urma urmei, în America nimic nu mai era atît de curat pe cît fusese acasă.

— Hei, niște tipărituri englezești n-ai adus cu tine? *Ladies’ Cabinet of Fashion* sau *Illustrated London News*?

Honor clătină din cap că nu.

— Păcat. Îmi place să copiez pălării după ele. Că veni vorba, dacă te-ntrebi unde ți-o fi boneta, e aici la mine.

Bele Mills arată către un raft din spatele ei. Boneta lui Honor – de un verde-pal, cu calota și borul unite într-o singură linie orizontală – fusese trasă pe un suport de pălărie.

— Avea nevoie de nițică atenție. Doar am periat-o puțin și-am stropit-o cu niște apă cu

scrobeală. Dacă-o lași un ceas o să-și recapete forma. Ai luat-o de nouă pentru călătoria asta?

— Mama mi-a făcut-o.

Belle dădu din cap.

— Are mîna bună. Tu știi să coși ca ea?

Încă și mai bine, își spuse Honor, dar nu-și rosti gîndul.

— Ea m-a învățat.

— Poate, cît stai pe-aici, m-ajută și pe mine. De obicei nu-s atît de aglomerată după ce se termină nebunia bonetelor de Paști, dar acum s-a încins treaba așa deodată și toată lumea s-a hotărît că vrea pălărie nouă, sau podoabe noi la pălăria veche.

Honor înclină din cap, nelămurită. Nu se aștepta să rămînă în Wellington, ci să pornească îndată către Faithwell. Erau doar șapte mile de străbătut și spera să găsească un alt fermier care s-o ducă într-acolo cu căruța, ori să pună un băiat să facă drumul călare pînă acolo ca să-i dea de știre lui Adam Cox să vină s-o ia. Însă gîndul de a-l vedea atît de curînd o umplea de groază; nu știa dacă, fără Grace alături, avea să fie bine-venită la el.

Donovan îi întrerupse firul gîndurilor.

— Isuse Cristoase, măi fetelor, despre asta vorbiți voi cît e ziua de lungă? Despre rochii și bonete?

Clientela, destul de potolită între timp de conversația întreținută de Belle, se întorsese la răscolitul printre mărfuri. Auzind însă tonul vocii lui Donovan – atît de străin într-o prăvălie de modistă –, încremeni din nou.

— Nimeni nu ți-a cerut să intri aici să ne ascuți, ripostă Belle. Pleacă de-aici, îmi sperii mușteriii.

— Honor Bright, tu *aicea* stai? întrebă autoritar Donovan. Asta nu mi-ai zis. Parcă spuneai că te-ndrești spre Faithwell.

— Nu te băga tu în treburile ei, spuse Belle. Bătrînu' Thomas mi-a zis c-ai necăjit-o pe drum. Biata Honor, nici n-a apucat să-și tragă sufletul și-a trebuit să dea ochii cu scursura societății din Ohio.

Donovan n-o lua în seamă pe Belle, ochii lui erau fixați asupra lui Honor.

— Păi, atunci, cred c-o să ne mai vedem prin Wellington, Honor Bright.

— Domnule Donovan, pot primi cheia înapoi, rog matale?

— Numai dacă-mi zici Donovan. Pe „domnule“ nu pot să-l sufăr.

— În regulă... Donovan. Aș dori cheia înapoi, rog matale.

— Sigur, drăguță.

Donovan începu să-și miște mîna, dar se opri.

— Vai, iertare, Honor Bright, am pierdut-o pe drum.

Nu-și feri privirea de a ei, astfel încît ea să știe că mințea, dar să nu-l poată acuza. Expresia de pe fața lui nu mai era reținută, ci intensă și plină de interes. Honor își simți stomacul

contorsionându-i-se de teamă amestecată cu încă ceva: emoție tulburătoare. Era o senzație atât de nepotrivită, încât se îmbujoră toată.

Donovan zîmbi. Apoi salută cu pălăria ridicată către toată încăperea și se întoarce să plece. Când ajunsese la ieșire, Honor îi văzu în jurul gâtului linia subțire a unei panglici verde-închis.

În secunda în care dispăru pe ușă, femeile porniră o sporovăială ca de găini stîrnite la vederea vulpii.

— Ei, Honor Bright, s-ar zice c-ai făcut deja o cucerire, remarcă Belle. Deși nu una pe care să ți-o dorești în preajmă, asta ți-o garantez. Acuma, cred că ești ruptă de foame. N-ai mîncat nimic aseară și pe drum abia de-ai gustat ceva, pun rămașag. Doamnelor – ridică vocea –, voi mergeți la casele voastre și puneți cina pe masă. Eu trebuie să hrănesc un călător ostenit. Dacă vreți să cumpărați ceva, întoarceți-vă peste vreun ceas sau două. Doamnă Bradley, mîine o să fie gata boneta dumitale. Și-a dumitale, domnișoară Adams. Acum am alături o cusătoreasă pricepută și pot să recuperez.

Honor le urmărea cu privirea cum se strecurau afară ascultătoare și în tot acest timp confuzia amenința s-o copleșească. Viața ei părea a fi în mîinile unor străini – încotro se îndrepta, unde locuia și pentru cîtă vreme, ce mîncă, ba chiar și ce cosea. Acum cică urma să facă bonete pentru o femeie pe care abia o întîlnise prima dată. Lacrimile îi întepeară ochii.

Probabil că Belle Mills i le văzu, dar nu spuse nimic, se mulțumi să atîrne pe ușă tăblița pe care scria ÎNCHIS și se întoarce în bucătărie, unde îngrămădi într-o tigaie o bucată de șuncă și cîteva ouă.

— Hai să mîncîci, porunci ea cîteva minute mai tîrziu, așezînd două farfurii pe masă.

Era limpede că gătitul nu era îndeletnicirea cu care să-și piardă prea mult timp.

— Uite, acolo-i turtă de mălai, e și unt. Ia-ți singură.

Honor se uită la șunca unsuroasă, la ouăle stropite cu grăsime și la turtele greu de mistuit, de care avusese parte la fiecare masă în America. Nu-și putu închipui cum ar suporta să mîncînce asemenea lucruri, dar, cum Belle era cu ochii pe ea, își tăie un triunghi mărunț de șuncă și îl duse la gură. Dulcele și săratul laolaltă o luară prin surprindere și-i deschiseră o ușă în stomac. Se puse pe mîncat temeinic, pînă și turta de mălai de care era atât de sătulă.

Belle dădu din cap aprobator.

— Mă gîndeam eu. Erai teribil de palidă. Când ai plecat din Anglia?

— Acum opt săptămîni.

— Când a murit sora ta?

Honor trebui să se gîndească.

— Acum patru zile.

Deja i se părea la luni și mile distanță. Aceste patruzeci de mile dintre Hudson și Wellington o purtaseră adînc în miezul unei lumi diferite de orice altceva întîlnise în restul călătoriei sale.

— Dulceață, nici nu-i de mirare că ești așa ofilită. Mi-a spus Thomas că te-ndrepti spre

Faithwell, la logodnicul surorii tale.

Honor încuviință dînd din cap.

— Păi, i-am trimis vorbă că ești aici. I-am spus să vină duminică după-amiază să te ia. M-am gîndit că ai nevoie de cîteva zile să te refaci. Poți să mă ajuți la cusut, dacă vrei. Ca să-ți răscumperi șederea.

Honor nu-și putea aminti ce zi era.

— Mă-nvoiesc, răspunse năucită, ușurată să lase frîiele în mîna lui Belle.

— Acuma, hai să vedem ce știi să faci cu acul. Ai unelte de cusut sau vrei să folosești unele de la mine?

— Am o trusă de cusut. Dar e încuiată în cufăr.

— Naiba să-l ia pe Donovan ăsta. În fine, poate c-aș izbuti s-o deschid cu ciocanul și dalta, dacă nu te supără că sparg încuietoria. E-n regulă? Nu prea avem de ales.

Honor dădu din cap a încuviințare.

— Tu spală vasele și mă ocup eu de cufăr, spuse Belle.

Măsură din priviri masa, farfuria curată a lui Honor și farfuria ei, aproape neatinsă. Pe aceasta o luă și o puse pe bufet, cu un șervet deasupra. Apoi dispăru la etaj. Cîteva minute mai tîrziu, în timp ce freca de zor tigaia, Honor auzi o pocnitură și un strigăt triumfător.

— Nu-s încuietoriale englezești mai breze decît americanul, anunță Belle pe cînd cobora. E spartă. Du-te și ia-ți lucrurile de cusut. Termin eu aici.

Cînd Honor coborî cu trusa de cusut, Belle tocmai tîra un balansoar peste pragul ușii din spate.

— Hai să ne așezăm pe veranda din spate, să luăm o gură de aer. Vrei balansoarul ăsta, sau un scaun?

— Aduc eu un scaun.

Honor văzuse balansoare în America peste tot pe unde trecuse; erau mult mai des întîlnite decît în Anglia. Senzația pe care i-o dădeau îi amintea prea mult de vapor. Și, în afară de asta, pentru cusut avea nevoie de un reazem solid și nemișcat.

Luînd un scaun la împlinire din bucătărie, observă că farfuria cu mîncare a lui Belle de pe bufet dispăruse.

Magazinul modistei se afla la capătul unui șir de clădiri care cuprindea o băcănie, un atelier de harnașamente, unul de dulciuri și o farmacie. Curțile din spatele lor erau prea puțin folosite, deși într-una era o grădină de legume, iar în alta erau rufe atîrnate la uscat. În curtea lui Belle nu era nimic în afara unei grămezi de lemne rindeluite și-a unei capre priponite în bălării.

— Să nu te apropii de pădure, o avertiză Belle. Sînt șerpi pe-acolo. Și să lași capra în pace. E a vecinilor și e rea cu draci.

Mai existau o latrină și un șopron pentru depozitat lemne de-a lungul zidului casei, dar era limpede că Belle își cheltuia toată energia cu magazinul.

Honor se așeză, deschise cutia și scoase din ea uneltele pentru cusut. Măcar ritualul acesta îi era familiar. Trusa fusese a bunicii ei, care, atunci când începuse s-o lase vederea, i-o dăruise aceleia dintre nepoate care se pricepea cel mai bine la cusături. Făcută din lemn de nuc, avea capacul matlasat și brodat cu un goblen reprezentând lăcrămioare în culorile verde, galben și alb. Era o imagine pe care Honor o cunoștea încă din fragedă copilărie; și cu ochii închiși era în stare s-o alcătuiască fără greș în minte, ceea ce și făcuse de multe ori ca să-și distragă atenția de la răul de mare. Sertarul de sus conținea un suport pentru ace făcut de Grace, brodat cu lăcrămioare asemănătoare celor de pe capacul cutiei; o sîrmă de băgat ața în ac; un degetar de porțelan dăruit de mama ei, decorat cu trandafiri galbeni; o perniță de ace brodată cu mărgele, lucrată chiar pentru ea de prietena ei Biddy; pachete de bolduri învelite în hîrtie verde; o cutiuță de tablă ce avea închis în ea un boț de ceară de albine cu care freca firele pentru cusătură; mai era și mica foarfecă de cusătorie a bunicii, cu mînere de email verde și galben, adăpostită într-o teacă din piele moale.

Belle Mills se aplecă să se uite cu atenție.

— Drăguț. Ce-s astea?

Culese cîteva piese de metal tăiate în diferite forme: hexagoane, diamante, pătrate, triunghiuri.

— Tipare pentru tăiat bucățile de material. Tata le-a făcut pentru mine.

— Faci quilturi, ei?

Honor dădu din cap aprobator.

— Dedesubt ce-i?

Honor săltă compartimentul, dezvăluind mosoare cu ațe de diferite culori, fiecare în despărțitura lui.

Belle încuviință la rîndu-i cu o înclinare a capului, apoi întinse mîna și scoase dintre mosoare un mic degetar din argint.

— Pe ăsta nu vrei să-l ții deasupra, cu celelalte?

— Nu.

Samuel îi dăruise degetarul pe vremea când împărtășeau din plin sentimentele. Acum nu mai avea de gînd să-l folosească, dar nici nu-i venea să renunțe la el.

Belle ridică din sprîncene. Cum Honor nu intră în amănunte, lăsă degetarul să cadă la loc între mosoare, stricîndu-le ordinea deplină.

— În regulă, Honor Bright, chicoti ea, toată lumea are dreptul să țină secrete. Acuma, hai să te punem la treabă. Ai cusut mult pe pai pînă acum?

Honor clătină din cap.

— Pălării n-am făcut, numai bonete.

— Dar n-ai decît două bonete – de iarnă și de vară. Voi, quakerii, nu prea vă dați în vînt după haine elegante, nu-i așa? Păi, atunci, hai să-ncepi cu hainele. Am o bonetă de soare a doamnei Bradley, care trebuie terminată. Asta-i ușor – n-are structură de pai, doar întăritură. Cele mai multe femei și le fac singure, dar doamnei Bradley i-a venit ideea asta extravagantă cum că ea n-are

nevoie în veci să pună mîna pe ac. Crezi că te descurci? Uite așa. Am folosit un ac mărimea șase.

Îi întinse lui Honor o bonetă moale care fusese decupată și însăilată în forma potrivită și care trebuia cusută; era un model destul de simplu, cu o apărătoare din pînză lungă și largă, menită să apere ceafa de soare. Materialul era o țesătură tartan de un albastru-deschis cu dungi subțirele galbene și albe, intersectate. Stilul acesta nu-i era familiar lui Honor – nici o englezoaică nu s-ar fi înduplecat vreodată să poarte atîta material în jurul gîtului –, dar soarele era mai puternic aici, carevasăzică era, poate, necesar un asemenea acoperămînt. În orice caz, avea să fie ușor de cusut.

Honor luă o bobină și sîrma de ghidat și băgă iute așa în șase ace, pe care le lăsă în așteptare înfipte în perniță. Deși o stînjenea privirea scrutătoare a lui Belle, cel puțin pe tărîmul cusutului era încrezătoare în ceea ce făcea. Începu să coasă calota de bor folosind punctul de tighel, pentru rezistență, și adunînd pînza calotei în mici pliseuri pe măsură ce înainta cu lucrul de jur-împrejurul ei. Honor era o cusătoreasă ageră și precisă, deși la boneta aceasta lucra mai încet, ca să fie sigură că-i ieșea ceea ce dorea Belle.

Belle ședea alături în balansoar și cosea mătase crem pe borul oval al unei bonete de pai. Din cînd în cînd mai arunca o privire la lucrul lui Honor.

— Văd că nu trebuie să-ți port de grijă, observă ea cînd Honor termină boneta de soare. Acuma, uită-te cum fac eu pliseurile ca să stea materiul neted în jurul borului. Uite, așa. Crezi că poți să faci și tu la fel? Poftim, încearcă asta. Folosește-l pe ăsta – e un ac de cusut pălării, mai potrivit pentru lucrat pe pai.

După ce Honor cusu destul ca s-o mulțumească pe Belle, modista se ridică și se întinse.

— Cred c-am avut noroc c-ai venit. Cînd termini acolo poți să lucrezi la astea.

Bătu cu palma un teanc de bonete în diferite stadii de confecționare, pe care îl așezase între ele pe o masă.

— Le garnisesc eu mai încolo. Dacă ai să mă-ntrebi ceva, mă găsești în magazin. Trebuie să deschid iar după prînz.

Se făcuse cald de cînd se înălțase soarele pe cer și veranda nu mai era atît de umbrită. Honor nu prea avusese parte de singurătate de cînd pusese prima dată piciorul pe pămîntul Americii, așa că se bucura să poată sta liniștită într-o după-amiază luminoasă de primăvară, fără a avea altceva de făcut decît un lucru care-i era cît se poate de familiar. I-ar fi plăcut să admire o grădină micuță, cu borduri unduitoare de flori din cele pe care le cultiva mama ei – niprale, pîtenași și căldărușe. Nici măcar nu știa dacă vreuna dintre florile acelea creștea în America sau dacă americanii obișnuiau să cultive astfel de grădini. Bănuia că nu – nu erau practice, mai ales prin părțile acestea, în care societatea încă mai muncea să se rupă de sălbăticie și toate strădaniile erau îndreptate mai degrabă spre supraviețuire decît spre înfrumusețare. Dar iacătă – cercetă cu privirea mormanul de bonete lăsat de Belle –, femeile din Ohio își îngăduiau o oarecare frivolitate cînd venea vorba de acoperămîntul pentru cap: bonetelele erau din bumbacuri cadrilate și cretoane, toate în culori strălucitoare.

Termină boneta crem și luă o alta, dintr-un material verde-pal punctat cu margarete mărunțele și cu un bor care putea fi îndoit spre spate, dezvăluind o altă culoare – cafeniu-deschis. Honor s-ar fi așteptat la roz, dar n-avea de gând să facă ea propunerea. În timp ce lucra la a doua bonetă, ritmul regulat, familiar, al cusutului o cuprinsese pe de-a-ntregul, repetiția creîndu-i o dispoziție contemplativă, eliberînd-o de gânduri mai bine decît Adunările de închinăciune. Simți cum încep să i se lase umerii, ceva mai ușurați de neliniștea pe care o ducea cu ea de cînd părăsise Anglia. Ajungînd la capătul firului, își lăsă mîinile să se odihnească în poală, pe bonetă, și închise ochii. Calmul acela, împreună cu singurătatea, îi oferi spațiul în care să se gîndească: la Samuel spunîndu-i că iubea pe altcineva, la hotărîrea ei de-a se dezrădăcina din Dorset, la moartea surorii sale, care o lăsase atît de singură într-un loc străin. În cele din urmă Honor începu să plîngă cu suspine amare, ce aminteau de frigurile de care suferise la bordul Aventurierului.

Însă ușurarea adusă de lacrimi nu dură prea mult. Printre icnetele ei înăbușite se strecură un gând anume, exact ca acela pe care îl avusese pe drumul de la Hudson la Wellington: că nu era singură. Honor aruncă o privire în spate, dar Belle nu se afla în prag sau în bucătărie; de fapt îi auzea vocea dinspre prăvălie. Și nu vedea pe nimeni în vreuna dintre curțile din apropiere. Apoi auzi din spatele ei, din șopronul sprijinit de zidul casei, zgomotul unui buștean căzînd din stiva de lemne.

Ar putea fi un cîine, își spuse ea, ștergîndu-se cu mîneca la ochi. Sau vreun animal din cele care nu există la noi, un oposum, un porc spinos sau un raton. Dar știa că asemenea creaturi nu prea aveau cum să dărîme din loc un buștean. Și mai știa, cu toate că nu-și dădea seama cum, că prezența pe care o simțea în acel moment, pe care o simțise și pe drum, era una omenească.

Honor nu se văzuse niciodată pe sine ca pe o persoană curajoasă. Pînă să vină în America, tăria de caracter nu-i fusese pusă niciodată la încercare. Și totuși, se împotrivi îndemnului de-a o chema pe Belle. Lăsă boneta deoparte, se ridică în picioare și se furișă pe treptele din spate. Șovăiala nu i-ar fi fost de nici un folos, știa asta. Trase aer în piept, îl ținu acolo și păși către șopron să se uite înăuntru.

Lumina pătrundea acolo nu mai mult de o jumătate de metru. Preț de cîteva clipe Honor nu putu să vadă nimic, pînă ce ochii i se obișnuiră cu întunericul. Atunci desluși stiva de lemne înaltă și ordonată din partea dreaptă; în stînga era un loc gol între lemn și perete, ca să se poată ajunge la stivă. În spațiul acela stătea în picioare un bărbat negru. Înspăimîntată, Honor inspiră pătimaș peste aerul pe care deja îl trăsese în piept, apoi răsuflă brusc. Se holbă la el. Avea o înălțime și o alcătuire potrivite, părul ca un puf aspru și pomeții lați. Era desculț, cu hainele roase și murdare. Atît izbuti ea să deslușească, sau atît știu să deslușească, pentru că nu era îndeajuns de familiarizată cu trăsăturile negrilor ca să fie în stare să aprecieze, să compare și să-i descrie. Nu știa dacă omul era înspăimîntat, mînios sau resemnat. În ochii ei era negru, nici mai mult, nici mai puțin.

Nu știa ce să spună, sau dacă trebuia să spună ceva, așa că rămase tăcută și se dădu înapoi. Apoi se repezi către verandă, unde începu să-și pună la loc în cutie ustensilele de cusut. Înghesuind

deasupra și bonetele, luă în brațe tot mormanul și îl duse înăuntru.

Belle nu păru surprinsă s-o vadă.

— Te-a ajuns soarele? o întrebă ea în timp ce aranja o pălărie pe capul unei cliente, înclinînd-o mai mult înainte de-a o fixa cu un ac; apoi cele două femei studiară efectul în oglindă. Așa-i mai bine, este? Ți se potrivește.

— Nu-ș' ce să zic, răspunse femeia. Te-ai cam zgîrcit cu violetele.

— Crezi? Aș putea să-ți mai fac cîteva, că acum am un ajutor. Un peni violeta, corect? spuse Belle și îi făcu lui Honor cu ochiul. Ai terminat boneta domnișoarei Adams? Cea verde. Da? Bun. Poți să lucrezi în colț, lîngă fereastră – acolo-i cea mai bună lumină.

Înainte ca Honor să poată rosti vreo vorbă, Belle se întoarse iar la clienta ei ca să vorbească despre violete.

Lucră toată după-amiaza la bonete și, treptat, mîinile încetară să-i mai tremure. După o vreme se întrebă chiar dacă nu cumva bărbatul fusese doar o închipuire a ei. Poate că arșița, lumina și nefericirea adîncă prin care trecuse de curînd o făcuseră să vadă, în locul unui cîine sau unui raton, o ființă omenească. Atunci hotărî să nu-i spună nimic lui Belle.

Magazinul avea un dever statornic de cliente; toate se uitau lung la Honor, ca la o ciudățenie despre care merita să comenteze, deși preferau să-și îndrepte întrebările către Belle, nu către ea. „La ce-ai pus o quakeriță în vitrină, Belle?“ întrebau ele. „De unde vine? Unde merge? Ce caută aici?“ Belle răspundea întruna. Pînă la sfîrșitul zilei, probabil că fiecare femeie din Wellington aflase că Honor venea din Anglia și se îndrepta spre Faithwell, dar că făcuse un popas la Belle, pe care o ajuta la cusut timp de cîteva zile. Ba chiar, Belle o transformă într-o virtute a magazinului. „Are mîină bună – mai bună și decît a mea. Dacă dai azi comandă de bonetă, o pun să ți-o coasă. Te ține o viață, așa de solidă e cusătura ei, sau pînă te sature de ea și vrei alta nouă. Atunci o să-ți pară rău c-ai cumpărat o bonetă de-a lu' Honor Bright... nu vrea nici chip să se rupă la cusături și să te lase să cumperi alta nouă.“

Mai tîrziu, pe cînd lumina pălea, Belle închise magazinul și o luă pe Honor la o plimbare prin Wellington. Nu mai mult decît un ciorchine de prăvălii și case adunate în jurul unei răscruci, puținele sale străzi erau late și așezate sub forma unei rețele orientate de la nord la sud și de la est la vest. Strada Principală fusese lărgită astfel încît în jurul ei să aibă loc o Piață Centrală de formă rectangulară, cu o primărie, o biserică, un hotel și cîteva magazine – unul dintre ele fiind cel al lui Belle – aranjate de jur-împrejur. Printre prăvăliile de pe strada înconjurătoare se numărau cîteva magazine universale, o cizmărie, o croitorie, o fierărie, o tîmplărie, o cărămidărie și un atelier de căruțe și trăsuri. Cele mai multe erau clădiri cu etaj făcute din lemn, cu marchize și cu vitrine mari în care erau expuse mărfuri. Se construiseră o școală, iar un depou de cale ferată era aproape terminat, pentru trenul care avea să înceapă a veni la Wellington mai spre sfîrșitul verii.

— Orașul ăsta o să explodeze cînd o să treacă trenul pe-aici, declară Belle. Face bine la

afaceri. Face bine la pălării.

Pe cînd se plimbau, Honor avu aceeași senzație familiară și neplăcută pe care o avusese și la trecerea prin Ohio dintr-un oraș într-altul: că fuseseră construite la repezeală și puteau fi distruse la fel de repede, de un incendiu sau de nestatornicia climei americane despre care auzise multe – uragane, tornade și viscole. Poate că fațadele prăvăliilor erau noi, dar deja suferiseră mult de pe urma soarelui și a zăpezii. Drumul era și uscat, și ud, prăfuit și noroiOS în același timp.

Oriîncotro se îndreptau, strada și scîndurile întinse deasupra noroiului erau stropite cu scuipați. Cînd ajunseseră la New York, Honor și Grace fuseseră uimite să vadă cît de des scuipau bărbații americani, umblînd peste tot cu obraji umflați de cîte un boț de tutun și aruncînd scuipați peste tot, și pe stradă, și înăuntru. La fel de uimitor era faptul că nimeni altcineva nu părea să observe ori să se sinchisească.

Belle înclina din cap în fața tuturor celor pe lîngă care treceau și se oprea să schimbe cîteva cuvinte cu unele femei. Cele mai multe purtau bonete de toată ziua, dar cîteva purtau pălării pe care Honor le recunoscuse a fi din magazinul lui Belle, după ciudățenia combinației lor de ornamente. I-o confirmă chiar Belle.

— Unele își fac singure bonetele, dar pălăriile sînt toate ale mele. O să vezi mai multe duminica, la biserică. N-ar îndrăzni să poarte pălării de la vreo modistă de-aia din Oberlin – știu ele că după așa ceva n-ar mai avea ce să caute să facă afaceri cu mine. Nu-i nimic în neorînduială cu Oberlinul, dar de cumpărat cumperi de la ai tăi, nu?

Belle purta ea însăși o pălărie de pai cu o panglică portocalie lată înfășurată pe margine, ornată cu flori confecționate tot din pai.

Într-un colț al Pieței Centrale se înălța hotelul. Pentru un oraș atît de mic, era surprinzător de somptuos: o clădire lungă cu etaj și cu balcon dublu ce se întindea pe toată fațada la ambele etaje, susținut de cîteva perechi de coloane albe.

— Hotelul Wadsworth, spuse Belle. Singurul loc din oraș unde poți să bei ceva – nu c-ai avea tu nevoie să știi asta. Voi, quakerii, nu vă atingeți de alcool, nu-i așa?

Honor clătină din cap.

— Mă rog, eu îmi iau whisky-ul acasă. Uite, de-asta.

Și Belle arată cu capul către capătul clădirii, care se opunea magazinului de pălării, aflat de cealaltă parte a Pieței Centrale. Pe veranda din față trîndăvea un grup de bărbați, fiecare cu sticla lui. Printre ei era și Donovan, cu picioarele suite pe o masă. Văzîndu-le pe Belle și Honor, își ridică sticla spre ele, apoi bău.

— Încîntător, spuse Belle și o călăuzi mai departe.

Trecînd prin dreptul ultimei perechi de coloane, Honor observă un afiș țintuit pe una dintre ele. Nu literele mari cu care scria RECOMPENSĂ 150 \$ o atraseră într-acolo, ci silueta unui bărbat alergînd cu un sac pe umeri. Se opri s-o cerceteze.

RECOMPENSĂ 150 \$

Fugar de la ferma subsemnatului de lângă Clarksburg, Virginia, la 15 mai 1850, bărbat negru pe nume **JONAS**. În vîrstă de circa 30 de ani, 1 m 77 cm înălțime, îndesat la trup. Culoare potrivită, pomeți lați, nas african. Păr stufos și îl poartă despărțit mai mult pe-o parte. Sîngaci. Slobod la gură, ins dezghețat la minte. Ofer recompensa de mai sus oricui îl bagă la închisoare, ca să pot să pun iar mîna pe el, indiferent unde va fi să fie prins.

H. Browne

Oficiul Poștal din Clarksburg

26 mai 1850

Descrierea era remarcabil de precisă. Îl văzu îndată în ea pe bărbatul pe care îl zărise în șopron. Acum, cînd existau cuvinte pentru felul cum arăta, adjective precum *îndesat la trup*, *african* și *dezghețat la minte*, putea să și-l imagineze, cu ochii lui cercetători care o observau, cu puterea umerilor – și cu părul stufos, dar cu cărare pe o parte.

Donovan o urmărea cu privirea.

— Mergi mai departe, șuieră Belle, luînd-o de mîină și trăgînd-o în pas iute pe după colț, către Strada Meșteșugarilor.

Ajungînd la o distanță de la care el nu le mai putea auzi, Honor întrebă:

— Donovan a pus afișul acela?

— Da. E vînător de sclavi. Ți-ai dat seama, nu-i așa?

Honor dădu din cap a încuviințare, cu toate că nici nu știuse că exista un nume pentru ceea ce făcea el.

— Peste tot în Ohio sînt vînători de sclavi, veniți din Kentucky sau din Virginia să-ncerce să-i ducă pe negri înapoi la proprietarii lor. Vezi tu, pe aici trec o mulțime de fugari către Canada. De fapt, e foarte mult trafic prin Ohio, într-un sens sau în celălalt. La naiba, poți să stai aici la intersecție să-l vezi cu ochii tăi. De la est la vest ai coloniști care se mută căutînd pămînt mai mult. De la sud la nord ai sclavi fugari în căutarea libertății. Ciudat cum nimeni nu vrea s-o ia către sud sau est. Nordul și vestul sînt alea care par să promită ceva.

— De ce nu rămîn negrii în Ohio? Credeam că aici nu e sclavie.

— Unii se opresc într-adevăr în Ohio – o să vezi negri liberi în Oberlin –, dar în Canada libertatea e garantată. Altă țară, alte legi, așa că vînătorii de sclavi n-au nici o putere acolo. Numai că Donovan e interesat de tine, continuă Belle. Ciudat, de obicei e suspicios în privința quakerilor. Îi place să repete vorbele unui politician care-a zis despre quakeri că n-au să apere țara cînd va fi război, în schimb le place foarte tare să se bage în treburile oamenilor cînd e pace. Dar nu-i bine să-i atragi atenția; odată ce s-a-ntîmplat, nu mai scapi de el cu una, cu două. O să te sîcîie și cînd o să fii în Faithwell. E o scîrbă încăpățînată. Dacă nici eu nu știu asta, cine să știe?

Sub privirea întrebătoare a lui Honor, Belle zîmbi.

— E fratele meu.

Chicoti văzînd cum se schimbase Honor la față.

— Avem tați diferiți, de-aia nu prea semănăm. Am crescut amîndoi în Kentucky. Dar mama era englezoaică – din Lincolnshire.

Lucrurile începeau să se potrivească.

— Ea a făcut quiltul de pe patul meu?

— Îhî. Donovan mereu încearcă să-l ia înapoi de la mine. E o scîrbă ticăloasă. Noi doi mergem în direcții diferite, zău așa, chiar dacă amîndoi am venit în nord. Acum, mai bine să ne întoarcem, spuse Belle și se opri în fața lui Honor. Uite ce-i, scumpo, știu că vezi niște lucruri care se-ntîmplă la mine-acasă, dar cel mai bine-ar fi să nu afli nimic de-adevăratele. Așa, cînd o să te-ntrebe Donovan, nu va trebui să minți. Quakerii n-ar trebui să mintă, nu-i așa?

Honor clătină din cap.

Belle o luă de braț și se întoarse ca să pornească înapoi spre magazinul de pălării

— Isuse Cristoase, mă bucur că nu-s quaker. Nu tu whisky, nu culoare, nu pene, nu minciuni. Ce

mai rămîne?

— Nici vorbe de ocară, adăugă Honor.

Belle izbucni în rîs.

Honor zîmbi.

— E drept că noi înșine ne numim „oameni ciudați“, fiindcă știm că probabil așa arătăm în ochii altora.

Belle se opri din chicotit abia cînd ajunseră în dreptul tavernei hotelului. Donovan nu mai era acolo.

Honor își petrecu următoarele două zile cosînd întruna; începea dimineața într-un colț al magazinului, lîngă fereastră, și continua după-amiaza pe veranda din spate.

Belle o puse iar să lucreze la bonete, finisînd cîteva pe care clientele trebuiau să le ia în ziua aceea. Uneia îi cusu bordură de dantelă, alteia un șir dublu de pliseuri, apoi cusu mici buchețele de panseluțe din pînză pe dinăuntru borului unei bonete verzi tari și-i puse panglici de un verde pal cu care să poată fi legată sub bărbie.

— Dacă-ți dau eu petalele, poți să faci mai multe flori de-astea? întrebă Belle după ce Honor terminase ce avea de lucrat.

Honor încuviință în tăcere; deși nu mai făcuse niciodată flori, de vreme ce quakerii nu purtau așa ceva, știa că nu putea fi mai greu decît lucrătura complicată pe care o făcuse pentru unele quilturi.

Belle îi dădu o cutie plină cu petale și frunze.

— Am decupat deja petalele aseară, după ce te-ai dus la culcare. Eu singură cu whisky-ul și cu foarfeca. Așa-mi place.

Îi arătă lui Honor cum să alcătuiască panseluțele, apoi violete, trandafiri, trifoi și mici mănunchiuri de dantelă făcută să arate precum floarea-miresei. Honor își dorea să fi fost și Grace acolo ca să vadă ce lucruri făcea ea: închipuiri tot mai colorate și mai complicate.

Clientele lui Belle continuau să vorbească despre prezența lui Honor – chiar și acelea care fuseseră în magazin cu o zi înainte și discutaseră deja despre asta.

— Vai, ia uite la fata aia de quaker ce de flori are-n poală! exclamau ele. Ce amuzant! O s-o convertești, Belle, stai să vezi tu!

Însă Honor atrăgea doar pentru scurt timp atenția clientelor și poate, cine știe, avea să le mai stăruie în gînduri mai tîrziu. Pentru moment, după ce-și spunea fiecare cîte-o vorbă, își vedeau de chestiunea mai importantă a inspectării celor mai recente mărfuri și a obținerii de chilipiruri. Probînd diferitele pălării și bonete puse pe suporturi, strîmbau din nas la modelele lui Belle și criticau formele și decorațiunile ca să scoată un preț mai bun. La rîndul ei, Belle era hotărîtă să țină la preț, și astfel urma o adevărată ciorovăială.

Pe Honor o speria toată tîrguiala asta, care îi arăta că valoarea unui lucru se putea schimba în

funcție de cât de mult își dorea cineva să-l cumpere ori să-l vîndă. Lipsa unui preț fix făcea ca pălăriile lui Belle să capete o valoare temporară. Quakerii nu se tîrguiau niciodată, ci fixau un preț pe care îl considerau ei a fi corect pentru materiale și pentru muncă. Fiecare produs, fie el un morcov, o potcoavă sau un quilt, avea ceva ce se considera a fi calitate intrinsecă, iar aceasta nu se schimba pur și simplu fiindcă multă lume avea nevoie de potcoave. Honor știa că în Bridport existau negustori care se tocmeau, dar asta nu se întîmplase de cîte ori intrase ea în prăvăliile lor sau mersese la tarabele lor din piață. Tîrguielile la care luase parte erau improvizate, ba chiar aveau un aer rușinat, ca și cum participanții doar mimau fiindcă se aștepta din partea lor să se tocmească. Aici tocmeala părea mai încrîncenată, de parcă fiecare parte credea nesmintit în dreptatea ei și în faptul că cealaltă nu doar se înșela pur și simplu, ci avea o moralitate îndoielnică. În timpul certei cu Belle, unele dintre femeile din magazin se indignară atît de tare, încît Honor se întrebă dacă aveau să mai calce vreodată pe-acolo.

Cu toate astea, pe Belle părea s-o distreze gîlceava și să n-o deranjeze cîtuși de puțin cînd, în cele mai multe cazuri, se ajungea la un impas și pălăria rămînea nevîndută.

— Toate se întorc, spunea ea. Unde altundeva ar mai putea să se ducă? Sînt singura care face pălării în tot orașul.

Într-adevăr, chiar dacă nu reușeau să micșoreze prețul, multe femei făceau comenzi. Rareori se întîmpla să fie nevoie ca Belle să le ia măsurătorile capului – pe ale celor mai multe dintre ele le cunoștea deja, iar pe ale unei nou-venite le putea aprecia dintr-o privire.

— Douăzeci de țoli, majoritatea, îi spuse ea lui Honor. Capetele nemțoaicelor sînt puțin mai mari, dar restul sînt toate cam la fel, indiferent cât de mult sau de puțin au înăuntru.

Preferințele ei legate de forme și decorațiuni ale pălăriilor erau adesea neobișnuite, dar cele mai multe clientele îi acceptau judecata, păstrîndu-și argumentele mai degrabă pentru momentele cînd venea vorba de preț, nu de stil. Judecînd după clientele pe care apuca să le vadă Honor, Belle *chiar* avea dreptate de obicei, alegînd adesea pentru ele culori și stiluri care difereau de ceea ce purtau ele în mod normal.

— Pălăriile pot să și se demodeze, îi spuse unei femei pe care tocmai o convinsese să cumpere o pălărie vopsită în verde și împodobită cu paie îndoite astfel încît să semene cu vîrfurile spicelor de grîu. Trebuie să-ți dorești întotdeauna să-i surprinzi pe oameni cu ceva nou, ca să vadă că ești deosebită. O femeie care poartă mereu bonetă albastră cu garnitură de dantelă va începe să arate precum boneta aceea, chiar și atunci cînd n-o poartă. Are nevoie de niște flori în preajma ochilor, sau de o panglică roșie, sau de un bor care să-i scoată chipul la lumină.

Cercetă boneta simplă a lui Honor cu o privire atît de grăitoare și lipsită de ocolișuri, încît Honor își vîrî capul între umeri.

— Dar și tu porți același lucru în fiecare zi, Belle, remarcă femeia.

Belle o mîngîie pe scufie, care era aproape la fel de simplă ca a lui Honor, deși la margine avea un volănaș bleg, iar la spate un cordon care, odată tras, făcea un mic pliseu în material.

— Pe mine nu m-ar ajuta cu nimic să port ceva elegant în magazin, spuse ea. Nu vreau să concurez cu clientela mea – voi sînteți cele care trebuie s-arate bine. Eu îmi port pălăriile pe-afară ca să le fac reclamă.

În ciuda tocmelilor, a ornamentelor ușurate, a sentimentului care o tot încerca, acela că persoana ei nu era decît o distracție pentru purtătoarele de pălărie din Wellington, lui Honor îi plăcea să lucreze pentru Belle. Indiferent ce cosea, cel puțin avea ceva de făcut, nu-i mai rămînea timp să se gîndească la rănile din trecut, la nesiguranța în care trăia sau la ceea ce-i pregătea soarta.

Șezînd în dreptul ferestrei deschise, Honor auzi de două ori izbitura înfundată pe care o scotea acea potcoavă a calului lui Donovan și îl văzu trecînd călare pe stradă. Într-o dupăamiază îl văzu oprindu-se de partea cealaltă a pieței, la taverna hotelului, și sprijinindu-se de balustradă, cu ochii la magazinul de pălării și – așa i se păru lui Honor – la ea. Se făcu mică pe scaunul ei, dar nu se putu feri de căutătura pătrunzătoare, așa că în scurt timp se mută pe veranda din spate, departe de privirea lui cercetătoare.

Belle îi dăduse alt morman de bonete la care să lucreze, dar înainte de-a începe rămase cîteva minute liniștită, ascultînd. Nu se auzeau zgomote dinspre șopron, însă lui Honor i se păru că era cineva acolo. Acum, cînd știa și cine, cînd putea chiar să-l numească și să-l descrie, se simțea mai puțin înpăimîntată. În definitiv, trebuie că el era speriat de ea.

Belle nu bătuse deloc cîmpii cînd îi vorbise despre sclavi, dar pentru Honor continua să fie o idee nouă și năucitoare. Prietenii din Bridford vorbeau despre rușinea sclaviei americane, dar totul se rezuma la niște vorbe indignate; nimeni nu văzuse pînă atunci vreun sclav. Honor era uluită că în momentul acela se ascundea unul la cincisprezece picioare distanță de ea.

Luă o bonetă gri, aproape îndeajuns de simplă ca să poată fi purtată pînă și de o quakeriță. Avea o căptușeală galbendeschis ca de luminița-nopții, iar ea trebuia să coasă panglici de culoarea muștarului și să adauge un șiret galben la apărătorea din spate, unde pînza se putea strînge cît să lase un pliseu mărunț. Deși la început se îndoia de alăturarea aceasta de culori, pînă sîrși lucrul Honor se văzu nevoită să recunoască faptul că galbenul însuflețea cenușiul, fiind totuși cît trebuie de palid pentru ca boneta să nu pară fistichie, deși ea una ar fi ales pentru panglică o culoare mai puțin țipătoare. Belle avea gusturi neobișnuite, dar știa cum să se folosească de ele ca să fie admirată.

În timpul unui moment de acalmie din magazin, Belle ieși afară cu o cană de metal plină cu apă. Sprijinindu-se de balustradă, în timp ce Honor bea, cercetă curtea cu ochi îngustați.

— A ieșit un șarpe la soare, pe lemne, băgă ea de seamă. Un mocasin. Aveți șerpi-mocasin în Anglia? Nu? Să te ferești de ei, n-ai vrea să te muște vr'unu', că te omoară, și nici nu-i o moarte plăcută.

Dispăru înăuntru și se întoarse cu o pușcă de vînătoare. Fără o vorbă, ținti șarpele și trase. Honor tresări și închise strîns ochii, scăpînd cana. Cînd îndrăzni să-i deschidă, văzu leșul descăpățînat al șarpelui zăcînd în iarbă, la cîteva picioare de scînduri.

— Așa, spuse Belle ritos, cu satisfacție în glas. Probabil că și-o fi făcut cuib, totuși. O să pun niște băieți să se bage acolo și să-i omoare pe toți. Nu vreau să mi se bage șerpi în șopron.

Honor se gîndi la bărbatul care se ascundea acolo, deja aproape de trei zile, înghesuit în căldura și bezna dinăuntru, iar acum auzind și împușcătura. Se întrebă cum ajunsese Belle să se implice în ascunderea lui. Cînd încetară să-i mai zbîrnîie timpanele, spuse:

— Ai pomenit dumitale despre Kentucky că e stat sclavagist. Familia dumitale a avut sclavi?

Era cea mai directă întrebare căreia îndrăznise să-i dea glas pînă atunci.

Belle se uită la ea cu ochi gălbejiți, lăsîndu-și greutatea pe balustrada verandei și continuînd să țină pușca, în timp ce faldurile rochiei i se lăsau la loc în jurul trupului. Lui Honor îi trecu prin minte că modista trebuie să fi suferit de vreo boală ascunsă, căci prea era slabă și lipsită de culoare.

— Familia noastră era prea săracă pentru a avea sclavi. De asta face Donovan ce face. Alții săraci îi urăsc pe negri mai mult ca oricine altcineva.

— De ce?

— Ei cred că ăștia de culoare fac munci care-ar trebui să le revină lor și că astfel mai și trag în jos prețul brațelor de muncă. Vezi tu, valoarea negrilor e mult mai mare. Proprietarul de plantație plătește o mie de dolari pentru un colorat, dar un prăpădit de om alb nu valorează nimic.

— Dar matale nu-i urăști.

Belle schiță un zîmbet mărunț.

— Nu, draga mea, eu nu-i urăsc.

Clopoțelul de la ușa magazinului sună, anunțînd o clientă. Belle își ridică pușca.

— Că veni vorba, Donovan a plecat. În serile de sîmbătă bea mereu în prostie la Wack, în Oberlin – pe asta poți să contezi. Cred că azi s-a apucat mai din timp. Poți să nu te mai ascunzi de el, dacă ai chef să te mai miști din locul ăsta.

La modista Belle Mills
Str. Principală
Wellington, Ohio
Ziua întâi din luna a 6-a a lui 1850

Scumpă Bidy,

Mă doare sufletul că trebuie să te anunț că Domnul a luat-o pe Grace, acum șase zile, când s-a stins de friguri galbene. N-am să intru acum în detalii – părinții mei pot să-ți dea să citești scrisoarea pe care le-am trimis-o. Cît mi-aș dori să fii matale aici cu mine, să mă ții de mîină și să mă alini!

Cred că te-ar surprinde pe matale dacă ai vedea unde mă aflu în acest moment. Stau pe veranda din spate a magazinului de pălării al lui Belle Mills din Wellington, Ohio. Veranda dă spre apus, iar eu mă uit la soare cum coboară peste o bucată de pămînt la capătul căreia sclipesc șinele de metal ale unei căi ferate. Cînd va fi terminată, va ajunge în sud pînă la Columbus și în nord pînă la Cleveland. Locuitorii din Wellington sînt foarte încîntați de asta, așa cum am fi și noi dacă în Anglia s-ar întinde calea ferată pînă la Bridport.

Belle este una dintre multele persoane străine care s-au milostivit de mine și m-au ajutat în călătoria mea. Cu adevărat, Belle a fost mai bună cu mine decît cei mai mulți oameni pe care i-am întîlnit. Magazinul ei este la doar șapte mile distanță de casa lui Adam Cox, și totuși, după ce am ajuns aici, nu m-a trimis pachet mai departe spre Faithwell imediat ce i s-a ivit ocazia. A simțit, fără să mă întrebe, că aveam nevoie de un răgaz ca să mă adun după moartea lui Grace, așa se face că m-a lăsat să stau cu ea cîteva zile. În schimb am putut s-o ajut la cusut, ceea ce îmi face plăcere, fiind o activitate ce-mi e familiară, și astfel pot să mă simt și eu utilă, nu să mă bazez numai pe ceilalți, sau pe bănușii din pungă, să aibă grijă de mine.

Încă mai sînt buimăcită fiindcă au trecut doar cîteva zile de cînd s-a dus Grace. Timpul și locurile îmi tot joacă feste ciudate: călătoria pe mare a părut să dureze ani întregi, deși a ținut doar o lună, și deja mă simt departe de Houston, unde este îngropată Grace, cu toate că mă aflu la Wellington doar de trei zile. Pentru cineva a cărui viață a fost atît de ordonată și lipsită de surprize, tare multe mi s-au mai întîmplat într-o perioadă scurtă de timp. Presupun că America va continua să mă surprindă.

Deja mă zăpăcesc locuitorii ei, fiindcă sînt foarte diferiți de englezi. Sînt mai gălăgioși, de pildă, și își dau glas gîndurilor într-un fel cu care nu sînt obișnuită. Cu toate că sînt deprinși cu quakerii, pe mine mă consideră ciudată. Clientele din magazinul lui Belle au spus-o fără ocolișuri și într-un fel prea familiar, de-a dreptul supărător. Știi matale că sînt tăcută de felul meu; de cînd stau pe lîngă americani am devenit și mai tăcută.

Și totuși, au și ei secretele lor. De pildă, sînt aproape sigură că, la nu mai mult de

cincisprezece picioare de locul în care scriu scrisoarea aceasta, se ascunde un sclav fugar. De asemenea, am început să bănuiesc că a fost ascuns undeva în căruța care m-a adus pe mine la Wellington. Dar nu îndrăznesc să cercetez, căci sînt bărbați porniți în căutarea sclavului și matale știi prea bine că nu pot minți dacă sînt întrebată. Acasă era destul de ușor să spui adevărul fără ocolișuri. Rareori a trebuit să ascund ceva de familie sau de matale. Numai treaba cu Samuel a fost anevoioasă în privința asta. Pe cînd acum trebuie să-mi țin gîndurile numai pentru mine. N-aș vrea să mint vreodată de-a dreptul, dar aici e mult mai greu să mă țin de acest lucru.

Cel puțin pot fi sinceră cu matale, scumpa mea prietenă. Mărturisesc că am emoții în privința sosirii lui Adam Cox, de mîine. A plecat în Ohio așteptînd să i se alătore viitoarea lui soție, dar acum trebuie să se mulțumească cu mine, fără Grace. Desigur, îi cunosc pe el și pe Matthew de cînd s-a mutat familia Cox la Bridport, dar ei sînt mai în vîrstă și nu sînt oameni de care să fi fost apropiată. Acum ei îmi vor fi singurele chipuri apropiate printre străini.

Te rog să nu le spui nimic din toate astea părinților mei, căci nu vreau să-și facă griji pentru mine. Nu cred că e un lucru necinstit să tăinuiești față de ei gînduri despre sentimentele mele – acestea nu sînt fapte, iar în viitor se vor schimba. Data viitoare cînd îți voi mai scrie, trag nădejde să-ți pot povesti că mă simt bine-venită în Faithwell și că sînt mulțumită să locuiesc acolo. Pînă atunci, dragă Bidy, nu mă uita și roagă-te pentru mine.

*Prietena matale credincioasă,
Honor Bright*

TĂCERE

Honor se trezi duminică de cu zori. Adam Cox n-avea să apară ca s-o ia cu el decît la amiază, după ce se termina Adunarea de închinăciune din Faithwell, dar neliniștea o ținu întinsă în pat, trează, ascultînd corul de dimineață al necunoscutelor păsări americane, conturînd cu vîrfurile degetelor Steaua Betleemului din centrul quiltului și așteptînd să vină momentul schimbărilor.

În ciuda faptului că își petrecuse cea mai mare parte a nopții în compania unei sticle, Belle se trezi și ea devreme. În timp ce-și luau micul dejun – din nou ouă și șuncă, împreună cu *hominy grits*, un fel de terci alb și subțire cu care crescuse Belle în Kentucky, după propriile-i spuse – Honor se întreba dacă modista avea să meargă la biserică. Dar Belle nu dădea nici un semn de plecare; după ce curăță prin bucătărie, se așeză afară, pe veranda din spate, și se puse pe citit ziarul *Cleveland Plain Dealer*, pe care îl uitase o clientă în ziua de dinainte. Honor șovăi, apoi își scoase Biblia din cufăr și se duse lîngă ea.

În momentul în care se așeză știu că bărbatul dispăruse din șopronul cu lemne. În aer se simțea o schimbare ușoară, ca și în Belle, care părea mai liniștită. Aruncă o privire la cartea din poala lui Honor.

— Nu prea merg la biserică, spuse ea. Eu și pastorul ne contrazicem de cele mai multe ori. Dar te conduc dacă vrei. Ai de ales dintre congregaționaliști, presbiterieni și metodiști. Eu una i-aș alege pe congregaționaliști, sînt cîntăreți mai buni. I-am auzit de-afară.

— Nu-i nevoie.

Belle începu să se legene cu balansoarul, iar Honor își deschise Biblia, încercînd să-și aducă aminte ce citise ultima dată, cu o viață de om în urmă, cînd sora ei era pe patul de moarte. Citi cîte un pasaj de ici, de colo, dar nu reuși să-și adune mintea asupra cuvintelor.

Belle se legăna acum mai tare.

— E ceva ce-aș vrea să știu despre quakeri, spuse ea deodată, lăsînd-și ziarul în poală.

Honor ridică privirea.

— Voi stați în tăcere, nu-i așa? Fără imnuri, fără rugăciuni, fără predicator care să vă dea de gîndit. De ce?

— Ascultăm.

— Ce anume?

— Pe Dumnezeu.

— Nu-l auziți pe Dumnezeu într-o predică sau într-un imn?

Honor își aminti cum stătea în fața bisericii St Mary din Bridport, aflată chiar vizavi de Casa Adunării. Congregația cânta, iar ea trăise un scurt moment de invidie la auzul acelor sunete.

— În tăcere sînt mai puține lucruri care să te distragă, spuse ea. Tăcerea prelungită îți îngăduie să ascuți ceea ce se află în profunzime. Noi o numim „așteptare în speranță“.

— Nu te gîndești pur și simplu la ce-ai de mîncare la cină, sau la ce-a spus cineva despre altcineva? Eu m-aș gîndi la următoarea pălărie pe care-o s-o fac.

Honor zîmbi.

— Cîteodată mă gîndesc la quiltul la care lucrez în acel moment. E nevoie de timp ca să-ți limpezești mintea de gîndurile de zi cu zi. Îți e de folos să fii împreună cu alții care așteaptă și ei și să închizi ochii.

Încerca să se gîndească la cuvinte în stare să explice felul cum se simțea la Adunare.

— Cînd mintea e limpede, omul se întoarce către sine și se cufundă într-o nemișcare adîncă. Acolo e pace și e o senzație intensă că te sprijină ceea ce noi numim Duhul interior, sau Lumina interioară. (Făcu o pauză.) Încă n-am apucat să simt asta în America.

— Ai fost la multe Adunări în America?

— Numai la una. Grace și cu mine ne-am dus la o Adunare din Philadelphia. A fost... n-a fost la fel ca în Anglia.

— Tăcerea nu-i la fel peste tot?

— Există feluri diferite de tăcere. Unele sînt mai profunde și mai folositoare decît altele. În Philadelphia mi-a fost distrasă atenția și n-am putut să-mi găsesc pacea pe care o căutam în ziua aceea.

— Parcă știam despre quakerii din Philadelphia că-s cei mai buni dintre cei buni. Quakeri de mîna-ntîi.

— Noi nu gîndim așa. Dar...

Honor ezită. Nu-i plăcea să critice niște Prieteni în fața cuiva care nu era quaker. Dar apucase să deschidă gura, așa că trebuia să continue.

— Pe Strada Arcadei e o Adunare mare, fiindcă sînt mulți Prieteni în Philadelphia, și cînd am intrat în cameră Grace și cu mine, mai erau puține bănci libere. Ne-am așezat noi pe una dintre ele și ni s-a cerut să ne mutăm de-acolo, fiindcă au zis că acolo era strana neagră.

— Ce-i aia?

— Pentru membrii negri.

Belle ridică din sprîncene.

— Există quakeri de culoare?

— Da. Pînă atunci nu știam că există. În ziua aceea n-a venit nici unul la Adunare și banca a rămas goală, chiar dacă celelalte bănci s-au umplut și-a devenit incomod de stat pe ele.

Belle rămase tăcută, așteptînd.

— Am fost surprinsă să văd că Prietenii îi separă în felul ăsta pe membrii negri.

— Vasăzică, asta ți-a abătut gândurile de la Dumnezeu în ziua aia.

— S-ar putea.

— Honor Bright, ești o floare delicată, mormăi Belle. Tu ce-ți închipui, că dacă quakerii zic că toți sînt egali în ochii Domnului, asta înseamnă că vor fi și ei egali unii în ochii altora?

Honor își plecă fruntea.

Belle dădu din umeri și își ridică ziarul din poală.

— În orice caz, mie dă-mi mai bine un imn cumsecade. L-aș prefera oricînd în locul tăcerii.

Începu să fredoneze în surdină, legănîndu-se pe ritmul melodiei simple, repetitive.

Mai tîrziu Belle îi puse pe băieții din vecini să coboare cufărul lui Honor ca să fie gata pentru sosirea lui Adam Cox. După cină se duseră să-l aștepte împreună în magazin. Deși toate prăvăliile erau închise, oamenii se plimbau încolo și încioace, privind vitrinele.

— Mulțam de ajutor, spuse Belle la un moment dat, cît ședeau în așteptare. Acum sînt prinsă pînă peste cap. N-o să mai am atîta de lucru pînă-n septembrie, cînd vin toate la mine cu bonetele de iarnă să le redecerez.

— Îți sînt foarte recunoscătoare matale că m-ai primit aici.

Belle flutură din mînă.

— Scumpo, nu face nimic. Ciudat, nu obișnuiesc să aduc pe nimeni să-mi țină companie, dar tu ești de treabă. Una la mînă, nu vorbești prea mult. Toți quakerii sînt așa tăcuți ca tine?

— Sora mea nu era tăcută, spuse Honor și își prinse mîinile una într-alta ca să nu-i mai tremure.

— În orice caz, spuse Belle după o pauză, poți să vii aici oricînd. La vizita viitoare o să-ți arăt cum să faci pălării. Acuma, am ceva pentru tine.

Belle se duse în spatele tejghelei și luă de pe un raft boneta gri cu galben la care lucrase Honor cu o zi înainte.

— O viață nouă are nevoie de-o bonetă nouă. Iar boneta asta are nevoie de aventură.

Cum Honor nu se întindea s-o ia, Belle i-o îndesă în mîini.

— Măcar atît pot să fac, ca plată pentru toată munca ta. Și-o să ți se potrivească. Hai, încearc-o.

Honor își scoase fără chef boneta veche de pe cap. Deși îi plăcea griul perlat al calotei celei noi, credea că marginea galbenă n-avea să i se potrivească. Și totuși, cînd se uită în oglinda de pe perete, descoperi cu surprindere că Belle avea dreptate. Borul galben era ca un nimb care îi lumina blînd fața.

— Uite-așa, spuse Belle, satisfăcută. O să te duci la Faithwell arătînd elegant, poate și ceva mai la modă. Și, uite, a mai rămas un pic de material galben – nu-i destul pentru o căptușeală, așa că mie nu prea vād la ce mi-ar putea folosi. Știu că vouă, lucrătoarelor de quilt, vă plac bucățile rămase.

Deși recunoștea în sine ei că era o idee prostească, Honor s-a întrebat la început dacă Adam

Cox se purta atât de rece cu ea din cauză că nu-i plăcea noua ei bonetă.

Cînd auziră un chervan apropiindu-se dinspre nord, Honor și Belle se duseră la ușa din față a magazinului să-l întîmpine; Honor simțea cum i se înnoadă stomacul. Cu toate că îi era groază de faptul că trebuia să retrăiască detaliile morții lui Grace pentru a i le povesti lui, să fie martora suferinței lui și propria ei suferință să se reaprindă, abia aștepta să vadă un chip familiar. Cînd el opri căruța în fața magazinului, încet și cu grijă, ea și porni nerăbdătoare să-i iasă în cale, dar o țintui în loc căutătura lui rece, ca și cum el s-ar fi aflat undeva departe și n-ar fi avut nici o legătură cu ceea ce privea. Părea că nu e în stare se uite în ochii ei. Chiar și așa, ea spuse:

— Adam, mă bucur să te văd pe matale.

Adam Cox se dădu jos din chervan. Pe Honor o surprinsese de la bun început faptul că Grace îl alesese pe el drept soț. Era un bărbat înalt, adus de umeri ca orice prăvăliaș, cu fălcile încadrate de favoriți, veșminte sobre și pălărie cu bor lat; dădu din cap către ea cînd se apropie de verandă, dar n-o îmbrățișă, așa cum ar fi făcut o rudă. Se vedea că nu se simte în largul lui și lui Honor i se confirmă, încă înainte ca el să rostească vreun cuvînt, că avea să fie o întîlnire dificilă. Nu existau legături de sînge sau de iubire care să-i unească, doar circumstanțele și amintirea lui Grace. Simți că o podidesc lacrimile și se strădui să și le țină în frîu.

— Și eu mă bucur să te văd pe matale, Honor, spuse Adam.

După glas nu părea bucuros.

— Mulțumesc matale c-ai venit să mă iei, rosti Honor cu voce gîtuită.

Belle îi urmărise cu privirea, iar cînd se lămurise în privința lui Adam Cox își încrucișase brațele pe piept. Dar se purtă politicos.

— Îmi pare foarte rău pentru moartea logodnicei dumitale, domnule, spuse ea. Dumnezeu ne dă o viață grea, fără doar și poate. De-acum, s-aveți grijă de Honor. A trecut prin ciur și prin dîrmon.

Adam o țintui cu privirea.

— Pe lîngă asta, are cea mai bună mîină de cusătoreasă din tot orașul, adăugă Belle. Mi-a lucrat o mulțime. Ei, acuma, Honor, presupun că n-o să te mai văd prea des... Faithwell e mai aproape de Oberlin decît de-aici, așa că pentru provizii acolo o să te duci. Să ai grijă la oberlinezi, ăștia cred că se pricep la de toate și-ți vor împărtăși cu bucurie părerile lor. Dacă te saturei vreodată de stat pe-acolo, întoarce-te, aici o să se găsească mereu ceva de lucru pentru tine. Hai, acuma, ce mai e și asta?

Căci Honor plîngea. Belle o cuprinse în brațe și o strînse zdravăn, de-i pîrîiră oasele. Așa slabă cum era, avea multă forță.

Drumul spre nord pînă la Wellington era mai lat și mai statornicit decît ruta pe care veniseră Honor și Thomas de la Hudson. Fuseseră tăiate mai multe rînduri de copaci de-o parte și de cealaltă, astfel încît pădurea era mai puțin apăsătoare, iar de-a lungul drumului existau ferme cu lanuri de porumb și ovăz, ca și pajiști pe care pășteau vaci. Nu trecea însă multă lume, căci era

duminică.

Cam după o milă, Honor înțelese ceva mai bine purtarea ciudată a lui Adam Cox: el îi povesti în cuvinte pline de încordare că fratele său, Matthew, murise cu trei săptămîni în urmă, de tuberculoza aceea care îl adusese pe Adam la Ohio ca să dea o mîină de ajutor la afaceri.

— Îmi pare nespūs de rău, spuse Honor.

— Era de așteptat. În scrisori, n-am vrut s-o împovărez pe Grace cu ce avea să vină.

— Cum o duce văduva lui Matthew?

— Abigail s-a resemnat cu voia Domnului. E puternică din fire și va face față. Dar povestește-mi despre Grace.

Honor îi istorisi repede despre boala și moartea surorii sale. Apoi îi cuprinse pe amîndoi tăcerea, în care Honor simți greutatea întrebărilor fără răspuns și a gîndurilor nerostite. Era convinsă că deasupra tuturor era aceasta: „Ce este sora pentru mine, acum, cînd soția nu mai e?“. Adam Cox era, fără îndoială, un om cinstit și onorabil, care avea să primească să ia în grijă pe cea care ar fi urmat să-i fie cumnată. Dar nu era ușor pentru nici unul dintre ei.

Adam aruncă o privire piezișă către Honor.

— Boneta asta e nouă?

Luată prin surprindere de faptul că el ar fi putut manifesta vreun interes față de îmbrăcămîntea ei, Honor se bîlbîi.

— Am... am primit-o în dar, de la Belle.

— Înțeleg. Nu e făcută de matală.

— E ceva greșit în legătură cu ea?

— Nu... în neregulă. E altfel decît ce porți matală de obicei... de ceea ce poartă un Prieten. Dar nu, nu-i în neregulă.

Era ciudat să audă accentul lui de Dorset atît de departe de casă. Adam își dresе vocea.

— Abigail, văduva lui Matthew, nu se aștepta să vii matală. Drept e că nici eu nu mă așteptam. Noi n-am aflat de venirea matală în Ohio decît ieri, cînd ne-a scris modista să ne anunțe că matală erai la ea.

— N-ai primit matală scrisoarea de la Grace? A scris îndată ce m-am hotărît să vin. A trimis-o chiar atunci, în aceeași zi.

Honor continua să adauge informații, de parcă scrisoarea avea să apară dacă spunea ea destule lucruri.

— Honor, scrisorile nu ajung întotdeauna, sau ajung cu întârziere, uneori mai tîrziu decît persoana a cărei sosire o anunță. Iar în momentul cînd ajunge scrisoarea, știrea e deja veche de luni de zile. Le-ai scris matală părinților despre Grace, da?

— Desigur.

— Nu vor afla de moartea ei mai devreme de șase săptămîni, cel puțin. Între timp, matală o să primești în continuare scrisori în care ei vor întreba cum o mai duce Grace. Matală trebuie să fii

pregătită pentru așa ceva, oricât de mare necaz i-ar produce. Răgazul dintre scrisori te poate tulbura peste măsură. Lucrurile se schimbă înainte să afle cei în cauză.

Honor nu-l mai asculta decât cu o ureche, fiindcă printre cuvintele lui se împletea zgomotul pe care îl așteptase de când plecaseră din Wellington: troytul nestatornic al calului lui Donovan apropiindu-se din urmă.

Donovan struni în dreptul lor, mirosind a whisky și a fum stătut.

— Honor Bright, spuse el, doar nu ți-ai închipuit că poți să pleci din oraș fără să-ți iei rămas-bun, nu-i așa? Nici n-ar fi politicos, la urma urmei. N-ar fi un gest prietenos.

Adam Cox trase de frâu și opri chervanul.

— Salut, amice. Matale o cunoști pe Honor?

— Adam, el e domnul Donovan, interveni Honor. L-am cunoscut pe drum spre Wellington.

Se abținu să adauge că era fratele lui Belle; n-ar fi fost un lucru menit să îmbunătățească imaginea modistei în ochii lui Adam.

— Așa, vasăzică. Mulțumesc matale dacă te-ai arătat bun cu Honor la vremea asta de necaz.

Donovan rîse pe înfundate.

— Ah, Honor a devenit atracția orașului, nu-i așa, scumpete?

Adam se încruntă în fața unei purtări atît de grosolane. Cu toate astea, nu cunoștea alt fel de-a se purta decât cel pe de-a-ntregul cinstit.

— O duc cu mine să locuiesc în Faithwell. Dacă matale-ai terminat, o să ne vedem de drum.

Și ridică frîiele în mîini, așteptînd.

— Ce, ai de gînd să te-nșori cu ea acum, că s-a dus soră-sa?

Honor și Adam tresăriră și se înclinară, întorcîndu-se fiecare în altă parte. Honor simți că i se face rău.

— Am o responsabilitate, trebuie să-i port de grijă lui Honor, spuse Adam. Îmi este ca o soră și are să locuiesc împreună cu cumnata mea și cu mine, ca parte din familie.

Donovan ridică din sprîncene.

— *Două* cumnate și nici o nevestă? Pare un aranjament tihnit pentru tine.

— Ajunge, Donovan.

Tonul sever al lui Honor era aproape la fel de surprinzător ca faptul că renunțase să i se mai adreseze cu „domnule“. Adam era buimac.

— Aha, ai scos ghearele! În regulă, în regulă, scuzele mele, spuse Donovan și făcu o jumătate de plecăciune de sus, din șa, apoi descălecă. Acuma, o să arunc doar o privire în căruța voastră. Jos cu voi.

— Ce motiv ai putea avea matale să ne cauți prin lucruri? vru să afle Adam, care începea să se înroșească la față. N-avem nimic de ascuns.

— Adam, dă-i voie, șopti Honor în timp ce cobora. E mai ușor așa.

Adam rămase la locul lui.

— Nici un om nu are dreptul să cotrobăie prin lucrurile altuia fără să aibă motiv.

Violența se abătu cu asemenea iuțeală, încît Honor își ținu respirația. Adam ședea cocîrjat, dar sfidător, pe capra căruței sale, iar în clipa următoare zăcea în colbul drumului, răcnind și ținîndu-se de încheietură, cu sîngele țișnindu-i din nas. Honor dădu fuga și îngenunche lîngă el, luîndu-i capul în poală și ștergîndu-i sîngele cu o batistă.

Între timp, Donovan deschisese iar cufărul, răscolind conținutul și împrăștiindu-l peste tot; nu făcu nici o remarcă despre quiltul cu semnături. Apoi înălță bancheta pe care stătuseră cei doi și scotoci sub ea. În sfîrșit satisfăcut, sări din căruță și se uită de sus la ei.

— Unde-i negrul, Honor? Știi că pe mine nu poți să mă minți, quakerișo.

Honor ridică ochii spre el și îi răspunse cu toată sinceritatea:

— Nu știu.

Donovan îi susținu privirea cîteva clipe lungi. Deși cam tulburi după beția de sîmbătă seară, ochii lui încă mai străluceau de interes, iar lui Honor i se păreau fascinanți, fiindcă în irișii de un cafeniu curat existau mici stropi de negru ca niște fărîme de scoarță. Încă mai purta cheia ei la gît, pe sub cămașă – îi vedea conturul.

— În regulă. Nu știu de ce, dar te cred. Să nu mă minți însă niciodată. O să fiu cu ochii pe tine. O să-ți fac o vizită acolo, în Faithwell, cît de curînd.

Se săltă în șaua roibului său. Îl întoarse către Wellington, apoi se opri.

— Îți stă bine cu boneta soră-mii, Honor Bright. Culoarele sînt de la o pătură pe care o aveam cînd eram mici.

Plescăi cu limba în cerul gurii și calul țișni în galop.

Honor își dori ca el să nu-i fi spus asemenea lucruri.

În depărtare se vedea apropiindu-se un alt chervan. Honor îl ajută pe Adam să se salte în picioare, ca să nu se facă de rîsul străinilor zăcînd pe jos în țărînă. El își apucă strîns încheietura mîinii.

— Ruptură sau scrîntitură? întrebă ea.

— Scrîntitură, cred, mulțumesc lui Dumnezeu. N-are nevoie decît de-o legătură.

Adam clătină din cap în fața lucrurilor lui Honor aruncate vrainște prin căruță.

— Ce credea c-o să găsească? Știa că nu putem avea băutură sau tutun, sau orice de valoare.

Se uită uluit la Honor, care îi luase pălăria de la marginea drumului și o scutura de praf.

— Caută un sclav fugar, răspunse ea, întinzîndu-i pălăria.

Adam rămase holbîndu-se la ea pînă se văzu nevoit să se dea la o parte ca să facă loc chervanului care se apropia. Nu mai spuse nimic cît se așezară iar la locurile lor, i se bandajă încheietura cu o eșarfă de-a lui Honor de purtat în jurul gîtului și porniră încă o dată spre Faithwell. Atunci își dresе glasul.

— S-ar zice că matale înveți repede felul de-a fi al americanilor.

Nu părea deloc mulțumit.

Dragă mamă și tată,

A fost tare lungă călătoria de la Bridport la Faithwell. Cea mai bună parte a sosirii nu a fost faptul că m-am culcat într-un pat pe care știam că nu mai trebuia să-i părăsesc a doua zi, ci faptul că am văzut că mă așteaptă scrisoarea de la voi. Adam Cox mi-a spus că sosise de două săptămîni. Cum se poate să fi ajuns cu atît de multă vreme înaintea mea, cînd a avut de făcut aceeași călătorie ca și mine? Am plîns cînd am văzut scris de mîna dumitale, mamă. Chiar dacă a fost scrisă la doar o săptămîină după plecarea mea, m-am desfătat cu fiecare duminică de veste, fiindcă m-a făcut să mă simt ca și cum eram tot acasă, luînd parte la întîmplările de zi cu zi ale obștii. A trebuit să mă uit la data de pe scrisoare ca să-mi amintesc că vorbele dumitale și lucrurile descrise sînt vechi de două luni. O asemenea întîrziere te dezorientează de tot.

Îmi pare rău că trebuie să vă spun că Matthew Cox s-a stins. Tuberculoza de care suferea l-a copleșit acum patru săptămîni. Asta înseamnă că gospodăria din Faithwell este acum cu totul alta de cum mă așteptam să fie. În loc de două cupluri căsătorite și de mine, sîntem doar trei și între noi niște legături firave. E o stare de lucruri stînjenitoare, deși au trecut doar cîteva zile și nădăjduiesc ca pînă la urmă să simt și eu că prind rădăcini, nu că sînt doar musafir, cum mă simt acum. Adam și Abigail, văduva lui Matthew, m-au primit foarte bine. Dar moartea lui Grace l-a zdruncinat nespus pe Adam, care, bineînțeles, era nerăbdător să se însoare și să înceapă o viață nouă cu soția lui în Ohio. Aparația mea a fost și ea o surpriză, fiindcă scrisoarea care îi dădea de știre că m-am hotărît s-o însoțesc pe Grace în America n-a mai ajuns la el.

Adesea mă pomenesc gîndindu-mă la felul cum s-ar fi descurcat Grace, cum ar fi netezit ea toate asprelile apărute la tot pasul cu rîsul și cu buna ei dispoziție. Încerc să-i urmez exemplul, dar nu e ușor.

Casa lui Adam din Faithwell – sau, poate, ar trebui să spun casa lui Abigail, fiindcă ea și Matthew erau proprietarii – este cu totul altfel decît ceea ce cunosc eu. Cînd sînt în ea mă simt ca și cum aerul din jurul meu s-a schimbat și nu mai e același aer pe care îl respiram și prin care mă mișcam în Anglia, ci o altă substanță. Poate o clădire să facă așa ceva? Este o casă nouă, construită acum vreo trei ani, din scînduri de pin negeluite, care mirosoare a rășină. Lemnul mă face să mă gîndesc la o căsuță de păpuși: îi lipsește trăinicia pietrei, care făcea să ne pară atît de sigură locuința noastră de pe East Street. Casa asta scîrțîie tot timpul, căci lemnul răspunde la vînt și la umezeala din aer – aici e tare umed și cică va fi și mai rău în decursul verii. În afară de dormitorul meu, e spațioasă, fiindcă, dacă e ceva ce are America din plin,

atunci are pământ de construit pe el. Sînt două caturi și toți știu cînd trece cineva de pe unul pe celălalt, fiindcă se iau după scîrîitul scîndurilor. Catul de jos cuprinde un salon, bucătăria și ceea ce americanii numesc camera bolnavului – un dormitor în care se intră din bucătărie, unde poate să stea și să fie îngrijit oricine e bolnav la un moment dat. Se pare că americanii fac febră atît de des, încît au nevoie de o astfel de cameră pregătită pentru ei – prilej de tulburare pentru mine, avînd în vedere prin ce-am trecut cu Grace.

La etaj sînt trei dormitoare: cel mai mare, pe care Abigail îl împărțea cu soțul ei, unul de mărime mijlocie, pe care Adam l-ar fi împărțit cu Grace, și o cămăruță care îi era menită copilului, de-ar fi fost să vină vreunul. Pe aceea mi-au dat-o mie deocamdată. Pare o învoială ce nu va ține mult, deși n-aș putea spune care alta ar putea fi mai de durată. Deși nu încap mare lucru acolo în afară de pat, mie nu-mi pasă. Cînd închid ușa, e a mea. Mobila este îndestulătoare, deși, ca în multe alte case americane în care am stat, îți dă și ea un sentiment de vremelnicie, ca și cum ar fi fost încropită pînă va fi vreme să se lucreze una mai solidă. Mereu mă așez cu grijă pe scaune, de teamă că s-ar putea rupe. Picioarele mesei au așchii peste tot, fiindcă n-au fost șlefuite și finisate cum trebuie. Cele mai multe sînt făcute din arțar sau frasin, lucru care mă face să duc dorul mobilei noastre de stejar, fără vîrstă.

Bucătăria nu e cu totul deosebită de cea din East Street: există o vatră, o plită, o masă lungă cu scaune, un bufet pentru oale și vase, un celar – aici i se spune cămară – pentru depozitare. Și totuși, te simți cu totul altfel decît în bucătăria de pe East Street. Pe de o parte pentru că Abigail nu e la fel de bine organizată ca matală, mamă. Nu pare să aibă „un loc pentru toate și toate la locul lor“, cum m-ai învățat matală pe mine. Pune lemnele grămadă la întîmplare, de nu apucă să se usuce, lasă mătura pe găleata cu lături în loc s-o pună deoparte într-un colț, nu strînge firimiturile, de vin șoricei la ele, lasă vasele talmeș-balmeș pe bufet în loc să le ordoneze în teancuri. Pe urmă, iarăși, plita și căminul folosesc lemn în loc de cărbune, așa că bucătăria miroase a fum de lemn, nu a străfundul pămîntului, cum miroase cărbunele arzînd. Nu mai trebuie să curățăm praf de cărbune, dar nici cenușa de lemn nu-i mai puțin chinuitoare, mai ales cînd Abigail e delăsătoare.

Din păcate, relația dintre mine și Abigail n-a pornit cu dreptul. Prima masă pe care a servit-o la sosirea mea a fost o plăcintă cu carne: umplutura era tare, iar aluatul prea vîrtos. Nu am spus nimic, bineînțeles, și am mestecat cum am putut, dar Abigail s-a simțit stînjenită – apoi și mai rău în dimineața următoare, cînd mi-a dat lapte acrit. Trag nădejde că-i voi fi de ajutor cu timpul, purtîndu-mă cu duhul blîndeții.

M-am aventurat puțin prin oraș – deși poate că „oraș“ este un cuvînt ambițios pentru un șir de clădiri de-a lungul unui drum brăzdat de făgașe. Cred că Bridport e de o sută de ori mai mare. Există o băcănie, un magazin cu de toate – ceva ce noi am numi prăvălie de coloniale –, o fierărie, Casa Adunării și zece locuințe, cu ferme pe terenurile înconjurătoare. Obștea e alcătuită din cincisprezece familii, cele mai multe venite aici din Carolina de Nord ca să scape

de sclavia care s-a adâncit în societatea de acolo. Încă nu am participat la nici o Adunare de aici, dar oamenii pe care i-am cunoscut se arată prietenoși, chiar dacă sînt absorbiți de propriile lor griji, cum par a fi mulți dintre americanii pe care i-am întîlnit pînă acum. Ei nu practică arta conversației în aceeași manieră ca englezii, ci se exprimă direct, chiar pînă la grosolănie. Poate lucrul acesta se va schimba odată ce voi ajunge să cunosc mai bine obștea.

Dincolo de orașul nostru, drumul se prelungește în pădure, mai puțin în locurile în care s-au tăiat copaci ca să se facă loc unor terenuri agricole. Sînt cioturi și buturugi peste tot. Anglia este foarte ordonată, acolo ai sentimentul că Dumnezeu a pus copacii într-un loc al lor și pășunile într-unul al lor și că lanurile au fost acolo dintotdeauna, nu a fost nevoie să fie create. Aici mă uit la pădure de la fereastra cămăruței mele și am senzația că se strecoară înapoi către oraș și că topoarele nu pot s-o țină departe decît pentru scurtă vreme. Știi că întotdeauna mi-a fost drag de copaci, dar aici mulțimea lor te copleșește, de ajungi să nu ți se mai pară ospitalieri, ci amenințători.

La prăvălie se găsesc ici și colo lucruri trebuitoare traiului zilnic. Pentru tot ceea ce nu se vinde acolo, trebuie să mergem la Oberlin, la trei mile depărtare. Este mult mai mare, are două mii de suflete și un institut academic plin de studenți. Încă n-am fost să-l vizitez, deși acolo se află magazinul lui Adam, unde se duce el în cele mai multe zile. Pînă la urmă, dacă Faithwellul se va mări îndeajuns de mult, ar prefera să-și mute magazinul aici și să le vîndă în primul rînd Prietenilor, dar asta ar putea să mai dureze o vreme. Mi-a spus că pot să-i dau o mîna de ajutor la magazin cînd au multă treabă. Mă bucur că voi putea fi de folos.

Aici traiul zilnic pare mai nesigur decît acasă. Tot ce nu avea Bridportul se găsea cu siguranță la Dorchester sau la Weymouth. În orașele americane pe care le-am vizitat pe drum încioace, și în special acum în Faithwell, simt că trebuie să ne descurcăm singuri, că nu ne putem buza pe sprijinul altora fiindcă nu sînt întotdeauna liberi atunci ca să te poți încrede în ei. Aici cei mai mulți își cultivă singuri legumele, cum făceam și noi, dar nu e nimeni să-ți vîndă lăptuci în caz că ți le-au mîncat iepurii pe ale tale, cum i s-a întîmplat lui Abigail – aici pur și simplu te descurci mai departe fără ele. Mulți își cresc și cîte o vacă. Abigail și Adam nu au vacă, dar țin orătării; lapte și brînză cumpărăm de la una dintre fermele mărginașe.

Am zăgrăvit doar un chip sumar al orașului Faithwell. Încă nu mi-am găsit locul aici, dar cu ajutorul Domnului și cu sprijinul Prietenilor, nădăjduiesc să-mi fac și eu un rost. Vreau să știți că am sosit cu bine și că aici au mare grijă de mine. Am un pat și suficientă mîncare și sînt înconjurată de oameni de treabă. Dumnezeu nu m-a părăsit. Pentru toate astea sînt recunoscătoare și nu am pricină să mă plîng. Și totuși, mă gîndesc adesea la voi. Chiar dacă acum e prea cald ca să folosesc quiltul cu semnături, l-am întins pe pat la picioare și, la începutul și la sfîrșitul fiecărei zile, ating semnăturile tuturor celor care îmi sînt dragi.

Fiica voastră iubitoare,

APLICAȚII

Nu putea să rămână acolo. Honor înțelesese acest lucru în prima jumătate de ceas de la sosirea în casa din Faithwell a lui Adam și-a lui Abigail. Nu era vorba de bucătăria dezordonată, în care zăceau teanc în chiuvetă vasele rămase de la cină, ori de noroiul care nu fusese curățat de pe podeaua din vestibul, nici de cina atât de greu de mâncat, ori de aerul înecăcios de la fumul unui cuptor care nu trăgea cum trebuie. Nu era vorba de murdăria de șoarece pe care o descoperise în cămară, nici de zdrențele pînzelor de păianjen care fluturau pe la colțuri, nici de camera mică oferită de Adam, în care nu încăpea mai mult decît un pat, astfel încît cufărul ei trebuia să rămână pe hol. Nici unul dintre aceste lucruri n-ar fi putut s-o descurajeze.

Nu putea să rămână fiindcă era vădit că Abigail n-o voia acolo. Înaltă, cu fruntea lată și cu o privire fixă în ochii întunecați, Abigail era o femeie cu umeri lați și încheieturi groase. La prima întîlnire o îmbrățișase pe Honor, dar nu existase căldură în atingerea ei. Își tot cerea iertare după masa rău gătită, începuse să turuie un șir de justificări în timp ce o conducea pe Honor să-i arate interiorul casei. „Aibă grijă matale să nu calci pe preșul acela, trebuie țintuit de podea, nu-i așa, Adam?“ „Lampa asta nu fumează de obicei, am fost tot într-o dîrdoră cu venirea matale așa, pe neașteptate, de n-am mai avut timp să-i tai cum trebuie fitilul.“ „Aș fi măturat, dar știam că matale și cufărul matale o să-mi aduceți praf în casă și-o să trebuiască să mătur iar.“ Abigail avea talentul de a face să pară că neajunsurile gospodăriei erau din pricina oricui, numai a ei nu. Honor începu să se simtă vinovată doar pentru că se afla acolo.

În copilărie fusese învățată că fiecare poartă în sine un dram de Lumină și că, deși măsura ce sălășluiește în noi poate fi mai mare sau mai mică, trebuie să încercăm cu toții să fim vrednici de dramul nostru de Lumină. Acum i se părea că dramul lui Abigail era prea mărunț și că nici măcar de-atît nu se arăta vrednică. Desigur, îngrijise un bărbat bolnav, pe care îl și pierduse de curînd, așadar putea fi iertată că se arăta atât de posomorîtă. Dar Honor avea o bănuială că neprieteșugul făcea parte din firea ei.

Adam Cox nu încercă s-o apere pe Honor sau s-o facă să se simtă bine-venită, ci se cufundă și mai mult în sine, sobru și tăcut – Honor bănuia că era buimăcit de îndoita pierdere, a fratelui și a logodnicei sale. Deși pentru ei peșitul se desfășurase aproape în întregime prin scrisori, probabil că așteptase cu nerăbdare sosirea unei soții frumoase și pline de viață. Acum le avea pe cap pe sora cea tăcută și pe cumnata năzuroasă.

Se mai însufleți doar cînd ieșiră să stea pe veranda din față, după cină, iar Abigail aduse în

discuție hotărîrea lui Honor de a veni în Ohio.

— Adam mi-a povestit despre familia lui Grace, spuse ea, legănîndu-se vîrtos cu balansoarul și odihnindu-și mîinile, fiindcă se făcuse prea întuneric ca să mai poată coase. A zis că matala trebuia să te măriți. Și cînd colo, ce-i cu matala aici?

Adam ședea cu spatele drept, lăsînd impresia că se așteptase ca Abigail să deschidă acest subiect dificil.

— Chiar așa, Honor, ce s-a întîmplat cu Samuel? Credeam că matala aveai o înțelegere cu el.

Honor tresări, chiar dacă știuse tot timpul că pînă la urmă trebuia să răspundă și la această întrebare. Încercă s-o facă în cît mai puține cuvinte cu putință.

— A cunoscut pe altcineva.

Adam se încruntă.

— Pe cine?

— O... o femeie din Exeter.

— Dar de-acolo sînt eu și-i cunosc pe mai toți Prietenii de-acolo. Cine e?

Honor înghiți în sec ca să-și mai ușureze încordarea din gîtlej.

— Nu e dintre Prieteni.

Abigail țipă de-a dreptul:

— Ce, s-a însurat cu cineva de altă credință?

— Da.

— Cred că Adunarea din Bridport l-a renegat, nu? întrebă Adam.

— Da. A plecat să locuiască în Exeter și s-a alăturat Bisericii Anglicane.

Asta era partea cea mai grea: Honor aproape că era în stare să suporte gîndul că Samuel nu o mai iubea, dar să părăsească el din proprie voință credința care era însăși fundația vieții ei, asta era o lovitură după care nu se credea în stare să-și mai revină. Lucrul acesta, împreună cu stinghereala din ochii părinților lui Samuel atunci cînd îi întîlnea din întîmplare și cu mila din ochii tuturor celorlalți, o făcuse să primească atunci cînd îi propusese Grace să emigreze.

Cu gîndul acesta în minte, se pomeni că-și strîngea mîinile în poală. Trase adînc aer în piept și încercă să-și odihnească degetele, dar încheieturile lor frămîntate încă mai erau albe după ce fusese forțată să se gîndească la Samuel.

Abigail clătină din cap.

— Pur și simplu îngrozitor.

Aproape că i se simțise bucuria în voce, dar apoi se încruntă, poate amintindu-și că tocmai acele împrejurări îi aduseseră pe cap acest oaspete nedorit. O sclipire dură și crudă din privirea piezișă pe care i-o aruncă o făcu pe Honor să simtă, din nou, că ea era vinovata.

Deși era cald, în noaptea aceea se cuibări sub quiltul cu semnături, în dormitorul nespus de mic, căuțînd alinare.

Mai târziu Honor recunoscu în sinea ei că nu-și ascunsese prea bine consternarea la vederea noului său cămin și că se putea prea bine ca Abigail să fi fost jignită. Aerul de dărăpănătură aflată undeva la margine pe care îl avea casa se întindea și asupra orașului însuși. Când o adusesse Adam de la Wellington, crezuse că spuza de locuințe risipite nu făcea decât să anunțe apropierea de o așezare mai mare. În dimineața următoare, când ieși la o plimbare împreună cu Abigail, află că lucrurile stăteau altfel. Deși ploua și drumul din fața casei devenise noroiuos, Abigail stăruia să iasă. De parcă i-ar fi fost groază să rămână singură cu Honor – fiindcă Adam plecase devreme la magazinul din Oberlin. Când Honor spuse să aștepte măcar pînă se mai potolea ploaia, Abigail se încruntă și-și văzu mai departe de aranjatul bonetei pe cap.

— Aud că-n Anglia plouă tot timpul, ripostă ea, legîndu-și strîns panglica sub bărbie. Matale-ar trebui să fii obișnuită. Matale n-ai să porți boneta aia gri cu galben, nu-i așa? E prea fistichie pentru Faithwell.

Honor se hotărîse deja să pună la păstrare boneta de la Belle; se întreba dacă avea să găsească vreodată un loc unde s-o poarte. Grace ar fi reușit s-o poarte aici, își spuse ea.

Porni în urma lui Abigail pe cărare, încercînd noroiul cu piciorul în căutarea scîndurilor ce fuseseră întinse de-a lungul drumului tocmai pentru a înlesni mersul, deși le acoperise glodul și pe ele. Trecură prin dreptul cîtorva case, asemănătoare ca alcătuire cu cea a lui Adam și Abigail, dar nici țipenie de om nu mai era pe afară. Magazinul mixt era și el pustiu, mai era doar stăpînul lui, care o salută cu destulă bunăvoință; avea pe față acel soi de expresie deschisă, onestă, pe care o cunoștea prea bine de acasă, dintre Prieteni. Magazinul în sine era mic și simplu, spațiul său fiind folosit mai mult pentru păstrarea de butii cu făină, zahăr de trestie, mălai și melasă. Mai erau și cîteva rafturi cu un talmeș-balmeș de mărunțișuri cum ar fi lumînări sau șireturi, un calup de hîrtie de scris, o cîrpă de vase, o măturică – de parcă ar fi trecut pe-acolo vreun marchitan și l-ar fi convins pe proprietarul prăvăliei că avea nevoie de cîte una din fiecare, în caz că i-ar fi cerut cineva într-o bună zi.

Honor își păstră pe față un zîmbet crispat în timp ce privea în jur, încercînd să nu-și dea gîndurile în vileag: că butiile și rafturile acestea erau opreliștile noii sale vieți. O căldare de metal, un pachet de ace, un borcan cu oțet: aceste obiecte singuratice, jalnice pe rafturile lor, erau tot ce însemna orașul Faithwell. Nu exista nici o cameră alăturată plină cu dulciuri ispititoare sau cu pînzeturi minunate, nici un colț după care să înceapă alt șir de magazine, pe o stradă lipsită de noroaie, nici o podea de scînduri vopsite în verde-albăstrui-pal. Scrisorile lui Adam către Grace nu conțineră minciuni, nu pe de-a-ntregul, dar închipuiseră un oraș înfloritor. „Este mic, dar crește“, scrisese el. „Sînt incredințat că va prospera.“ Poate că Honor ar fi trebuit să fie mai atentă la timpul viitor folosit de Adam.

Cînd se întoarseră acasă, încercă să-i fie de folos lui Abigail: spală vasele și frecă oalele, scutură preșurile ovale făcute din cîrpe, împrăștiate prin toată casa, aduse înăuntru lemne pentru plită și scoase cenușa din cuptor ca s-o arunce în privată – „în latrină“, murmură ea. La fiecare

îndeletnicire în parte cerea sfatul, ca să nu cumva s-o jignească pe Abigail cu felul său diferit de a munci, care putea arăta că gazda ei nu se pricepea să facă treaba cum se cuvine. Abigail era una dintre acele femei care văd astfel lucrurile.

Greșeala cea mare o făcu la măturatul bucătăriei și al cămării.

— Matale ai pisică? întrebă ea în vreme ce murdăria de șoarece se aduna morman, închipuindu-și că aluzia aceasta cuminte ar putea să înlăture neajunsul.

Abigail lăasă cuțitul cu care curăța cartofi.

— Nu! Strănut de la ele.

Dispăru în cămară și se întoarse cu un borcan plin cu pudră roșie din care turnă ușor în foale, după care se apucă să sufle cu ele prin colțuri, însoțindu-și cu oftaturi mișcările smucite. Honor încercă să nu se holbeze de-a dreptul, dar o copleși curiozitatea și ridică borcanul de pe masă.

— Ce-i asta?

— Ardei iute. Te scapă de dăunători. Nu folosești și matale în Anglia?

— Nu. Noi folosim pisici.

Honor se ținu să adauge că pisica lor cu blana înspicată, Lizzy, se pricepea de minune la prins șoareci. Când Honor cosea, venea să se așeze lângă ea și să toarcă. Gîndul la bătrîna ei pisică o făcu să simtă înțepături în ochi, așa că se întoarse la măturat ca să nu-i vadă Abigail lacrimile.

Seara, cînd se întoarse Adam, Honor o auzi pe Abigail șoptindu-i afară, pe verandă. Nu făcu eforturi s-o asculte; își dădea seama după glasul ei ce spunea: Nu se poate să rămîină. Dar unde să se ducă?

În după-amiaza următoare, hotărînd că dereticaseră destul prin casă pe ziua aceea, Abigail se cuibări într-un balansoar de pe veranda din față, cu un quilt la care lucra și cu un castron de cireșe noi dintr-un copac care creștea în spatele casei. Honor le culesese ca să nu le mănînce gaițele albastre pe toate. Luîndu-și cutia pentru cusut, veni și ea să i se alătore lui Abigail. Nu mai lucruse la vreun quilt încă de cînd se afla pe puntea Aventurierului – de atunci încoace, călătoria ei fusese prea dezlînată, iar în timpul pe care și-l petrecuse cosînd la Belle se ocupase de bonete.

Chiar dacă aruncase în ocean toate hexagoanele pe care i le decupase mama ei, Honor mai avea niște resturi de pînză de acasă, cîteva bucăți pe care le tăiasse deja în forme și ceva material însăilat pe tipare, gata de cusut laolaltă. Cele mai multe femei care făceau quilturi aveau unele începute și lăsate neterminate, în așteptarea momentului potrivit în care să se apuce iar de ele. Honor cercetă rozetele și stelele pe care le lucruse deja, întrebîndu-se ce putea face cu ele. Formele și culorile – rozele maro și verzi făcute din rochii vechi de-ale lui Grace și Honor, începutul unei Stele a Bethleemului în mai multe nuanțe de galben – îi aminteau de Dorset și păreau străine în lumina puternică a soarelui american. Își spuse că nu putea face din ele ceva care să se asorteze cu viața din Ohio. Cu toate acestea, nu era pregătită să se așeze la masă cu hîrtia în față și să deseneze un model nou; era prea curînd, iar ea avea nevoie de o minte limpede și de inspirație.

Honor aruncă o privire la quiltul lui Abigail; dacă ar fi fost împreună cu mama ei, sau cu Grace, sau cu prietena Bidy, și-ar fi putut oferi ajutorul, în caz că nu voia să lucreze la quiltul ei. Dar pe Abigail nu îndrăzni s-o întrebe, fiindcă, fără îndoială, ea avea să-i interpreteze greșit propunerea. În afară de asta, Honor nici nu se putea închipui lucrând la un quilt în stilul celui al lui Abigail: o aplicație de flori roșii și frunze verzi revărsându-se dintr-o urnă roșie, cusută pe un fundal alb. Honor preferase dintotdeauna lucrătura din bucăți îmbinate, nu aplicațiile, avînd sentimentul că a coase bucăți de pînză peste niște pătrate mari de material era cumva o înșelătorie, o scurtătură, prin comparație cu îndeletnicirea mai dificilă de a coase laolaltă sute de bucățele de pînză, îmbinînd culorile în așa fel, încît întregul să fie gradat și armonizat, creînd un model plăcut. Deși pe unele creatoare de quilturi le apuca disperarea în fața geometriei rigide și a preciziei necesare în cazul lucrăturii din bucăți îmbinate, pentru Honor era o provocare și un motiv de bucurie. De cînd sosise în America văzuse astfel de quilturi cu aplicații – de obicei roșu pe alb, cîteodată și cu verde – peste tot, în hanuri și case de oaspeți, ațîrnînd pe sfori sau peste balustrada verandelor, la aerisit. Erau strălucitoare, vesele, naive. Unele modele erau minunat executate, reprezentînd pene, lujeri sau ciorchini de struguri, uneori căptușite, astfel încît modelul ieșea în evidență prin reliefare. Dar aspectul general nu era pe gustul ei.

Stilul cu blocuri de piese al altor quilturi americane îi părea ceva mai atrăgător. Un astfel de quilt consta în cel puțin o duzină de blocuri făcute din pătrate și triunghiuri aranjate în configurații ce purtau nume ca Labă de urs, Cheie universală, Gîște în zbor sau Flori de nicandă. Mai dificile decît quilturile cu aplicații, și acestea erau însă prea simple pentru Honor. Prefera să rămînă la modelele ei.

Și totuși, la ceva tot trebuia să lucreze – să mai decupeze niște bucăți pe care le-ar putea folosi mai tîrziu, cînd va avea mintea limpede și mai mult timp la dispoziție. Honor începu să bage ață în ace. Înfipsese deja în perniță cinci ace cu fir, cînd simți privirea lui Abigail ațintită asupra ei.

— Ce faci matale acolo? vru să știe Abigail. Ce-i cu atîtea ace?

— Le pregătesc ca să nu fiu nevoită să mă întrerup de fiecare dată cînd rămîn fără ață, răspunse Honor.

Belle nu se arătase surprinsă văzînd-o cum băga ață în atîtea ace, dar Belle era cusătoreasă de meserie.

— Ei, asta da pricepere, spuse Abigail cu un glas care arăta că priceperea nu era ceva la care să aspire.

Honor prinse laolaltă cu un bold două hexagoane de culoare verde și maro care fuseseră deja însăilate pe tipar și începu o cusătură verticală rapidă cu ață albă, culoarea ei preferată pentru cusut, indiferent ce culori ar fi avut pînzele. Se opri la capătul șirului ca să mai potrivească un hexagon, trecu firul pe sub pînză și începu să coasă de data asta pe amîndouă fețele.

Abigail o fixa iar cu privirea.

— Cum, păcatele mele, coși matale atît de repede?

— Folosesc fir scurt.

Honor observase că Abigail, atunci cînd băgase ață în ac, o tăiase cît brațul ei de lungă.

Abigail luă una dintre rozetele gata făcute de Honor.

— Ia uite la cusăturile astea, spuse ea, trăgînd de pînză. Ce egale sînt. N-am mai văzut așa cusături frumoase de cînd eram mică, în Pennsylvania. O vecină de-a noastră avea mîna la fel de bună.

Îi îndoii petalele.

— Asta dinăuntru e hîrtie?

— Da. Matale nu faci lucrătură din petice cu tipare de hîrtie?

— Nu.

— În Anglia, coasem pînzele pe conturul unor tipare de hîrtie ca să-și păstreze forma corectă, altfel nu s-ar mai potrivi cînd le coasem laolaltă ca să facem quiltul.

Și îi întinse lui Abigail cîteva hexagoane de hîrtie.

— Dar așa o să scîrțîie alinătoarea!

— Le scoatem după ce coasem totul laolaltă.

Lui Honor îi plăcea tare mult să scoată tiparele de hîrtie din lucrul terminat, îi plăcea să vadă cum modelul rigid, pe care îl ținuse laolaltă hîrtia, devenea moale și confortabil.

Abigail scruta tiparele de hîrtie.

— *Zece livre de făină*, citi ea. *Un calup de cheag*. *N-am vrut... plecăm din Dorch... întoarce curînd...*

Honor încremeni. Pe cînd Abigail citea cu glas tare frînturile de cuvinte, își dădu seama că erau scrise de mîna lui Samuel – o însemnare scurtă prin care o înștiința că se afla în vizită la rudele din Exeter și că avea să se întoarcă peste o săptămîină. La vremea aceea scrisoarea părăuse lipsită de însemnătate, astfel încît Honor o sacrificase ca s-o folosească drept tipare. Acum avea mai multă greutate, fiindcă Exeter era locul în care o cunoscuse Samuel pe femeia cu care se însurase.

Honor întinse trusa de cusut pentru ca Abigail să pună înapoi în ea tiparele. Însă Abigail nu se grăbi, continuînd să cerceteze cuvintele de pe bucățile de hîrtie, în vreme ce Honor aștepta. În cele din urmă le puse la loc.

— Eu prefer aplicațiile, spuse ea, netezindu-și pătratul cu roșu, alb și verde. Iese o alinătoare simplă și drăguță.

Honor îi vedea cusăturile; erau strîmbe și de lungimi diferite. Nu era de mirare că avea un fel de-a coase atît de inegal, căci pentru împunsături egale însăși cusătoreasa trebuia să stea locului, nu să se foiască. Abigail avea pornirea de a se cocoșa deasupra lucrăturii, cu degetele încîrligiate în jurul firului; făcea cîteva împunsături, după care lăsa de izbeliște cusutul ca să privească în stradă, către casele din apropierea magazinului mixt, sau ca să se ridice să bea apă. Honor cunoștea soiul acesta fără astîmpăr, chiar și printre quakeri, fiindcă în Bridport le învățase să coasă pe cîteva care se purtau așa. Faptul că ea însăși era în stare să coasă atît de frumos îl punea pe seama lungilor

perioade de tăcere de la Adunare; datorită lor ajunsese să aibă mintea calmă și mâna sigură, ceea ce se reflecta în cusăturile ei uniforme. Dar se părea că tăcerea nu avea la toată lumea același efect asupra cusutului.

Honor nu încercă s-o învețe pe Abigail, să-i îndrepte felul în care ținea acul sau să-i dea sfaturi despre cum să stea cu spatele drept și să folosească un degetar ca să nu se mai înțepe în degete și să sîngereze pe pînza albă, ori să-i arate cum să facă un tighel dublu în loc să înnoade ața. Era de ajuns că putea să stea lîngă ea și să lucreze cot la cot în acel ritm familiar, pe care Honor îl știa de-o viață.

— Stai numai să vadă și celelalte cusăturile matală, făcu Abigail. O să-ți ceară matală să lucrezi pentru ele la următoarea șezătoare.

Încetul cu încetul, Honor începu să-i cunoască pe ceilalți locuitori din Faithwell. Trecătorii se apropiau ca să fie prezentați cînd le vedeau sînd pe veranda din fața casei. Abigail o duse la ferma din vestul orașului care vindea lapte și brînză, unde Honor îi cunoscuse pe fermieri și pe alți cîțiva mușterii. În ziua a cincea¹ ploua atît de tare, încît Abigail spuse răspicat că ea n-avea de gînd să meargă la Adunare pe o astfel de vreme. Așa se face că abia la Adunarea din ziua întîi avu Honor ocazia să cunoască întreaga comunitate.

Casa Adunării din Faithwell era compusă dintr-o cameră luminoasă, de formă pătrată, cu pereți goi văruiți în alb și cu ferestre pe toate laturile. Era cam de aceeași mărime ca și cea din Bridport, dar numărul membrilor de aici era de două ori mai mic, astfel că Honor nu mai avea senzația de aglomerație de acasă. Pe băncile de pe cele patru laturi se stătea cu fața către centrul camerei, iar una dintre ele le era rezervată Vîrstnicilor – membri de la care obștea aștepta călăuzire. În centru se afla o sobă neaprinsă, al cărei burlan urca în zigzag și ieșea printr-o gaură din acoperiș.

Honor așteptase cu nerăbdare Adunarea, fiindcă nu mai avuse ocazia să participe la nici una de cînd se afla în Philadelphia și tînjea după pacea pe care i-o aducea de obicei. Întotdeauna dura ceva timp pînă cînd toată Adunarea se liniștea și devenea tăcută, aidoma unei încăperi în care trebuie să se așeze praful după ce a fost sîrnit. Oamenii se foiau pe locurile lor ca să-și găsească poziții comode, scoteau foșnete și tușeau, neliniștea trupurilor reflectînd-o pe cea din mințile lor, încă active după grijile zilei. Însă, unul cîte unul, lăsau deoparte gîndurile despre negustorii, recolte, merinde sau plîngeri, spre a se concentra asupra Luminii interioare pe care o cunoșteau a fi manifestarea lăuntrică a lui Dumnezeu. Deși orice Adunare începea în tăcere, natura liniștii se schimba treptat, astfel încît venea un moment în care pînă și aerul părea să se adune și să se coaguleze. Nu exista nici un semn exterior, dar devenea limpede că Adunarea, laolaltă, începea să se concentreze asupra unui lucru mult mai profund și mai puternic. Acela era momentul în care Honor se cufunda în sine însăși. Cînd descoperea locul pe care îl căutase, putea rămîne acolo multă vreme, și același lucru îl citea pe chipurile deschise ale Prietenilor care o înconjurau.

Cîteodată Prietenii se simțeau îndemnați să vorbească și să aducă mărturie, ca și cum Domnul

s-ar fi folosit de ei ca mijlocitori. Rosteau vorbe adânci, uneori citînd pasaje din Biblie. Deși toată lumea putea vorbi dacă dorea, Bătrînii o făceau mai des decît ceilalți. Honor nu vorbise niciodată; emoția la care ajungea în timpul Adunării nu era un lucru pe care să-l poată descrie în cuvinte. Să încerce ar fi însemnat să-l distrugă.

Și totuși, chiar dacă Adunarea din Faithwell era asemănătoare ca înfățișare cu Adunările englezești, Honor descoperi, în timp ce ședea nemișcată și tăcută, că nu era în stare să-și golească mintea. Spațiul era diferit, lumina, și aerul, și mirosul, și mulțimea de chipuri noi. Apoi, mai erau cosașii, greierii și ceva ce Abigail numea scripcărași, toate mai gălăgioase și mai sîcîitoare decît orice altă insectă auzită vreodată de Honor în Anglia. Zbîrnîitul, bîzîitul și scîncitul produceau un zid sonor greu de ignorat.

Toate aceste lucruri îi distrăgeau atenția. Dar Honor mai fusese și altădată la Adunări care nu-i erau familiare, în Exeter, Dorchester și Bristol, și reușise să păstreze aceeași tăcere ca la Bridport. În Faithwell însă, știa că se află într-un loc pe care trebuia să-l considere căminul ei, iar din cauza acesta nu putea să se liniștească și să-și elibereze mintea. Liniștea se adîncea în jurul ei, iar Honor nu reușea să intre în legătură cu acea adunare obștească și să urmeze exemplul celorlalți. Se pomeni gîndindu-se la zilele cumplite care fuseseră ultimele din viața lui Grace, la Abigail, care ședea lîngă ea, la Adam, aflat de cealaltă parte a camerei, pe banca bărbaților, la atmosfera încordată din casă, la privirile pe care le schimbau ei doi și pe care încerca să nu le bage în seamă, la bărbatul negru ascuns în stiva de lemne a lui Belle, la pielea gălbuie a lui Belle și la pălăriile ei surprinzătoare; la Donovan, scotocind prin cufărul ei și uitîndu-se la ea cu ochi scînteietori. La cîteva zile după sosirea ei, trecuse și el călare prin Faithwell; ea și Abigail atîrnau rufe la uscat, iar el încetinise și salutase ridicîndu-și pălăria. O îngrozise pe Abigail.

Honor nu era o femeie neliniștită ca Abigail, care își tot încrucișa gleznele cînd cu un picior deasupra, cînd cu celălalt, își sufla nasul sau își ștergea sudoarea de pe gît. Honor stătuse întotdeauna cît se poate de liniștită la Adunare – de fapt, era în stare să stea două ceasuri încheiate fără să-și schimbe poziția. Dar era posibil să simți cînd cineva nu participa la tăcere, chiar dacă acea persoană nu se clintea din loc. Poate că lui Abigail îi distrăgea atenția lipsa de concentrare a lui Honor. Închise ochii și încercă din nou. Cum nu merse nici de data asta, deschise iar ochii și privi în jur în căutarea unui chip care s-o inspire. Era cîte unul la fiecare Întîlnire: cineva – adesea o femeie – pe chipul căreia se citea o asemenea concentrare anticipativă, încît devenea pe tăcute liderul tuturor, chiar și într-un grup unit printr-o înțelegere tăcută. Era aproape dureros să-l privești, fiindcă părea că prin asta îi întinezi comuniunea cu Dumnezeu. Și totuși, astfel de oameni erau mereu o pildă pentru firea deschisă pe care orice Prieten trebuia s-o aibă la Adunare.

În Faithwell, Honor descoperi chipul căutat pe banca Vîrstnicilor, așezată în capul celei pe care stătea ea. Era o femeie în vîrstă, cu păr alb ieșindu-i de sub scufie și cu ochi strălucitori ațintiți asupra unui punct îndepărtat, din afara încăperii, la care cu siguranță privea cu ochii minții. Sprîncenele arcuite îi compuneau o expresie deschisă, surprinsă, iar linia lipsită de crispă a gurii

se transforma într-o jumătate de zîmbet, accentuat de rotunjimea pomeților. Honor se uita întruna la ea și pînă la urmă trebui să se forțeze să privească în jos, pentru ca uităturile ei fugare să nu se transforme în holbat. Deși lăsa să răzbată o uriașă putere de convingere, chipul femeii nu era și prietenos. Era un om de admirat și de respectat mai degrabă decît de iubit. Și, în orice caz, n-o ajută pe Honor să se concentreze, așa cum sperase.

Într-un târziu se ridică în picioare un bărbat să citească din Scripturi, ceea ce îi oferi în sfîrșit lui Honor ceva la care să mediteze, chiar dacă nu reuși să-și găsească drumul spre propria-i comuniune cu Dumnezeu.

După Adunare cunoscuseră mai mulți oameni, dar i se păru greu de ținut minte lunga listă de nume comune: Carpenter, Wilson, Perkins, Taylor, Mason. Doar cîteva ieșeau în evidență: Goodbody, Greengrass, Haymaker. Pe ultima o recunoscuseră a fi proprietara fermei de la care cumpărau lapte; era Judith Haymaker, cea cu chipul fascinant de convingător, care stătuse pe banca Bătrînilor. Acum, că se terminase Adunarea, expresia de pe fața ei nu mai avea aceeași intensitate, dar sprîncenele îi erau la fel de înalt arcuite deasupra ochilor de un albastru-pal, a căror privire Honor descoperi că îi era greu s-o susțină mai mult decît o secundă sau două. Împreună cu ea se afla fiică-sa, Dorcas; cam de aceeași vîrstă cu Honor, zîmbi ascultătoare cînd îi fu prezentată, dar păru indiferentă în fața acestei potențiale noi prietene. Adevărul era că oamenii din Faithwell, deși se arătau destul de binevoitori, nu-i puneau nici o întrebare lui Honor. Nu că și-ar fi dorit să fie luată la întrebări – nu era nicidecum nerăbdătoare să repete povestea morții lui Grace –, dar noii săi vecini păreau interesați numai și numai de propriile lor treburi.

Judith Haymaker arătă cu o înclinare a capului spre un tînăr care se afla în grupul bărbaților.

— Fiul meu, Jack.

De parcă și-ar fi auzit numele de la distanță, el se întoarse să se uite la ele, iar privirea i se încrucișă cu a lui Honor așa cum nu se mai întîmplase cu nici unul dintre ceilalți bărbați. Părul lui castaniu și ciufulit era luminat de șuvițe blonde-pai, iar gura, care schița pe jumătate un zîmbet, semăna cu a mamei sale, dar lăsa să se vadă mai multă căldură.

Ah, își spuse ea și își feri privirea, dînd de ochii albastrudeschis ai lui Dorcas Haymaker. Dorcas nu zîmbea tot timpul ca restul familiei sale, și avea un nas viguros ca un morcov și o încruntătură care îi amintea lui Honor de Abigail. Lăsa privirea în pămînt. Oare cu toate femeile americane era greu să stai de vorbă?

Nu. Rosti în gînd o mică rugăciune de mulțumire pentru Belle Mills.

Scumpa mea Biddy,

Scriu această scrisoare de pe veranda casei lui Adam și Abigail din Faithwell. Unul dintre avantajele caselor americane este că majoritatea au verande pe care poți sta să inspiri puțină briză care bate, fiind și ferit de soare. Aici este foarte cald, cum n-a fost niciodată în Dorset, și mi s-a spus că luna viitoare va fi și mai rău. Nu doar de la arșiță vine moleșeala, ci și de la umiditatea de care nu poți scăpa și care te face să te simți învăluit într-un nor de aburi. Rochia îmi este jilavă, părul încrețit, iar uneori abia de reușesc să trag aer în piept. Într-o căldură ca asta e greu să-ți aduni forțele ca să muncești. Măcar de mi-ai fi fost matale alături, să stăm de vorbă, să rîdem și să coasem. Atunci ar fi fost mai ușor de îndurat ciudățenia acestor locuri – așa cum ar fi fost și de s-ar fi aflat Grace aici. Dacă ar fi supraviețuit, ne-ar fi transformat viețile în aventura promisă de vaporul care ne-a adus în America. Fără ea, seamănă mai mult cu o încercare grea la care sînt supusă. Aș vrea să-ți pot spune matale că m-am acomodat și sînt fericită cu noua mea viață din Ohio. Știu că asta e ceea ce-mi dorești matale și la fel îmi doresc și eu. Dar mărturisesc, Biddy, că de n-ar fi să iau în calcul imposibila călătorie pînă la Bridport, mi-aș cumpăra imediat un loc la diligența din Cleveland către est. Aici am prea puține motive să rămîn.

Nu vreau să par nerecunoscătoare. Adam Cox m-a primit bine, deși n-a spus mai nimic despre cum am să-mi găsesc rostul în gospodărie fără Grace, care era rostul firesc al prezenței mele. Poate că nu știe nici el ce să creadă. Gîndește Abigail pentru el, așa bănuiesc eu.

Trebuie să încerc să fiu corectă. Și Abigail m-a primit bine, în felul ei. Cînd am ajuns aici m-a strîns în brațe, cum le place femeilor americane; a trebuit să stau nemișcată, nici să nu tresar. Pe urmă a plîns și a spus cît de rău îi pare pentru Grace și că trage nădejde că ne vom avea ca surorile. De atunci însă nu prea s-a purtat ca o soră. Ba chiar am surprins-o uneori cercetîndu-mă într-un fel care nu este prietenos, deși ea încearcă să-l ascundă întrebîndu-mă ce mai fac sau oferindu-mi cîte o ceașcă de ceai, sau tușind tare, așa, din nimic. Pe sub tot ceea ce spune și face există miezul de fier al spiritului ei neînduplecat. Planurile pentru sosirea lui Grace, oricare vor fi fost ele, i-au fost date peste cap odată ce am sosit eu în locul ei. Lui Abigail nu-i place să i se schimbe planurile.

Neîndoios că nu poate fi ușor să-ți vină pe neașteptate un străin să locuiască la tine în casă, mai ales cînd casa e într-o așa neorînduială precum a ei. Abigail nu pare să aibă o ordine în muncă; încă n-am aflat care zi e ziua de spălat, de pildă, sau în ce zi se ocupă de copt. Îți sare în ochi faptul că bucătăria nu este centrul confortabil al casei. Cînd lucram cu mama în bucătăria de pe Strada Estului aveam mereu o senzație de limpezime, de lumină și căldură și

de muncă făcută cu bucurie. N-aveam cum să fiu nefericită într-o asemenea bucătărie, nici măcar atunci când existau lucruri care să-mi provoace mîhnire. Spre deosebire de ea, bucătăria lui Abigail este întunecată, dezordonată și încropită. E greu să te simți la locul tău undeva unde nimic nu e la locul lui. Mi-ar plăcea să curăț fiecare colțișor din ea, s-o aerisesc și să găsesc cîte un loc pentru toate, ca s-o pot ține în ordine. Am încercat cu tact să aranjez lucrurile fără s-o jignesc pe Abigail, dar n-am prea avut succes. Cu toate că n-a spus nimic despre frecatul și măturatul meu, după ce am rearanjat vasele pe bufet, în dimineața următoare am găsit castroanele și farfuriile puse iar în teancuri la împlire. Când muncește, face atîta zornăit, zăngănit și bufnit, încît mă apucă oboseala numai cînd o aud.

Poate că matale o să înțelegi mai bine cum este Abigail dacă îi spun că atunci cînd lucrează la un quilt preferă să coasă pe linia de îmbinare, ascunzîndu-și împunsăturile inegale în adînciturile dintre blocuri. Cred că nici una dintre noi n-a mai apelat din copilărie la o asemenea tehnică!

Dar sînt nedreaptă. Abigail a avut și ea parte de nefericiri în viață. Și-a pierdut soțul din cauza tuberculozei, după o luptă lungă și grea; ea și Matthew au fost căsătoriți trei ani înainte de moartea lui, și totuși n-au avut copii. Mare necaz trebuie să fie, deși, bineînțeles, nu am vorbit despre asta.

Poate că nu-i decît vina mea. De cînd am plecat de acasă nu mi-am mai găsit liniștea – și nici înainte de-a pleca, sinceră să fiu, fiindcă răzgîndirea lui Samuel mi-a zdruncinat și mi-a fărîmat temelia solidă a vieții. Așa că privesc în acea lumină tot ce mă înconjoară. Sîntem un trio ciudat, Abigail, Adam și cu mine, fiindcă nu ne țin împreună decît legăturile indirecte ale datoriei. Iată adevăratul motiv pentru care casa asta îmi dă sentimentul vremelniceii – starea mea aici este nespus de șubredă. După douăzeci de ani de trăit în brațele sigure ale familiei, e straniu și înfricoșător să plutești așa, în derivă.

Faithwell însuși este o așezare mică și necizelată. Știu că Adam nu a mințit cu bună știință cînd a descris-o în scrisorile lui, dar cînd a numit-o „oraș“ este limpede că a sărit calul. Se fălesc cu faptul că partea aceasta din Ohio este defrișată și populată într-o măsură mult mai mare decît acum zece ani, dar mie mi se pare doar o graniță cu cîteva case rătăcite pe terenuri smulse sălbăticiei. Matale ai fi fost uimită să vezi ce se numește aici „magazin mixt“ – o dugheană cu rafturi mai mult goale și puțină marfă din care să alegi, pe un drum pe care diligența n-ar răzbate în veci. Pînă și chervanele rămîn deseori înțepenite în noroi, sau se întîmplă ca înaintarea să fie atît de hurducată, încît preferi să mergi pe jos.

Cel puțin Casa Adunării e plăcută, iar Prietenii sînt binevoitori. Nu știu de ce, dar încă n-am izbutit să-mi găsesc liniștea la Adunări; asta e o mare dezamăgire, căci de obicei găsesc multă alinare în tăcerea Adunării, iar acum chiar că mi-ar prinde bine să stau în așteptare laolaltă cu ceilalți. Am nevoie de răbdare, știu asta, și mi se va arăta din nou o cale.

Încă nu am apucat să cunosc celelalte familii, nici să-mi dau seama cu cine m-aș putea

împrieteni. În general, femeile de aici sînt foarte directe, în conversație, în îmbrăcăminte, chiar și în felul în care merg, cu pasul foarte sigur și aproape lipsit de grație. Matale ai zîmbi dacă le-ai vedea. Cel puțin ai fi mulțumită că aici nu există rivală care să-ți ia vreodată locul de cea mai bună prietenă a mea.

Trebuie să mă opresc din criticat noua mea țară. Matale îți las ceva care să-ți aducă un zîmbet: în Ohio le place să spună la quilt „alinătoare“.

*Prietena matale credincioasă,
Honor Bright*

1. La quakeri, ziua de joi; quakerii denumesc zilele săptămînii conform numărării care consideră duminica drept ziua întâi.

PĂPĂDII

La două săptămîni de la sosirea lui Honor, Adam Cox o rugă să-i dea o mîină de ajutor la magazinul din Oberlin în ziua a șasea, fiindcă Abigail, care îl ajuta de obicei atunci cînd era nevoie, nu se simțea bine. În orașe, ziua a șasea era de obicei foarte aglomerată, iar prăvăliile din Oberlin rămîneau deschise pînă tîrziu pentru fermierii care se întorceau de la muncile cîmpului. Pe Honor o mulțumea perspectiva de a merge într-un oraș mai mare, fiindcă izolarea din Faithwell i se părea greu de suportat. Se bucura de asemenea să petreacă un timp departe de Abigail, care devenea din ce în ce mai dușmănoasă.

Adam obișnuia să facă drumul pînă la magazin pe cal sau, dacă avea timp destul, pe jos. Pentru Honor însă făcu rost cu împrumut de o șaretă. Pe cînd treceau prin fața magazinului mixt, ieși Judith Haymaker ducînd un sac de făină. Honor speră că vederea ei nu era îndeajuns de ageră ca să-i zărească boneta gri cu galben de pe cap. Nu se atinsese de darul lui Belle Mills de cînd ajunsese în Faithwell, dar se gîndise că poate era numai bun de purtat cît lucra în magazinul lui Adam – mai cochet decît boneta ei de zi cu zi, fără să bată la ochi. Desigur, nici n-ar trebui să conteze ce anume purta, cîtă vreme erau lucruri curate și modeste. N-ar trebui să-i pese. Dar lui Honor îi păsa de marginea aceea interioară de un galben-deschis, a cărei reflexie îi înălța chipul din cenușiu de fond al bonetei, la fel cum îi păsa și de țolul de pînză albă care îi tinea decolteul rochiei. Detalii de felul acesta o făceau să se simtă întregită și mai conturată decît înainte. Bănuia însă că Judith Haymaker nu le va privi cu ochi buni. Chiar și Adam ridicase din sprîncene cînd Honor coborîse cu boneta pe cap, dar nu spusese nimic.

Acum o salută pe vecina lui cu o înclinare a capului, iar Judith Haymaker îi răspunse cu același gest, privindu-i însă nemișcată cum treceau mai departe.

La est de Faithwell, pădurea se apropia de drum din toate părțile, iar Honor înghiți în sec de cîteva ori ca să-și potolească groaza ce-i creștea pe dinăuntru. Se întrebă dacă avea să se obișnuiască vreodată cu monotonia codrilor din Ohio. O făcea să ducă dorul oceanului – nu călătoriei pe el, ci țărmlui, cu ruptura lui de uscat și cu orizontul deschis, dătător de speranță.

Totuși, odată ce cotiră spre nord pe drumul către Oberlin, Honor se mai relaxă puțin, pentru că aici era mai mult spațiu în jur; trecînd pe lîngă ferme și lanuri de porumb, apăsarea pădurilor slăbea. Pătrundea îndeajuns de multă lumină de la soare pentru ca de-a lungul drumului să poată crește flori de cîmp, cicoare, morcov sălbatic și rujă-galbenă. Erau și mai mulți călători: cabriolete, căruțe și cai mergînd în același sens cu ei sau trecînd pe alături în sens opus, către

Wellington.

— De ce toate drumurile se întind de la nord la sud sau de la est la vest? Întrebă Honor.

Își tot frământa mintea cu această ordine încă de când călătorise împreună cu Thomas de la Hudson la Wellington. În Anglia drumurile urmau contururile peisajului, care nu se lăsau conduse de sensurile rigide indicate de busolă.

Adam chicoti.

— Fiindcă se poate. Partea asta din Ohio e netedă ca-n palmă, așa că drumurile n-au nevoie să ocolească nimic. În afară doar de un cot pe lângă Rîul Negru, la vreo cîteva mii de-aici către sud, drumul ăsta o ține tot așa drept între Oberlin și Wellington preț de nouă mii. Iar orașele sînt la distanțe oarecum egale, cam la fiecare cinci mii în toate direcțiile, ca o plasă.

— În afară de Faithwell.

— Da, noi ieșim din tipar, încuviință Adam.

— De ce-au ridicat orașele atît de uniform?

— Poate topometrii care au lucrat aici încercau să aducă puțină ordine pe un pămînt asupra căruia simțeau că n-au nici un control.

Adam făcu o pauză.

— E foarte diferit de Dorset, urmă el.

De cînd venise să locuiască în casa lui, era pentru prima dată cînd Honor îl auzea comparînd Ohio cu pămînturile natale.

Adam o plimbă pe Honor cu șareta prin Oberlin înainte de-a se opri la prăvălie. Era un oraș drăguț, cu mai multe suflete decît Faithwell și de două ori mai mare decît Wellington. Clădirile păreau mai solide și nu aveau acel aer efemer, cîteva dintre ele fiind chiar construite din cărămidă. În centrul orașului, patru străzi formau laturile unei piețe, care fusese creată prin doborîrea tuturor copacilor. Jumătate din piață era ocupată cu clădirile colegiului; restul era un parc cu șiruri diagonale de stejari și ulmi tineri. Honor se bucură să vadă copaci cunoscuți și plantați ordonat, atît de diferiți de pădurile dese, în care nu puteai cunoaște nimic, care înconjurau orașul Faithwell.

Două dintre străzile care conturau piața erau ocupate de alte clădiri ale colegiului. Sînd în șaretă, Honor urmări cu privirea tinerii care umblau grăbiți de colo-colo, cu un aer ocupat și serios. Printre ei se numărau și cîteva femei și negri.

— Toți sînt studenți?

Adam încuviință dînd din cap.

— Oberlin a fost fondat pe principii ale egalității asemănătoare celor ale Prietenilor. Ba chiar a început prin a fi o comunitate religioasă, cu reguli de conduită stricte. Nu se vinde alcool în oraș, nici tutun.

— Atunci, nici nu se scuiță.

— Da, nu se scuiță, spuse Adam și rîse pe înfundate. E surprinzător, nu-i așa? Ciudat, totuși,

cum te obișnuiești. Acum, când mă duc la Cleveland, nici nu mai observ scuiptul.

Majoritatea magazinelor din Oberlin se afla pe Strada Principală, iar diversitatea lor, spre deosebire de Faithwell, o năuci pe Honor: câteva băcării, două măcelării, o cizmărie, o frizerie, un dentist, un magazin de pălării, două librării, ba chiar și un atelier de daghereotipie. Drumurile erau mai bune decât cele din Faithwell – mai largi și cu mai puține hârtoape, deși nu erau ferite nici ele de a se umple de noroi gros pe vreme ploioasă. În fața magazinelor fuseseră întinse scînduri pe care să calce trecătorii.

Textile La Cox, de pe Strada Principală, era o dugheană modestă față de magazinul ținut de frații lui Adam în Bridport, în care existau baloți de pînză stivuiți în dulapuri fără uși de la podea pînă la tavan și o scară pe tălpici pe care o împingeau de-a lungul pereților ca să se suie pe ea pînă la materialele aflate prea sus. Aici podeaua era mai degajată, dar exista mai puțină marfă, care fusese expusă pe mese în centrul camerei. Fratele lui Adam nu reușise să facă din magazin o afacere înfloritoare înainte de-a se îmbolnăvi. În anul ce trecuse, Adam îl pusese cît de cît pe picioare, într-un ritm lent. Poate că însuși caracterul principial al orașului îi îndemnase pe niște quakeri ca Matthew și Adam să deschidă aici un magazin, dar aceste principii erau de asemenea cauza succesului lor limitat. În afară de opreliștile de dietă și purtări, primii coloniști din Oberlin nu fuseseră deloc încurajați să poarte haine făcute din materiile scumpe. Cu toate că populația orașului era acum răsfirată de prezența unor coloniști noi și mai puțin încrezători în rînduieli, continuau să existe prea puțini cumpărători pentru mult mai profitabilele catifele moi și satinuri strălucitoare pe care familia Cox le vindea oamenilor din Bridport, care nu erau quakeri. De fapt, printre lucrurile pe care le vindea Adam nu existau multe pe care Honor însăși să nu le poată purta. Era plin de pînzeturi cadrilate și de creton – căruia mușterii americani îi spuneau stambă –, cu doar un pospai de damasc sau muselină pentru perdele, cele mai strălucitoare materiale din magazin fiind baloturile cu resturi rămase după decupări, pe care le păstra Adam pentru lucrătoarele de quilturi. Nu existau opreliști în privința a ceea ce putea folosi o oberlineză sau o femeie quaker la cusutul quilturilor, chiar dacă nuanțele de roșu-aprins și verde-strălucitor ale quilturilor din Ohio nu se puteau pomeni vreodată în rochiile lor.

Adam o ținu pe Honor pe lîngă el în prima oră ca s-o învețe cum să măsoare pînza cu marcajele făcute la marginea mesei, cum să facă o tăietură mică și să rupă materialul pe linia țesăturii, apoi să-l împacheteze în hîrtie maro și să-l lege. Honor cumpăraseră pînză de multe ori și era obișnuită cu felul acesta de a lucra, care nu diferea la Oberlin față de Bridport. Cel puțin unele lucruri erau la fel în amîndouă țările. Odată ce căpătă încredere că Honor știa ce are de făcut, Adam o lăsă să vadă singură de clienți, în vreme ce el se ocupa de bani și supraveghea un băiat pe care îl angajase să ascute foarfecele și acele aduse de mușterii, lucru pe care îl făcuse de curînd și despre care trăgea nădejde că avea să ajute magazinul în perspectivă.

Honor era bucuroasă că putea lua contact cu chipuri noi. Traiul într-o comunitate de Prieteni îi era familiar, dar după doar câteva săptămîni petrecute în Faithwell printre aceiași oameni, zi după

zi, găsea că opreliștile lui erau obositoare și tânjea să cunoască și alți oameni. Acasă se obișnuise cu un amestec mai mare de oameni, fie ei quakeri sau nu, iar cu tot acel du-te-vino de vapoare era mereu câte ceva nou de văzut și chipuri străine de cercetat. În magazinul lui Adam, observa hainele oamenilor și îi asculta vorbind despre politică, vreme, recolte ori despre ce mai puseseră la cale nesăbuiții de studenți din Oberlin. Se uita la băieții care treceau în goană cu cercul și îi zîmbea unei fetițe care trăgea după ea cu sfoara un câine de jucărie sculptat în lemn. Ținea în brațe un bebeluș cât timp clienta întindea un sul de stofă. Ajuta o femeie în vîrstă să cotească și să ajungă la șareta care o aștepta pe Strada Colegiului. Toate aceste interacțiuni o făceau să se simtă cât se poate de folositoare, nu un accesoriu nedorit, ca în casa lui Abigail.

Afluxul constant de clienți aduse și cîteva negrese, care intrară fie să cumpere pînză, ace sau bolduri, fie să-și ascută foarfecele. Honor încercă să nu le privească stăruitor, dar nu se putu opri, fiindcă erau ca niște păsări exotice care s-au abătut de pe traseul lor de zbor ca să aterizeze printre vrăbii. I se părea că toate arată la fel, cu pielea lor cafenie ca lemnul de stejar lustruit, pomeții înalți, nasurile late și ochii negri, serioși. Se și purtau asemănător. După ce-i aruncau lui Honor o privire piezișă, se duceau la Adam, îl așteptau în caz că se ocupa de altcineva, apoi îi cereau material ori îi dădeau foarfecele sau acele ca să le ascută băiatul. De parcă hotărîseră că erau în siguranță cu Adam, așa că nu mai erau nevoite să i se adreseze ei. Știind exact ce doreau, alegeau iute, plăteau și plecau, adresîndu-i puține cuvinte lui Adam și nici unul lui Honor. Cu siguranță că nu i-ar fi cerut ei să le țină bebelușii.

Prinzînd un moment de liniște în magazin, Honor ieși la o plimbare scurtă ca să scape de căldura din interior și descoperi, cîteva uși mai departe, o cofetărie în care o mulțime de negrese se adunaseră în grupuri, sporovăind și rîzînd. Bărbatul din spatele tejghelei, care vindea bomboane cu mentă și deserturi cu fulgi de gheață, era de asemenea negru și era vădit că el conducea treburile pe acolo. Honor nu se așteptase să întâlnească negri proprietari de afacere. Donovan avusese dreptate: Oberlin era un oraș reformist.

Quakeriță fiind, Honor era obișnuită cu sentimentul de a fi ținută deoparte, iar în America era o străină aproape peste tot unde se ducea. Știa că o negresă se simțea probabil mai în largul ei alături de altă negresă, exact așa cum se simțea și ea alături de alți quakeri. Oricît ar fi de deschiși la minte, oamenii tind să se învîrtească în jurul celor asemenea lor. Iar negrii aveau de ce să fie bănuitori cu albi, în cazul cărora o singură familie era în stare să dea naștere la doi oameni atît de diferiți precum Donovan și Belle Mills. Dar, tot uitîndu-se la femeile acelea, care în mod vădit erau în largul lor, cum nu păruseră nicidecum a fi în magazinul Textile La Cox, Honor simți o împunsătură dureroasă. Sînt înlăturată pînă și dintre cei alungați, îi trecu prin minte.

Mai tîrziu, pe cînd împătorea pînzeturi, Honor auzi pe cineva dregîndu-și glasul în spatele ei.

— Iartare duduie. Cît e yardul din ăsta?

O negresă se oprise lîngă ea, cercetînd cu luare-aminte materialul din mîinile lui Honor: un bumbac crem, punctat cu un model de diamante mărunte în culoarea ruginei. Era mică de statură la

fel ca Honor, dar mai în vîrstă, cu pielea obrazilor întinsă, lucioasă și brăzdată de linii încrucișate, ca în palme. Purta ochelari și o pălărie de pai garnisită cu păpădii fleșcăite de căldură.

Honor privi pieziș către Adam; dispăruse în camera din spate.

— Caut eu prețul pentru matale, spuse ea, mulțumită că fusese întrebată.

Fiecare sul era înfășurat pe o scîndură de lemn; Adam scrisese prețul la cîte un capăt. Acolo căută Honor, trăgînd în jos straturile de pînză.

— Cincizeci de cenți yardul, dădu ea de știre.

Femeia făcu o grimasă.

— Mă descurc, e aproape cît mă ține punga.

Scoase un guler de dantelă îngălbenit de vreme, dar frumos lucrat, și îl așeză deasupra materialului, netezindu-l cu degetele ei lungi, terminate cu unghii ovale, deschise la culoare.

— Merge cu asta?

Era mai mult o afirmație decît o întrebare și Honor nu știu dacă era cazul să răspundă. Gulerul se potrivea destul de bine cu materialul, dar ar fi fost de preferat ceva mai fin, precum mătasea. Se gîndi însă că n-ar fi cazul să-i sugereze așa ceva, de vreme ce mătasea era mult mai costisitoare.

— E pentru matale? întrebă ea.

Femeia clătină din cap.

— Pentru rochia de mireasă a fiicei. Îi trebuie ceva să poată purta și dup-aia, zi de zi sau la biserică.

E și ea ca orice femeie, își spuse Honor, își face griji ca fata ei să arate cît se poate de bine, și totuși să aibă o rochie practică.

— Atunci, e o alegere bună, spuse ea. Cîți yarzi ai dori matale?

— Șase... nu, cinci, vă rog. E micuță.

Cu mîini tremurînde, Honor măsură și tăie pînza cu mai multă grijă decît avusese pentru orice altă clientă în acea zi. În timp ce o împacheta și lega hîrtia cu un șnur, își spuse: E prima dată cînd servesc o persoană neagră.

Se simți privită și ridică fruntea. Femeia îi cerceta marginea galbenă a bonetei.

— De unde-ați luat boneta asta? Nu din Oberlin, nu-i așa?

— Nu. De la magazinul de pălării al lui Belle Mills din Wellington.

Se mai interesaseră cîteva femei de boneta aceea și fuseseră dezamăgite că ar fi trebuit să facă atîta drum pînă la Wellington ca să-și cumpere și ele.

În ochii femeii sclipi o scînteie de recunoaștere; se uită țintă la Honor, nesînjenită de ochelari. Poate că era cît pe ce să spună ceva, însă tocmai atunci apăru Adam din camera din spate.

— Salutare, doamnă Reed. A fost Honor de ajutor cu tot ce-ți trebuia matale?

Ochii doamnei Reed se făcură nevăzuți într-o străfulgerare a lentilelor cînd femeia se întoarse către Adam.

— Îhî, a fost. Abigail unde s-a dus?

— Mă tem că nu s-a simțit bine în dimineața asta.

— Așa, vasăzică.

Doamna Reed strânse din buze și îi întinse lui Adam banii pentru material. Mereu părea că ar fi avut multe de zis, dar că închidea gura și-și păstra vorbele pentru ea, lăsând să-i scape doar frânturi de gânduri prin priviri. Își luă pachetul de pe masă.

— Mulțam. Ziua bună.

Se întoarse și plecă fără să privească în urmă.

Honor împături la loc materialul rămas și îl puse pe raft, tuflit. Fără îndoială, întâlnirea lor însemnase mult mai puțin pentru doamna Reed decât pentru ea.

Dragii mei părinți,

M-am bucurat nespus să primesc azi-dimineață scrisoarea voastră – prima sosită după cea care mă aștepta în Faithwell. În timp ce o citeam parcă auzeam vocile voastre familiare și îmi închipuiam exact cum ședea mama la pupitrul din colț ca s-o scrie, privind din când în când pe fereastră când se gîndea la ce vești să-mi trimită.

Plăcerea mi-a fost oarecum domolită de durere când am citit că scrisoarea era în egală măsură și pentru Grace. Nici măcar acum, când scriu aceste rînduri, voi, obștea întreagă, încă nu ați aflat de moartea ei și e un simțămînt straniu să știi că vești de o asemenea însemnătate pot suferi întîrzieri de aproape două luni. Pînă la momentul când veți primi această scrisoare poate se vor mai întîmpla și alte lucruri despre care nu veți avea cunoștință. Tot astfel, poate că noutățile pe care le-am aflat din scrisoarea voastră au fost deja întrecute de alte evenimente. Nu pot decît să nădăjduiesc și să mă rog ca în viețile noastre să nu se petreacă atîtea drame, încît scrisorile noastre să devină învechite înainte de-a ajunge la destinație.

De când v-am scris ultima dată, am început să-i cunosc, încetul cu încetul, pe ceilalți locuitori din Faithwell și s-o ajut pe Abigail mai cu folos decît la început. Nu mai încerc să schimb așezarea lucrurilor în casă, fiindcă atunci când deschid gura, ei i se pare că o critic. Desigur că nu asta intenționez, încerc doar s-o ajut să pună pe picioare o gospodărie care merge ca unsă. Dar ea e foarte simțitoare. Adam n-a vrut să se amestece, n-a făcut decît să-mi ceară să-i respect dreptul lui Abigail, ca stăpîină a casei, de-a o organiza după cum dorește. Și astfel a trebuit să mă retrag.

Cu toate astea, într-un fel am reușit să aduc îmbunătățiri simțitoare. Lui Abigail nu-i place să muncească în grădina de legume – e o căldură insuportabilă acolo, soarele strălucește mai tare decît în Anglia și aerul este gros și nemișcat. Ai putea crede că, de vreme ce e obișnuită de-o viață cu verile americane, ar trebui să se înțeleagă cu arșița mai bine decît mine. Dar ea se înroșește puternic la față și se vaită amarnic, de mă apucă mila. Apoi mai e și chinul neîncetat cu animalele și gîngăniile, care pentru ea este foarte obositor. Când m-am oferit să muncesc eu acolo, Abigail a părut recunoscătoare pentru prima dată de când am sosit aici. Numai pentru asta și merită să îndur căldura.

În grădină creștem multe dintre legumele care se află și în grădina mamei, mamă: cartofi, fasole, morcovi, salată, roșii. Dar sînt diferite de cele cu care sînt eu obișnuită, pînă și soiurile care ar trebui să fie la fel. Cartofii sînt mai mari și au mai mulți muguri. Morcovii sînt mai subțiri și mai ascuțiți – deși la fel de gustoși. Fasolea are pielița mai netedă, iar frunzele de salată cresc mult mai repede.

Cea mai mare parte a grădinii e ocupată cu porumb. De unde acasă îl creștem doar ca să hrănim vitele, aici porumbul pare a fi hrana de căpătîi, chiar înaintea grîului sau a ovăzului. Crește peste tot și, chiar dacă e încă prea tînăr ca să fie mîncat proaspăt, mi-au dat asigurări că e deja moale și dulce. Am mîncat totuși multe feluri făcute cu mălai. Prea multe, îmi vine a crede uneori. Abigail stăruie să gătească ea, deși îmi dă voie să spăl, să toc și să curăț în locul ei. Totul pare a fi făcut cu porumb, de la terciul preferat la micul dejun pînă la pîinea care însoțește cina, aluatul moale pentru prăjitul peștelui sau turtele dulci pe care le mîncăm la cafea. Bineînțeles că nu mă plîng; sînt recunoscătoare pentru orice merinde care mi se pune pe masă. Doar că, din cauza aromei abia simțite de făină dulceagă, totul începe să aibă cam același gust.

Am multe de făcut în grădină. Abigail și Adam au pus-o pe picioare binișor, dar vara, din cauza arșiței, are nevoie să fie udată tot timpul. Buruienile par să crească mai repede și mai bogat decît recolta. Apoi mai sînt căprioarele și iepurii, păsările, melcii și limacșii, lăcustele și alte insecte pe care nu le cunosc. Iepurii, mai ales, se pricep să sape pe sub gard – sînt sigură că iepurii americani sînt mai isteți decît cei din Anglia –, de-mi vine cîteodată să mă culc noaptea în grădină ca să-i sperii, să nu mai intre. Acum, după ce mi-a oferit mie responsabilitatea grădinii, Abigail a început să-mi critice aspru metodele, fără să-mi dea și idei folositoare. Uneori e foarte obositoare situația asta. Din fericire, porumbul n-are nevoie de multă atenție. Eu una mă bucur, fiindcă ori de cîte ori trec printre șiruri se întîmplă să sperii cîțiva șerpi. N-am văzut atîția șerpi în viața mea. De cîteva ori a trebuit să-mi înăbuș țipătul. Cei mai mulți sînt nevătămători, însă destui dintre ei sînt otrăvitori, așa că mereu trebuie să fiu grijulie.

Pe aici se spune că trebuie să ai „de Patru Iulie porumb pînă deasupra la carîmb“. Al nostru a trecut cu mult de carîmbul cizmei și credeam că-i merge nemaipomenit de bine, pînă mi s-a spus că e vorba de cizma cuiva suit în șaua calului. Sînt atîtea cuvinte și expresii pe care nu le înțeleg, de mă întreb cîteodată dacă nu cumva engleza americană e o limbă străină la fel de mult ca franceza.

Ieri a fost Patru Iulie. Un lucru de care americanii sînt foarte atașați este independența lor față de Britania. Sînt foarte mîndri că s-au separat cu țara lor. N-am știut la ce să mă aștept, deși auzisem că aveau să fie sărbători în multe locuri. Totuși, nici în Faithwell, nici în Oberlin nu s-a sărbătorit, fiindcă asta ar fi însemnat că sprijină Declarația de Independență, document despre care am aflat că nu-i vede pe negri ca cetățeni egali. Cîțiva Prieteni din Faithwell ne-am dus în parcul colegiului din Oberlin să ascultăm discursurile împotriva sclaviei și am luat cu noi cele necesare pentru un picnic considerat mai degrabă necesar decît sărbătorec. În general, nordul statului Ohio se împotrivește sclaviei, iar Oberlin are faima de a fi cel mai hotărît antisclavagist dintre toate orașele din zonă.

Pentru prima dată s-a mai domolit arșița, fiindcă a bănut un vînticel care ne-a tihnit tuturor.

S-au întins de-ale gurii cât vedeai cu ochii, pe mese cu soclu. Americanii își iau în serios picnicurile. Acasă luam cu noi provizii modeste, pe când aici se consideră important să arăți și să mănânci cât mai mult posibil. Nu mi-am imaginat că Prietenii din Faithwell vor găsi ceva cu care să se fălească – într-adevăr, când vine vorba de haine și purtări, sînt la fel de modești ca orice Prieten din Bridport. Dar pun pe mese mai multă mîncare decît am putea consuma vreodată, cu deosebire copturi. Se pare că și în cazul oberlinezilor a fost la fel, din cîte am băgat de seamă cît m-am plimbat cu Abigail prin parc. N-am văzut în viața mea atîtea plăcinte.

A fost interesant să vedem un mic grup de negri care au ieșit și ei la picnic. Deși călătoria mea prin America pînă în Ohio m-a purtat numai prin state în care sclavia nu este permisă, am întîlnit și cîțiva negri, de obicei muncitori la docuri sau la diligențe, sau în bucătăriile și grajdurile hanurilor. N-am văzut nici unul petrecîndu-și timpul liber. Aici am avut ocazia să-i cercetez – cu coada ochiului, căci nu voiam să mă holbez la ei – și am descoperit că nu sînt cine știe ce diferiți de restul lumii. Picnicul lor a fost cu siguranță la fel de îmbelșugat, deși se poate să fi avut alte bucate; mulți negri din Ohio sînt originari din sud, unde am auzit că se gătește mai mult. Rochiile negreselor aveau mai multe zorzoane decît ar fi purtat niște quakerițe, deși materialele lor nu erau atît de fine. Bărbații purtau costume negre și pălării de pai. Copiii lor erau gălăgioși și se jucau cu mingi, moriști și zmeie, la fel ca și copiii albi din grădină – deși nu se jucau împreună.

Discursurile au fost lungi și mărturisesc că n-am înțeles mare lucru din ce s-a spus. Nu-i vorba doar de accentul american, care variază și uneori este derutant. Se pare că pînă și aceia care se împotrivesc sclaviei se contrazic în privința felului cum ar trebui ea să ia sfîrșit, unii susțin emanciparea imediată, pe când ceilalți răspund spunînd că o asemenea acțiune aspră ar sărăci economia și că libertatea trebuie oferită treptat. Au vorbit și despre Congres – egalul american al Parlamentului nostru, cred –, care dezbate o lege referitoare la sclavii fugari, iar cei care au luat cuvîntul s-au cam încins, vorbele lor transformîndu-se uneori în insulte la adresa unor politicieni de care n-am auzit. În orice caz, discursurile lor mi-au dat mult de gîndit.

Pe urmă fierarul din Faithwell a recitat o poezie, cu o voce profundă și joasă care a plăcut publicului. Am întrebat după aceea și am aflat că era o poezie de Whittier: „Strofe pentru vremuri“. Mi-am notat cîteva versuri pe care vreau să le țin minte:

Conduși de ale țării noastre pravili,
Pentru-adevăr, dreptate și cei umili de tot,
Luptăm s-avem o lume fără stavili,
Cum vor creștinii, cum doar cei liberi pot¹

Cînd a început să se întunece, studenții de la colegiu au agățat lampioane de hîrtie în copaci

și scripcarii au cîntat cîntece pe care nu le cunoșteam. A fost foarte frumos și m-am simțit în largul meu poate pentru prima dată de cînd am părăsit Anglia.

Un singur lucru a tulburat ziua aceea. Eram la masa de picnic și căutam ceva de mîncare care să nu aibă porumb, cînd am auzit-o pe Judith Haymaker spunîndu-i lui Adam: „Un bărbat care locuiește cu două femei tinere, dintre care nici una nu-i e soră, soție sau fiică, este o învoială care nu mai poate continua.“ N-am auzit și răspunsul lui Adam, dar avea pe față o expresie gravă.

Aș fi vrut să vă pot spune că m-au uimit cuvintele ei, dar n-a fost așa. Ea a dat glas gîndurilor care mă sîcîie de cînd am sosit în Faithwell. Nici Adam, nici Abigail n-au spus nimic despre asta, dar există cîteodată o încordare care știu că își are izvorul în caracterul neobișnuit al așezămîntului nostru. Totuși, vă rog să nu vă faceți griji din pricina mea. Poate vă consolează gîndul că, pînă la vremea cînd veți ajunge să citiți această scrisoare, noi vom fi găsit deja un aranjament potrivit, care să fie spre mulțumirea tuturor.

*Fiica voastră iubitoare,
Honor Bright*

1. Din „Stanzas for the Times”, poem de John Greenleaf Whittier; versiune în limba română de Michael Haulică.

PĂDURI

În ziua întâi de după Patru Iulie, la Honor veni cineva în vizită. Ea stătea pe verandă cu Abigail și Adam, somnoroasă și puțin îngreșată, fiindcă tocmai terminase cina din acea duminică, care în mare parte fusese alcătuită din jambon plin de grăsime și sărat cu asupra de măsură. Honor nu mai mâncase niciodată atât de multă carne de porc. Tînjea după miel și după pește – cărnuri cu gust delicat, servite simplu.

— Am un cui cu tine, Honor Bright!

Honor tresări și deschise ochii. O cabrioletă ușoară oprise în fața casei, iar Belle Mills ținea frâiele. Le aruncă peste gardul de scînduri albe din fața casei și sări jos.

— Mi-ai trimis prea multe doamne din Oberlin să-mi zică „Vreau bonetă de-aia cu gri și auriu de care poartă quakerița“. Cum să țin pasul cu atîtea comenzi fără tine alături, să-mi fii de ajutor? spuse Belle, salutîndu-i cu o înclinare a capului pe Adam și Abigail. Dumneata trebuie să fii Abigail. Pe Adam l-am cunoscut deja. Eu sînt Belle Mills, modista de colo, din Wellington. Nu știu ce v-a zis Honor despre mine – probabil ni’ca. Nu vorbește mult, este? Acuma, mă poftiți la adăpost de soare? E cald rău de tot.

Honor se ridică în picioare și așteptă ca Abigail s-o poftască pe Belle, respectîndu-i statutul de stăpîină a casei. Dar Abigail se holba la pălăria lui Belle: din pai, cu bor lat, ornată cu dantelă albă peste o panglică roșie și cu un ciorchine de cireșe din mătase prinse cu acul într-o parte.

Honor renunță s-o mai aștepte pe Abigail și o întîmpină chiar ea pe Belle.

— Mă bucur tare mult să te văd. Pofitim lîngă noi, rog matale.

Belle păși pe verandă și se afundă în balansoarul pe care i-l oferii Adam.

— Ah, ce bine e... Gata cu hîținatul prin hîrtoapele drumului, spuse ea, trăgîndu-și mănușile de dantelă.

Honor n-o văzuse niciodată purtînd mănuși în Wellington, nici măcar atunci cînd ieșeau la plimbare. Cele pe care le avea acum erau delicate și arătau ciudat purtate de ea, mai ales cînd, scoțîndu-le, își dezvălui mîinile mari, cu degete pătrătoase. Mănușile și pălăria distonau cu trupul său uscățiv și lat în umeri, atât de diferit de curbele voluptoase și umerii rotunzi care erau la modă. Dacă femeile erau menite să arate ca niște porumbițe în vremurile acestea, Belle semăna cu o gaie.

— Abigail, poate că musafira noastră ar dori ceva de băut, sugeră Adam.

— Ah!

Și Abigail se grăbi să intre, rușinată că fusese nevoie să i se amintească.

— Ei, bună treabă, spuse Belle, privind în jur. N-am mai fost pe-aici. Acolo-i restul de Faithwell? Întrebă ea, arătînd cu capul către magazinul mixt.

— Sînt și cîteva ferme mai izolate, dar așa e, răspunse Adam. Însă e-n creștere. Mereu se mută aici familii noi.

— Sigur că da. Toți-s quakeri, nu-i așa? Nu pot să-mi închipui pe altcineva doritor să vină pînă aici pe drumul ăsta. Cum e cînd plouă? Și pe drumul dintre Wellington și Oberlin e destul de greu cînd e noroi.

Cînd Abigail se întoarse cu patru pahare, o sticlă plină cu un lichid întunecat și o carafă cu apă, Belle încuviință dînd din cap.

— Lichior de mure, nu-i așa? Sînt uimită c-ai reușit să mai păstrezi ceva de astă-vară. Eu l-aș fi băut pe tot pînă-n octombrie.

Abigail se opri din turnat, de parcă n-ar fi putut să facă asta și să gîndească în același timp.

— Nu-ți face griji, scumpo, era un compliment, adăugă Belle. Doar o bună gospodină e-n stare să păstreze ce-i mai bun ca să aibă ce le da oaspeților.

Se întoarse spre Honor.

— Mă-ntrebam dacă o să te vedem prin Wellington de Patru Iulie, dar îmi închipui că era prea departe pentru tine, nu-i așa?

— Noi nu sărbătorim ziua asta, răspunse Adam.

— Chiar așa? Ce, quakerilor nu le place să se distreze?

— Nu vrem să sărbătorim un document care nu-i vede pe toți oamenii drept cetățeni ai Americii.

— Ne-am dus la Oberlin să ascultăm cuvîntări împotriva sclaviei, adăugă Honor.

— Sigur că da. Trebuia să-mi închipui că pe quakeri o să-i distreze mai mult să-i asculte pe aboliționiști decît să tragă cu pușca în aer. Mie una îmi plac puștile. Cum merge afacerea din Oberlin?

— Binișor, spuse Adam. Mi-ar plăcea să văd ceva mai mulți mușterii.

— Pun rămășag că nu prea vinzi satin sau catifea, nu-i așa?

— Nu prea, așa-i.

Belle chicoti.

— Oberlinezii ăștia nu se dau în vînt după nimic luxos, nu-i așa? N-aș vrea să fiu modistă acolo... n-aș ajunge să confecționez nimic mai fistichiu decît boneta lui Honor.

Belle aruncă o privire la rochiile simple ale lui Abigail și Honor, la cămașa fără guler și la bretelele lui Adam.

— Ce negustor de materiale folosiți în Cleveland?

Pe cînd Abigail termina de turnat lichiorul, iar Honor oferea paharele, Belle se apucă să discute afaceri cu Adam, cu o ușurință pe care Honor o invidie. Dar, la urma urmei, cea mai mare parte a meseriei sale stătea în sporovăitul cu diverși oameni. Belle reușea mai bine decît mulți alții să

amestece interesul sincer cu umorul relaxat și cu improvizația.

— Accentul tău seamănă cu al lui Honor, observă ea. Sînteți din același loc din Anglia?

Adam încuviință, iar Belle începu să-i întrebe, pe el și pe Honor, tot felul de lucruri despre Bridport. În timp ce ei discutau despre orașul lor natal, Abigail porni să se legene tot mai tare, pînă cînd se opri dintr-odată.

— Mai vrei matale niște lichior, îi întrerupse ea, sărind în picioare.

— Sigur c-aș vrea, mulțam, răspunse Belle, întinzînd paharul și făcîndu-i cu ochiul lui Honor în timp ce Abigail îl umplea. Tu de unde ești de loc, Abigail?

— Din Pennsylvania.

— Ei, iacă-tă. Toți sîntem de prin alte părți. Așa-i în Ohio.

— Căminul dumitale unde era? întrebă Adam.

— În Kentucky. Nu-ți dai seama după accent? Am venit aici fin'că bărbatul meu s-a dus la Cleveland să facă speculă pe vasele cu aburi de pe Lacul Erie. Mi-am spus că la Cleveland o să fie mai interesant decît într-o văgăună din Kentucky. Gîndesc c-a fost nițel.

— Matale-ai fost căsătorită? exclamă Honor.

— Încă mai sînt. A fugit nemernicul, încurajat de frate-meu, îmi pare rău s-o spun. Țștia doi nu s-au înțeles niciodată. Habar n-am pe unde-o mai fi acum. Ah, nu era bun de nimic, mai era și nesăbuit pe deasupra, dar mi-ar fi plăcut să-l dau eu afară, nu să-l las pe Donovan. Lepădătura naibii.

Belle făcu o pauză.

— Iertare pentru înjurătură. În orice caz, mai bine c-a plecat; calea ferată se pregătește să ia locul vaselor cu aburi cît de curînd. În Cleveland am învățat să fac pălării, e printre puținele afaceri pe care le poate conduce o femeie singură. Pe urmă am venit la Wellington să-mi deschid magazin. M-am gîndit la Oberlin, dar ălora nu le plac nici penele, nici culorile, iar mie-mi plac. Acuma, Honor, continuă ea, sorbind ultima înghițitură din pahar, îmi arăți și mie restul de Faithwell? Sînt gata să-mi dezmoțesc picioarele. Și pune-ți boneta gri, că vreau s-o văd cum îți vine.

Încă amețită la gîndul că Belle Mills era măritată, Honor dădu fuga să-și ia boneta. Nu era ceea ce ar fi purtat ea la o plimbare prin Faithwell, dar nu putea s-o refuze pe cea care o crease.

Belle îi trase brațul lui Honor pe sub al ei și porniră la pas către vest pe drumul desfundat, dînd din cap în semn de salut către familiile adunate pe verandele caselor din împrejurimi. Cu toții se holbau la Belle și la pălăria ei, la Honor și la boneta ei. Belle nu părea să bage de seamă.

— Te-a mai tulburat Donovan de cînd ai venit aici? întrebă ea.

— A trecut călare de cîteva ori, dar nu s-a oprit.

Honor nu pomeni despre rînjetul lui și despre fluturarea mîinii, care provocau de fiecare dată grimase din partea lui Abigail și Adam.

— Bun. Dar să nu te-aștepți să rămînă așa și mai departe. Nu poate niciodată fără să se bage-n seamă cu oameni care nu-și doresc așa ceva.

Trecură prin dreptul fierăriei, apoi prin fața magazinului mixt. Belle trase cu ochiul pe la ferestre, deși era închis.

— Nu prea ai de unde alege, nu-i așa? observă ea. Cîte familii locuiesc aici?

— Cincisprezece, dacă pui la socoteală și fermele de la margine.

— Doamne, e cît fărîmița aia de loc din Kentucky de unde-am venit eu. Știu cum e. Cum facem să te scoatem din casa aia?

— Ce vrei matale să spui?

Belle se opri și o scutură pe Honor de cot.

— Of, haide, zău așa, doar n-o să rămîi acolo cu ăia doi, nu? Cu Abigail, care se uită așa la tine. N-ai văzut ce-a cuprins-o neliniștea cînd tu și Adam vorbeați despre Anglia? Credeam c-o să rupă tălpicii de la balansoarul ăla. De fiecare dată cînd se simțea lăsată pe dinafară trebuia să oprească discuția.

— Dar...

Honor se opri. Lui Belle îi rîdeau ochii în cap.

— E geloasă pe tine. Cum de nu-ți dai seama? Sau poate ești prea de treabă ca să observi. Nu, ea îl vrea pe Adam doar pentru ea și nu-i place să-i stea în cale altă femeie – una mai plăcută, care arată mai bine, cu siguranță mai pricepută la cusut, poate chiar și gospodină mai bună. La naiba, cred că era geloasă *pe mine*, pînă să pomenesc de bărbatu-meu.

Porniră iar la plimbare, iar Honor îi povesti lui Belle ce-i spusese Judith Haymaker lui Adam despre gospodăria lor care nu se supunea regulilor.

Belle pufni disprețuitor.

— Nici că mă surprinde. Dacă ați fi în Wellington, și acolo s-ar sporovăi despre aranjamentul vostru, și noi nu sîntem așa stricți precum quakerii.

— Asta e ferma unde vine după lapte, spuse Honor cu voce joasă. Acea e Judith Haymaker.

Femeia, mai în vîrstă decît ele, stătea împreună cu cei doi copii ai ei pe veranda unei case albe mari, cu obloane verzi. Se afla destul de departe de drum pentru ca Honor și Belle să-i poată face cu mîna fără a fi obligate să se apropie ca s-o salute. Jack Haymaker înclină din cap; Dorcas rămase uitîndu-se lung; Judith se legăna cu balansoarul. Honor simțea trei perechi de ochi ațintite asupra bonetei sale pe cînd trecea mai departe cu Belle, avînd în dreapta livada familiei Haymaker. Cireșele erau coapte, prunele și piersicile nu prea.

E a doua oară cînd mă vede Judith Haymaker cu boneta asta, își spuse Honor. Și trebuie să mai trecem o dată prin dreptul lor la întoarcere.

— Ferma pare bine întreținută, observă Belle. Și cireada la fel.

Arată cu capul spre vacile cafenii de pe pajiștea din spatele șopronului. Honor nici măcar nu le văzuse.

Ajunseră la capătul livezii, unde începea iar pădurea, iar drumul se îngusta pînă aproape la dimensiunile unei cărări întretăiate de rădăcini, cîrmind încolo și-ncoace printr-un desiș în care

Honor nu cuteza să pătrundă. Pentru ea acesta era Vestul, sălbatic, necunoscut și neprimitor. Pînă și Belle, pe care nimic nu părea s-o sperie, rămase la marginea lui și nu propuse să meargă mai departe. Cei mai mulți copaci erau arțari și fagi, cu cîteva pîlcuri de frasini, ulmi și stejari – aceștia aveau frunzele lungi și netede, nu ondulate pe margini, cum era Honor obișnuită. Pînă și un astfel de copac solid și ferm cum era stejarul se transformase în ceva străin aici, în America. Pe cînd cerceta cu privirea obscuritatea desișului, un raton se îndepărtă în goană, legănîndu-și spinarea cocoșată. Abia după ce se cățără sus de tot, într-un arțar, se simți în siguranță cît să-și întoarcă fața mascată către cele două femei. Tare i-ar mai fi plăcut lui Grace să vadă un raton, își spuse Honor.

— Belle, nu știi ce să fac, spuse ea.

Belle își aranja cireșele de pe pălărie.

— În legătură cu ce?

— Cu felul cum trăiesc aici, în casa aceea.

— Bine, stai să te-ntreb ceva: Vrei să te măriți cu Adam Cox?

— Nu!

— Atunci, va trebui să începi să te mai uiți prin jur. Există în Faithwell alți bărbați care să-ți fie pe plac?

Căutătura vie a ochilor lui Jack Haymaker îi fulgeră prin minte – și apoi Donovan, rînjindu-i, cu cheia ei la gît agățată pe o panglică întunecată de sudoare.

— E simplu, Honor Bright, ai de făcut o alegere, zise răs-picat Belle. Ori te-ntorci acasă în Anglia, ori rămîi aici. Dacă rămîi, trebuie să-ți găsești un bărbat cu care să te măriți. Ce-alegi?

Honor ridică din umeri, făcînd-o pe Belle să izbucnească în rîs.

— Nu-i ușor să-ți găsești un bărbat pe care să-l îngădui. 'Aide, draga mea.

O apucă de braț.

— Hai să facem iar paradă prin față pe la alde Haymaker și să ne fălim cu ce purtăm pe cap. Dacă te pălesc emoțiile, uită-te la crăițele din curte. Plantate în *șiruri!*

Scumpă Bidy,

Am fost foarte fericită cînd am primit ieri scrisoarea matală cu toate veștile de acasă, chiar dacă acum sînt vechi de șase săptămîni. Citind-o, aproape am simțit că sînt acolo cu matală, mergînd pe străzile cunoscute și oprindu-ne pe la diverși prieteni. Ardeam de nerăbdare mai ales să citesc despre vizita matală la Sherborne și despre oamenii cunoscuți acolo. Aș fi vrut să pot veni și eu.

Acum stau afară pe verandă, în aerul răcoros al serii; e locul meu preferat de cusut și citit. Adam și Abigail au rămas înăuntru, spunînd că ies țînțarii cînd e umezeală. Nu-mi pasă de înțepături, dacă așa o să am și eu cîteva clipe de singurătate. Mai devreme a fost o furtună cu tunete și fulgere – așa ceva se întîmplă aproape în fiecare după-amiază pe timpul verii. Furtunile sînt mult mai nestăpînite și mai înspăimîntătoare decît cele cîteva la care am fost noi martore în Bridport, care abia dacă iscau vreo două fulgere și de obicei rămîneau deasupra mării, nu ne amenințau pe noi. Aici se iscă din senin, cerul se face din albastru negru în cîteva clipe. Plouă torențial, uneori și cu grindină care distruge recoltele dacă durează prea mult. Drumurile se transformă imediat în noroi. Săptămîna trecută, într-o după-masă, cerul s-a făcut verde, ceea ce însemna, mi-a spus Abigail, că se apropia o tornadă. A trebuit să ne ghemuim sub masă, deși nu sînt convinsă că ne-ar fi fost bună de apărătoare dacă tornada ar fi trecut peste noi. Am auzit că poate să ridice o casă cu totul în aer și s-o distrugă în întegime.

Odată ce trece furtuna însă, aerul e curat și proaspăt și, ce binecuvîntare, mai răcoros. Auzisem despre arșița din Ohio, dar n-am crezut că poate fi atît de crîncenă. Cîteodată abia de mă pot mișca, e vîscoasă și neînduplecată, chiar și noaptea. Așadar, am întîmpinat cu bucurie furtuna de azi.

Am vești surprinzătoare: s-a citit anunțul de căsătorie al lui Adam și Abigail azi, la Adunarea de ziua a cincea. Urmează să se căsătorească peste zece zile. Credeam că anunțurile trebuie citite cu trei săptămîni înainte, ca să aibă obștea timp să cugete la potrivirea lor, dar se pare că aici se dorește ca lucrurile să se facă mai cu grăbire.

Adam și Abigail nu mi-au povestit despre intențiile lor înainte de Adunare, așa că am fost și eu la fel de surprinsă ca restul obștii cînd s-a făcut anunțul. După aceea au primit felicitări de la alți membri, deși am simțit că erau rostite mai mult de formă. Nu se simțea în aer acel sentiment de bucurie care apare de obicei cînd se anunță o căsătorie. Adam și Abigail au fost amîndoi lipsiți de îndrăzneală și chiar puțin rușinați. Îmi închipui că așa au simțit ei că ar fi bine pentru înțelegerea ciudată din gospodăria noastră.

Sînt doar șase săptămîni de cînd a murit Grace. Aș fi vrut să-i amintesc asta lui Adam. N-a

fost în stare să mă privească în ochi toată ziua. Ba chiar s-au ferit amândoi de mine, el și Abigail; și eu de ei, ca să fiu sinceră. Deși a fost foarte cald și aerul irespirabil, după Adunare mi-am petrecut cea mai mare parte a după-amiezii în grădină, plivind buruienile. Doar furtuna m-a îndemnat să intru în casă.

Cîteva femei au pus iute la cale pentru mîine ceea ce se numește „șezătoare“ de cusut, ca s-o ajute pe Abigail cu quilturile pentru căsătorie. Pe cînd acasă Grace cu mama și cu mine am fi lucrat la o învelitoare cîteva zile, aici se face uneori un quilt întreg într-o singură zi, cu mai multe mîini de lucru. Eram nerăbdătoare să iau și eu parte la așa ceva, dar mi-aș fi dorit ca această șezătoare să nu fie prilejuită de nunta lui Abigail; asta umbrește întrucîtva plăcerea zilei de mîine.

Știu că matale vei vrea să afli despre asta, așa că voi amîna trimiterea acestei scrisori ca să mă întorc la ea cu darea de seamă.

Mai tîrziu

Șezătoarea s-a ținut la ferma Haymaker, de unde ne luăm laptele. Îmi place cu adevărat numele lor, chiar dacă mama e aspră și bătoasă, iar fiica seamănă puțin cu Abigail ca stare sufletească. Ne-am dus acolo cu o jumătate de jambon și o plăcintă cu cireșe, ca să descoperim că mai erau alte patru plăcinte cu cireșe și două jumătăți de jambon. „Alinătoarea“ la care urma să lucrăm fusese întinsă pe o ramă pătrată. Mă așteptasem să facem un quilt de mireasă dintr-o bucată, dar era vorba de unul cu aplicații de flori în vase și fructe în boluri, culorile predominante fiind roșu și verde, pe fundal alb – așa vezi peste tot în Ohio, oriunde te duci. Abigail a muncit din greu săptămîinile acestea ca să termine de cusut partea de deasupra. Ea nu coase mult de felul ei, așa că poate ar fi trebuit să ghicesc pentru ce lucra atîta. Aplicațiile sînt foarte populare aici. În ochii mei, arată foarte lesnicios, ca și cum creatoarea lor n-a stat să cugete prea mult, ci pur și simplu a decupat niște forme care i s-au părut atrăgătoare și le-a cusut pe o bucată de pînză. Pe de altă parte, să potrivești laolaltă o lucrătură din petice necesită mai multă judecată și mai multă precizie; de aceea îmi și place, deși unora li se pare prea rece și ordonată.

Judith Haymaker ne-a tras cu cretă și cu un fir întins linii paralele ca să brodăm un model diamant, avînd cusături și în flori și în frunze, pe conturul lor. Pentru fundal Abigail a folosit familiara pînză albastră pe care matale o știi de la quilturile Prietenilor din Anglia; unele obiceiuri au trecut cu bine oceanul. Totuși, umplutura a fost din bumbac, nu din lînă, cum am fi folosit matale și cu mine. S-a și discutat puțin despre originea bumbacului, dacă nu cumva fusese cultivat și cules de sclavi. Judith Haymaker ne-a asigurat că Adam Cox l-a cumpărat pentru ea de la un neguțător din Cleveland care face afaceri cu plantații din sud care nu folosesc sclavi. Am auzit de un magazin din Cincinnati, condus de un Prieten, care ne

încredințează că mărfurile sale n-au avut nimic de-a face cu sclavii. Dar n-am auzit să existe un asemenea magazin în Cleveland. M-am bucurat însă că Prietenii din Faithwell se preocupă de asemenea lucruri.

Opt dintre noi au cusut preț de câteva ceasuri și, așa cum s-a mai întâmplat și altă dată, chiar și în Anglia, o mare parte din lucru s-a bazat pe iuțea și uniformitatea împunsăturilor mele și pe cusutul meu la două mâini. Cele mai multe dintre femei își conduceau acul cu o singură mână și erau uimite de cât de repede eram în stare să bag și să scot acul dintre straturi folosindu-mi amîndouă mîinile. Ba chiar am lucrat atît de repede față de ele, încît a trebuit să schimb locul cu lucrătoarele mai încete. Unele s-au băgat și pe sub cadru ca să se uite la dosul cusăturilor mele. Matale știi că întotdeauna am reușit să cos quiltul uniform pe amîndouă părțile. Nu scriu asta ca să mă fălesc, ci mai degrabă ca să arăt ce nelalocul meu mă simt deseori aici, chiar și atunci cînd îndeplinesc sarcini care îmi sînt bine-cunoscute. În loc să-mi complimenteze broderia, cealaltă se uitau la ea de parcă era cine știe ce fruct ciudat vîndut la piață. Laudele în America pot semăna uneori cu vorbele aspre, ca și cum cel care le face simte nevoia mai degrabă să-și apere neajunsurile decît să se bucure pur și simplu de îndușirile altuia. Cu toate astea, Judith Haymaker m-a rugat pe mine să cos fructele și florile aplicate, fiindcă ele vor sări mai degrabă în ochi; a fost și acesta un fel de compliment.

S-a vorbit mult în timp ce lucram, deși eu una am vorbit doar cînd eram întebată ceva fățiș, lucru rar pentru mine. Cealaltă femei erau agreabile, deși mărturisesc că, în afară de discuția despre originea bumbacului, conversația lor mi s-a părut searbădă. Nu vreau să crezi că am început să judec oamenii. Poate și lor, dacă ar sta cu noi în Bridport, li s-ar părea la fel de plictisitoare conversația noastră, de vreme ce vorbim despre oameni pe care ele nu-i cunosc și despre locuri pe care nu le-au vizitat niciodată. Cu timpul, mă aștept să ajung și eu să cunosc acei oameni și acele locuri, iar conversațiile să-mi pară mai interesante. În general însă, descopăr că americancele par interesate de puține lucruri în afara propriei lor persoane. Poate că sfortările traiului de aici le storc de puteri, astfel încît aleg să nu se mai gîndească la prea multe lucruri din afara existenței lor de zi cu zi.

Nimeni n-a adus vorba despre măritișul lui Abigail, deși am simțit în aer o ușurare că gospodăria noastră neobișnuită se va apropia acum de normalitate. Nimeni nu m-a întebat ce urmează să fac. Nici eu nu știu asta. Nu vreau să locuiesc cu ei în continuare, dar nu prea am altă ieșire într-o obște atît de mică.

La sfîrșitul zilei, cînd lucrul la quilt s-a terminat, au venit și bărbații acasă de la muncă și am mîncat cu toții. Pe lîngă jambon, am mai avut friptură de vită, piure de cartofi, cartofi dulci copti – care au miez portocaliu și gust mai degrabă de dovleci decît de cartofi –, fasole verde (căreia ei îi spun fasole „păstăi“), porumb proaspăt, dar și turte de mălai, tot soiul de conserve și multe plăcinte, majoritatea cu cireșe, fiindcă tocmai a fost sezonul lor. M-am bucurat mai ales de un castron cu agrișe, despre care nici n-am crezut că se cultivă în America.

Gustul lor simplu, parfumat mi-a amintit de grădina noastră de acasă în soarele verii.

M-am bucurat că am fost și eu la șezătoare, fiindcă cusutul de quilturi e întotdeauna o plăcere pentru mine, oricum ar fi conversația. Munca aceasta cu mișcări care se repetă și uniformă îmi aduce alinare. Mi-aș fi dorit doar ca printre cele care se adunaseră în jurul quiltului să fie și cineva cu care să mă pot împrieteni. Mai erau două fete apropiate de vârsta mea – Dorcas Haymaker, fata gazdei, și cineva pe nume Caroline, dar erau mai degrabă bănuitoare decât prietenoase și cred că amîndouă se simțeau amenințate de felul cum cos eu. Asta m-a făcut să-i duc dorul matală și mai mult.

Îmi pare rău, Bidy. În fiecare scrisoare mă simt obligată să-mi cer iertare pentru judecățile și nemulțumirile mele. Mă simt eu însămi surprinsă de cât de greu îmi este să mă deprind cu această nouă viață. Am crezut că-mi va fi ușor. Dar, la urma urmei, n-am mai fost niciodată departe de casă, așa că n-am știut cu adevărat ce mă așteaptă și cât îmi va pune la încercare mintea și sufletul. Pe lângă asta, bineînțeles, am crezut c-o voi avea alături pe Grace să mă sprijine și să mă încurajeze.

Îți promit matală că în scrisoarea următoare nu mă voi mai plînge, ci îți voi arăta cum pot îmbrățișa cu adevărat viața în America.

*Prietena matală credincioasă,
Honor Bright*

PORUMB

Jack Haymaker era ca o întindere de mușchi pe care Honor o simțea la fiecare mișcare. Se surprinse căutându-l cu privirea în zilele în care se ducea la ferma Haymaker ca să cumpere lapte. De obicei nu apărea, iar absența lui era deopotrivă o dezamăgire și gândul că se poate ivi în orice clipă. Cu unele ocazii, totuși, apuca să-l zărească ieșind din șopron, mergînd în urma vacilor pe pășune sau înhămînd caii la o căruță încărcată cu preaplinul de lapte. Cînd reușea să-l vadă era ca și cum s-ar fi uitat la soare – nu putea să-l privească de-a dreptul, ci doar pieziș, și trebuia să-și ascundă reacțiile. Iar ori de cîte ori se uita, Jack zîmbea deja, chiar și atunci cînd nu privea la rîndu-i către ea. Mereu părea să știe că se bucura de atenția ei.

La Adunare, sînd de cealaltă parte a încăperii, în locul păstrat bărbaților, prezența lui era atît de tulburătoare, încît Honor începu să creadă că nu va mai fi niciodată în stare să-și îndrepte atenția asupra vocii sale lăuntrice, încă atît de mărunte, cît timp se afla în aceeași cameră cu el. La sfîrșit, cînd toată lumea se strînsese în fața Casei Adunării să cînte psalmi, Honor speră că el nu va veni să intre în vorbă cu ea, Abigail și Adam. Într-o comunitate atît de mică, fiecare gest era luat în seamă. Probabil că înțelegea și el asta, pentru că rămînea de fiecare dată să stea de vorbă cu ceilalți tineri, rîzînd și încăierîndu-se ca băieții în noroiul uscat al drumului, de i se umplea de praf cămașa albă. Dar, cu toate că privirea nu i se oprea niciodată de-a dreptul asupra ei, Honor i-o simțea de acolo de unde se afla și se mira că nimeni altcineva nu părea a fi observat acea legătură.

Nu era un bărbat deosebit de chipeș; trăsăturile lui erau searbede, iar ochii îi erau mici și apropiați – dar măcar era proaspăt ras, ceea ce Honor prefera în locul bărbii care contura fălcile celor mai mulți dintre bărbații quakeri. Trăsătura lui cea mai atrăgătoare era aceea că se arăta atras de ea. Interesul manifestat de o altă persoană poate fi uneori un stimulent puternic. Honor îi simțea ochii ațintiți asupra ei aproape ca pe o apăsare fizică.

La șezătoarea de la ferma Haymaker, Honor se bucură să aibă ocupația bine-cunoscută și liniștitoare a cusutului la quilt ca s-o țină ocupată. Și totuși, chiar în timp ce lucra, știa că Jack Haymaker avea să sosească la sfîrșitul zilei și avea să li se alătore femeilor la cină. Chiar dacă era destul de pricepută ca să nu lase tensiunea crescîndă să-i strice cusăturile, după cîteva ore încheieturile și noada o dureau, iar umerii îi erau încordați. Punînd la socoteală și căldura copleșitoare, cu care încă nu se obișnuise, simțea cum i se înfiripă și o durere de cap. La vremea cînd își făcu Jack apariția împreună cu ceilalți bărbați, abia de-l mai vedea din pricina luminilor care îi pîlpîiau prin fața ochilor și a durerii din tîmple.

Pe când veranda și salonul începeau să se umple de oameni, Honor se strecură în bucătărie și de acolo afară pe ușa din spate, poticnindu-se pînă la puțul din mijlocul curții. După ce ridică găleata, se sprijini de parapetul rotund din piatră și bău din cana de tablă lăsată acolo tocmai cu acest scop. Apoi trase aer adînc în piept și privi la cerul care se întuneca, punctat cu cîteva stele. Aerul era nemișcat și fierbinte, iar licuricii sclipeau în ogradă. Honor le urmări pîlpîirea luminoasă și se minună că existau insecte în stare să răspîndească lumină dinăuntru.

— Îți e bine matale, Honor?

Bineînțeles că el mersese după ea pînă afară, deși nu fusese dorința ei.

— Îmi era cam cald.

— I-o noapte fierbinte, chiar și afară. Mă mir că toată lumea se-nghesuie de bunăvoie în salon. Jake Haymaker pronunța cuvintele ușor tărăgănat.

Un licurici ateriză pe mîneca lui Honor și porni în sus pe umărul ei, încă pîlpîind. Ea își lungi gîtul să-l privească, iar Jack rîse pe înfundate.

— Nu te speria. E doar o gîză luminoasă.

Își puse un deget în calea ei. Honor încercă să nu se gîndească la atingerea aceea. Cînd licuriciul se cățără pe degetul lui, Jack îl ridică și-i dădu drumul să zboare luminîndu-și calea de scăpare cu scînteii de lumină.

— În Anglia n-avem licurici, spuse ea.

— Chiar așa? Cum de nu?

— Multe lucruri sînt altfel acolo.

— Care-s alea?

Honor privi în jur.

— Pămîntul e mai... ordonat. Acolo cîmpurile sînt despărțite de garduri vii și sînt mai verzi. Nici nu e atît de cald și nu sînt atîția copaci.

Jack își încrucișă brațele.

— S-ar zice că matale preferi Anglia.

— Eu...

Se încurca în cuvinte. Era mai bine dacă n-ar fi spus nimic.

— Nu asta voiam să zic.

— Ce voiai matale să zici?

Gîndindu-se la ceea ce spusese, Honor înțelese că făcuse greșeala de a arăta Anglia într-o lumină mai bună. Trebuia să laude cumva și Ohio. Americanilor le plăcea asta.

— Chiar îmi plac licu... gîzele luminoase, spuse ea. Sînt vesele și prietenoase.

— Mai mult decît oamenii?

Honor oftă. Iar îi răsucise cuvintele. O obosea peste măsură. De asta își ținea gura mai tot timpul.

— Cred că nu-i deloc ușor să locuiești cu Abigail și cu Adam, continuă el.

Honor se încruntă. Deși primea cu plăcere dovezi de înțelegere din partea cui se cădea să i le ofere, pe Jack nu-l cunoștea destul cât să le accepte de la el. Oricât i-ar fi plăcut apropierea lui, vru să se țină departe de vorbele pe care le spunea.

— Mai bine-aș intra, spuse ea.

— Vin cu matale.

Intrară prin bucătărie și trecură prin salonul înțesat de lume, unde Dorcas Haymaker și prietena ei Caroline își întoarseră fețele spre ei ca două farfurii de argint reflectând lumina. Caroline era roșie în obraji – și-i frecase cu coada-vacii, bănuia Honor, un șiretlic pe care îl folosea Grace ca să-și lumineze obrajii când credea că arăta prea palidă. Sulimanul quakerilor, așa îi auzise pe cei din afară numind planta cu pricina.

Jack nu părea s-o observe pe prietena surorii sale.

— Nu vrei matale să mănânci? întrebă el. Lucratul la quilt toată după-masa trebuie să-ți fi făcut foame.

Honor nu-și dădea seama dacă el o tachina sau nu. Cu americanii, era greu să-ți dai seama; rîdeau la lucruri pe care ea nu le găsea amuzante și tăceau când ea ar fi vrut să zîmbească. Fără să spună nimic, se apropie de mesele încărcate cu mîncare, sperînd că el n-avea s-o mai urmeze și că zumzetul din interiorul capului avea să i se domolească. Nu știa de ce avea el un asemenea efect fizic asupra ei. Felul lui de-a fi degajat o intimidă, ca de altfel America însăși. Honor era învățată cu o viață ordonată și cu foloase, iar viața ei numai astfel nu fusese de când plecase din Dorset. Jack Haymaker era și el parte din haosul american care o asalta, făcînd-o să-și dorească să se țină departe.

Cercetă cu privirea ogorul de hrană care se întindea în fața ei. Era cum se aștepta: jumătatea de jambon, friptura de vită, movilele de cartofi piure, fasolea păstăi, turtițele de porumb, armata de plăcinte. Își înghiți un val de greață. Tînjea după o lipie pufoasă cu unt, pateu de macrou afumat, un cotlet de miel, căpșune cu smîntîină – mîncare preparată simplu și prietenoasă stomacului, nu pusă pe masă cu mormanul. Apoi ochi un castron cu agrișe, împins undeva mai în spatele mesei, și se întinse după el.

În momentul acela se iscă rumoare în mulțimea adunată în jurul mîncării, care se despărți în lături pentru a-i face loc lui Judith Haymaker, ducînd o tavă mare cu o movilă de știuleți de porumb curățați de moațe și pănuși, din care se ridicau aburi.

— E gata porumbul! strigă ea, aprinsă la față de căldură și de nerăbdare.

Era prima dată când zîmbea fără să se stăpînească.

Se porni o învălmășeală de femei care mutau vasele pentru ca ea să poată așeza platoul în mijlocul mesei.

— Primul porumb pe anul ăsta, le spuse Jack în timp ce lumea se năpustea să-și ia cîte un știulete. Luna viitoare vor fi mai mari știuleții, dar acum sînt mai fragezi. Unde-i farfuria matale? Au să se termine îndată.

Se întinse și apucă un știulete cu degetul mare și arătătorul.

— Repede, că frige!

Honor n-avea de ales, trebuia să ia farfuria, iar Jack puse pe ea doi știuleți.

— Eu..., dădu ea să crîcnească, dar Jack o întrerupse.

— Matala poți să-ți pui unt pe ei, dacă vrei. Vezi farfuria de-acolo cu foaia de unt? Aia-i pentru rostogolit știuletele pe ea. Dar cred că primul porumb e mai bun așa, gol. E atît de dulce, că n-are nevoie de unt să-l dreagă. Haide.

O conduse către o bancă împinsă la perete și o așteptă să se așeze ca să-i poată da farfuria, apoi se așeză și el alături. Honor simțea acum și mai multe priviri ațintite asupra lor, în afară de ale lui Dorcas și Caroline – ale lui Adam și Abigail, a lui Judith Haymaker, a fierarului Caleb Wilson. Caroline avea scînteii în ochi și privea țintă.

Honor își vîrî capul între umeri și își cercetă știuletele de porumb, cu boabele lui ca niște dinți translucizi. Jack ronțăia deja la al lui, răsucindu-l încet pe măsură ce-i reteza boabele cu dinții, făcînd să se audă zgomotul unui rumegat de cal sau al unui cerb care străbate desișul. Honor nici nu suferea să se uite. Nici frații ei, nici Samuel, nici măcar Adam Cox n-ar fi scos vreodată asemenea zgomote în timp ce mînceau. Jack Haymaker mîncea într-un fel plin de voieșie și brutalitate.

Aruncîndu-și coceanul dezgolit pe farfuria pe care o împărțeau, el se ridică să-și mai luă un știulete și observă că al ei era neatins.

— Matala nu-ți place porumbul?

Honor șovăi.

— N-am mai mîncat niciodată de pe știulete.

— Aha, făcu Jack și zîmbi. Atunci te-așteaptă o desfătare. Pe asta trebuie s-o văd cu ochii mei.

Spre marea ei stînjeneală, rămase proțăpît în fața ei, privind în jos, cu un rînjet larg, cu părul ciufulit și cu o boabă de porumb lipită de bărbie. Dacă era cineva care nu-i privise pînă atunci pe Honor și Jack, acum se uita toată lumea. Ea se făcu roșie ca focul, dar înțelese că n-avea de ales. Dacă ar fi continuat să șovăie, ar fi atras și mai mult atenția. Ridicînd știuletele, îl răsuci ca și cum ar fi încercat să găsească locul cel mai bun de unde să înceapă mușcatul.

— Dă-i drumul, Honor, spuse Jack. Sări pe el.

Honor închise ochii și mușcă, despicînd boabele cu dinții. Deschise ochii. Nu mai gustase niciodată ceva atît de proaspăt și de dulce. Acesta era porumbul în forma lui cea mai pură, o îmbucătură de viață. Răsucind știuletele, mușcă iar și iar, savurînd gustul atît de diferit de celelalte bucate din porumb pe care le mîncase în ultimele săptămîni. Apoi nu se mai putu opri și mușcă în dreapta și-n stînga, pînă ce lăsă știuletele gol.

Jack rîdea.

— Ți-a prins bine matala. Bun-venit în Ohio, Honor. Să-ți mai aduc unul?

Jack Haymaker intră în magazinul Textile La Cox în ziua de după șezătoare, spre sfîrșitul după-

amiezii, când se terminase ultima năvală a clienților, Honor împătorea materiale, iar Adam Cox trecea la catastif câștigurile zilei. Deși încercă să fie liniștită, ea tresări la intrarea lui Jack și simți o strângere în piept. Îl salută, apoi își îndreptă atenția asupra materialului pe care îl înfășura pe suport – același crem cu mici diamante ruginii din care cumpăraseră doamna Reed pentru fiica ei cu o lună în urmă. Mai devreme îi ceruse îngăduință lui Adam să taie din el o bucată mică pe care s-o adauge la frânturile pe care le păstra, de la rochia maro a lui Grace și de la mătasea galbenă a lui Belle.

Jack se întoarse spre Adam, care se oprise din scris, rămânând cu pana nemișcată deasupra registrului.

— Am terminat de livrat un lot de brânză la colegiu, spuse el, și m-am gândit s-o duc pe Honor acasă, dacă a terminat treaba la matale. O fi obosită după o zi lungă aici.

Adam privi fugar undeva între Jack și Honor; ușurarea care îi brăzdă chipul exprima în ochii ei mai mult decât ar fi fost în stare orice fel de vorbe: Jack o curta, cu binecuvântarea nerostită a lui Adam. Pe deasupra vieții ei, care fusese atât de nesigură în aceste ultime luni, plutea acum un ac pregătit să însăileze în locul potrivit. Nu se simțea totuși în siguranță, ci mai degrabă ca atunci când coborîse de pe Aventurierul la New York, cu pământul săltînd și clătinîndu-i-se sub tălpi.

— Firește, răspuse Adam. Pot să termin eu aici.

Își văzu mai departe de scris. Honor întinse mîna să-și ia șalul – de prisos pe căldura aceea, dar orice femeie avea mereu cu ea un șal – care atîrna de un cârlig în peretele din spatele lui, și atunci aruncă o privire în jos la registru. *11 ace ascuțite – 1 cent/ac: 11 cenți. 5 foarfece ascuțite – 5 cenți/pereche: 25 cenți. 3 coți bumbac aspru imprimat*, scria el. De unde se uita, ea îi vedea peticul de chelie din creștet.

Nu plouase în după-amiaza aceea ca să mai risipească arșița. Îndreptîndu-se către sud pe Strada Principală în căruța familiei Haymaker, auzeau tunetul bubuind în depărtare, iar către vest cerul era întunecat. Jack se uită pieziș la ea.

— Nu-ți face griji, e încă departe. Pînă să ne-ajungă furtuna, matale o să fie acasă.

— Nu sînt speriată, spuse Honor – deși era, puțin.

Furtunile americane erau mult mai înspăimîntătoare decât cele la care fusese martoră în Anglia. Aerul devenea tot mai dens în cursul zilei, pînă ce tensiunea ajungea aproape de neîndurat, ușurarea fiind făgăduită de tunetele și fulgerele din depărtare. Apoi se pornea ploaia din norii negri îngrămădiți pe cer, iar fulgerul care pînă atunci se ținuse deoparte lovea pe neașteptate chiar deasupra și în același timp cu bubuitul tunetului. Era zgomotos, nemilos, violent. De cînd era în Ohio, pe Honor n-o prinsese nici o furtună afară din casă și nici acum nu voia să i se întîmple așa ceva. Șareta împrumutată de Adam ar fi fost mai iute decât căruța familiei Haymaker, sau ar fi putut aștepta în siguranța prăvăliei pînă trecea furtuna. Dar nu-i putea cere lui Jack să se întoarcă.

Trecînd pe Strada Morii, Honor o văzu pe doamna Reed apărînd de pe o stradă lăturalnică. Negresa ridică privirea, îi văzu pe Honor și Jack împreună și salută dînd din cap, însă fără să

zîmbească. Pălăria ei de pai era ornată de data asta cu buchețele de flori mărunte și albe, un soi pe care Honor îl văzuse pe marginea drumurilor.

— Matale o cunoști? întrebă Jack cu un glas care nu părea deloc mulțumit.

— E o clientă. Ce flori sînt acelea de pe pălăria ei?

— Iarba-febrei. Se folosește cînd ai fierbințeli. N-aveți și voi în Anglia?

— Poate avem. Florile arată altfel aici, chiar și cînd au același nume.

Jack mormăi ceva. În depărtare, tunetul bubui din nou, acum mai aproape.

Statul pe capră lîngă Jack nu semăna cîtuși de puțin cu statul lîngă Adam sau lîngă bătrînul Thomas din Wellington; nu era nici ca atunci cînd se întorsese pe jos cu Samuel pînă acasă. Nu era vorba că Jack mirosea a fîn proaspăt cosit chiar și atunci cînd era plin de noroi și sudoare după o zi întreagă de muncă. Era vorba de legătura brută, fără cuvinte, de zumzetul tensiunii electrice din aerul care îi înconjura și de spațiul dintre ei care o lua pe nepregătite. Conștientiza în mod dureros prezența lui. Fiecare respirație, fiecare răsucire a capului sau rotire a umerilor sau zvîcnet al încheieturii cu care mîna cail se întipărea adînc înăuntrul ei. Își odihnea privirea pe antebrațul lui dezgolit de mîneca suflecată, pe care vedea fiecare fir de păr auriu îndreptat în aceeași direcție ca și celelalte, ca spicele de grîu în adierea vîntului.

Asta este pofta trupească, își spuse ea, cu obrazii arzîndu-i de rușine. Cu Samuel nu simțise așa ceva; îl cunoștea de cînd erau copii și îi era mai mult ca un frate. Îi trecu prin minte că poate simțămintele lui față de femeia din Exeter erau asemănătoare cu ce simțea ea acum pentru Jack. Pentru prima dată, își îngădui să cugete în liniște la ce simțise Samuel și la ce-l făcuse să se poarte în felul acela.

— Crește porumbul, băgă Jack de seamă în timp ce treceau pe lîngă lanurile de păpușoi care fuseseră cîndva parte din pădurile întinse între Oberlin și Faithwell.

În jumătatea de ceas cît mai dură drumul lor, nu mai deschise gura decît ca s-o liniștească iar pe Honor spunîndu-i că fulgerele nu se apropiaseră deloc. În rest, se mulțumi să fredoneze în surdină o melodie pe care ea nu o recunoștea.

Ajungînd la casa lui Abigail – pe verandă, Abigail căsca gura la peisaj –, Honor îi mulțumi lui Jack că o adusese, în timp ce el o ajuta să coboare din căruță, zăbovind cu mîna pe cotul ei.

— Am întrecut furtuna, ei? spuse el, cu o înclinare a capului.

Pînă la sfîrșitul zilei de lucru la magazinul lui Adam, pe Honor o apucase foamea și o cuprinsese osteneala. Dar în seara aceea nu mîncă nimic și noaptea dormi puțin. Furtuna nu mai ajunsese la ei, iar în dimineața următoare aerul era la fel de cald, nemișcat și înăbușitor cum fusese și pînă atunci.

— Porumbul mai are puțin de crescut, spuse Jack în sîmbăta următoare, pe cînd o însoțea din nou acasă de la Oberlin. Dar încă nu-i gata.

A treia oară cînd plecă împreună cu el, Jack scoase căruța de pe drum și-o opri în buza lanului.

Rămaseră amîndoi uitîndu-se la porumb, care crescuse deja mai mare de un stat de om, cu pănuşii umflați, cu moațele lungi și mătăsoase, cu tulpinile fremătătoare.

— Honor, porumbul ăsta e gata. Nu crezi?

Honor înghiți în sec. Oare așa se făcea curte la americani? Un schimb de vorbe la o șezătoare, trei drumuri cu căruța și o împerechere în lan? Apoi se vestea logodna și se căsătoreau: în mai puțin de două luni, primul bun-venit în patul conjugal. În America timpul părea să se încovoie; se întindea și se contracta dinaintea lui Honor, stricînd ritmul așezat cu care era ea învățată. Ori încetinea – la bordul Aventurierului, în așteptarea scrisorilor pe care le trimitea și le primea de la familie, în timpul după-amiezilor încinse petrecute cu Abigail pe verandă; ori accelera – moartea lui Grace, căsătoria lui Abigail și Adam, așteptările lui Jack. Îi tăia respirația și îi era cu neputință să gîndească.

— Honor?

Avea oare de ales? Putea să refuze, iar Jack ar îndemna calul și și-ar vedea amîndoi de drum către Faithwell, unde el ar lăsa-o să coboare și niciodată n-ar mai aduce-o cu căruța, și nici nu i-ar mai zîmbi altfel decît ca un vecin oarecare. Ar rămîne părăsită în casa lui Adam și Abigail. Se căsătoriseră de o săptămîină, și totuși locuitul împreună cu ei era pentru Honor la fel de sînjenitor.

Își închipuise întotdeauna că între ea și soțul ei vor exista o legătură solidă și o familiaritate profundă, născute din împărtășirea trecutului și a obștii. Dar, în definitiv, nici asta nu garanta succesul; abandonul din partea lui Samuel fusese la fel de brusc precum era acum curtea pe care i-o făcea Jack. Iar adîncă apropiere pe care se bizuise ea se dovedise a fi găunoasă cînd nu era însoțită de dorință. Cel puțin pentru Jack simțea poftă trupească. Tot era ceva.

— Da, răspunse ea în cele din urmă. Porumbul e gata.

Jack sări din căruță și îi întinse mîna. Pe cînd o conducea prin lanul de porumb, scuturînd și zornăind tulpinile mai înalte decît ei, frunzele lungi și fibroase se împotriveau, agățîndu-se de mînecele lui Honor, zgîriindu-i ușor și stăruiitor obrazii. Cu toate că înaintau în linie dreaptă de-a lungul unui șir de porumbi, o cuprinse curînd dezorientarea, cu atîta verde foșnitor de jur-împrejur, cu văzduhul încins, întunecat și zbîrnîitor și cu rîndunelele în zbor săgetat pe deasupra lor, căutîndu-și adăpost pentru la noapte.

Jack o culcă pe pămîntul nisipos dintre două rînduri de porumb. O privi un moment, cu un zîmbet sfielnic, de parcă ar fi căutat convingerea pe fața ei înainte de-a continua. Nu o sărută îndată; îi trase șalul alb de la gît și își trecu buzele peste pieptul ei, mușcînd-o ușor. Honor trase brusc aer în piept. Nici un bărbat n-o mai atinsese vreodată acolo – și nici altundeva. În scurta perioadă în care fusese pețită de Samuel se țineau de mîină și se sărutau fugar, iar din cînd în cînd ea se sprijinea de brațul lui, cînd ședeau unul lîngă celălalt. Atingerea gurii lui Jack stîrni în ea ceva despre care nici măcar nu știuse că aștepta să fie stîrnit.

Peste tot în jur greierii își trîmbițau cîntecul fără sfîrșit. Răsuflarea lui Honor se tulbură cînd el îi desprinse rochia de pe umeri, împingînd-o în jos, astfel încît săgeata albă a decolteului ei arăta

acum ca o panglică încrețită, coborîta în dreptul taliei. Pe cînd el pornea în urma ei cu buzele, Honor închise ochii și își îngădui să se bucure de apăsarea gurii lui pe sîni. Însă atunci cînd el îi ridică fusta și îi mîngîie intrîndul coapselor, își dădu seama că și-l închipuia pe Donovan, cu ochii lui căprui împeștrîți țintuindu-i pe ai ei, cu mîinile lui arse de soare contrastînd îndrăzneț cu pielea ei albă. Deschise ochii, dar era prea tîrziu să mai oprească ce începuseră. Jack o atinse între picioare, o deschise și se împinse înăuntru. Tulburător, dureros, animalic, și totuși ea răspunse aproape fără să știe ce face ritmului impus de el, pe care îl recunoștea cumva, deși nu-l trăise niciodată pînă atunci. Mai repede și mai repede, izbitură după izbitură, Honor nu apuca să deslușească nimic din ceea ce simțea, fiindcă durerea și ațîțarea se amestecau în așa fel, încît se pierdu cu totul în ritmul copleșitor al împunsăturilor. Apoi Jack se împinse și rămase așa, țeapăn, scoțînd un icnet. Cînd se prăbuși peste ea, Honor îl cuprinse strîns cu brațele și își vîrî nasul în adîncitura gîtului său; rămaseră amîndoi așa, în timp ce răsuflarea li se potolea treptat, amîndurora. Întorcîndu-și fața într-o parte ca să tragă aer în piept, auzi din nou greierii și simți pămîntul tare sub spinare. O piatră îi rodea mijlocul. Privi lung, ca prin ceață, lașirurile de porumbi întunecate, întrebîndu-se dacă nu cumva erau șerpi prin preajmă; nimic nu se mișca în jur, însă nu mai era mult pînă avea să apară vreunul, tîrîndu-și printre tulpini trupul cu strălucitoare desene aurii și maro.

A doua zi se vesti logodna. Înainte de a pleca la Adunare, Honor o găsi pe Abigail vomitînd în curtea din spatele casei. Cînd își ridică fruntea, avea buza de sus asudată și aerul de îngrețoșare fericită pe care Honor le mai văzuse și la alte femei, și îndată își dădu seama că Abigail purta un copil în pîntece – ea, care abia se măritase. Honor nu spuse nimic cînd Abigail o anunță că se ducea înapoi în pat. Ce repede se împlîntă toate lucrurile, își spuse ea. Prea repede.

Pe drum spre Casa Adunării, îi spuse lui Adam despre hotărîrea ei de a se mărita cu Jack Haymaker. Adam se mulțumi să dea din cap, fără să-i spună vorbe de încurajare sau să-și arate bucuria.

Probabil că și Jack îi dăduse vestea mamei sale înainte de Adunare, fiindcă Judith Haymaker, ca una dintre Vîrstnici, trebuia să aibă cunoștință despre anunțul de logodnă. Honor se simți ușurată că nu se aflase lîngă Jack ca să fie martoră la prima ei reacție. Era o femeie sobră, principială, din cîte își dăduse seama Honor în scurtele momente cînd avusese contact cu ea, la șezătoare, la Adunare și atunci cînd venea la fermă să cumpere lapte și brînză. Cu siguranță că Judith știa limpede cursul pe care trebuia să-l urmeze viața fiului său și era puțin probabil ca ea să se fi gîndit la fiica unui negustor de frînghii, neșcolită într-ale fermei de lapte, mărunțică și tăcută, și peste toate suferind de dor de casă.

Mama și fiica Haymaker se așezaseră deja: Dorcas în locul femeilor, Judith pe banca Vîrstnicilor. Cînd se așeză și Honor, Judith Haymaker privea lung la peretele alb din cealaltă parte a încăperii, cu obișnuita expresie de sinceritate severă pe care i-o compuneau sprîncenele arcuite. Dorcas era încruntată. Măcar Jack îi zîmbea din locul bărbaților. Pentru prima dată lui Honor îi

lipsi prezența lui Abigail alături – se simțea fără sprijin în fața obștii și i-ar fi prins bine mai multă solidaritate decât îi putea oferi Adam, din capătul celălalt.

Își coborî privirea și rămase încremenită, de parcă prin nemișcare ar fi putut să iasă pe ascuns din cameră. Totuși, nu se putea concentra. Când Adunarea se liniști și se cufundă în gânduri, Honor nu fu în stare să urmeze calea tăcerii și să-și liniștească mintea răscolită de gânduri. Simțea o durere de spate, o mîncărime la nas, arșița zilei îi dădea broboane de sudoare care îi alunecau printre sîni, gîdilînd-o. Două ore mai tîrziu, cînd se termină Adunarea, era mai agitată decât atunci cînd se așezase.

Citirea anunțului de logodnă iscă murmure de surprindere. Honor se făcu roșie la față și tresări cînd auzi un suspin înăbușit dinspre Carolina, prietena lui Dorcas, cea care o privise atît de hotărît la șezătoare. Honor nu știa mare lucru despre ea în afară de faptul că era fată de fermier. Într-un loc atît de mic ca Faithwell, se prea poate ca unei partide bune cum era Jack Haymaker să i se fi rînduit deja o soție, prin grija obștii și deopotrivă a familiei lui. Acum Caroline fie avea să se mărite în grabă cu un altul – poate cu vreun bărbat dintr-o obște de quakeri învecinată, precum cea din Greenwich, aflată la douăzeci de mile distanță –, fie avea să pornească spre vest împreună cu rubedeniile ei îndepărtate, către Iowa, Wisconsin ori Missouri. Honor închise ochii, incapabilă să îndure vederea expresiei înfrînte de pe fața ei. Îmi pare rău, își spuse ea, sperînd ca mesajul acesta să traverseze cumva camera și să coboare alinător asupra lui Caroline. Îmi pare rău, dar măritișul e singura cale prin care pot să-mi fac și eu un rost aici. Altfel o să rămîn plutind în voia apelor, fără să știu cum aș mai putea regăsi țărmlul.

Se ridicară toți de pe bănci, iar Caroline ieși în grabă. Dorcas porni după ea, dar se opri cînd Judith Haymaker îi puse o mîină pe braț. Honor simți toți ochii din încăperea ațintiți asupra ei și a viitoarei sale soacre cînd Judith veni lîngă ea, urmată de Dorcas. Ținîndu-și mîinile cu degetele împletite ca să nu înceapă să și le frămînte, Honor își privi în față viitoarea familie, așa cum știa că trebuie s-o facă – doar nu putea să trăiască veșnic cu privirea în pămînt.

Judith purta o rochie gri-închis și o bonetă albă plată, legată strîns cu panglică albă. În ciuda căldurii, nu transpira deloc. Umerii ei, la fel ca ai lui Dorcas, nu erau căzuți, după cum cerea moda vremurilor, ci aproape la fel de pătrăuși ca ai unui bărbat, cu mușchi umflați pe brațe, dezvoltați într-o viață de muls vacile. Gura îi era înțepenită în eterna jumătate-de-zîmbet care – înțelegea acum Honor – avea în ea un strop de căldură.

— Matale și Adam trebuie să veniți pe la noi după cină, spuse ea. Avem multe de discutat.

Honor încuviință în tăcere, observînd că Judith evitase să-i invite la masă. Îi era totuna, fiindcă nici nu credea că ar putea înghiți vreun dumicat în prezența acelei femei.

Se părea că Judith Haymaker își dorea să discute mai mult despre quilturi.

Honor mai fusese la ferma Haymaker de cîteva ori, împreună cu Abigail ca să cumpere lapte și la șezătoarea din urmă cu cîteva săptămîni. Dar n-o privise niciodată din perspectiva cuiva care

urma să locuiască acolo. Mergînd împreună cu Adam pe drumul dinspre Faithwell spre vest, către fermă, fiecare pas o ducea tot mai departe de zona despădurită a așezării și mai aproape de sălbăticie. Ajungînd în preajma fermei, se uită la ea cu alți ochi. Era foarte diferită de fermele din Dorset, care, fiind mai vechi, se contopeau cu natura înconjurătoare, pe cînd cele din Ohio stăteau moț deasupra peisajului, pe cîte o bucată de teren smulsă cu îndrăzneală din miezul pădurii. Construcțiile fuseseră ridicate după un plan atent, nu alandala, din lemn, nu din piatră, marginile terenului erau însemnate cu gard din scînduri, nu din lespezi de piatră, iar de jur-împrejur se întindeau codri deși, nu pășuni verzi și lesnicioase, dealuri și mici pîlcuri de copaci. Casa cu etaj, acoperită cu șindrilă, era retrasă față de linia drumului, iar în curtea din față avea un petic de peluză – lucru neobișnuit prin partea locului, întrucît cerea înlăturarea tuturor cioturilor, udarea sînguincioasă și un cîine bun să țină departe iepurii și căprioarele. Aveau unul: Digger, un ciobănesc englezesc isteț care alerga acum către ei, arătîndu-și colții și lătrînd așa cum nu făcuse niciodată atunci cînd Honor venea după lapte. Părea să simtă că vizita aceasta avea un rost diferit, nelămurit. În spatele casei erau felurite acareturi, dominate de un șopron enorm, mult mai mare decît casa însăși, vopsit într-un roșu care se stinsese cu timpul, avînd un acoperiș țuguiat și un val de pămînt înălțat la intrare. Ușile erau deschise, iar Honor văzu înăuntru căpițe de fîn înălțate aproape pînă la căpriori.

Familia Haymaker îi aștepta pe verandă. Judith Haymaker ținea o Biblie în poală, Dorcas o cămașă pe care o cîrpea, iar Jack ședea cu ochii închiși – dar sări în picioare să potolească dulăul. Dorcas intră în casă, iar Judith îi pofti să se așeze pe niște scaune cu spătar drept, apoi își reluă locul într-un balansoar pe care Honor bănuia că nimeni nu avea voie să-l folosească în afară de ea – aceasta fiind prima dintre multele legi ale fermei Haymaker pe care va trebui să le învețe. Digger se așeză lîngă ea, într-un loc în care nu-l puteau ajunge tălpii balansoarului. Nu încăpea îndoială că era cîinele lui Judith; Honor știa că la picioarele ei n-avea să vină niciodată să se culce. Poate ar avea mai mult noroc cu pisica pestriță care tocmai traversa furișat peluza ca să dispară într-unul dintre cele două paturi de flori care mărgineau treptele verandei. Părea mult mai sălbatică decît pisica ei din Anglia.

Adam și Jack schimbară cîteva cuvinte despre ovăz și despre momentul cînd avea să se culeagă recolta, despre mersul prăvăliei lui Adam, despre o nouă lege a sclavilor care se dezbătea în Congres și despre care Caleb Wilson, fierarul, vorbise la o Adunare. Honor voia să asculte, dar era prea agitată ca să fie atentă. Își adusese cu ea o lucrătură de petice, așa că scoase hexagoanele maro și verzi la care începuse să lucreze. Cînd se apucă să le coasă laolaltă cu mișcări repezi într-o rozetă, gesturile familiare o calmară. Oriunde s-ar fi aflat, oricît de străine și apăsătoare i-ar fi părut locul și oamenii, măcar cusutul îi rămînea familiar.

Judith aruncă o privire la lucrătura iute și egală a lui Honor.

— Un model de petice așa de complicat o să-ți ia ceva vreme, observă ea. Matale nu faci niciodată aplicații? Merge mult mai repede. Pînă și blocurile decupate în tipare ca Flori de

nicandă sau Gîște în zbor sau Steaua din Ohio s-ar face mai repede decît ce lucrezi matale.

— În Anglia facem mereu lucrătură din petice ca asta.

— Matale nu mai ești în Anglia.

Honor își plecă fruntea.

Cînd Dorcas ieși cu o carafă de apă și pahare, Judith se opri din legănat, iar bărbații stătură din vorbit.

— Aș vrea să știu ce aduce Honor în căsnicia asta, spuse ea în timp ce fiica ei începea să toarne apă în pahare.

În liniștea care se lăsă, nu se mai auzi decît clinchetul carafei atingîndu-se de un pahar.

— Aduce foarte puține, Judith, răspunse Adam. Matale știi cum stau lucrurile. Honor nu s-a pretins niciodată a fi mai mult decît este.

— Asta știi. Dar ceva, cît de cît, aduce? Quilturi, de pildă.

Judith se întoarse spre Honor.

— Cîte alinătoare ai făcut matale pînă acum?

— Una.

— Una? repetă Judith, șocată. Din ce-am auzit, credeam că matale ești expertă în quilturi. Am văzut cusătura matale la șezătoare. Uite ce repede lucrezi matale acum.

Se întinse și ridică hexagoanele lui Honor.

— Matale ai cea mai bună mîină din Faithwell. Ce făceai matale acasă, în Anglia?

De sub întrebarea ei, Honor auzea o alta, nerostită. Cum își petrecea vremea o fată de negustor de frînghii? Era cumva leneșă? Cum i-ar putea fi de folos familiei Haymaker?

— Am avut mai multe quilturi, explică Honor, dar le-am dat, căci m-ar fi stînjenit în timpul călătoriei. Grace și cu mine am adus cu noi doar două, iar quiltul de nuntă al lui Grace a trebuit să fie ars, căci exista teama că s-ar putea să fie infectat cu friguri galbene.

Își lăsă privirea în pămînt, rușinată că nu avea quilturi pe care să le aducă drept zestre. Nu se așteptase la măritiș, cel puțin nu atît de curînd, și nu era pregătită. Putea să se considere norocoasă că Jack o voia oricum.

— Sora matale n-a adus mai multe quilturi cu ea pentru căsnicia cu Adam?

— Nu-și făcea ea griji cu quilturile, și s-a gîndit că ar putea să coasă cîteva după ce ajunge aici.

Judith mormăi ceva și îi dădu înapoi lucrătura de petice.

— Trebuie să-ți ceri matale quilturile din Anglia. Să scrii și să arăți cum stă treaba, să ceri să fie trimise alinătoarele. Are să dureze cîteva luni, dar cel puțin au să fie aici. Cîte poți matale să primești înapoi?

Honor ezită – i se părea nepoliticos să ceară înapoi quilturi pe care le oferise de bunăvoie. Încercă să-și dea seama cine s-ar putea simți cel mai puțin jignit.

— Trei, poate.

— Nu știi care-s obiceiurile în Anglia, spuse Judith, dar aici femeile tinere trebuie să aibă o duzină de quilturi pregătite pentru măritiş, și al treisprezecelea gata gândit, unul dintr-o bucată, alb. Poate Abigail și Adam nu ți-au spus matală, ei fiind la a doua căsnicie, la care-i altă tradiție. Acuma, dacă matală poți să oferi materialul alb – continuă ea adresându-i-se lui Adam –, o să ținem o șezătoare mai spre sfârșitul săptămînii ca să-l coasem. Acum sîntem toți ocupați cu recoltele, dar asta e, va trebui să ne facem timp. Și-o să-ți dăm matală trei alinătoare de-ale lui Dorcas. Cu quilturile trimise din Anglia, se fac opt.

Dorcas făcu să zăngăne carafa cînd o lovi de masă, înăbușindu-și un țipăt, în timp ce două cercuri roșii îi colorau obrazii.

— Sigur că voi da materialul, încuviință Adam. Mulțumesc matală c-ai acceptat-o pe Honor în familie. Dacă e un neajuns cu quilturile, poate nu-i nevoie să ne grăbim cu măritişul. Honor poate să rămînă cu noi pînă termină de făcut quilturile de care are nevoie.

Însă nu părea prea încrezător în vorbele lui.

— Ar dura prea mult, dacă e să iasă ceva de calitate, răspunse Judith Haymaker. Ca să faci cinci quilturi bune...

— Opt! o întrerupse Dorcas. Trei ca să le-nlocuiască pe-ale mele.

— Pentru opt quilturi va avea nevoie de doi ani, cu ajutorul nostru.

Adam păru tulburat, fiind limpede că nu știa cîtă muncă cere cusutul quilturilor. Chiar dacă făcea negoț cu pînzeturi, nu crescuse pe lîngă surori care să coasă quilturi.

— Deși, dacă are să facă aplicații în loc de lucrătură de petice, o să meargă mai repede, spuse Judith, gesticulînd către diamantele lui Honor. E vremea să lase astea deoparte și să se-apeuce de modele din Ohio.

Honor se opri din cusut și își lăsă mîinile în poală. Nu era cine știe ce vitregie a sorții să lase deoparte hexagoanele și putea să coasă quilturi cu aplicații dacă era nevoie. Dar mereu își închipuise că, atunci cînd avea să vină timpul quiltului său de căsătorie, va avea timp berechet să-l gîndească și să supravegheze cusutul, chiar dacă, mireasă fiind, nu putea să participe la realizarea lui. Pentru cusut ar fi ales vreo două persoane care să lucreze cu luare aminte. Însă, la șezătoria pe care urma s-o organizeze Judith, multe mîini aveau să coasă, fiecare cu priceperea ei. Cel puțin modelul din petice putea ascunde o cusătură proastă; pe un quilt dintr-o bucată și dintr-o culoare, cusătura era totul, iar lipsa de uniformitate a diferitelor mîini de lucru s-ar fi văzut imediat. Ea și Jack aveau să pornească în căsnicie sub un quilt de calitate îndoielnică. Nu era un start de bun augur.

Nu cumva să plîng, îi trecu prin minte. Nu voi plînge. Ca să-și țină lacrimile ce stăteau să-i izbucnească șiroaie, își distrase atenția mutîndu-și privirea la curtea din fața casei. Atunci băgă de seamă o formă micuță care plutea prin jurul zorelelor înfășurate pe coloanele verandei. Honor clipi uimită. Era o pasăre minusculă, aproape cît o albină, dar avea un cioc ca un ac de cusut și bătea din aripi atît de repede, încît nici nu i le putea vedea. Se uită la ea cum își înfîgea ciocul în floare ca

să-i sugă nectarul.

Jack îi urmări privirea.

— Ți-a un colibri, spuse el. Ai mai văzut matala așa ceva, ori iar e un lucru din cele pe care nu le are Anglia, ca licuricii?

Honor scutură din cap, iar mișcarea ei goni pasărea, care se întoarse însă curînd.

— N-am mai văzut nici una pînă acum.

— Am strîns două recolte de fîn, continuă Judith, încrunțîndu-se din cauză că fusese întreruptă. Și-o să mai strîngem una vara asta. Ovăzul s-a copt, urmează porumbul și mai e de lucrat toată grădina de legume. Nu ne așteptăm de la Honor să muncească la cîmp, dar poate să gătească, să aibă grijă de grădină, să mulgă vacile și să vîndă brînză. Fiind doar noi trei la fermă, întotdeauna e greu în perioada asta a anului. Patru dacă am fi, ne-am descurca mai ușor. Dacă e să ne fie Honor de vreun ajutor, ea și Jack trebuie să se căsătorească cît mai curînd posibil.

Clătină din cap.

— Dar opt quilturi pentru o nuntă... N-am mai auzit așa ceva.

Honor observă că Jack nu spunea nimic despre quilturi, lăsîndu-și mama să negocieze; poate simțea că el unul își jucase deja rolul, în lanul de porumb. Cu toate acestea, cînd mama lui termină de vorbit, el îi conduse să vadă ferma, nerăbdător a se mîndri cu ceea ce construisese familia Haymaker. Acela fu momentul în care Honor începu să înțeleagă cît de mult urma să se schimbe viața ei. La Abigail și Adam, cel puțin mai erau și alte case în raza vederii, iar magazinul mixt – așa rudimentar cum era – se afla în apropiere. Ferma Haymaker era la doar un sfert de milă de Faithwell, dar între timp drumul se umpluse de făgașe, iar ferma părea izolată. Și, cu toate că locul din jur fusese defrișat și curățat astfel încît să existe curte în față și în spate, grădină de legume, livadă și pășune pentru vaci, încă mai persista senzația că sălbăticia era la o aruncătură de băț, apăsînd asupra fermei din toate părțile – cu deosebire pădurea dinspre vest, în fața căreia se opriseră mai demult ea și Belle. Honor crezuse dintotdeauna că iubea copacii, dar acum fagii în care se cățărau frații ei, livada de meri din spatele casei, castanii din care culegeau roade în fiecare toamnă, toate păreau domestice pe lîngă stejarii indigeni, frasinii negri, fagii și arțarii care alcătuiau codrii din jurul fermei.

— Pădurea Wieland, spuse Jack. După numele lui tata.

Cum Honor se uita la el întrebător, adăugă:

— A murit în Carolina de Nord. În incendiu.

Ea nu ceru amănunte; chipul lui Jack se întunecase.

Aproape la fel de îngrijorătoare ca apăsarea copacilor erau animalele. Familia Bright creștea opt găini pentru ouă, iar ce mai aveau nevoie în rest cumpărau de la măcelarul și de la lăptarul orașului. Familia Haymaker avea 80 de găini: 20 de ouătoare și 60 de puici pentru tăiat. Erau 2 cai, 2 boi pe care îi foloseau la comun cu o altă fermă, 8 vaci („În fiecare an mai adăugăm cîte o vacă“, o lămuri Jack plin de mîndrie) și 4 porci, uriași și atît de rău-mirositori, încît lui Honor i se

Întoarse stomacul pe dos. De fapt ferma întreagă avea un miros aspru de animal viu; nu-și putea închipui traiul într-o asemenea duhoare care pătrundea peste tot. Însă Jack îi duse pe Honor și Adam să cerceteze fiecare animal în parte. Mergeau peste tot, iar Adam se arăta politicos și părea sincer interesat, pe când Honor nu simțea altceva decît o groază crescîndă. Niciodată n-ar fi putut fi mîndră de o vacă. În Bridport locuise departe de șoproane și aproape de prăvăliile în care se desfășura vînzarea. Aici avea să se afle în miezul manufacturii. Era o viață foarte diferită, plină de mirosuri, zgomote, texturi și spații străine. Văzîndu-l pe Jack la el acasă, se simțea și mai străină; va trebui să se obișnuiască și cu el.

Singurul loc de la fermă în care se simțea mai în largul ei era podul cu fîn. Acolo parfumul dulce, uscat, prăfos al fînului acoperea putoarea de pișat și bălegar; și era liniște, animalele erau dedesubt în staul, iar oamenii își vedeau de muncile lor. Se putea închipui venind aici ca să scape de restul fermei pentru cîteva clipe. Baloturi noi din ultima recoltă erau stivuite pînă sus. Doar mormanul de paie dintr-un colț era mărunț.

— Cînd o să recoltăm ovăzul, o să punem deoparte și restul de paie, îi asigură Jack pe Honor și pe Adam.

Honor luă de jos un pai – tern și mort în comparație cu fînul; viața îi fusese retezată odată ce-i fuseseră treierate semințele.

Casa îi era ceva mai familiară, de vreme ce fusese pînă acum în destule case americane ca să n-o mai ia prin surprindere camerele pătrate cu ferestre mari, mobila simplă, făcută din lemn de frasin, pin și ulm, și preșurile ovale din cîrpe, întinse pe podele. Judith îi conduse prin fiecare încăpere, chiar și prin cămară și prin camera de răcire în care se făcea brînza, de lîngă bucătărie. Apoi o surprinse pe Honor ducîndu-i la etaj, unde le arătă fiecare dormitor, toate mobilate modest, dar ornate cu quilturi în culorile roșu, verde și alb. Honor nu se aștepta să vadă dormitoare – acasă nu le-ar fi arătat niciodată unor străini camerele de dormit, pe care le credea numai ale stăpînilor casei. Aruncă o privire la Adam, dar nu-l văzu ridicînd din sprîncene. În Pennsylvania, familiile la care adăstase îi arătaseră și ele fiecare încăpere, ca pentru a o lămuri în privința felului cum trăiau și a lucrurilor pe care le aveau. În Anglia s-ar fi considerat că-și dau aere, dar aici asemenea lucruri erau naturale și însemnate. În afară de asta, își aminti că dormitoarele nu mai aveau taine în fața ei, de vreme ce avea să se alătore familiei. Cumva trebuia ca de acum înainte să se gîndească la casa aceasta ca la căminul ei.

Faithwell, Ohio

Ziua a 4-a din luna a 8-a a lui 1850

Dragii mei,

Vă scriu pentru a vă înștiința că mă căsătoresc în dimineața aceasta cu Jack Haymaker. Vom locui cu mama și cu sora lui, la ferma lor de lapte de la marginea orașului Faithwell.

Este o veste neașteptată, știu, dar nădăjduiesc că ne veți da binecuvântarea și vă veți gândi cu drag la noi.

Rog matală, mamă, dacă poți să ceri înapoi quiltul cu Steaua Betleemului de la Bidy și să mi-l trimită, împreună cu cele pe care le-am dat lui William și mătușii Rachel. Am nevoie de ele aici. Îmi pare rău că trebuie să fac asta, dar familia soțului meu pretinde să am un număr suficient de quilturi pentru măritiș. Nădăjduiesc să mă înțelegeți matală și ceilalți.

Fiica voastră iubitoare,

Honor Bright

FEBRĂ

Honor nu-și petrecu prima noapte de femeie măritată în patul lui Jack Haymaker. Patul lor, astfel trebuia să învețe să se gîndească la el. După Adunarea de căsătorie și un ospăț obștesc găzduit de familia Haymaker, după ce plecaseră și ultimii vecini, iar cerul începea în sfîrșit să capete culoarea tușului, Jack o duse sus și o călăuzi prin hol pînă la dormitorul lor.

— Aici o să fie mai confortabil decît în lanul de porumb, spuse el, zîbind în timp ce o ducea în dreptul patului.

Era acoperit cu quiltul alb dintr-o bucată care fusese lucrat la șezătoarea de la începutul săptămîinii – cusut iute și inegal, de cine se nimerise să aibă timp. Honor se apucă de cadrul din fier al patului ca să nu se clatine pe picioare.

Jack își scoase pateștile – „bretele“, așa trebuia să le spună de-acum – și cămașa, înainte de-a observa că ea nici nu se clintise din loc.

— Matala nu te dezbraci? Hai, c-ajut și eu.

Întinzînd mîna să-i descheie nasturii înșirați de-a lungul spatelui, și-o odihni un moment pe gîtul ei, apoi se încruntă.

— Dar matala arzi!

O întoarse cu fața la el și îi cercetă fața îmbujorată; punînd-o să se așeze, îi pipăi obrazii și fruntea.

— Cînd ai început matala să te simți așa?

— Am... tare cald în noaptea asta.

Ceea ce era adevărat – era atît de înăbușitoare și lipsită de orice adiere, încît lui Honor i se păruse că fruntea ei încinsă era doar o urmare a vremii călduroase. Jack își chemă mama și sora, iar Honor, după ce toată după-amiaza își ținuse firea, își îngădui să se prăbușească pe pat.

Judith și Dorcas o duseră înapoi la parter și o instalară în camera bolnavului, de lîngă bucătărie; o încăpere mică, pătrată, care avea doar un pat, un scaun de lemn și, închise într-un dulăpior în care se afla și oala de noapte, un lighean și un ulcior. Deasupra dulăpiorului atîrna de perete o trusă medicală plină cu fișii de pînză și sticle cu camfor, muștar și alte leacuri necunoscute lui Honor. Patul era înfățat cu cearșafuri vechi de in și acoperit cu o pătură de lînă cenușie care i se păru nesuferit de aspră. Fereastra dădea către curtea din spate. Femeile o deschiseră, lăsînd întredeschisă și ușa către bucătărie, astfel încît să umble cît de cît aerul – deși abia adia și era îmbîcsit.

În primele zile de febră, pe Honor o trecură friguri și fierbințeli, delir și limpezime, dorința de a-i avea alături pe cei din familia Haymaker și cea de a fi lăsată în pace. Cîteodată se prefăcea adormită cînd Dorcas trecea pe acolo sau cînd Jack se așeza lîngă ea pe marginea patului. Conversațiile – fie că vorbea, fie că doar asculta – o sleiau de puteri, mai ales cînd era vorba de persoane pe care abia dacă le cunoștea. Ea nu-și petrecea ore întregi vorbind despre vreme, vaci, treburi zilnice, despre cît de bine a dormit, despre plecările și întoarcerile vecinilor, despre laptele care se acrea de la căldură și despre scrisorile de la rude și prieteni. Cînd Jack venea să stea cu ea, cînd Judith Haymaker îi dădea supă cu lingura sau cînd Dorcas zăbovea în cadrul ușii, păreau și ei să nu-și găsească vorbele și adesea ieșeau din impas începînd să discute între ei, punîndu-se pe clătît oala de noapte chiar dacă nu era nevoie, netezind așternutul, deschizînd sau închizînd fereastra, măturînd podeaua curată.

Honor stătea singură în pat și urmărea cum se schimba lumina de-a lungul pereților, prea slăbită și amețită ca să poată să se ridice în capul oaselor și să citească ori să coasă. Cîteodată se făcea atît de cald în cameră, încît simțea că se pierduse hotarul dintre ea și aer și că deveniseră una. Chiar și în delirul ei își dădea seama că era fără noimă, și atunci întîmpina cu bucurie venirea neașteptată a oricărui Haymaker sau, de vreo două ori, a lui Adam, pentru că astfel i se aducea aminte cine era și unde se afla.

În afară de răul de mare de care suferise pe Aventurierul, nu mai fusese atît de bolnavă de foarte mult timp. Zăcu la pat o săptămîină înainte de a fi în stare să se ridice în capul oaselor și mai dură încă o săptămîină pînă să se poată da jos din pat chiar și pentru scurt timp.

Cu toate că erau foarte grijulii cu ea, cei din familia Haymaker nu păreau alarmați de durata sau de severitatea bolii ce-o răscolea.

— Sînt friguri, răspunse Judith Haymaker mirării lui Honor că nu-i mai trecea odată. Le place să facă vizite lungi. Toată lumea ajunge să se molipsească.

Boala ei veni chiar în perioada de recoltat ovăzul. Lui Honor îi părea rău că nu putea să participe, fiindcă nădăjduise că asta avea s-o ajute să simtă că era și ea în mai mare măsură parte a obștii de fermieri. I-o și mărturisi lui Jack cînd trecu pentru scurt timp s-o vadă, după prima zi de recoltă.

— Vor mai fi și alți ani, spuse el, apoi adormi pe scaun.

Fereastra camerei dădea spre bucata de curte dintre șopron, șura căruței și cotețul găinilor, iar Honor se uita la ea cu orele. De multe ori părea că nu s-a schimbat nimic, dar după o vreme observa mișcări mărunte, sau zbor de fluturi galbeni-negri, sau frunze răsucite de cîte o adiere, sau mișcarea înceată a umbrelor pe solul prăfos.

Într-o zi, cînd familia Haymaker era la cîmp, Honor, lungită în pat, privea două veverițe care se fugăreau în jurul fîntîinii din mijlocul curții, cînd observă pisica pestriță strecurîndu-se către ele, cu burta aproape de pămînt. Nu se dovedi însă destul de ageră, iar veverițele fugiră. Ceva mai tîrziu, pisica traversă iar curtea, cu trei pisoi mai mărișori după ea, care se opriră la un moment dat să se

hîrjonească, în timp ce mama lor îi privea liniștită. Nu era pic de umbră în jurul fîntîinii, fiind ora amiezii. Pe ghizdul rotund era o cană de tablă. Honor clipi des și își dădu seama că trebuie să fi adormit, fiindcă acum se vedea o umbră de o parte a fîntîinii. Clipi iar. Cana dispăruse.

O puică reușise să scape din coteț și umbla ciugulind de pe jos, lipsită de apărare în fața vulpilor, căci Digger era și el la cîmp. Honor se întrebă ce-ar face dacă ar vedea o vulpe urmărind puica, deși bănuia că era greu să se întîmple așa ceva în plină zi. Acum o țineau puterile să traverseze camera, dar se îndoia că ar fi putut ieși în curte să salveze orățania și n-ar fi leșinat.

Uitîndu-se cu luare-aminte la umbra de la fîntînă, Honor se întrebă dacă nu cumva delira iar, fiindcă întunericul de acolo nu avea forma fîntîinii, ci semăna mai degrabă cu un sac de cartofi. Sub ochii ei, un braț se întinse din forma întunecată și puse cana înapoi pe marginea fîntîinii. De nu s-ar fi uitat, Honor nici n-ar fi auzit clinchetul metalic al cîinii întîlnind piatra.

Se săltă în capul oaselor, cu grijă să nu foșnească așternuturile. Gîndul de a fi singură la fermă, înconjurată de pădure, cu cineva ghemuindu-se lîngă fîntînă făcea să i se răsucească măruntaiele de spaimă; își dorea să poată închide iar ochii și, cînd îi va deschide din nou, omul acela să fi dispărut. Inspirînd adînc, se concentrează să găsească în sine însăși un punct de echilibru. Fiecare are înăuntrul său o frîntură de Dumnezeu, își reaminti sieși, chiar și omul care se ascundea în curte. Dar tremura cînd coborî ușor din pat și se duse să îngenuncheze lîngă fereastră.

Sperase că, orbit de strălucirea soarelui, omul nu va putea s-o vadă, dar pe cînd cerceta cu privirea forma întunecată simți că era la rîndul ei privită. Celălalt rămase nemișcat, încremenit de-a dreptul, într-atît încît puicuța pigulea liniștită în apropierea lui. Nici Honor nu se mișcă. Pe sub cămașa de noapte simțea gîdilătura picurilor de sudoare coborîndu-i pe spate. Văzu pata de întuneric desfășurîndu-se, înălțîndu-se și luînd forma unei tinere negrese desculțe, purtînd o rochie galbenă. Avea părul strîns cu o fișie de material ruptă din tivul rochiei. Găinușa o luă la fugă, dar negresa nu încercă să fugă și ea, ci întinse mîna către Honor. Mărunt și ambiguu, gestul acesta avu totuși forța de a-i destinde măruntaiele lui Honor, fiindcă părea a spune: *Sînt fugară. Ajută-mă.* Gestul crea o legătură între ea și femeia aceea. Honor crescuse cu înțelegerea faptului că sclavia era un lucru greșit și că trebuia să i te opui, dar toate astea fuseseră doar gînduri și vorbe. Acum trebuia să *facă* de-adevăratelea ceva, chiar dacă încă nu știa ce anume.

Negresa lăsă mîna jos și rămase în picioare lîngă fîntînă. Toată mișcarea din curte părea să fi încetat. Puica nu mai apărea de nicăieri. Nu sufla nici o adiere de vînt. Nici măcar greierii și cosașii nu mai țîrîiau, nu mai zornăiau. Era liniște deplină, așa cum nu-și închipuise Honor că ar putea fi vreodată în Ohio.

Se ridică și ea în picioare, încet, ca să n-o apuce amețeala. Merse pînă la bucătărie, atingînd în trecere pereții și tocul ușii ca să-și țină echilibrul, iar cînd trecu pe lîngă bufet luă un colț de pîine. Ajungînd pe veranda din spate, șovăi puțin, apoi pași afară, în curte. Fierbințeala strălucitoare a soarelui o făcu să se oprească. Ridică o mîna ca să se apere de lumină și miji ochii, dar tot era orbită, într-atît încît începu să lăcrimeze. Trecuseră mai bine de două săptămîni de cînd ieșise

ultima dată la soare.

Femeia nu se apropie de ea, ci rămase lîngă fîntînă, cu mîna pe ghizd. Îi amintea lui Honor de o oaie, de care trebuie să te apropii cu grijă ca să n-o rupă la fugă; chiar și așa, știi că este aproape cu neputință să te apropii îndeajuns cît să pui mîna pe ea. Odată, cînd era copilă, Honor izbutise, cu multă răbdare și stăruință, să atingă ceafa unui miel. Nu sărise în sus să fugă, cum se așteptase ea, ci părea să se supună atenției pe care o primea. Femeia aceasta nu părea gata să se supună; tot trupul îi era gata de fugă.

Honor încercă să se gîndească la ceva de spus, dar știa că gesturile erau mai grăitoare. Pășind mai aproape, își ținu suflarea. Femeia întinse mîna, luă bucata de pîine și dădu din cap, dar nu se apucă să muște din ea, ci o băgă în buzunarul rochiei. Era înaltă, mult mai înaltă decît Honor, cu picioare lungi și subțiri și cu brațele ca stîlpii de gard. Rochia fusese făcută pentru o femeie mai scundă, fiindcă îi ajungea doar pînă mai jos de genunchi, iar încheieturile osoase ale mîinilor îi ieșeau binișor de sub manșete. Era murdară, motolită și sfîșiată, de parcă ar fi purtat-o zi și noapte săptămîni în șir. Fața îi lucea de sudoare, iar pe nasul lat și turtit avea o spuză de coșuri. Albul ochilor îi era îngălbenit, iar la colțurile lor avea urdori uscate. Honor se întrebă dacă ar fi vrut să intre ca să se spele, dar se îndoia. Avea repede nevoie de ajutor dibaci, nu de o baie.

Înainte ca Honor să poată deschide gura ca să vorbească, femeia scutură din cap, ca și cum ar fi fost legată printr-un fir de un sunet ce venea de foarte departe. Honor ciuli urechea și auzi ce nu mai auzise de săptămîni întregi: bătaia schimbătoare a copitelor unui cal cu o potcoavă prea groasă.

Ochii femeii sclipiră, iar Honor citi în ei disperarea de a fi ajuns atît de departe doar ca să fie prinsă atît de aproape de îndeplinirea scopului. Luă o gură de aer și încercă să se gîndească, deși soarele o năucea și mici puncte luminoase îi pluteau prin fața ochilor. Simțea că se clatină. Tocmai cînd i se muiau genunchii, spuse:

— Du-te în camera de răcire.

Cînd Donovan apăru pe cal în curte, Honor zăcea întinsă în praf. Descălecînd, el alergă spre ea, îngenunche și o săltă de jos, sprijinind-o în poală.

— Honor, ce s-a-nîmplat? Cineva te-a...

Donovan se uită în jur la curtea goală, apoi în jos la fața ei.

— Ai friguri de vară. Ce cauți aici afară, femeie nătîngă?

Mirosul transpirației sale era cumplit și amețitor. Honor nu încercă să se zbată ca să scape din brațele lui, fiindcă nu voia să-l jignească.

— Eu... au scăpat găinile. Trebuie să le prind.

Măcar atît era adevărat. De parcă ar fi auzit-o, o găină apăru lîngă șopron, scuturîndu-și capul maroniu și cloncănind supărată de prezența lui Donovan.

— Le strîng eu. Stai înțîi să te duc înăuntru. Nu mi te-mpotrivi.

Donovan o săltă ca pe un sac de făină și o duse în casă.

— Unde-i toată lumea? întrebă el, privind în jur, în bucătăria goală.

— La culesul ovăzului, spuse Honor și dădu din mâini către camera bolnavului. Acolo, rog matale.

El o întinse în pat cu multă blîndețe pentru un ins atît de necizelat.

— Honor Bright, pe toți dracii, ce cauți aici? vru el să știe, trîntindu-se pe scaunul de lîngă pat. Nu te-am mai văzut de săptămîni. Credeam că te-ascunzi de mine la casa aia de quakeri, da' uite că erai aici!

Părea ofensat, de parcă ea, nespunîndu-i unde se afla, dovedise că nu era o bună prietenă.

Honor trase aer adînc în piept.

— Rog matale să-l aducă pe... pe soțul meu. Jack Haymaker. E pe cîmp, la sud de-aici, puțin mai la vest față de drum. Rog matale.

O expresie anume se născu pe fața lui Donovan înainte ca el s-o acopere cu un surîs afectat.

— Soțul. Ha. Deja s-a băgat cineva acolo, ai?

Honor se mulțumi să-l privească fără un cuvînt. Ar fi trebuit s-o înspăimînte faptul că erau doar ei doi singuri. Dar nu era înspăimîntată. Ar fi trebuit să-l disprețuiască pentru felul cum își cîștiga existența. Dar nu-l disprețuia. Există un dram de Lumină în el, își spuse ea, măcar de-aș putea s-o descopăr.

— Ai nevoie de ceva? întrebă Donovan, aruncînd o privire spre ulciorul alb aflat pe masa de lîngă pat, acoperit cu un șervet alb ca să fie apărat de muște. Vrei niște apă rece? Pot să-ți aduc de la fîntînă, sau din camera de răcire, dacă au acolo.

— Nu, răspunse Honor, încercînd să nu ridice brusc vocea.

— Nu-i nici o supărare.

Donovan se arăta pentru prima dată grijuliu tocmai acum, cînd ea nu-și dorea așa ceva de la el.

— Aș vrea un lucru, începu ea, ca lui să nu-i dea prin cap să scotocească prin camera de răcire, unde ar fi găsit-o pe femeie printre rafturile cu brînză. Își amintește matale quiltul cu semnături care era în cufărul meu prima dată cînd ne-am întîlnit?

— Îhî.

— Ai putea matale să mi-l aduci? E sus, în cufăr. Pătura asta mă zgîrie rău.

— Acuma.

Donovan porni într-acolo, vizibil mulțumit că avea ceva de făcut. Honor îi ascultă pașii pe trepte și apoi deasupra capului, scuturînd din încheieturi holul și dormitorul. Se rugă în gînd ca femeia din camera de răcire să nu facă vreun zgomot și să nu intre în panică.

Donovan se întoarse cu quiltul în brațe. Îl întinse pe ea, se opri, apoi se aplecă și-l netezi, astfel încît mîinile îi trecură încet peste conturul trupului ei. Ochii îi străluceau pe fața bronzată. Honor își aminti cum se culcase în porumb cu Jack, și-l imagină pe Donovan și se făcu roșie la față. Probabil că mă năucește febra, își spuse ea – deși știa că nu era adevărat.

Donovan îi observă roșeața tot mai profundă și se împurpură și el pe gît și în obraji.

— La naiba, Honor. N-ai vrut să-i mai dai și altcuiva o șansă, nu-i așa?

Honor își înghiți nodul din gât. Nu-și închipuise niciodată că avea să vorbească așa ceva cu el.

— Prietenii se căsătoresc cu Prieteni, spuse ea, altfel trebuie să părăsească obștea. Pe lângă asta, n-aș putea niciodată... să stau alături unui vânător de sclavi.

— Dar stai *alături* de mine chiar acum.

O trecu un fior și se uită la el cu un aer neajutorat.

— Rog matale să-l aduci pe Jack, șopti ea.

Faptul că i se reaminti de existența soțului ei păru să-l pună în mișcare pe Donovan.

— Mă duc s-adun găinile pînă nu le-adună vulpile.

— Nu-ți face matale griji cu găinile. O să vadă Jack de ele.

— Nu, le-adun eu. Vreau s-arunc o privire pe-aici pînă plec. Că de-aia am venit, la urma urmei, să caut pe cineva. Nu știam c-o să te găsesc pe tine.

Făcu o pauză, apoi întrebă:

— Cum de-au ieșit găinile-alea, tu ce zici?

Honor clătină din cap. Donovan se uită lung la ea.

— Bine, atunci, Honor Bright. Ne-om mai vedea noi.

Ieși în curtea din spate. Honor îl privi cum trece prin curte și pe lângă fîntîna cu cana lucind pe ghizduri ca un far. Acum, după ce el vorbise despre apă, i se făcuse o sete crîncenă. Închise ochii. Îl auzi fluierînd; apoi deschizînd ușa șopronului, după care fluieratul se estompă. Reveni cîteva minute mai tîrziu, iar orățăniile porniră a se împotrivi zgomotos cînd Donovan le adună de prin curte.

Curînd îi auzi calul galopînd ușor în direcția lanurilor de ovăz. Trebuie că ațipise cîteva clipe. Apoi se trezi cu un tresărit, convinsă de prezența cuiva în apropiere. Camera era goală, dar o cană cu apă se afla la îndemîna ei, pe masa de lângă pat. Era rece ca proaspăt scoasă din fîntînă, iar la gust era mai bună decît orice altă apă băuse vreodată.

Honor nu se aștepta ca Donovan să-l însoțească pe Jack înapoi, dar se vede că soțul ei era atît de cuprins de grijă, încît primise să vină călare împreună cu vânătorul de sclavi. Auzi calul întorcîndu-se, apoi Jack se năpusti în cameră, îngenunche și îi puse o mîină pe frunte. Donovan rămase în prag, cu pălăria în mîini. Honor întoarse iute ochii spre cana cu apă, singurul lucru din încăperea care se schimbase în ultima jumătate de oră. Îl țintui cu privirea. Însă, în locul mîniei la care se aștepta, văzu cum i se întindea încet un zîmbet pe față, laolaltă cu o expresie admirativă, de parcă ar fi jucat cărți și ar fi avut o strategie nemaipomenit de dibace. Îi făcu semn cu degetul lui Honor.

— Haymaker, mai bine-i zici nevastei tale despre Legea sclavilor fugari. Aud că președintele are de gînd s-o aprobe cît de curînd. Odată ce intră-n vigoare, n-o să-i mai fie așa ușor nici ei, nici ție. Poate o să te chem să m-ajuti să prind vreun cioroi.

Jack se holbă la el. Honor nu mai suferi încordarea de a-i avea pe amîndoi în aceeași încăperea.

— Te rog, pleacă, Donovan.

Donovan rânji.

— Nevricoasă nevestică ți-ai mai luat, Haymaker. Mai bine stai cu ochii pe ea. Eu unul așa o să fac.

Îi făcu cu ochiul lui Honor, apoi își puse pălăria pe cap și ieși.

Honor închise ochii și se rugă ca femeia să fi avut îndeajuns de mult timp să-și găsească un loc mai bun în care să se ascundă.

Jack începu să-i pună întrebări când încă se mai auzea din curte tropotul de copite al calului lui Donovan.

— El... bărbatul ăsta, Donovan... a spus că te cunoaște pe matale. Unde l-ai întâlnit?

Jack încerca să-și păstreze pe față o expresie neutră, dar asta nu făcea decât să-i sporească bănuielile.

— La Wellington, spuse Honor și se întinse după cana de lîngă pat.

Jack se uită lung la cană.

— El ți-a adus matale apă?

Honor nu răspunse, ca să nu fie nevoită să mintă, lăsîndu-l pe Jack să creadă ce voia el. Sorbi din apă, apoi puse cana înapoi pe masă.

— Dar cum... cum te-ai întâlnit matale cu un asemenea om? continuă Jack. Un vînător de sclavi.

Honor închise ochii ca să-i evite privirea stăruitoare. N-am nimic de ascuns, își reaminti ea.

— E fratele modistei din Wellington.

— Și ce făcea aici? A venit în vizită la matale?

— Nu.

— A vorbit cu matale despre un fugar? A...

Jack se întrerupse și ochii i se îngustară.

— A venit aici vreun bărbat negru să ceară ajutor de la matale? Și matale l-ai ajutat?

Honor îi putu răspunde cu toată sinceritatea:

— Nu. N-a fost nici un bărbat pe-aici în afară de Donovan. De ce să vină aici un fugar?

— Sînt mulți fugari în Ohio, și rute statornicite, cu locuințe de refugiu și ajutoare pe tot traseul. Cred că se schimbă deseori, ca să-i deruteze pe vînătorii de sclavi. I se spune *Calea ferată clandestină*.

Honor nu mai auzise expresia aceasta.

— Cei mai mulți fugari trec prin Oberlin, continuă Jack, dar din cînd în cînd se mai abate cîte unul pe-aici. Asta trebuie să se fi-ntîmplat de la adus pe Donovan încoace. Dacă vin vreodată fugari la fermă, matale nu trebuie să-i ții aici, ci să le arăți drumul spre Oberlin.

— Și dacă sînt flămînzi... sau însetați?

Honor nu îndrăzni să se uite la cană.

Jack ridică din umeri.

— Sigur că le dai matale apă dacă au nevoie. Dar nu te amesteca matale. Ar putea să se bage... sau să ne bage în necaz.

Honor se culcă după aceea. Mai târziu, seara, când se întoarse de la câmp, Jack veni și se așează lângă ea.

— Donovan a prins o femeie de culoare în Pădurea Wieland, spuse el. A trecut pe-aici cu ea, dar se poate că matale adormiseși.

Se uita la ea cu mare atenție, iar Honor, la rîndu-i, era atentă să nu i se vadă gândurile pe chip.

— Mă bucur c-a prins-o, adăugă Jack.

Honor înțepeni.

— De ce?

Jack se foi pe marginea patului.

— E mai bine să nu vină oameni ca Donovan să urmărească alți oameni prin ținutul nostru, stricînd liniștea unor oameni cinstiți și sperînd femei.

— Matale crezi că sclavii n-ar trebui să încerce să evadeze?

— Honor, matale știi că noi nu sprijinim sclavia. E împotriva credinței noastre în faptul că toți sîntem egali în ochii Domnului. Dar...

Jack se opri.

— Dar ce?

El oftă.

— E greu de explicat cuiva ca matale, care vine dintr-o țară care n-a avut sclavia împletită chiar printre rădăcinile ei. E ușor să osîndești sclavia pe de-a-ntregul, fără să te gîndești la urmări.

— Ce urmări?

— Urmări economice. Dacă mîine s-ar aboli sclavia, America s-ar destrăma.

— Cum așa?

— Unul dintre lucrurile de căpătîi pe care le dă această țară e bumbacul, și textilele care se fac din el. Statele din sud îl cultivă folosind sclavi. Statele libere din nord transformă bumbacul în pînză. Fiecare parte se sprijină pe cealaltă. Fără sclavi care să recolteze cantitatea de bumbac trebuitoare la prețul cîstit, fabricile din nord s-ar închide.

Honor rămase pe gînduri, dorindu-și să nu-i fie mintea atît de înceteșată, ca să poată oferi un răspuns coerent.

— Honor, știu că Prietenii englezi au principii riguroase în privința sclaviei, continuă Jack. Ca și cei americani. Dar poate că noi sîntem ceva mai practici. Să pui principiile în practică e mai greu decît să le predici. Uite tot bumbacul pe care l-ai folosit matale la quilturi. O mare parte din el, chiar și cel cumpărat de matale din Anglia, e produs folosindu-se munca sclavilor.

Honor se pomeni îndoindu-și degetele în jurul marginii quiltului, ținîndu-se de el de parcă s-ar fi așteptat ca Jack să încerce să i-l smulgă.

— Matale crezi că n-ar trebui să-i ajutăm pe sclavi să fugă?

— Cei care fug încalcă legea, lucru pe care nu pot să-l trec cu vederea. N-am de gând să-i opresc, dar nici n-o să-i ajut. Se dau amenzi, se face temniță... și chiar mai rău de-atât.

Lui Jack i se încleștă falca în timp ce vorbea.

E ceva ce nu-mi spune, îi trecu prin minte lui Honor. N-ar trebui ca soția să știe totul despre soțul ei?

— Jack...

— Trebuie să mă duc să dau o mână de ajutor la muls, spuse el și fîșni afară înainte ca Honor să mai poată spune ceva.

Mai târziu, singură în camera de bolit, plînse pentru negresa care îi adusese apă și care acum era în mâinile lui Donovan.

A doua zi după-amiază, cînd se trezi, Belle Mills stătea lîngă ea. Honor clipi des ca să fie sigură că nu visa. Dar nu: n-ar fi fost în stare să născocească boneta lui Belle, cu borul ei oval care era cel mai lat din cîte văzuse ea vreodată, cu zulufi de dantelă curgînd în cascadă de o parte și de cealaltă, legată cu o panglică de un portocaliu aprins. Îi accentua însă tonalitatea gălbuie a pielii și, cu toate că era o bonetă foarte feminină, efectul ei era că fața lui Belle, cu fălci puternice și ochi pătrunzători, părea mai masculină.

— Honor Bright, te-ai dus să te măriți și nici măcar nu mi-ai spus! A trebuit să aflu de la fratele meu, și urăsc să aflu vești de la el. Mi-a trecut prin cap c-ar trebui nici să nu mai calc pe-aici, da' mi-a zis că ești bolnavă și-a trebuit să vin să văd cu ochii mei dacă are grijă de tine noua ta familie. Nu s-ar zice că se omoară cu asta. Nici măcar nu-s aici.

— Seceră ovăzul, murmură Honor. Trebuie să-l culeagă pînă mîine, cînd se așteaptă furtuni. Belle chicoti.

— Draga mea, uită-te la tine cum vorbești despre recoltă. Mai urmează să-mi zici cîte piersici ai pus la borcan.

Îi puse pe frunte o mînă răcoroasă – Honor se întrebă cum reușea să rămîină astfel în arșița zilei. Gestul îi aminti de mama ei și închise ochii un moment ca să se bucure de bunătatea ce i se arăta.

— Ei, tot mai ai fierbințeli, constată Belle, dar nu prea mari. N-ai să mori. Acuma, mă bucur s-aud că mi-ai urmat sfatul despre măritiș. Și nu-i de mirare că l-ai ales pe Jack Haymaker, cu o fermă ca asta. Bine, sigur, te pricopsești și cu soacra odată cu ea. Îmi aduc aminte ce căutătură are. Of, draga mea, ce e? Ei poftim, iar începi.

Honor plîngea, i se scurgeau șiroaie fierbinți de lacrimi pe amîndouă părțile capului și i se adunau în urechi. S-o vadă pe Belle Mills era ca și cum ar fi găsit o prună dulce într-un castron cu fructe necoapte.

— Haide, acuma.

Belle își strecură un braț pe după umerii ei și o strînse la piept pînă ce Honor se opri din plîns. N-o întrebă pentru ce erau lacrimile acelea.

— Ia ghici ce-a venit la Wellington, spuse ea după ce Honor se liniști. Trenul! Prima cursă a plecat din Cleveland acum câteva săptămîni. Tot orașul a ieșit să-l vadă venind și bine-nțeleș că cele mai multe doamne s-au simțit obligate să poarte pălărie nouă. Ți-am zis eu că trenul o să sporească afacerile.

— Mi-ar plăcea să-l văd și eu.

— E ca un cal, cel mai mare, mai negru și mai fornăitor cal pe care l-ai văzut vreodată. Știi că merge cu cincisprezece mile pe ceas? Cincisprezece! Doar două ceasuri și jumătate pînă la Cleveland. O să călătoresc cu el în curînd. Ar trebui să vii cu mine.

Honor zîmbi.

— Ah, ți-am adus darul de nuntă, spuse Belle. Doar nu credeai c-aș veni cu mîna goală, nu-i așa?

— Noi... matale nu trebuia... mulțumesc matale... Jack și cu mine mulțumim matale.

Honor se bîlbîi ceva pînă își găsi cuvintele. În general, quakerii nu ofereau daruri, fiindcă avutului n-ar trebui să i se dea un statut înalt. Dar nu voia să cîrtească față de gestul generos al lui Belle. Așa că luă pachetul plat, învelit în hîrtie și legat cu panglică albastră.

— Hai, deschide-l. Nu trebuie să-ți aștepți bărbatul. N-am bătut atîta drum pîn-aici ca să n-apuc să văd dacă-ți place.

Honor trase de capătul panglicii și despături hîrtia, descoperind două fețe de pernă din in cu dantelă fină pe margine. N-ar fi trebuit să-i pese de ele, dar i se părură încîntătoare.

— Uite ce cred eu, spuse Belle. Orice ți s-ar întîmpla în timpul zilei, cîtă vreme ai o față de pernă frumoasă pe care să-ți pui capul noaptea, o să-ți fie bine. Tu ai un loc unde să-ți pui capul, Honor Haymaker. Lucrurile merg spre bine.

Faithwell, Ohio

Ziua a 27-a din luna a 8-a a lui 1850

Dragă Belle,

Scriu ca să-ți mulțumesc matală pentru vizita pe care mi-ai făcut-o cînd eram bolnavă. Mă simt mai bine acum, deși sînt încă slăbită.

Mulțumesc matală și pentru frumoasele fețe de pernă pe care ni le-ai dat lui Jack și mie. Nimeni nu mi-a mai făcut vreodată așa un dar. Am să-l prețuiesc, așa cum prețuiesc și prietenia pe care mi-o oferi.

Prietena matală credincioasă,

Honor Haymaker

MURE

Cîteva zile mai tîrziu, cînd i se mai limpezise mintea și își recăpătase puterile cît să poată să se dea jos din pat și să-și vadă de treburi, Honor găsi un răspuns la cele spuse de Jack cînd îi vorbise despre sclavie și bumbac. I se contură în minte cu atîta claritate, încît își dori să-l spună înainte de a-și pierde strălucirea. Așa se face că la cină, spre uluirea tuturor celor trei membri ai familiei Haymaker, Honor luă cuvîntul fără a aștepta să fie întrebată ceva. Era atît de nerăbdătoare să-și dea glas gîndurilor și atît de neobișnuită să conducă o conversație, încît nu-și pregăti ce avea de spus cu nici un fel de explicație. În tăcerea de la masă – cei din familia Haymaker nu prea vorbeau în timp ce mîncău –, zise răspicat:

— Poate ar trebui să plătim toți ceva mai mult pentru pînzeturile noastre, iar cultivatorii de bumbac ar putea să folosească banii în plus ca să plătească sclavii, și așa n-ar mai fi sclavi, ci lucrători.

Haymakerii se holbară la ea.

— Eu aș plăti un peni în plus pe fiecare yard de pînză dacă aș ști că plătesc pentru desființarea sclaviei, adăugă Honor.

— Nu știam că matale ai peni ca să-ți dea mîna să fii mărinimoasă cu ei, observă Dorcas.

Judith Haymaker îi întinse fiului ei un platou cu jambon.

— Adam Cox ar trebui să-și închidă afacerea dacă ar crește prețurile la pînzeturile pe care le vinde, spuse ea. În vremurile noastre n-ai prea mulți peni de pus deoparte. Și-n afară de asta, sudiștii mai degrabă s-ar opri din cultivat decît să le plătească simbrie sclavilor. Nu-i în firea lor să facă așa o schimbare.

— „Străinul care s-a așezat la voi să fie pentru voi ca și băștinașul vostru; să-l iubiți ca pe voi înșivă.“

Deși auzise aceste cuvinte de multe ori, Honor le rosti cu mai puțină forță decît și-ar fi dorit.

Judith se încruntă.

— N-ai matale nevoie să-mi zici mie din Levitic. Cunosoc și eu Biblia.

Honor lăsă privirea în jos, rușinată de propria-i încercare de a începe o discuție adevărată cu acel subiect.

— Noi venim dintr-un stat sclavagist, continuă Judith. Ne-am mutat în Ohio din Carolina de Nord acum zece ani, cum au făcut mulți Prieteni la vremea aceea, fiindcă nu mai puteam trăi în mijlocul sclaviei. Așa că înțelegem felul de gîndire sudist.

— Îmi pare rău. N-am vrut să judec.

— Sînt cîțiva fermieri în sud care le-au dat libertatea sclavilor lor, sau i-au lăsat să și-o cumpere, recunosc Jack, dar sînt rari. Și e greu pentru negrii liberi să-și facă un rost în viață. Mulți vin în nord, lăsîndu-și familiile în urmă, și se statornicesc în locuri ca Oberlin, care e printre cele mai îngăduitoare. Dar chiar și în Oberlin ei sînt o comunitate separată, iar cei care au scăpat cu fuga nu sînt pe deplin în siguranță. De aceea sprijinim noi colonizarea. Pare o cale mai bună.

— Ce e colonizarea?

— Negrii își au rădăcinile în Africa, și ar fi mai fericiți dacă s-ar întoarce să trăiască acolo, într-o țară nouă, a lor.

Honor rămase tăcută, chibzuind la toate acestea. Se miră cum de știa Jack ce i-ar face fericiți pe negri. Oare îi întrebuse?

Avu ocazia să întrebe ea însăși o săptămînă mai tîrziu. Jack porni cu căruța spre Oberlin să ducă la reparat un curățător de porumb, iar Honor îl însoți. Cu zece zile în urmă nici nu și-ar fi imaginat că ar avea putere măcar să traverseze camera, darămite să meargă în oraș, dar după ce îi scăzu febra își veni repede în fire, așa cum i se spusese că se va întîmpla, și era nerăbdătoare să meargă iar la Oberlin. Adam îi făgăduise că, odată ce se va termina sezonul recoltelor, îi va întreba pe Jack dacă nu s-ar putea ca Honor să-i dea cîte o mîină de ajutor la magazin o dată pe săptămînă, în ziua a șasea. Honor nu știa ce răspuns avea să-i dea soțul ei; poate avea să spună că ar trebui să învețe despre vaci, nu despre textile. Judith spusese că o va pune cît de curînd la muls, îndeletnicire de care lui Honor îi era groază, fiindcă vacile îi păreau mari și ciudate. Boala o ținuse pînă atunci în casă și în grădină, așa că reușise să se ferească de animale, cu foamea lor neconținută și cu mizeria pe care o făceau peste tot. De miros însă nu putea scăpa.

De fiecare dată cînd i se schimba viața, Honor descoperea că duce dorul a ceea ce avusese înainte: mai întîi Bridportul, apoi magazinul de pălării al lui Belle Mills, acum magazinul Textile La Cox. Dar n-avea nici un rost să se mai gîndească la felul cum ar fi fost viața ei; n-o ajuta la nimic. Băgase de seamă că americanii nu-și dădeau cu părerea despre trecut sau despre cum altfel ar fi putut să fie viața lor. Ei erau obișnuiți cu mișcarea și cu schimbarea; cei mai mulți emigraseră din Anglia, Irlanda sau Germania. Cei din Ohio veniseră din sud, din Noua Anglie sau din Pennsylvania; mulți aveau să plece mai departe, către vest. De cînd sosise ea în Faithwell, cu trei luni în urmă, două familii hotărîseră deja ca după perioada recoltei să pornească spre vest. În locul lor aveau să vină alții, dinspre est sau sud. Casele nu rămîneau goale mult timp. Ohio era un loc fără astîmpăr, plin de mișcare către nord și vest. Faithwell și Oberlin lăsau și ele să se vadă același freamăt nepotolit. Honor nu observase asta cînd sosise, dar acum descoperea că totul era ca un fir neîntreput, care doar pe ea părea s-o tulbure.

În centrul orașului, Honor și Jack se despărțiră, el pornind către fierărie, ea către Textile La Cox, ca să-l salute pe Adam și să caute pînză pentru un quilt nou pe care îl lucra pentru Dorcas.

Băiatul ședea la intrare, ascuțind o foarfecă; abia dacă ridică privirea când intră ea. Prăvălia avea un singur client; Adam o servea pe doamna Reed. Astăzi purta la pălărie ruji-galbene. Honor îi salută pe amîndoi cu o înclinare a capului și, după obicei, se apropie de o masă ca să împăturească și să așeze la loc în teanc sulurile de materiale. Întotdeauna îi plăcuseră pînzeturile, admira unduirile, modelele și texturile, imaginîndu-și ce putea face din ele. Un cupon de pînză nouă conținea mereu făgăduieli. Acum însă înțelegea că o mare parte din aceste pînze nu erau nevinovate, nepîngărite, ci venite din mîinile unei lumi stricate. Erau greu de găsit materiale nepătate de sclavie, după cum spusese Jack; și totuși, dacă refuza tot bumbacul, era nevoită să poarte numai lînă în căldura înăbușitoare din Ohio, ori să umble dezbrăcată.

— Mă duc alături să iau mărunțiș, îi spuse Adam doamnei Reed. Honor, vrei să te ocupi de magazin cîteva clipe?

— Sigur că da.

Așteptînd întoarcerea lui Adam, Honor continuă să împăturească, iar doamna Reed dădu ocol meselor, bătînd cu palma cîte un sul și lăsîndu-și mîna să zăbovească pe material.

— Pot să-ți pun matale o-ntrebare? cuteză Honor.

Doamna Reed se încruntă.

— Poftim... conia?

Honor nu purta inel de căsătorie, fiindcă Prietenii nu aveau nevoie să li se amintească astfel de legămintele lor; cu toate astea, nu se știe cum, doamna Reed știa că era măritată.

— Rog matale, spune-mi Honor. Noi nu folosim „conia“... nici „duduie“.

— Bine. Honor. Ce vrei să știi?

— Ce crezi matale despre colonizare?

Doamna Reed deschise gura și rămase așa cîteva clipe.

— Ce cred despre colonizare? repetă ea.

Honor nu spusese nimic. Deja îi părea rău că pusese întrebarea.

Doamna Reed pufni.

— Ești aboliționistă? Printre quakeri-s mulți.

Aruncă o privire prin magazinul pustiu și păru să ajungă la o hotărîre.

— Aboliționistii au o grămadă dă teorii, da' io trăiesc în realitate. De ce să vreau io să plec în Africa? M-am născut în Virginia. La fel și părinții mei, și bunicii, și părinții lor. Sînt americană. Nu-s de-acord să ne trimită pe toți într-un loc de nici nu l-am văzut vreodată cei mai mulți dintre noi. Dacă albi nu vor decît să scape de noi, să ne facă pachet și să ne dea apă cu vaporu', ca să nu mai fie nevoie să aibă de-a face cu noi, păi, io-s aici. Asta-i casa mea și nu mă duc nicăieri d-aici.

Adam apăru deodată lîngă Honor.

— E vreo problemă, doamnă Reed?

— Nu, domnu', nici o problemă, spuse doamna Reed, întinzînd mîna să-și ia restul, apoi îl

salută din cap. Ziua bună.

Plecă fără să se uite la Honor.

— Honor, matale nu trebuie să discuți niciodată cu clienții despre politică, spuse Adam cu voce scăzută. Ei vor aduce vorba, că așa fac mereu americanii, dar matale trebuie să rămâi neutră.

Honor dădu din cap afirmativ, ținându-și lacrimile. Se simțea de parcă ar fi fost pălmuită de două ori.

Cîteva zile mai târziu, Honor și Dorcas merseră să culeagă ultimele mure ale verii de pe rugii din marginea Pădurii Wieland. Cu toate că încă era foarte cald atunci cînd soarele se afla la zenit, arșița slăbise și serile se făceau mai răcoroase.

Cumnata lui Honor era aproape la fel de năzuroasă pe cît fusese Abigail. Îi maimuțarea graiul lui Honor, se arăta jignită la propunerile ei de ajutor și nu făcea nici o încercare de-a o trage în conversație. Honor se strădui să simtă părere de rău pentru ea. Trebuie că îi era greu să se trezească în casă cu o străină care provoca neplăceri și aducea neînțelegere, cu atît mai mult cu cît își închipuise că prietena ei avea să ocupe acel loc. După cum se așteptase Honor, Caroline lăsase de curînd să se știe că avea să pornească spre vest. Iar de o săptămînă Honor se mutase din camera de bolit în dormitorul pe care îl împărțea cu Jack. Era chiar lîngă camera lui Dorcas, care se poate că știa prea bine ce se petrecea acolo. Cu toate că păstrau tăcerea, mișcările ritmice ale cuplului scuturau patul cu tot cu perete, iar Jack gemea uneori înăbușit. Honor începea să-și revină din tulburarea lucrurilor care se cereau împlinite de trupul său și să se bucure de ceea ce făceau ei doi împreună.

Cînd erau doar ele însă, fără altcineva în preajmă căruia să-i arate ceva, sau fără maică-sa, în fața căreia să-și dea în petic, Dorcas se purta mai prietenos. Stăteau încovoiate deasupra rugilor de mure, iar ea flecărea fără oprire, cum că trebuiau să culeagă destule fructe ca să facă plăcinte pentru viitoarea șezătoare, ultima de care se vor bucura înainte de sfortșarea culesului de porumb și a conservării roadelor din grădină și din livadă. Culesul de mure pentru o șezătoare era o ușurătate pentru care în curînd n-aveau să mai aibă vreme.

Era o deosebire greu de distins între murele din Ohio și cele pe care le cunoștea Honor: erau mai mari decît murele englezești și mai dulci, dar nu la fel de gustoase, dulceața ascunzîndu-le savoarea bogată și unică. Honor spera să-i surprindă pe Haymakeri cu un desert din smîntînă dulce cu mure zdrobite și strecurate astfel încît să se transforme într-o pastă groasă, care are în ea aroma ca de nucă. Acum însă o cuprindea bănuiala că fructele acestea ar fi fost mai potrivite pentru un jeleu sau un lichior.

Văzîndu-și de cules, Honor o ascultase doar cu o ureche pe Dorcas, dar liniștea care se lăsă la un moment dat o făcu să ridice privirea. Cumnata ei stătea nemișcată, cu brațele țepene, întinse într-o parte și în cealaltă, cu degetele rășchirate. Un roi de viespi galbene plutea în jurul ei. Pe cînd Honor privea încremenită, viespile, parcă ajungînd la o înțelegere, se năpustiră.

— Au! scînci Dorcas, apoi se puse pe rîcnit și începu să se umfle la față. Ia-le de pe mine! Honor, ajută-mă! țipă ea, lovindu-și de zor poalele rochiei.

În Dorsetul îmblînzit după secole de colonizare, cel mai rău lucru care i se întîmplase lui Honor în timpul unei plimbări fusese o înțepătură de urzică. Peisajul american era mult mai sălbatic, cu mai multe pericole și primejdii neașteptate. Oamenii lucrau așezat, săpînd beciuri pentru a se adăposti de tornade, împușcînd urși, aprinzînd focuri ca să afume omizile. Belle împușcase șarpele mocasin din curte de parcă asta făcea în fiecare zi, ca și cum ar fi strivit o muscă sau ar fi alungat iepurii din grădina de legume. Honor știa că trebuia la rîndul ei să acționeze cu aceeași pricepere. Dar, deși în copilărie suferise o înțepătură, două, niciodată nu avusese de înfruntat atît de multe viespi și habar n-avea ce să facă. Atunci cînd în atacul viespilor păru să prindă un moment de pauză, avu stăpînirea de sine s-o apuce pe Dorcas de braț și s-o tragă din preajma stupului pe care călcase. Cîteva viespi le urmăriră pentru scurt timp, iar una dintre ele o înțepă pe Honor în braț.

Cît șovăia neștiind ce să facă, Honor auzi o voce joasă în spatele ei.

— Du-o la *părău*, dezbrac-o și fă-i vînt în apă. Pe urmă pune nămol pe-nțepăturile alea.

Honor se întoarse. Un negru tînăr stătea pe vine lîngă rugii de mure, privind cu ochi sclipitori cînd la ea, cînd la Dorcas, a cărei față era acum atît de umflată, de nici să vadă nu mai era în stare. Transpira de freamăt la fel de mult ca de căldură, după cum se părea, și arăta gata s-o rupă la fugă.

— La *părău*? șopti Honor.

— *Părău*' de colo-ș-a, răspunse bărbatul, cu o fluturare a mîinii care sugera un loc aflat departe în interiorul Pădurii Wieland. Apă rece și nămol o să domolească-nțepăturile alea.

Îi susținu privirea lui Honor preț de cîteva clipe, cu un aer în același timp senin, serios și temător.

— Poți să-mi spui încotro s-o iau? M-am rătăcit pe timp de zi, fără Steaua Polară, să mă iau după ea.

Honor ezită, gîndindu-se la sfatul primit de la Jack, apoi întinse mîna și îi arătă.

— Spre Oberlin, trei mile într-acolo. Întreabă orice negru de doamna Reed. Ea o să-ți ajute matale.

Era o născocire, dar trebuia să creadă că doamna Reed n-avea să-l refuze pe acest tînăr.

El înclină din cap a încuviințare. Apoi zîmbi, o sclipire iute a dinților care făcea prezența lor acolo, în pădure, să pară ca și cum s-ar fi jucat de-a v-ați ascunselea. Atît de tare o surprinse pe Honor, încît îi zîmbi și ea. Îl urmări cu privirea cum fugea printre copaci spre nord, către Oberlin și libertate, și își dori să-i fi putut da ceva de mîncare pentru drum.

Inspiră adînc, apoi se avîntă și ea în pădure, trăgînd-o pe Dorcas după ea înspre partea arătată de tînărul negru. Nu mai intrase în pădure de la călătoria pe care o făcuse împreună cu Thomas de la Hudson la Wellington. Făcea pași mari peste tufișuri, călcînd pe pămîntul moale și umed, prin urzici și rugi care îi zgîriau picioarele. Pădurea se dovedea a nu fi atît de înspăimîntătoare – și nici atît de deasă – odată ce intrai în ea și aveai în cap un loc în care să ajungi.

Trecură printr-un pîlc de fagi, cu trunchiurile lor netede și cu pămîntul curat de sub coroanele lor, și ajunseră la un fir de apă.

— Matale trebuie să te dezbraci. Uite, ajut și eu.

Honor se apucă să descheie nasturii rochiei lui Dorcas, apoi o ajută să iasă din jupon, în timp ce o mulțime de viespi cădeau dintre straturile de haine, unele zdrobite, altele pornind iar la atac; Honor le mătură cu palma. Fără haine pe ea, Dorcas părea slabă și vulnerabilă, cu umeri noduroase, cu umeri ca niște aripioare de găină, cu un cap nepotrivit de mare. Îi amintea lui Honor de o vită pe pajiște, lipsită de tovarășia ciurdei și costelivă după o iarnă petrecută în șură fără iarbă proaspătă. Pe brațe, picioare și trup era plină de semnele roșii ale înțepăturilor.

— Haide, matale trebuie să intri-n apă, o îndemnă Honor.

— E rece! țipă Dorcas cînd păși în iazul puțin adînc.

Honor îngenunche, luă un căuș de nămol și începu să-l întindă pe brațele și pe spatele lui Dorcas, care se puse iar pe plîns, de data asta mai degrabă de rușine decît de durere.

— Vreau acasă, suspină ea.

— Acuși. Să nu te miști matale.

Honor îi mînji fața cu nămol și trebui să-și ascundă un zîmbet. Văzuse niște gravuri cu indigeni din Australia care arătau la fel.

Apa și nămolul făcură umflăturile să se retragă, așa cum spusese bărbatul acela. După cîteva minute, Dorcas ieși din apă, iar Honor o ajută să se îmbrace, deși amîndouă se feriră să pună haine peste stratul de nămol. Totuși, nu era altă cale – Dorcas nu se putea întoarce în pielea goală.

Nu scoaseră o vorbă cît își croiră drum prin pădure. Honor adună gălețile cu mure pe care le lăsaseră la lizieră, cu viespile încă roind pe deasupra lor. Bărbatul dispăruse fără urmă. Honor nădăjduia că Dorcas, care nu rostise nici un cuvînt despre el, fusese prea cu gîndul în altă parte ca să-l observe.

Aproape de fermă, Dorcas începu din nou să plîngă atunci cînd mama ei le văzu și se grăbi spre ele. Judith își puse fiica să se așeze într-un hîrdău cu apă rece și îi întinse o alifie din bicarbonat cu apă pe înțepături – erau nouăsprezece, îl anunță Dorcas pe Jack cînd se întoarse acasă, seara, și la fel pe toată lumea care veni după lapte în următoarele zile. Uitate erau lacrimile, durerea și rușinea pe cînd își povestea bătălia cu viespile. Și Honor fusese îndepărtată din poveste, iar Dorcas părea să-și fi luat înapoi bunăvoința prietenească față de ea. Pe Honor n-o supăra, cîtă vreme Dorcas nu-l pomenea pe bărbatul negru.

Cu prima ocazie în care Honor o întîlni din nou, doamna Reed părea că o așteaptă. Honor venise în oraș cu familia Haymaker, care avea de cumpărat borcane mai multe pentru conservatul ultimelor roade din grădina de legume. Honor trecu mai întîi pe la Textile La Cox, apoi ieși la plimbare prin piața colegiului, înainte de a se revedea cu rudele sale prin alianță. Trecînd prin umbra ulmilor plantați în parc, ale căror frunze erau acum tivite cu galben, auzi lîngă ea o voce

joasă.

— A fost prostie curată să-l trimiți așa la mine. Și să folosești numele meu! Copilă proastă. Ce să zic, mi-ai dat de lucru pînă peste cap.

Honor se întoarse. Prima dată băgă de seamă nasturii de un galben aprins și frunzele ca de ferigă înfășurate pe marginea unei pălării de pai. Recunoscuse florile: calomfir; mama ei le culegea ca să facă ceai de cîte ori cineva din familie avea dureri de gît. Mireasma condimentată numai a lor o înconjură; probabil că doamna Reed culesese florile cu doar cîteva minute în urmă.

— Mergi mai departe, porunci femeia și strînse din buze. N-ai vrea să se mire cineva de ce te porți ca un catîr prost. 'Aide.

Doamna Reed porni cu pași repezi pe marginea de lemn a drumului, dînd din cap în semn de salut spre trecătorii negri și din cînd în cînd spre cîte un alb. Honor o urmă, ținîndu-și poalele ridicate ca să nu i se agațe în cuietele slăbite ale scîndurilor. Nădăjduia că alde Haymaker erau încă ocupați cu borcanele, fiindcă nu prea știa ce-ar fi crezut dacă ar fi văzut-o cu doamna Reed.

— Putea să-ntrebe despre mine pe cine nu trebuia, și-atunci să vezi în ce necaz mă băgai, continuă doamna Reed. Bine, aici-s majoritatea simpatizanți, da' nu-s atît de mulți pe cît ai putea crede și poți să-ți dai seama mereu care-s ăia. Mai bine să fii cu băgare de seamă. Data viitoare zi-i să se uite după o lumînare la fereastra din spate de la casa roșie de pe Strada Morii. Atunci o să știe că poa' să intre fără grijă. Dacă e să se schimbe semnalul, te anunț.

Doamna Reed lungi pasul, iar Honor dădu zor să țină ritmul.

— De obicei primăvara, cînd sînt cei mai mulți fugari... că iarna-i prea frig, vara-s ocupați la cîmp și stăpînii stau cu ochii pe ei. Da' toamna asta care vine o să fie potop de călători, că cică vine Legea sclavilor fugari. Lumea care s-a crezut la adăpost p-aci se gîndește-acu' de două ori și-o ia spre Canada. Pînă și colorații din Oberlin au început să se uite peste umăr cînd merg pe stradă. Bine, io nu. Io nu mă mișc de-aici. S-a dus vremea cînd fugeam.

Donovan vorbise despre Legea sclavilor fugari cu Jack, dar la vremea aceea Honor era doborîită de febră și nu fusese în stare să întrebe la ce se referea. Ar fi vrut s-o întrebe acum pe doamna Reed, ar fi vrut să știe și de ce avea să sporească numărul de fugari, și cine altcineva îi mai ajuta. Dar doamna Reed nu era omul căruia să-i pui prea multe întrebări.

— Altceva ce mai pot să fac? rosti Honor în locul tuturor acelor întrebări.

Doamna Reed se uită la ea pieziș și își trecu limba peste dinți.

— Ia o ladă și pune-o cu susu-n jos în spatele cotețului de găini. Pune o piatră pe ea s-o țină, să n-o răstoarne animalele. Pune niște merinde acolo, orice găsești. Pîinea-i cea mai bună, și carnea uscată. Mere, cînd le e vremea. Voi faceți „piele de piersici“¹?

Honor dădu din cap a încuviințare, amintindu-și pulpa de piersică fierbinte ce-i opărea brațele cînd amesteca în ea, apoi uscîndu-se în fișii tari, care i se înmuiau în gură, dăruindu-i dulceața lor acrișoară.

— Lucruri d-astea. Mîncare bună de luat la drum. Chiar și porumbul uscat e mai bun decît

nimic. O să trimit vorbă la ăi care trimit fugari către tine, să știe ce să caute. Da' nu care cumva să mai vorbești cu mine despre asta.

Cei din jur începeau să le arunce priviri curioase – nu dușmănoase, cum bănuia Honor că s-ar fi întâmplat în alte orașe; dar, chiar și așa, privirile acelea însemnau o recunoaștere a faptului că rar se puteau vedea o albă și o negresă discutând în public. Trecuseră de Biserica Dinții, o clădire mare din cărămidă, aflată pe colțul dinspre nord al pieței. Doamna Reed clătină din cap cu un aer care parcă spunea „Am terminat cu tine“ și porni să urce în grabă treptele. Honor rămase în urmă, căci quakerii nu intrau în ceea ce numeau ei case cu turlă. Lucru pe care părea că îl știe și doamna Reed.

— Fiica matală a fost mulțumită de rochia de nuntă? strigă ea când negresa era pe cale să intre.

Un zîmbet se lăți pe fața gravă a doamnei Reed.

— Arăta bine, oho, bine de tot. A fost de succes.

Următoarea dată când apărură un fugar la fermă, Honor era mai pregătită. Într-o seară, când ea și familia Haymaker stăteau pe verandă să prindă ultimele raze de soare, Donovan trecu pe drum călare. Jack lăsă ziarul pe care îl citea, Dorcas se opri din cârpit ruptura de la fustă, iar Honor se opri cu acul înfipt la jumătate în aplicația roșie la care lucra pentru un quilt nou. Numai Judith Haymaker continuă să se legene cu balansoarul ei ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Donovan își săltă pălăria și rînji la Honor, dar nu se opri, făcându-se nevăzut pe cărare în direcția Pădurii Wieland.

— O fi vreun fugar prin preajmă, spuse Jack. Altfel n-ar avea de ce să vină pe drumul ăsta.

Aruncă o privire fugară spre Honor, ca pentru a se încredința.

— Vorbeau la magazin că o familie din Greenwich care ajută evadați a renunțat din cauza Legii sclavilor fugari, povesti Dorcas. Acuma, când o parte din calea ferată e-nteruptă, unii ajung s-o ia pe-aici în loc să treacă prin Norwalk.

— Familia aia din Greenwich își are mințile-acasă, zise răspicat Judith Haymaker. Deși nu măndoiesc c-o să-i ia alții locul.

— Ce... ce zice legea? întrebă Honor.

— Zice că un om ca ăsta – și Judith arată cu capul în urma lui Donovan – poate pretinde să-l ajutăm să prindă un fugar, iar dacă nu, să fim amendați cu o mie de dolari și băgați la închisoare. Am rămîne fără fermă.

— Congresul e pe punctul s-o adopte, adăugă Jack. Caleb Wilson a condus o dezbatere despre lege la o Adunare pentru rînduiala negoțului cît erai matală bolnavă, Honor, așa că matală n-ai apucat s-auzi. S-a hotărît că fiecare individ trebuie să-și urmeze propria conștiință când vine vorba de ajutarea fugarilor sau de supunerea față de lege.

Honor făcu o buclă cu ața, băgă acul prin ea, trase, strînse și reteză capătul cu dinții.

În dimineața următoare, când merse să adune ouăle, găsi cu două mai puțin decât de obicei, iar găinile – care de felul lor ouau cu precizie de ceasornic – păreau neliniștite. Honor îi spuse lui Judith că din neatenție călcase pe ouă și le spărsese, deși nu suporta să mintă și oricum bănuia că soacră-sa nici n-o crezuse.

Mai târziu însă, luă niște rămășițe de turte din mălai, le mînji cu unt, le legă într-o batistă și ascunse legătura sub o ladă pe care o scosese din șura căruței, unde Jack ținea uneltele fermei; puse deasupra o piatră ca s-o țină locului și să dea semn că era ceva ascuns acolo. Își lua asupra ei o povară – oricine din familia Haymaker ar fi putut s-o descopere, ori Donovan ar fi putut să dea țîrcoale pe-acolo. A doua zi de dimineață, când Honor merse din nou după ouă, turtele se făcuseră nevăzute, iar batista era frumos împăturită. În seara aceea lăsă cîteva bucăți de jambon, dar în zori erau tot acolo, colcăind de furnici. Fugarii nu trebuie să zăbovească într-un loc, chibzui ea, ca să nu bage lumea de seamă.

Începu să fie atentă la semne ale prezenței fugarilor: foșnete în pădure; lătratul lui Digger pe timp de noapte; foiala vacilor în staul. Însă, pe lîngă aceste semne, Honor ajunsese să simtă prezența cuiva strecurîndu-se pe lîngă fermă. Era de parcă ar fi avut pe dinăuntru un barometru care măsura orice schimbare din mediul înconjurător, așa cum simt unii presiunea crescîndă a aerului înaintea unei furtuni. Schimbarea era atît de clară, încît se minuna că nimeni dintre ceilalți nu părea s-o observe. Pentru ea, făpturile omenești emanau ceva ca o căldură rece. Poate că la asta se gîndeau Prietenii cînd vorbeau despre Lumina interioară.

Adesea nici nu-i vedea pe fugari și nu putea fi sigură de prezența lor prin împrejurimi decît atunci cînd dispărea mîncarea pe care o ascundea pentru ei. De fiecare dată se aștepta ca vreunul din familia Haymaker să descopere lada și s-o învinuiască. Dar nimeni nu se ducea în spatele cotețului decît dacă scăpa vreo găină sau dacă Jack se ducea cu săpăliga la șerprii care trăiau în ascunzătorile de-acolo și furau ouă. De obicei spunea dinainte cînd făcea asta, iar Honor ascundea lada pînă pleca el de acolo. Spre uluirea și cîteodată spre rușinea ei, se obișnuia treptat cu furtul și cu ascunderea a ceea ce făcea. Nu-i stătea în fire și era împotriva principiilor de cinste și onestitate ale quakerilor. Dar, de cînd venise în America, lui Honor îi venea tot mai greu să trăiască fără să mintă și să tănuiască. Acasă, viața ei era simplă și fără ascunzișuri, pînă și chinul îngrozitor de a-l fi pierdut pe Samuel fusese trăit în fața familiei și a obștii. În sînul familiei Haymaker, Honor simțea că luptă tot timpul ca să-și țină gura și să-și păstreze pe chip o expresie neutră, astfel încît gîndurile și purtările să fie pe placul noii ei familii.

Și totuși, chiar nespunînd nimic și pricepînd că ea era cea care trebuia să se adapteze la viața familiei Haymaker, nu putea să primească cu inima deschisă felul în care vedeau ei sclavia și fugarii. Așadar continuă să vegheze și să bage de seamă momentele în care simțea prezența cuiva afară, căuțînd căi prin care să ajute fără să atragă luarea-aminte asupra a ceea ce făcea. Nu cumva să pară nesupusă față de familia soțului ei. Deși, pe sub toate aceste aparențe, chiar era nesupusă.

Nu era lucru ușor să-și ascundă îndeletnicirile. O fermă se conduce împreună cu ceilalți, toată

lumea ia parte și toți muncesc împreună. Honor era singură doar în rare ocazii. Dacă lucra în grădină – ceea ce făcea deseori, fiindcă îi era mai la îndemână decât restul fermei –, fie Judith, fie Dorcas stătea la fereastra bucătăriei, scutura preșuri afară, bătea untul pe veranda din spate sau ațirna rufe la uscat în curte. Odată vacile mulse, Jack le scotea la păscut, apoi se apuca să repare garduri, să taie lemne de foc, să livreze brânză în orașele vecine, să rînească la porci, să țesale caii ori să muncească la câmp. Mereu era ocupat cu tot soiul de treburi, iar mișcărilor nu-i erau previzibile.

Încetul cu încetul, Honor descoperi momente în care putea fi singură. N-o trăgea așa să ajute la vaci, dar se oferi să aibă grijă de găini, fiindcă era mai greu de greșit cu ele. În fiecare dimineață le hrănea și aduna ouăle; o dată pe săptămână le curăța cotețul. Atunci Jack și Dorcas erau ocupați cu mulsul, în vreme ce Judith era lîngă plită, pregătind masa de dimineață, așa că Honor era liberă să se uite în lada cu mîncare. Cînd ieșea să folosească privata sau să golească oalele de noapte, putea să umple cu apă o cană veche, pe care s-o lase sub ladă sau la lizieră. Făcea întocmai, așteptîndu-se mereu să fie descoperită în cele din urmă și neștiind ce avea să facă atunci.

Pe timp frumos, fugarii care treceau pe acolo rămîneau în Pădurea Wieland, aventurîndu-se afară doar ca să caute de mîncare sub ladă. Honor nu-i vedea niciodată, nici nu auzea nimic despre ei, pînă nu erau prinși de Donovan sau de vreun alt vînător de sclavi. Cu deosebire lui Donovan îi plăcea să-și anunțe victoriile în fața lui Honor, trecînd negreșit prin fața fermei Haymaker, chiar și atunci cînd pentru asta trebuia să se abată din drum. Evadatul, adesea încătușat și legat în spatele lui, se chinuia să se țină pe spinarea calului ca să nu fie aruncat cît colo.

Într-o seară, cînd familia Haymaker se adunase pe verandă, Donovan trecu pe drum călare, salută cu pălăria ridicată, apoi îi dădu brînci de pe cal bărbatului pe care îl prinsese. Honor sări în picioare, dar Jack o apucă de mîină și o trase înapoi.

— Nu te băga, Honor. Exact asta vrea și el.

— Dar omul ăla are nevoie de ajutor. Poate e rănit.

Fugarul zăcea cu fața în jos în praful drumului, izbind din picioare în încercarea de a se rostogoli pe o parte.

— Pentru un om ca Donovan e o victorie dacă matale te duci la el.

Honor se încruntă.

— Matale să faci ce-ți spune soțul, interveni Judith Haymaker. Și să nu te uiți-așa la mine.

Honor tresări la tonul ei tăios și îi ceru din priviri lui Jack să înmoaie porunca mamei sale. El nu făcu asta; stătea și se uita la Donovan, cu brațele încrucișate pe piept.

— Haymaker, dă-mi o mîină de-ajutor! strigă Donovan. Am prins viu unul care-ncerca să scape.

Cum Jack nu se mișcă imediat din loc, Donovan rînji cu gura pînă la urechi.

— Vrei să-ți zic din lege? Mă bucur să-ți fac pe plac: „Prin aceasta li se poruncește tuturor bunilor cetățeni să ajute și să participe la aplicarea promptă și eficientă a acestei legi ori de cîte ori li s-ar cere sprijinul“. Vezi, am învățat să citesc atît cît să fiu în stare să zic vorbe ca astea. Acuma,

ai de gînd să fii prompt și eficient, sau vrei să te duc la arest pentru încălcarea legii? Poate ți-ar plăcea să stai nițel la răcoare, departe de frumușica de nevastă-ta.

Lui Jack i se încordă maxilarul. E prins în capcană, își spuse Honor, la fel ca și mine. Ce-i mai rău, să n-ai principii deloc, ori să ai principii pe care nu poți să le susții?

Rămase în picioare pe verandă și se uită cum soțul ei îl ajuta pe Donovan să-l ridice pe negru și să-l aburce la loc în șa. Omul avea fața învinețită și hainele rupte, dar, pe cînd Donovan mîna calul mai departe, ochii sclavului se întîlniră un moment cu ai lui Honor. Donovan nu văzu schimbul de priviri, dar Jack îl observă. Se uită la nevastă-sa, iar ea lăsă ochii în jos. Pînă și privitul devenea periculos.

Scumpă Bidy,

Am tot vrut să-ți scriu matale în săptămânile din urmă, dar de fiecare dată când luam pana ațipeam înșiruiind cuvinte. Am fost atît de ocupați cu strînsul recoltelor, încît mă simt prea obosită ca să fac orice altceva în afară de a mînca și a mă spăla, înainte să mă prăbușesc în pat. Pe urmă, în zori, iar sînt în picioare, pentru muls. Da, acum știu cum să mulg o vacă! Judith a stăruit să învăț și înțeleg că, dacă este să fiu cu adevărat o Haymaker, trebuie să iau parte la muls.

Mărturisesc că la început am fost îngrozită de vaci. Sînt foarte mari, solide și osoase, și fac ce vor ele, nu ce aș vrea eu să facă, se tot foiesc și dau cu piciorul și mă împing. Mă speriam să nu mă calce pe picior și să mi-l rupă, și mereu săream la o parte din calea lor. Chiar și atunci când Judith mi-a dat pe mînă niște vaci mai blajine, mi s-a părut greu de prins rostul. Mîinile mele sînt mici și n-am putere în brațe. (Judith și Dorcas au niște antebrațe groase cît stîlpii gardului!) La început, ca să mulg o vacă îmi lua de două ori mai mult timp decît celorlalți. Cred că-și pierduseră nădejdea cu mine, mai ales că risipeam o groază de lapte când vacile loveau cu piciorul și-mi vărsau ciubărul.

Este lucru ciudat să atingi ugerul unei vaci. La început era stînjenitor și credeam c-o să le supăr. Însă Dorcas m-a învățat să-mi scuipe în palme ca să nu se frece, și vacile nu par supărate. Încetul cu încetul am căpătat mai multă încredere, iar în ultimele săptămînă n-am mai avut nici un ciubăr vărsat. Poate brațele îmi sînt mai puternice, căci acum pot să mulg o vacă în cincisprezece minute. Tot e mai mult decît le ia celorlalți, care termină în doar zece minute. Dar o fac tot mai bine. Ba chiar am început să mă bucur de muls; e ceva liniștitor în mișcarea cu care te apleci spre coasta unei vaci și o îndupleci să-ți dea lapte. Cîteodată mă cuprinde chiar senzația aceea de cufundare pe care o am la Adunare.

Mă bucur că pot fi de ajutor. Și chiar trebuie să ajut, dacă este ca ferma să sporească. Familia Haymaker încearcă să adauge la cireadă cîte o vacă în fiecare an, asta dacă a strîns îndeajuns de mult fîn cît să poată hrăni încă una. Jack e foarte mulțumit că am izbutit să avem trei recolte bune de fîn vara asta, ceea ce înseamnă că ne dă mîna să ținem vițelul născut luna trecută.

Parcă te și văd pe matale acum, zîbind la pălăvrăgeala mea despre vaci, fîn și recolte. Nici eu nu mi-am închipuit vreodată că voi trăi o asemenea viață. De-ai putea vedea matale cămara de-aici, ai fi uimită de rînduri și rînduri de borcane umplute cu toate merindele din grădină: fasole boabe și păstăi, roșii, castraveți și dovlecei. Pivnița e plină de cartofi, napi, morcovi, sfeclă, mere și pere. Cireșele și prunele sînt puse în sirop sau uscate. Acum facem sos de mere,

unt de mere și inele de mere uscate.

Sigur că și acasă puneam la păstrare roade din grădină, dar nu în asemenea cantități ca aici. Probabil că avem de cinci ori mai mult decât pune mama acasă. A fost tare mult de muncă, miros din cap pînă-n picioare a saramură și oțet și am arsuri pe mîini de la siropul fierbinte și de la ceara pe care o folosim la închisul borcanelor. Uneori mă gîndeam ce ușor era cînd mergeam la magazinele din Bridport și doar cumpăram ce ne trebuia. Dar aici n-avem bani. În plus, cei din familia Haymaker – toți pînă la ultimul – se mîndresc din cale-afară că-și produc singuri tot ce le trebuie. Ai un sentiment de mulțumire cînd te uiți în cămară și o vezi plină-ochi. Și fînul se ridică pînă la căpriori, și pătulul e plin cu porumb uscat. Porcii se îngrașă vîzînd cu ochii și vor fi tăiați peste vreo lună sau două, găinile vor fi îmbuteliate (da, ei le pun în borcane!) și Jack se duce să vîneze căprioare. În puține cuvinte, ferma e pregătită pentru iarnă, despre care se spune că e lungă și foarte rece. Nu cred că are să mă supere – decât căldura sufocantă, prefer zăpada. De fapt, toamna de aici chiar îmi place. A fost destul de blîndă, deși nopțile sînt tăioase și chiar a dat înghețul acum două săptămîni. Frunzele au niște culori minunate, mult mai puternice decât orice am văzut în Anglia: arțari roșu-aprins și portocalii, care sînt din belșug aici, mesteceni aurii, stejari violeți. Vederea lor îmi bucură sufletul.

Mă împac ceva mai bine cu Judith și Dorcas de cînd au văzut și ele că pot fi de folos. Am învățat să cedez în fața lui Judith și s-o las să-mi spună ce trebuie să fac, fiindcă în ochii ei mereu greșesc dacă fac după capul meu. Uneori e obositor, dar e mai ușor decât să tot încerc să fac toate cîte le fac. Iar dacă cedez în fața ei am mai multă libertate, fiindcă nu mai stă cu ochii pe mine tot timpul. Se mai ușurează și încordarea pe care o simt uneori la Jack din cauză că e prins la mijloc între noi două. Nu-i lucru ușor să intri într-o altă familie.

Mă tem că am dat greș cu gătitul. Nu le place mîncarea mea; spun despre ea că e prea leșinată. Într-adevăr, ingredientele de aici nu reacționează cum mi-aș dori eu. Cînd încerc să fac posset², laptele mai mult se arde decât să se închege. Făina e măcinată atît de mare, încît aluatul mi se fărîmă bucățele. Carnea de vită e tare și nu știu cum s-o fac la fel de moale și gustoasă ca mielul englezesc. Nici nu există miel – aici vacile se simt mai bine decât oile. Șunca și slănina sînt atît de sărate, încît abia dacă reușesc să gust din ele. Ceaunul se încinge prea tare și arde totul. Și orice aș găti are gust de porumb, indiferent dacă îl folosesc sau nu. Acum doar fac ce-mi cere Judith să fac – toc, curăț, mătur.

Singurul lucru pentru care sînt cu adevărat prețuită aici este cusutul. Judith mi-a dat pe mîină tot ce e de cusut, iar eu am primit cu bucurie. De cîteva ori la șezătoare am fost rugată să cos la quilt partea din mijloc a feței, care se vede cel mai repede pe pat.

Acum lucrez la un quilt pentru Dorcas, în schimbul unuia dintre cele pe care mi le-a dat pentru căsătoria mea – primul dintre cele trei pe care i le datorez. Lucrul merge bine. Dorcas s-a hotărît la un model cu aplicații care se numește Cunună a conducătorului, făcut din cercuri

de flori roșii cu frunze verzi pe pânză albă, aranjate în blocuri care se repetă. Au întâi o bordură roșie compactă, apoi vine o bordură pe dinafară care închipuie un lujer verde șerpuitor, și de jur-împrejur iar flori roșii. Culorile, fiindcă sînt complementare și se văd atît de bine pe fondul alb, sînt foarte puternice. Efectul este tulburător, dar mult mai puțin subtil decît cele cu care sîntem obișnuite matale și cu mine. I l-am desenat, iar ea s-a răzgîndit de cîteva ori în privința detaliilor – lujerele verzi sau roșii, mărimea cununilor, dacă să pună sau nu cînd margarete, cînd lalele. Pe urmă iar s-a răzgîndit după ce tăiasem deja bucățile! Am crezut că va trebui să arunc o mulțime de material, c-o să-l cred irosit, dar de data aceea mi-a venit Judith în ajutor și i-a spus lui Dorcas să mă lase pe mine să hotărăsc cum e mai bine. Înseamnă că măcar cu quilturile sînt liberă să fac cum știu.

Am reușit s-o conving pe Dorcas să mă lase să folosesc material imprimat, nu simplu, așa că roșul are mici puncte albastre, iar pe verde sînt puncte galbene. În felul acesta aplicațiile vor fi mai puțin plicticoase. A fost o mică victorie, care mă face și mai doritoare să lucrez la quilt. Pe urmă, mai e și faptul că aplicațiile merg mult mai repede decît lucrătura din petice, deci cel puțin la quiltul ăsta n-o să lucrez prea mult timp. Pînă voi ajunge să lucrez la următorul, poate reușesc s-o conving și-o să-mi dea voie să-i fac un quilt englezesc, cu lucrătură din petice, chiar dacă o să dureze mult mai mult.

Mă întreb cîteodată de ce nu fac quilturi pentru mine ca să i le dau înapoi pe ale ei cînd termin. Oricum n-am apucat să le folosim – deocamdată eu și Jack ne învelim cu quiltul cu semnături și cu cel dintr-o bucată făcut pentru noi în săptămîna de dinaintea nunții noastre. Dar încă nu i-am spus ideea asta lui Judith, căci simt că n-o să le placă propunerea mea, nici ei, nici lui Dorcas. Quiltul meu o să fie mai bine lucrat, iar Dorcas are să-l vrea, cîtă vreme are modelul dorit de ea. Abia aștept să ajung la cusătură, căci în privința acestui lucru are mai puține păreri și pot să cos după orice model vreau. Cred că am să cos o bordură cu pene, deși există alte motive mai lesnicioase. Atunci, dacă va privi cineva dincolo de cununile și florile verzi și roșii, va vedea un strop de cusătură care-mi arată firea.

Îmi închipui că mama va fi cerut deja quiltul cu Steaua Betleemului pe care ți l-am dat matale înainte să plec în America. M-am rușinat că a fost nevoie să-l cer înapoi, dar știu că scumpa mea prietenă are să înțeleagă. Împrejurările m-au împins să mă căsătoresc mult mai repede decît mă așteptam, lucru pentru care n-am fost pregătită, în privința quilturilor – dar și a altor lucruri. Trag nădejde că într-o zi voi face un quilt pe care să-l trimit în lungă călătorie pînă la matale.

Prietena matale credincioasă,
Honor Haymaker

în cuptor sau la soare.

2. Băutură caldă considerată a avea proprietăți curative, foarte populară în Anglia medievală și mai târziu, pînă în secolul al XIX-lea. Se obținea din lapte amestecat cu vin sau bere de malț.

STEA POLARĂ

Pe măsură ce se răcea vremea, Honor începea să-și facă griji pentru evadații care dormeau sub cerul liber. Cei pe care-i întrezărise fugar aveau puține haine pe ei, și nici una călduroasă. Cei mai mulți treceau pe acolo pe timp de noapte, nefăcînd altceva decît să ia mîncarea lăsată afară de Honor. Se mai întîmpla totuși să-l prindă acolo pe cîte unul lumina zilei, așa că omul rămînea ascuns în Pădurea Wieland. Cînd începu gerul, iar mai apoi fulguiala, Honor căută un loc mai călduros drept ascunzătoare, în caz de nevoie. Fînăria era alegerea cea mai potrivită, căci în ea se aflau și paie pentru culcuș. Dar, de vreme ce era potrivită, se putea ca și vînătorii de sclavi să caute acolo. Pe lîngă asta, ea, Judith și Dorcas mulgeau vacile din staul de două ori pe zi, iar Jack intra și ieșea întruna, curățînd locul, schimbînd paiete murdare cu altele proaspete și hrănind animalele cu fîn din șură. Prea multe lucruri se întîmplau acolo ca să se poată ascunde cineva. Cu toate astea, nu-i venea în minte alt loc mai bun: cu cineva în coteț, găinile ar fi făcut prea multă gălăgie, iar vacile, porcii și caii s-ar fi neliniștit dacă ar fi simțit pe cineva în grajdurile lor de lîngă fînărie. Șura căruței era mai puțin folosită, dar mai expusă, rece și lipsită de orice tihnă. Depozitul de lemne era prea aproape de casă. Pe lîngă asta, Honor credea că fînul era lucrul cel mai bun la fermă; ea însăși se simțea protejată acolo.

Primul fugar pe care îl ascunse era un băiat de vreo doisprezece ani. Honor îl găsi ghemuit în spatele cotețului cînd ieși să adune ouă, într-o dimineață din ziua întîi; era atît de frig, încît băiatul abia se mai putea mișca. Honor îi întinse o turtă de mălai pe care și-o strecurase în buzunarul șortului, iar mintea ei porni să lucreze iute.

— Matale s-aștepți aici pînă ne vezi plecînd la Adunare – la biserică, se îndreptă, pentru ca el să înțeleagă. Pe urmă să te-ascunzi în fîn, în fundul șurei. Să nu te miști dacă intră cineva. Mai tîrziu, cînd o să vin eu la matale, o să vorbesc tare.

Pentru că era ziua întîi, zi de odihnă, știa că Jack n-avea să schimbe paiete la animale, ci doar să le dea de mîncare.

În seara aceea căzu o burniță rece, amestecată cu gheață. Honor se scuză ca să se ducă la privată, unde își lăsa felinarul, pornind orbește către șură.

— Io-s, se anunță ea cu glas scăzut.

Îl auzea pe băiat ieșind, dar nu-l putea vedea, îi mirosea doar sudoarea spaimei în timp ce se apropia.

— Aici.

Întinse prin beznă niște carne rece cu cartofi.

Mîinile lui le atinseră pe ale ei cînd luă mîncarea.

— Săr'na.

— Matale trebuie să pleci în noaptea asta și s-o iei spre Oberlin, trei mile de-aici spre nord. Să te duci-n spatele șurei și s-o iei pe-acolo. La Oberlin, să te uiți după lumînarea de la fereastra din spate a casei roșii de pe Strada Morii.

Plecă înainte ca el să poată spune ceva, temîndu-se să nu i se simtă lipsa în casă. Pe cînd trăgea ușa în urma ei, îl auzi hăpăind lacom mîncarea.

A doua zi, în timp ce Jack era plecat să vîndă brînză, iar femeile fierbeau mere, Honor se furișă la șură luînd cu ea o găleată de coji ca să hrănească porcii. Voia să vadă dacă nu cumva băiatul lăsase vreo urmă, dar descoperi cu uimire că era încă acolo, adormit într-un cuib de paie. Cînd îl trezi, sări în picioare, gata s-o rupă la fugă.

— Ce mai cauți matale pe-aici? se răsti Honor. E lucru periculos.

Băiatul ridică din umeri și se întinse la loc în culcuș.

— Prea frig afară. Așa cald nu mi-a mai fost de multă vreme. A venit cineva de dimineată să dea de mîncare la animale și-am stat nemișcat, așa că nu m-a găsit. Ai adus ceva de mîncare?

În loc să-l ia la zor, Honor îi dădu cîteva coji de măr și îi promise că mai tîrziu va încerca să-i aducă și altceva. Spre deosebire de alți fugari pe care îi întîlnise, băiatul era vorbăreț și îi povesti, cu gura plină, despre călătoria lui din Virginia. Honor află despre el că bătuse drumul împreună cu un bărbat mai în vîrstă, dar că se despărțiseră în estul statului Ohio, cînd fuseseră vînați prin pădurea deasă. Băiatul nu știa ce se întîmplase cu celălalt.

— N-am vrut s-o iau spre nord numa' pînă-n Pennsylvania ori New York, explică el cu siguranța de sine a celui trăitor de doisprezece ani. Și pe pămînt yankeu tot e prea periculos. Canada-i mai sigură. Am primit ajutor cea mai mare parte-a drumului, mai ales de la quakeri. Și tu tot quakeriță?

Honor încuviință dînd din cap.

— Aproape-ai ajuns matale, spuse ea. Mai durează doar cîteva zile pînă la lac și pe urmă cineva o s-ajute matale să găsești un vapor spre Canada.

— Îhî, făcu băiatul.

Dar avea un aer indiferent. Într-atît se obișnuise cu călătoria, își spuse Honor, încît își uitase destinația.

Înainte de a pleca îl acoperi astfel încît să arate ca o căpiță de fîn adevărată. Lucrul acesta mergea atîta vreme cît avea să stea nemișcat, fără să se foiască. Însă băiatul nu era în stare, tinerețea îl făcea să n-aibă astîmpăr; tot dădea din picioare și se așeza cînd așa, cînd altminteri, îngropîndu-se mai adînc în paie. Honor spera că, dacă Donovan sau vreun alt vînaător de sclavi avea să apară în căutarea lui, mantia spaimei îl va amuți pe băiat.

Însă Donovan nu apăru în căutarea lui, iar băiatul dispăru în noapte. Honor se rugă pentru el să

ajungă în Canada.

Cîteva săptămîni mai tîrziu ascunse pe altcineva. Într-o dimineață, cînd ieși să mulgă vacile, Honor avu deja familiara senzație că era cineva în Pădurea Wieland, deși avu grijă să nu privească într-acolo. Smîrcurile și făgașele de noroi erau înghețate; o noapte în aer liber ar fi fost chinuitoare. Cînd ieși la adunatul ouălor, senzația încă persista. Honor își făcu o mulțime de griji, dar nu putu să facă nimic.

Mai tîrziu, în aceeași zi, primiră veste că o Prietenă intrase în chinurile facerii și îi cerea ajutorul lui Judith. Dorcas plecă împreună cu ea, dar Honor rămase acasă să-l ajute pe Jack la mulsul de seară. După ce plecă mama lui, Jack nu mai era atît de întunecat, ba chiar deveni mai jucăuș. Ajunseră să mulgă aceeași vacă, sînd de-o parte și de cealaltă a ei, iar el o stropi pe Honor cu lapte pînă ce ea, rîzînd, îi ceru să se oprească.

Lucrură în tăcere cîteva minute, Honor sprijinindu-și capul de coasta vacii și gîndindu-se la fugarul din pădure.

— O naștere, spuse Jack la un moment dat. O să trecem și noi prin asta cît de curînd.

Îi apucă mîna și i-o strînse pe ugerul umed al vacii.

— Am putea să începem acum. Fînul de sus e numai bun de pat.

— După muls, stărui Honor, zîbind cu fața ascunsă în coasta vacii.

Dar, înainte de-a termina, Jack fu chemat să-l ducă pe doctor cu căruța la Oberlin, căci lăuza sîngera. El îi sugeră lui Honor s-o lase și pe ea în drum la Adam și Abigail, ca să nu stea singură, dar Honor stărui că n-avea să pățească nimic.

— Îl am pe Digger cu mine, îi aminti ea, și trebuie să termin mulsul, și mai am o mulțime de făcut.

Cîinele, deși continua să se țină departe de ea, ar fi apărut-o în caz de nevoie.

Odată Jack plecat, Honor îl închise pe Digger în casă și fugi la lizieră cu un felinar. Îl ridică să lumineze cu el încîlceala de copaci.

— Ieși de-acolo! strigă ea, cu inima bătîndu-i nebunește. Am eu ascunzătoare!

Cu toate că încordarea clipei o făcea mai puțin temătoare în fața pădurii decît ar fi fost în orice altă împrejurare, tot n-o lăsa inima să intre printre copaci.

Din fericire, nici nu se văzu nevoită să intre – o femeie se desprinse din pîlcul de arțari și intră în cercul de lumină. Purta bonetă și șal, dar tot tremura de frig. Conducînd-o prin livadă către șură, Honor auzea, înăbușit, lătratul furios al lui Digger. Apoi, dincolo de el, prinse la un moment dat zgomotul făcut de calul lui Donovan, zăngănind și tropăind pe cărarea dinspre Faithwell.

Honor suflă în felinar și o luă la fugă, gîndind că femeia venea după ea. Nu se duse la poarta grea a șurei, pe care ea și Jack o închiseseră de cu seară, ci ocoli către o mică ușă dintr-o latură, construită pentru cazul în care vreun incendiu ar fi blocat celelalte ieșiri. Dacă ar fi folosit intrarea principală, Donovan ar fi putut să audă – și cu siguranță ar fi observat că ivărul rămăsese netras.

Înăuntru era atât de întuneric, încât Honor nu-și vedea nici mâna ridicată în dreptul feței. Nu avea timp de gândire, dar o apucă pe femeie de braț și o trase, izbind-o de snopii de fîn din cale, pînă la paie strînse în colț. Scurmară în grămadă, se acoperiră cu paie și așteptară. Îl auziră pe Donovan intrînd în curte și sărind de pe cal, apoi zgomotele înaintării lui pe lîngă acareturi: găinile cîrîind în coteț, scîrțîitul ușii de la șura căruței, pocnetul ușii trîntite la privată. În cele din urmă sunetele încetară. Acum trebuiau amîndouă să încremenească în tăcere.

Se părea că, în sfîrșit, Honor dăduse peste cineva care era în stare de aceeași nemișcare ca și ea.

Întotdeauna se mîndrise în taină că putea să stea atât de neclintită la Adunare. Cînd își alegea o bancă și se așeza pe ea, cu tălpile înfipte în podea, cu genunchii strînși și mîinile prinse în poală, putea să rămînă așa două ceasuri fără nici o mișcare. Peste tot în jurul ei bărbații și femeile se foiau pe locurile lor ca să-și ușureze durerea din picioare și din șezut. Ridicau din umeri, se scărpinau în cap, tușeau, își împleteau degetele invers decît pînă atunci. Jack mai ales era în culpă în privința asta. În rarele ocazii cînd se ridica să vorbească, Honor bănuia că o făcea nu fiindcă l-ar fi îmboldit Duhul Sfînt, ci fiindcă avea nevoie să-și întindă oasele. Să fii quaker nu însemna să fii dăruit de natură cu puțința de-a sta nemișcat.

Cuibărită lîngă ea în paie, femeia aceea nu putea fi ca Honor, care învățase timp de ani întregi să stea nemișcată. Și totuși, nu se clintea – astfel încît Honor își încordă auzul încercînd să surprindă măcar un foșnet. Dar nu auzea decît șoarecii care se foiau și chițăiau într-un cuib din apropiere; și la un moment dat surprinse lipăitul umed al pleoapei cînd femeia clipi lîngă ea, un sunet care părea uriaș în mijlocul tăcerii. Aproape că se luau la întrecere ca să afle care dintre ele putea sta într-o liniște mai adîncă.

Apoi Honor auzi o plesnitură de nuia și scîrțîitul unei cizme de piele; se crispă. Donovan juca și el jocul tăcerii, deși cu mai puțină pricepere decît femeia. Sclava nu se mișcă, doar limba i se dezlipi de cerul gurii cu un „clac“ mărunț.

Sunetul acela păru aproape un semnal. Cu un zăngănit dureros de metal pe metal, Donovan trase ivărul de la intrare și deschise una dintre jumătățile porții. După bezna adîncă, felinarul lui părea la fel de luminos ca soarele pe cer. Cînd el păși înăuntru, dorința de a țîșni afară aproape că o copleși pe Honor; dar știa că nu-l puteau întrece cu fuga. Trebuia să rămînă unde erau și nu doar să stea nemișcate, ci să facă în așa fel, încît să-și uite de sine, ca el să nu le simtă acolo. Era un lucru mai greu de făcut decît păstratul liniștii. Însemna să-ți strunești și să-ți potolești Lumina lăuntrică.

Împotriva propriilor porniri, Honor închise ochii. Ar fi vrut să-l poată urmări cu privirea pe Donovan, al cărui trup se contura tremurător peste flacăra felinarului pe care îl tot legăna ca să lumineze colțurile. Totuși, dacă își oprea puterea văzului și, în mintea ei, părăsea șura, atunci poate reușea să-și împuțineze sinele. Încercă să se închipuie înapoi acasă, de cealaltă parte a oceanului. Stătea alături de mama și sora ei pe Dealul lui Colmer, la marginea Bridportului, privind la întinderea mării.

— Honor Bright.

Donovan îi rosti numele ca și cum ar fi știut că era acolo, iar vocea lui o trase îndată înapoi în șură. Nu deschise ochii, dar chiar și de sub straturile de paie îi simțea privirea pironită asupra ei. Sufletul i se întindea către Donovan, deși el înfățișa toate lucrurile împotriva cărora lupta ea.

Aerul din interiorul șurii devenise dens și plin de încredere.

Fugara nu răspunse la această schimbare decât cu un alt „clac“.

Toți trei rămaseră încremeniți vreme îndelungată.

Într-un târziu, Donovan își dresese glasul.

— De data asta te las în pace, Honor. Nu știu de ce. N-o să se mai întâmple, îți dau cuvântul meu.

Honor mai așteptă un sfert de ceas după ce se stinse și ultimul bocănit de copită a calului și abia apoi se lăsă moale în ascunzătoarea de paie și își dezdoi picioarele îndurerate.

— În regulă, spuse ea. A plecat.

Dar negresa tot nu se mișca.

— N-am mai pomenit pe cineva să stea atât de liniștit, recunosc Honor. Matale ai fi o quakeriță numai bună.

Acum cel puțin auzi ceva: sunetul unui zîmbet.

Cînd ieșiră din șură, Honor îi șopti:

— Știi matale încotro să mergi?

Tot fără cuvinte, femeia arătă în sus către o stea de pe cerul de la miazănoapte: Steaua Polară. Samuel îi lămurise cîndva lui Honor că pe cerul nopții totul se rotea în jurul acelei stele modeste și că, mulțumită faptului că nu se clintea din loc, puteai să te călăuzești după ea. Mereu o uimise faptul că pe un cer plin de mișcare putea să fie și un punct neclintit.

Scumpă Bidy,

Nespună bucurie am simțit astăzi, când am primit scrisoarea mamei ce însoțea quiltul cu Steaua Betleemului dimpreună cu cele de la William și mătușa. A fost o încântare să primesc pachetul cu scrisori de la mame, de la mama și de la mătușa Rachel, toate deodată, în care să găsesc atâtea vești și asemenea căldură. Cu adevărat au risipit plictisul acestor zile de iarnă.

Când am despachetat quilturile și le-am întins pe pat, am plîns la vederea acelor țesături și cusături atît de familiare. Îți sînt foarte recunoscătoare mame că ai renunțat la quilt cu atîta generozitate și înțelegere – cu atît mai mult cu cît încep să simt din scrisorile mame recente, din multele amănunte legate de o anumite familie Sherborne, că s-ar putea cît de curînd să ai și mame nevoie de quilturi! Mulțumesc, Bidy. Soacra mea este mulțumită că au sosit, chiar dacă ea și Dorcas le-au cercetat cu priviri nedumerite, pe care nici n-au încercat să și le ascundă. E limpede că lucrătura de petice englezească nu e pe gustul lor.

Am crezut că odată cu venirea iernii voi avea mai mult timp pentru scris scrisori. Timp este mai mult, într-adevăr, fiindcă acum nu crește nimic, zăpada e înaltă pînă la ferestre și, în afară de mulsul și hrănitul animalelor și de mersul la Adunare, rareori mai ieșim din casă. Și totuși, nu am tragere de inimă să scriu, poate pentru că nu mai am atîtea să-ți spun mame. Fiecare zi este tocmai la fel cu cea de dinaintea ei. Asemenea găinilor și vacilor, sîntem și noi închiși înăuntru laolaltă de o lună și îmi dau seama că am devenit mohorîță și lehametită. Nu-mi amintesc să mă fi simțit astfel în timpul iernilor din Dorset; era vreme mai blîndă, cu mai puțină ninsoare, și locuind în oraș ieșeam mereu la plimbare mame, Grace și cu mine, și totul era în mișcare, oameni, mărfuri, gînduri și aer de mare care să ne înprospăteze. Aici stau cu Dorcas și Judith cît e ziua de lungă în bucătărie, unde e cel mai cald, și aerul e la fel de stătut precum conversația noastră. Atunci mă întreb ce-aș putea să-ți mai scriu mame, și așa se face că amîn scrisul. Lucru pentru care îmi pare rău. Dar sosirea scrisorii de la mame și a quilturilor mi-a dat un motiv numai bun să iau din nou pana.

Acum zîmbesc când îmi aduc aminte că în scrisoarea mea de data trecută am spus că abia aștept frigul. Of, cum tînjesc după vară! De săptămîni întregi e o pătură groasă de zăpadă pe pămînt și la cîteva zile se tot adaugă la ea, și nu dă deloc dezghețul ca să se mai topească. Jack a făcut poteci pînă la coteț, la fîntînă, la șură și la privată și scoate regulat caii afară ca să bătătorească drumul pînă la Faithwell, să poată duce lapte. Și totuși, ninsoarea, prin care e greu de mers, și frigul ne mîină pe toți înăuntru. Dimineața, când ies să mulg vacile, îmi înțepenesc degetele în așa hal, încît abia pot să trag de ugere și trebuie să mi le încălzesc pe coastele vacilor. Cel puțin ele sînt calde și mulțumită răsufării lor nu îngheață staulul.

Găinile stau în coteț și fac puține ouă; din când în când mai moare câte una înghețată și trebuie s-o mîncăm, ceea ce mă necăjește, fiindcă nu asta e menirea lor.

Acum avem mai puține roade. Îți dă un simțămînt ciudat să mănînci întruna din proviziile pentru care ai muncit din greu să le faci în timpul verii și al toamnei, chiar dacă, bineînțeles, pentru asta au fost făcute. În fiecare zi se mai duce câte un borcan sau două dintre cele puse în cămară. În fiecare săptămîină omorîm câte o găină. Consumăm jambonul și slănina de la porcul tăiat luna trecută. Lăzile cu cartofi și morcovi din pivniță se golesc văzînd cu ochii. Afară, în șură, fînul care mi se părea cît un muntele arată deja mai degrabă ca un deal. Pătulul e încă plin cu porumb, dar caii mănîncă și din el, și din ovăz. Cînd văd cu ochii mei sărăcirea aceasta a rezervelor, și ninsoarea care ne ține prinși în capcană, și frigul din cauza căruia nimic nu crește, mă cuprinde un sentiment ciudat, mă cuprinde teama la gîndul că o să rămînem fără merinde și o să pierim de foame. Desigur, cei din familia Haymaker au trăit multe ierni ca asta și sînt mai încrezători. Ei sînt obișnuiți să producă tot ce le trebuie, în loc să cumpere. Îi văd pe Jack și Judith făcînd calcule zi de zi, măsurînd și chibzuind cum să împartă ce avem astfel încît să ne ajungă. Judith a scos ieri niște felii de jambon pentru cină, pe urmă a pus una la loc nevrînd s-o mai gătească. Lucrul acesta mărunț m-a tulburat – cu toate că de fapt avem mîncare din belșug. Trebuie să am încredere în ei că ne vor scoate din iarnă și să cred că într-o bună zi voi fi și eu la fel de mulțumită și lipsită de griji ca Dorcas, care și-a păstrat o poftă de mîncare cît se poate de sănătoasă. Mi-a mărturisit însă că la început, cînd s-au mutat aici din Carolina de Nord, iernile din Ohio i s-au părut un chin.

Mi-e dor de mîncare proaspătă – toate legumele și fructele noastre sînt murate sau uscate, mai puțin cîteva mere, cartofi și morcovi. Totuși, există un aliment care s-a dovedit un lucru nou și plăcut: Jack a pus pe foc o lopată plină cu porumb uscat și boabele au pocnit și s-au transformat în muguri albi. „Floricelele“ sînt cel mai minunat lucru ce-ți poate trece prin închipuire. Jack a fost atît de bucuros că mi-a plăcut, încît a mai făcut pentru mine trei seri la rînd, pînă l-a certat Judith.

După cum am spus mai înainte, ajut la muls în fiecare dimineață și seară și îmi este mult mai ușor acum, de cînd vacile s-au obișnuit cu mine în preajmă și eu cu ele. Mereu mi s-au părut toate la fel, niște dobitoace tîmpe, care stau pe cîmpie și mănîncă iarbă, dar acum știu că fiecare dintre ele are firea ei, întocmai ca oamenii. Le-a luat cîteva săptămîni pînă să primească o nouă pereche de mîini care să le atingă. Ca și caii și cîinii, simt îndată nesiguranța și profită de ea, dacă li se dă ocazia. Am învățat să mă port ferm cu ele, iar acum sînt docile. Ai zîmbi matale de mi-ai vedea brațele, căci mi-au crescut mușchi pe care nu i-am mai folosit pînă acum. Antebrațele îmi sînt aproape la fel de groase ca partea de sus a brațelor, iar umerii nu mai sînt atît de înguști și căzuți cum erau odinioară. Nu mi-ar păsa de asemenea lucruri, dar îmi pare că trupul meu arată ciudat – deși pe Jack nu-l supără, el este obișnuit cu brațele lăptăreselor.

După muls luăm micul dejun, iar apoi, cît strîng eu, Judith și Dorcas fac brînză și unt din laptele de dimineață. Cînd termin în bucătărie, iau jumătate de baniță de porumb și-l curăț pentru cai. Asta e munca pe care o urăsc cel mai tare, fiindcă mă dor degetele mari cînd împing cu ele boabele uscate de pe cocean. De aceea, mi s-a îngroșat și rădăcina degetelor, iar vîrfurile sînt pline de cicatrice în cruciș și-n curmeziș. Pîna la urmă, nici n-o să mă mai recunoști matale! Cîteodată mi se pare o muncă zadarnică să tot curăț porumbul de pe coceni ca să fie mîncat, și tot așa în dimineața următoare, și în următoarea. Cînd sînt închise în șură toată iarna, nefăcînd mai nimic în afară de a mîncă și a îngrășa pămîntul din jurul lor, animalele ajung să-ți pară ca niște mașinării. Sînt sigură că voi fi la fel de bucuroasă ca vacile și caii cînd are să vină primăvara și vor putea măcar să iasă la pășune.

După ce terminăm corvezile de dimineață, Judith se apucă de pregătire cina, iar Dorcas și cu mine stăm lîngă cuptor și coasem sau împletim. Acum lucrez la al doilea quilt cu aplicații roșii și verzi dintre cele pe care le fac pentru ea. N-am izbutit s-o conving să mă lase să fac lucrătură din petice, dar acum nici nu-mi mai pasă prea mult, fiindcă încep să prind drag de simplitatea plină de veselie a modelului, mai ales în lunile astea cenușii. Însă merge greu; aerul rece și îmbîcsit și zilele care se repetă întruna mă fac grea de cap și mai puțin înclinată să fac prea multe lucruri. Greșesc mai mult și trebuie să descos și să refac. Astă-toamnă, cînd aveam treabă pîna peste cap, tot reușeam să cos mai mult decît acum. Și e greu cînd sîntem toți laolaltă într-un loc închis; asta mă înnebunește uneori de frustrare. Mă simt prinsă în capcană, împietrită într-o casă și într-o familie de care încă nu mă simt legată.

Îmi lipsesc pajiștile din Dorset, care rămîneau verzi toată iarna. Nu le-am prețuit niciodată pîna să înfrunt gîndul că aveau să vină luni întregi de maro, gri și alb. Acum mă gîndesc că spectacolul uluitor de frunze roșii, galbene și portocalii de astă-toamnă a fost un ultim dar de la Dumnezeu, ca să ne țină pîna se termină lunile astea de iarnă fără culoare.

Rareori vedem și alți oameni, căci și ei sînt închiși în casele lor, așteptînd să treacă iarna. Doar cîteodată se încumetă cineva să înfrunte frigul și ninsoarea ca să vină după lapte și brînză. Și modista Belle Mills a venit o dată în vizită, într-o sanie cu cai! (Așa numesc ei trăsurile cu tălpici. A trebuit să învăț multe cuvinte noi.) Îți amintești matale papagalul pe care îl avea odată un marinar în Bridport? Sosirea ei a fost ca și cum papagalul acela ar fi apărut în Faithwell – numai pene strălucitoare în mijlocul zăpezii. Judith și Dorcas n-au scos o vorbă. Atît m-am bucurat s-o văd, încît mi-e teamă că mi-au dat lacrimile, iar Belle m-a tachinat, fiindcă plîng de fiecare dată cînd sînt cu ea. Este singura persoană din Ohio a cărei prietenie se apropie de ceea ce avem matale și cu mine, și totuși ea se deosebește de matale la fel de mult ca măcălendrii americani de cei din Anglia. Aici măcălendrii sînt mari și obraznici, cu pieptul mare, spre deosebire de păsările delicate și agere pe care le știi matale.

Belle mi-a adus o mătase maro-gălbuie minunată, pe care sper s-o folosesc la un quilt cînd o să le termin pe cele pentru Dorcas. Atunci voi putea să fac ce-mi place, la primăvară, cînd

totul va prinde iar viață.

*Prietena matală credincioasă,
Honor Haymaker*

SIROP DE ARȚAR

Dezghețul era ca un pumn care se descleștează, lumea întreagă – cu Honor în ea – desfășurându-se în palma abia întinsă. Era surprinzător cât de puțin timp dura pînă ce frigul să-și piardă atotputernicia. Într-o dimineață, la trezire, Honor simți altfel aerul din jur; încă rece-gheață, dar cu tăișul tocit și mai puțin stăruitor.

Era pe terminate cu quiltul pentru Dorcas, vrînd mai degrabă să-i coasă straturile singură, nu alături de alte femei, la o șezătoare, fiindcă rezervele de hrană scăzuseră mult și nu era vremea potrivită pentru o asemenea sărbătoare. Aplecată deasupra micuței rame ovale care ținea bine întinsă pînza pentru a ușura împunsăturile acului, Honor își dădu seama că nu se mai încorda din tot trupul ca să se împotrivească frigului. Apoi Dorcas rîse la ceva spus de Judith – un sunet pe care Honor nu-l auzise cît fusese iarna de lungă – și atunci înțelese că și ceilalți simțeau schimbarea.

În noaptea aceea, lipită de spinarea caldă a lui Jack și pîndind o altă schimbare, ce se petrecea în străfundurile trupului ei de cîteva săptămîni, Honor auzi de afară sunetul aducător de speranță al unui picurat. În decurs de o singură zi, cărarea către Faithwell se preschimbă în noroi adînc și lipicios, prin care se înainta aproape tot atît de greu ca prin zăpada de dinainte. Mergînd la Adunare, Honor se afundă în el pînă la genunchi, iar Jack, Dorcas și Judith trebuiră să tragă cu toții de ea ca s-o scoată de acolo. Chiar și așa, gheata îi rămase prinsă în tină, iar Jack trebui să vină cu cazmaua ca s-o scoată.

În ziua următoare, Jack înfipse canele în niște arțari din Pădurea Wieland, ca să scurgă seva pentru sirop. După porumbul proaspăt, siropul de arțar era hrana cea mai plăcută a lui Honor în America. Nu-și închipuise vreodată că putea exista ceva cu gust atît de dulce, lutos și rășinos în același timp. Nu era un gust pe care să-l poată descrie lesne în scrisorile către familia ei și și-ar fi dorit să le poată trimite puțin.

După mulsul din zori, Jack o luă cu el în pădure să adune seva pentru primul sirop de arțar la prepararea căruia avea să participe și ea. Fiertul sevei pentru obținerea siropului dura o zi întreagă, așa că trebuiau să înceapă devreme, aducînd acasă seva care picurase peste noapte. Honor se bucura să poată petrece puțin timp doar cu soțul ei – erau atît de rare clipele acestea, dacă nu puneau la socoteală noaptea, cînd erau în pat. Iarna îi adunase pe cei din familia Haymaker într-o învălmășeală atît de strînsă, încît lui Honor îi venea uneori să urle. Poate acum avea să se bucure de compania lui fără apăsătoarea prezență a lui Judith și Dorcas în preajmă. Cel puțin nu mai fusese nici o vizită neașteptată din partea lui Donovan, care să sporească și mai mult încordarea din

atmosfera. Așa cum prevestise doamna Reed, fuseseră puțini fugari pe parcursul iernii; asta și omătul înalt îl ținuseră departe.

Honor și Jack lucrau împreună în pădure, mergînd de la un trunchi la altul și trecînd seva din gălețile atîrnate de canele în căldările mai mari pe care le aduseseră cu ei. Cu copacii săi despuiați de frunze și cu încîlceala uscată a desigurilor, Pădurea Wieland își pierduse în iarnă o parte din ferocitate, iar acum Honor se simțea aici mai în largul ei și mai puțin amenințată. În acea liniște prietenoasă, se hotărî să-i dea soțului ei vestea care avea să-l bucure. Se înfrînase cît ținuse frigul, dar dezghețul schimbase ceva și înăuntrul ei.

— Jack..., începu ea.

În momentul acela, un negru apăru din spatele unui stejar, iar Jack și Honor tresăriră violent.

— N-am vrut să vă sperii, domnu', coniță, spuse el, scoțîndu-și pălăria și frecîndu-și barba crescută la întîmplare. Am auzit că-i quakeri p-aici care-ar avea grijă de-un om dacă le-ar cere.

— Noi nu sîntem...

— Matale nu ești departe de Oberlin, își opri Honor soțul. E la doar trei mile distanță într-acolo. (Arată către nord.) Cînd ajungi matale acolo, să mergi pe Strada Morii, a doua la dreapta de pe Strada Principală. E o casă roșie aproape de locul unde strada trece peste Pîrîul Prunilor. Să te uiți după o lumîinare la fereastra din spate, și-acolo o să-ți ajute matale.

Jack se holbă la ea înmărmurit.

Bărbatul dădu din cap a încuviințare.

— Săr'na.

Trăgîndu-și pălăria în jos peste urechi și strîngîndu-și în jurul trupului haina fără nasturi, o rupse la fugă în direcția arătată de ea.

Jack îi aruncă lui Honor o căutătură rece.

— De unde știi matale toate astea?

Honor nu se simți în stare să-i susțină privirea și rămase uitîndu-se la lichidul subțire și transparent din găleată. N-avea să se facă maroniu decît după multe ceasuri de fierbere.

— Știam noi că matale lași hrană afară, dar nu știam că vorbești cu ei și le dai asemenea lămuriri detaliate... și mai stai de vorbă și cu alții care pun umărul la *Calea ferată clandestină*, după cum se pare.

Honor ridică privirea.

— Matale știi că ascund mîncare?

— Bine-nțeles. E greu să ascunzi ceva de ochii unui fermier. Bănuiesc că matale-ai ascuns și fugari, nu?

— De cîteva ori.

— Mă gîndeam eu.

Într-un fel, era o ușurare că faptele ei fuseseră date în vileag.

— De ce n-ai spus matale nimic?

— Mama voia, bine-nțele. Era furioasă că matale nu ne dădeai ascultare și din cauza matale sîntem în primejdie să fim amendați. Și că matale îl făceai pe vînătorul de sclavi să tot vină pe-aici. Jack săltă găleata mai mare și o mută la următorul copac.

— Dar am rugat-o să te lase pe matale să continui.

Honor se luă după el.

— De ce?

Jack luă gălețușa de pe canea și turnă seva în căldare. Apoi se uită la ea cu o privire calmă și tristă.

— Voiam să te fac fericită, Honor, fiindcă știam că nu ești. Am crezut că dacă te las să faci după cum te îndeamnă credința ta o să fii mai împăcată că ești soția mea.

Honor se uită la el cu gura căscată. Habar n-avusese că el încercase din răputeri s-o mulțumească. Trase aer în piept și întinse o mîină, dar el se întorsese deja către următorul copac. Honor ar fi trebuit să-i vorbească, să-i spună ce avusese de gînd să spună, dar cuvintele i se înțepeniseră în gîtlej. Iar odată ce trecu momentul, era cu neputință să mai aducă vorba despre acest subiect, mai ales că Jack avea grijă să stea numai cu spatele la ea.

După ce terminară de golit gălețușele, se întoarseră amîndoi cu seva la fermă. Jack înălțase în curte o baracă, deoarece fiertul sevei făcea atîta abur, încît era mai bine să nu se petreacă în casă. Judith și Dorcas aprinseseră un foc și atîrnaseră deasupra lui cazanul de fontă. Toată ziua aveau să se ocupe cu schimbul de amestecatul sevei, pînă se va fi transformat într-un sirop gros, închis la culoare.

Honor se întrebese dacă Jack avea să păstreze tăcerea, dar el vesti îndată că văzuseră un fugar în Pădurea Wieland și repetă ce-i spusese Honor omului.

Judith Haymaker se uită pieziș la fiul ei cînd îi luă din mîină una dintre căldări, apoi își mută privirea asupra lui Honor.

— Matale să nu-ncepi iar cu prostiile astea, spuse ea ritos, turnînd seva în cazan. Destul am făcut după dorința lui Jack în chestiunea asta. Sînt sigură c-o să fie de-acord cu mine, matale trebuie nu doar să-ncetezi să mai pui ferma asta în pericol, trebuie și să te gîndești la copilul matale și-al lui Jack. N-ar fi drept pentru el să vină pe lume la o fermă distrusă.

Honor se făcu roșie la față.

— Ce? exclamă Jack.

Judith își lăți jumătatea de zîmbet, deși fără a-i împlînzi trăsăturile.

— Honor, doar n-ai crezut matale că poți s-ascunzi așa ceva de mine? Se vede limpede pe fața matale și în mers.

Se întoarse spre Jack.

— Matale ești bărbat și nu observi lucruri d-astea. Mi-am zis s-aștept să spună Honor cu gura ei. Îmi pare rău c-a ieșit la iveală în felul ăsta, dar matale trebuie să știi, ca să-ți ajuți nevasta să-nțeleagă cît de multe sînt în joc dacă insistă în nebunia asta.

— E adevărat? se întoarce Jack către Honor. Matale ești însărcinată?

Honor încuviință dînd din cap.

Supărarea lui Jack față de ea se topi ca zăpada în lumina soarelui. O înconjură cu brațul.

— Mă bucur.

— Matale trebuie să promiți că n-o să te mai implici în ajutorarea fugarilor, continuă Judith. E ilegal, e periculos, și familia Haymaker nu poate să mai îngăduie așa ceva. Am suferit deja destul.

— Ce... ce înseamnă asta?

Haymakerii schimbă priviri între ei. Judith oftă.

— Cînd eram în Carolina de Nord, ne-am pierdut ferma cînd a trebuit să plătim o amendă mare fiindcă am ascuns un fugar. Se plăteau amenzi și înainte de legea asta dată de curînd a sclavilor fugari. Doar că asta nouă e mai stăruitoare și mai aspră.

— De asta s-a mutat familia Haymaker în Ohio?

— Da, răspunse Jack. N-am putut îndura să mai locuim acolo unde s-a-nîmplat.

— Credeam...

Honor se opri. Nu era momentul potrivit să amintească ceea ce spusese el cîndva, că se mutaseră în nord pentru niște principii, întocmai ca majoritatea familiilor de quakeri din sud care fondaseră orașul Faithwell. Poate principiile nu erau o motivație atît de puternică pe cît era realitatea de a pierde bani și pămînt.

Dorcas amesteca seva din ce în ce mai repede, încruntată.

— Ce nu ți-a zis mama..., începu ea, dar Judith clătină din cap, făcînd-o să se oprească. Eu sînt singura care trebuie să amestece-n asta? Gîndesc că Honor nu trebuie să se apropie, în situația ei.

— Aiurea, doar nu-i o vază ușor de spart, spuse Judith. Toți o să facem cu rîndul. Vasăzică, Honor, matale trebuie să promiți că n-o să-i mai ajuți pe sclavi dacă se opresc pe-aici.

— Bine, promise Honor, cu inima grea.

— Bun. Acum, matale poți să amesteci la sevă. Dorcas, dă-i lingura lui Honor.

Dragă mamă și tată,

Am vești pentru voi și pentru restul familiei: sînt însărcinată. Mi-am dat seama acum ceva vreme, dar am așteptat să vă spun abia cînd aveam semne sigure. Nu știu cînd va veni copilul, dar cred că s-ar putea să fie prin luna a noua ori a zecea. Familia Haymaker e mulțumită, desigur, deși Judith a simțit nevoia să arate că nu voi mai fi de folos la vremea recoltei, cînd o să am burta mare sau o să alăptez.

Copilașul mă face să mă simt puțin cam obosită, dar altminteri sînt bine și nu sufăr de grețurile care le chinuie pe alte femei la începutul sarcinii – sau chiar mai mult timp, cum s-a întîmplat cu Abigail. Ea încă mai suferă, deși copilul trebuie să vină într-o lună. (Ea zice două luni, dar noi știm că va sosi mai devreme de-atît.) N-am prea văzut-o în iarna asta, nici pe Adam Cox, și e păcat. Sperasem să mai lucrez în magazinul lui din cînd în cînd, dar familia Haymaker a zis că vor să rămîn la fermă cu ei. Chiar dacă mă bucur să am aproape pe cineva de acasă, nu sîntem prieteni buni, așa cum am sperat eu că vom fi. Prevăd că va mai dura o vreme pînă să se mai risipească stînjeneala dintre noi.

Mă bucur să vă spun că s-a topit toată zăpada, și e o ușurare să nu mai fim închiși în casă. Zilele sînt mai călduroase, deși nopțile continuă să fie foarte reci, și au răsărit ghiocei și chiar cîteva narcise timpurii. Răchita îmbobocește, aducînd un verde bine-venit în atîta cenușiu și maro. Peste cîteva săptămîni voi putea să sap în grădină.

Poate e o prostie din partea mea să sper că într-o zi vă veți cunoaște nepotul. Lucrul acesta e în mîinile Domnului.

Fiica voastră iubitoare,
Honor Haymaker

LAPTE

Hotărîrea lui Honor de a nu-i mai ajuta pe fugari nu-i opri să-și tot facă apariția. Pe măsură ce se îndrepta vremea, un val neîntrerupt trecea pe acolo dinspre sud. Și nici nu-i venea ușor să le întoarcă spatele, așa cum se aștepta din partea ei.

Prima dată se dovedi a nu fi prea greu. Un bărbat apăru din spatele acareturilor când Honor tocmai ieșea. Se uită la ea cu aerul că aștepta ceva, dar nu spuse nimic. Ea aruncă o privire spre grădina de legume, în care Judith întorcea brazdele, pregătindu-le pentru plantare; acum se oprise și se sprijinea de furcă, urmărindu-i cu privirea. Honor repetă cuvintele pe care le repetase în minte tocmai pentru un asemenea moment:

— Îmi pare rău, dar nu pot s-ajut.

Apoi adăugă cu voce joasă:

— Mergi trei mile spre nord, pînă la Oberlin, la casa roșie de pe Strada Morii, și cere ajutor. Dumnezeu fie cu matale.

Cu siguranță, faptul că-i spusese asta nu putea fi văzut ca un ajutor. Totuși, chiar în timp ce rostea acele cuvinte știa că Judith n-ar îngădui.

Bărbatul încuviință dînd din cap, se întoarse și se făcu nevăzut în pădure.

N-a fost așa de rău, își spuse Honor, ușurată de o mare parte a simțămîntului de vină. O așteptă pe Judith să spună ceva, dar ea se mulțumi să se întoarcă la afînatul grădinii.

Următorul fugar era o femeie în vîrstă, spre surprinderea lui Honor; cei mai mulți sclavi care scăpau erau mai tineri, fiindcă aceia erau mai puternici și mai capabili să reziste la greutățile drumului. O descoperi atunci când Digger începu să latre și să mîrîie în spatele cotețului; stătea ghemuită, strîngîndu-și genunchii cu brațele, uitîndu-se la cîine cum se zbugiuma ca lovit de streche. Fața îi era plină de cute adînci, dar ochii îi erau încă limpezi și aveau o culoare gălbui-maronie, ca ai unei pisici.

— Cucoană quakeriță, ai ceva de mîncare? întrebă ea după ce Honor îl potoli pe Digger. Că mi-e o foame.

— Îmi pare rău, dar nu pot...

Honor nu-și putu termina vorbele pline de simț practic pe care le învățase dinainte.

— Numa' o bucată de pîine și niște lapte de la o vacă d-a voastră, și-mi văd de drum.

— Așteaptă aici.

Honor porni în grabă spre bucătărie, tîrîndu-l pe Digger după ea și închizîndu-l înăuntru. Din

fericire, Judith și Dorcas erau la magazinul mixt, iar Jack era dus cu laptele. În timp ce tăia o felie de pâine și o bucată de brînză și turna lapte în cana de tablă, își încerca în minte socoteala pe care avea s-o folosească în fața lui Judith: N-o ascund, îi dau doar de mîncare, cum aș face cu orice trecător care mi-ar cere.

Se uita la femeie cum mănîncă și în același timp trăgea cu ochiul la drum ca să vadă cînd se întorcea vreunul dintre Haymakeri. Bătrîna mesteca încet pâinea și brînză, fiindcă nu mai avea prea mulți dinți. După ce goli cana, plescăi din buze.

— Lapte gustos. Bune vaci aveți acolo.

Se ridică în picioare și își așeză legăturile de zdrențe care îi țineau loc de încălțări, apoi își scutură firimiturile de pe piept.

— Mulțam.

— Știi matale încotro s-o iei?

— A, da. Spre nord.

Femeia arătă cu degetul direcția și porni într-acolo.

La cină, Honor așteptă un moment de pauză, liniștindu-și stomacul cu cîteva guri de apă.

— Azi a venit un fugar la fermă cît erați toți plecați, îi anunță ea. O femeie în vîrstă, adăugă, sperînd că mai îndulcea puțin vestea dacă sclava le-ar fi părut cu deosebire nevoiașă. I-am... i-am dat niște pâine cu brînză și niște lapte. Pe urmă a plecat.

Se făcu tăcere.

— Am discutat asta, spuse Judith. Matale ai promis să nu ajuți fugari.

Honor își înghiți nodul din gît.

— Știu. Dar e greu să-i spui nu cuiva care îți cere de mîncare cum a cerut ea. N-a fost nimic mai mult decît aș fi făcut pentru orice călător. Am fost binevoitoare, n-am ajutat un fugar.

Toate cîte le repetase în minte păreau plăpînde.

Judith strînse din buze.

— Vîntorul matale de sclavi, Donovan, ar pune la-ndoială socoteala asta. Pe viitor, dacă matale nu reușești să-i refuzi pe cei de culoare, să mă chemi pe mine.

Următoarea dată cînd mai trecu pe acolo un fugar, Honor nu fu în stare să țină seama de cele spuse de Judith. Se simțea ciudat de grijulie și nu voia ca vreun fugar să aibă de-a face cu zîmbetul soacrei sale și cu privirea ei lipsită de expresie. Refuzul ar fi sunat mai blînd dacă venea din partea ei.

— Îmi pare rău, dar nu pot să te ascund, îi spuse, cîteva zile mai tîrziu, unui bărbat cu pielea mai deschisă la culoare.

Spunînd „să te ascund“ în loc de „să te ajut“, vorbele sunau mai puțin rece, ca și cînd ar fi avut în ele speranța că tot ar mai fi putut să ofere un oarecare ajutor mărunț. Se hotărî să păstreze în buzunarul șorțului o bucată de pastramă, așa încît cu următoarea ocazie, cînd spuse „Nu pot să vă ascund“ în fața a doi băieți adolescenți, le oferi și mîncarea – mai mult ca să se simtă ea mai puțin

vinovată decît ca să aibă ei cu ce se hrăni.

Pîna la urmă totuși, vorbele atît de repetate în minte n-o mai ajutară. Într-o dimineață de la începutul primăverii, traversînd curtea împreună cu Dorcas ca să mulgă vacile, auzi dinspre Pădurea Wieland un țipăt care părea a fi de bebeluș. Se opriră și ascultară. Se auzi iar plînsul bebelușului, deși înăbușit, de parcă încerca cineva să-l domolească.

Honor păși în direcția copacilor, cărora mugurii verzi ai frunzelor pe cale să se deschidă le făcea să arate precum puful.

— Doar n-o să vrei matale să mergi acolo să te uiți, o certă Dorcas, venind în urma ei. N-ai-nvățat matale nimic de la mama?

— S-ar putea să nu fie un fugar. Poate e cineva care s-a rătăcit.

O femeie scundă, cu pielea de culoarea ceaiului și obraji rotunzi ca niște turtițe, stătea pe vine printre rugii de mure, strîngînd la piept un copil. Abia dacă ieșise ea însăși din copilărie.

— Ați venit să mă dați pe mîna puterii? întrebă ea.

— Nu, răspunse Honor.

— Nu mai am lapte pentru ea. De asta plînge.

— Dorcas, du-te și adu niște lapte și ceva de mîncare, porunci Honor.

Dorcas îi aruncă o privire, dar se întoarse și porni spre casă.

Cît așteptară, Honor încercă să-i zîmbească liniștitor bebelușului, deși surîsul ei părea forțat.

— Cît are?

— Patru luni. Nu știu de ce-am fugit cu un copil mic. Nu-i bine față de ea. Da' n-am mai suportat, și gata.

— De unde veniți?

— Din Kentucky. Nu-i așa departe față de unde veniți alții. Da-i destul de aproape să vină stăpînu' după mine, el cu un vîntor de sclavi de pe-aici.

Honor îngheță.

— Îl cheamă Donovan?

Fata ridică din umeri.

— Sînt pe-aproape?

— Ultima dată erau în Wellington, pe urmă nu mai știu.

— Deci nu departe. Nu putem să vă ascundem pe amîndouă aici. Dar dacă rămîneți în pădurea asta, departe de drum, ați putea fi în siguranță.

Îi explică unde se afla doamna Reed, dar fata n-o asculta, privirea ei era îndreptată undeva în spatele lui Honor. Tocmai se întorcea Dorcas și o aducea cu ea pe maică-sa.

Judith Haymaker îi întinse o cană cu lapte, iar fata o luă și încercă s-o încline la gura bebelușului. Însă copila nu putea să soarbă, așa că mama își muie degetul în lapte și i-l dădu să sugă.

— Cine ți-a zis matale să vii încoace? vru să știe Judith.

— O femeie din Wellington,coniță, mormăi fata, atentă la copilul ei.

— Cum o cheamă?

Fata clătină din cap.

— Cum arată?

— Albă. Cam gălbejită. Suferindă.

— Unde-a întâlnit-o matale?

— În spate la o prăvălie.

— Ce fel de prăvălie? insistă Judith.

Honor încercă s-o facă pe fată atentă din priviri.

— Nuș' să zic,coniță.

Se opri, apoi se învioră și zise altceva:

— Avea pene în buzunare.

Honor gemu în sinea ei.

— Ce, crește păsăret?

— Nu,coniță. Erau vopsite, albastre și roșii.

— Modista.

Judith se uită pieziș la Honor, apoi se întoarse iar către fată.

— A terminat laptele copila?

Terminase, iar acum dormea. Fata arăta de parcă nu i-ar fi stricat nici ei un pui de somn, fiindcă începea să-i cadă capul deasupra bebelușului.

— Atunci, matale trebuie să pleci, spuse Judith.

Stătea în fața ei, dură, la fel cum îi sunaseră cuvintele. Ochii fetei se deschiseră brusc. Îi dădu cana lui Dorcas și se săltă chinuit în picioare; se vedea limpede că era învățată să facă asta fără a trezi copila. O puse pe o fișie de pânză, o ridică în spinare și își înnodă capetele pânzei în dreptul pieptului, astfel încât bebelușul stătea ca un cocon lipit de ea.

— Mulțam, spuse cu ochii în pământ, apoi își croi drum prin pădure, făcându-se nevăzută printre arțari și fagi.

Judith se întoarse spre casă.

— O să merg la Wellington să vorbesc cu Belle Mills să termine cu trimisul de negri înapoi.

Honor și Dorcas porniră după ea.

— Aș merge eu să vorbesc cu ea, spuse Honor.

— Nu vreau să te vezi matale cu ea. E limpede că te învîrte pe degete.

Honor își simți ochii arzînd de lacrimi.

— Atunci, o să-i scriu. Rog matale.

Judith bombăni printre dinți.

— Spune-i să nu vină nici ea în vizită pe-aici, că nu-i bine-primită. Și să-mi arăți matale scrisoarea după ce-o scrii. Îmi pare rău s-o spun, dar n-am încredere-n matale c-o să faci ce ți-am

cerut.

Dragă Belle,

Îți scriu matale ca să te rog să nu mai trimiți fugari către Faithwell. Am gândit cu soțul meu și cu familia lui că este un pericol prea mare pentru fermă. De curînd, un Prieten din Greenwich a fost arestat de șeriful de acolo fiindcă a ajutat un fugar, și acum este la închisoare pentru șase luni, avînd de plătit și o amendă mare. Legea sclavilor fugari a prins forță și din cauza ei sînt tot mai dese asemenea împrejurări.

Sînt foarte recunoscătoare pentru generozitatea pe care mi-ai arătat-o matale, cu deosebire cînd eram singură și aveam nevoie de ajutor. Cu toate astea, credem că este mai bine ca matale să nu mai vii în vizită la noi în Faithwell. Felul nostru de-a fi este prea diferit de a-l matale. Totuși, îți doresc matale multă fericire și mă voi ruga pentru matale, să mergi mereu pe calea Luminii.

Cu cele mai sincere urări de bine,
Honor Haymaker

CEPE

Honor merse cu Jack la Oberlin ca să trimită scrisoarea pentru Belle Mills. De luni întregi nu mai fusese în oraș: întâi din pricina frigului și a zăpezii, apoi din cauză că, la vremea dezghețului, noroiul nu mai permitea folosirea căruței, iar Jack nu voia s-o lase să călărească, de teamă că ar putea cădea și ar vătăma copilul. Pînă la urmă însă, vremea se îmbună, iar ea îl însoți cînd se duse la colegiu să ducă brînză.

Jack o lăsă la magazinul Textile La Cox, dar Honor, în loc să intre, așteptă pînă ce soțul ei se îndepărtă, apoi porni într-un suflet spre sud, pe Strada Principală. Altcuiva simțea ea că trebuie să spună despre hotărîrea pe care o luase.

Deși fugarilor le descriesese de atîtea ori destinația, Honor nu fusese niciodată acolo. Cînd ajunse însă la cotitură și privi în lungul Străzii Morii, la podul care traversa Pîrîul Prunilor către căsuța de pe dreapta, își pierdu curajul și hotărî să se mai plimbe puțin ca să se adune. Era o după-amiază blîndă, cu soare și cu un vînticel, cărora le dusesese dorul toată iarna.

Se gîndi să meargă mai departe, spre sud, pînă la marginea orașului, acolo unde se construia calea ferată. Începuse tăierea a mii de copaci, deși avea să dureze un an pînă aveau să funcționeze trenurile, făcînd legătura între Cleveland și Toledo, aflat la o sută de mile spre vest. Honor nu-și putea închipui că și-ar dori vreodată să meargă spre vest mai departe de Faithwell. Nici Pădurea Wieland n-o străbătuse vreodată, nici vreunul dintre drumurile din Oberlin către vest. Drumurile și trenurile către est erau mult mai ispititoare, chiar dacă știa că, oricît de departe ar fi călătorit într-acolo, mereu ar fi ajuns să se oprească la bariera Atlanticului.

Scîndurile care alcătuiau trotuarele de pe Strada Principală se terminau la sud de Strada Morii, iar Honor se strădui să înainteze prin lutul greu care îi înțelenea ghetetele și îi acoperea cu cenușiu tivul rochiei verzi. Către intersecția cu Strada Mecanicilor, auzi hohote de rîs răgușit și se opri, încercînd să pară că era țintuită în loc din pricina noroiului. Uitase de Hotelul La Wack.

Principiile pe care se clădise Oberlinul, fervoarea religioasă, traiul simplu și munca grea făcuseră din el un oraș arid, dar Hotelul La Wack se afla dincolo de granița municipalității, unde legile nu se aplicau. Administrat de Chauncey Wack, un democrat susținător al sclaviei, era singurul loc din Oberlin în care se găseau băutură și tutun și, chiar dacă cei mai mulți oberlinezi erau abstinenți, exista întotdeauna un grup de băutori veniți în vizită care-i țineau lui Wack afacerea pe picioare. Cîțiva dintre ei trîndăveau acum pe veranda dinspre stradă, profitînd de vremea frumoasă. Printre ei era și Donovan, sprijinit comod de spătarul scaunului. Lui Honor i se tăie respirația cînd

Îl văzu. Donovan îi zîmbi și ridică o sticlă de whisky în cinstea ei. Honor bănuie că o urmărise tot timpul cît mersese pe Strada Principală.

Cu toate că nu-l văzuse toată iarna, odată ce fugarii începuseră din nou să-și facă apariția reîncepuse și el să vină călare pe drumul care trecea prin dreptul fermei și să-și ridice pălăria dacă o vedea pe verandă sau în curte. Ea încerca de fiecare dată, fără succes, să rămînă netulburată, dar pulsul îi bătea puternic în gîtlej. Acum îi trecu prin minte că, dacă n-avea de gînd să mai ajute fugari, ei nu vor mai veni la Faithwell și nu va mai fi nevoie de vizitele lui Donovan. Și așa faptul că reapăruse acolo o făcea pe Judith să bombăne și îl mînia pe Jack. Trebuie să fac ceea ce este drept, își spuse ea. Pentru copil; pentru familie.

Își supse burta, deși știa că, fiind gravidă abia de cîteva luni, încă nu se vedea mare lucru. Apoi porni în direcția lui, apucîndu-și șalul cu mîinile și strîngîndu-l cu putere. Pe cînd se apropia de hotel, tovarășii lui Donovan aflați împreună cu el pe verandă o întîmpinară cu zeflemeli și fluierături. Honor rămase nemișcată și îi așteptă să se potolească.

— Donovan, aș vrea să vorbesc cu matale, spuse ea, iar vorbele ei făcură să reînceapă strigăturile.

— Zi așa, Honor Bright. Asta-i o noutate. Credeam că nu rabzi să mă vezi în fața ochilor.

Donovan își răsturnă scaunul și se ridică în picioare.

— Despre ce vrei să-mi vorbești?

Honor făcu un gest spre drum.

— Să ne plimbăm puțin.

Donovan păru ușor rușinat – poate din cauza atenției pe care o primea din partea unei femei sau poate simțea că pentru prima dată nu controla el împrejurările întîlnirii dintre ei; Honor nu-și putea da seama. Totuși, coborî treptele pînă la ea, lepădîndu-se de fluierăturile și sporovăielile guturale despre ce i-ar putea face Honor lui și el lui Honor. Ea încercă să nu asculte, dar porni într-adins înaintea lui, oprindu-se doar ca să facă loc unei căruțe să treacă fără s-o stropească.

Cînd ajunseră la suficientă distanță de hotel astfel încît bărbații să-și piardă interesul, Honor încetini pentru ca Donovan s-o ajungă din urmă. El își recăpătase între timp stăpînirea de sine și părea înveselit.

— Care-i treaba? Pînă acum nu mi-ai dorit niciodată compania. A-nceput să te plictisească Haymaker? Nici n-a durat mult. Ce...

— Vreau să vorbesc cu matale despre cum am ajutat eu sclavii fugari, îl întrepruse Honor ca să nu fie nevoită să-l asculte cum se întorcea la mojiciile cu care era obișnuit.

— Ha! Vasăzică, recunoști. Bine-nțeles, am fost convins întotdeauna că ascunzi cioroi, dar e drăguț să te-aud pe tine zicînd asta.

— Familia soțului meu – familia mea – nu e de acord, și nu vreau să merg împotriva dorinței lor. Așa că matale nu mai ai nevoie să vii la ferma noastră. Nu va fi nimeni acolo să se-ascundă.

Donovan ridică din sprîncene.

— Te oprești așa, pur și simplu?

— Peste iarnă n-au fost fugari, iar după aceea, doar cîțiva. N-o să încep din nou.

— Cum rămîne cu principiile tale? Parcă urai sclavia și-ți doreai să fie eliberați toți cioroi.

— Așa e. Dar pe familia mea o preocupă legea și vreau să-i respect dorința.

— Îți zic eu ce-i preocupă pe-alde Haymaker, Honor Bright: să te faci să stai în banca ta. Nu vor ei o femeie care să gîndească cu propriu-i cap.

— Nu-i adevărat, spuse Honor.

Dar nu continuă să-i apere pe Haymakeri; simțea că ea însăși ocolea adevărul, chiar dacă nu spunea propriu-zis o minciună.

Ajunseseră la bucata de pămînt care fusese eliberată pentru construirea căii ferate; se defrișase o fișie îngustă de copaci – în cea mai mare parte frasini și ulmi. Honor cercetă cioturile care încă așteptau să fie scoase de pe o porțiune lungă cît vedeai cu ochii. În jurul fiecărui ciot fusese săpat cîte un șanț și toate erau umplute cu apă.

— De ce-au făcut asta? întrebă ea.

— Apa înmoaie lemnul, să fie mai ușor de scos, îi explică Donovan. Le-au lăsat să stea așa o vreme și s-au dus să lucreze la linia ferată mai încolo, către Norwalk.

Și gesticulă către vest.

Umăr lîngă umăr, priviră amîndoi la drumul de cioturi; pe Honor o mira faptul că se simțea mult mai în largul ei cu Donovan decît cu familia Haymaker, chiar dacă el nu era quaker, iar principiile lui de viață se împotriveau rînduieșilor în care credea ea. El mă acceptă așa cum sînt, își spuse Honor. Acesta e motivul.

Donovan luă de jos un pumn de pietricele.

— Ascultă, Honor, începu el, începînd să arunce cu ele, una cîte una, în buturugi. Dacă ai vrea vreodată să lași totul baltă și să vii cu mine, m-aș opri din ce fac. Aș putea să mă ocup de altceva. Poate aș lucra la calea ferată.

Vorbele îi șovăiau, ca și cînd s-ar fi jenat să le rostească.

— Am putea să mergem spre vest. Pun rîmășag că te-aș face mai fericită decît Haymaker.

Pe Honor o miră faptul că era în stare să-și închipuie asta, chiar și cu un bărbat ca Donovan. Există un om bun înăuntrul lui, își spuse în sinea ei, apoi răspunse cu glas tare:

— Nu mă-ndoiesc că matale te-ai putea schimba, dar eu port copilul lui Jack.

Donovan bombăni și scupă în drum.

— Chiar mă-ntrebam cînd o s-ajungeți și la asta, tu cu Haymaker.

Expresia de pe față îi rămase neclintită, dar Honor simți că tocmai se închisese o ușă.

I-ar fi plăcut să mai rămînă acolo cu el, uitîndu-se amîndoi la cioturile de copaci, dar Donovan se întoarse și porni înapoi spre oraș, iar ea trebui să-l urmeze. Pentru cîteva clipe, îi păru rău de el. Era dornic să se schimbe, dar era limpede că avea nevoie de cineva *pentru* care să se schimbe. Acum n-avea să se mai întîmple. Mergînd în urma lui, îi privi spinarea înaltă și lată și își ținu un

suspîn.

Cînd ajunseră la Wack, Honor stăruia ca el să n-o însoțească mai departe.

— Am treburi de rezolvat, spuse ea.

Nu voia ca el s-o vadă că se ducea la doamna Reed.

Donovan își scoase pălăria, și-o lipi de piept și făcu o plecăciune extravagantă.

— Cu bine, Honor Bright. S-ar putea să mai trec totuși pe la fermă din cînd în cînd, ca-n vremurile bune, să văd că te ții de cuvînt. Dar n-am să mă opresc... făgăduiesc.

Își puse la loc pălăria pe cap și săltă pe trepte pînă pe verandă, prinzînd din mers o sticlă. Pînă să se întoarcă ea ca să-și vadă de drum, el ședea deja pe scaun, sprijinit de spătar, trăgînd zdravăn la whisky.

Un sînger înflorește în fața casei doamnei Reed; bobocii aveau cîte patru petale albe, atinse de puțin roz. Honor rămase admirînd florile delicate; era singurul pom american alături de care își dorea să fi crescut. Grădina mică din fața casei dădea pe dinafară de flori: în partea din stînga a potecii era liliachie de la saschiu, nemțisor și violete, pe cînd în partea dreaptă creșteau narcise galbene și luminița-nopții. Cu deosebire violetele uimeau prin desime, unele de un albastru strălucitor, altele mai pale și cu petalele ascuțite. Honor și-o imagina pe doamna Reed aplecîndu-se să culeagă cîteva pentru pălărie. Cele mai multe grădini plantate cu flori aveau un aer ceremonios și nefiresc. Judith Haymaker, de pildă, pusese bulbi de narcise și de zambile, ca să-i crească rînduri drepte, priveliște la care ar fi zîmbit orice femeie din Anglia. Abundența de flori a doamnei Reed avea o dezordine care îi amintea lui Honor de momentele cînd dădea peste luminița-nopții sau peste anemone în pădure. Pur și simplu se aflau acolo, ca dintotdeauna. Era nevoie de multă pricepere ca să faci să nu se vadă mîna grădinarului într-o grădină.

Rămase uitîndu-se la flori pînă își dădu seama că nu mai putea să amîne momentul, și atunci merse mai departe spre verandă și bătu la ușa de pe care se cojea vopseaua albă. Nu răspunse nimeni, deși îi venea miros de ceapă și auzea clinchetul îndepărtat al oalelor.

Cînd se îndepărtă de verandă ca să privească la casă, prinse cu coada ochiului o mișcare și se întoarse către locuința de alături, care semăna cu a doamnei Reed, numai că era maro și în loc de flori avea țărîină goală. O negresă bătrînă, pe care n-o observase pînă atunci, se legăna într-un șezlong de pe verandă. Femeia îi zîmbi cu gura pînă la urechi, dezgolindu-și gingiile fără dinți, și îi arătă ceva în dosul casei. Atunci observă Honor cărarea de pămînt bătătorit prin meișor. O urmă și ajunse la ușa din spate, prin a cărei deschizătură privi discret o siluetă care se mișca înăuntru. Cînd o chemă, silueta se opri și în momentul următor apărură doamna Reed. Nu purta pălăria de pai, ci un batic roșu înfășurat în jurul capului. Ochelarii îi sclipeau în lumină, așa că Honor nu-i putu citi expresia ochilor.

— Ce-'aci aici, Honor Bright?

Se uită în toate părțile.

— 'Aide-năuntru pîn' nu te vede careva.

O trase pe Honor în casă și închise ușa în urma ei.

Imediat deveni clar de ce fusese lăsată deschisă ușa din spate. Ochiul lui Honor se umplură de lacrimi de la înțepătura puternică venită dinspre tigaia mare în care se prăjea ceapă. Își scoase batista ca să-și șteargă ochii de abur.

— Îmi pare rău... ceapa...

Doamna Reed nu se duse să amestece în ceapă, ci rămase în fața ei, cu brațele încrucișate pe piept.

— Ce-'aci aici? repetă ea, cu buza de sus răsfrîntă din cauza mimicii încruntate.

Honor termină de șters la ochi, deși nu dură mult și iar îi lăcrimau. Inspiră adînc.

— Am venit să-ți spun matale că n-o să mai fiu în stare să... să ajut. Le trimit vorbă celor care îi îndrumă pe fugari la mine că nu mai pot să-i ascund sau să-i hrănesc. Am crezut de cuviință că și matale trebuie să afli.

Doamna Reed nu reacționează în nici un fel, doar se întoarce să-și vadă de ceapă, ceea ce îi dădu lui Honor prilejul de-a arunca o privire prin bucătărie. Nu mai văzuse pînă atunci o locuință de negru și nu știa la ce să se aștepte.

Bucătăria doamnei Reed era mult mai mică decît cea a familiei Haymaker, așa cum era și casa, de altfel, care părea alcătuită din două camere la parter și alte două la etaj. Lucrul acesta era de așteptat – fermele aveau în general case mai mari decît locuințele din orașe. Spre deosebire de bucătăria familiei Haymaker, care era luminoasă și ordonată, cu suprafețe goale și cu o cămară plină cu rînduri egale de borcane, bucătăria aceasta era întunecoasă și îngrămădită, plină de mirosul uleiului încins și-al mirodeniilor și de un iz care sugera că era ceva gata-gata să se prindă la fundul tigăii. Mașina de gătit era veche și afumată, stropită cu ulei și cu rămășițe de la felurite fierturi. Rafturile care o înconjurau erau pline cu borcane deschise de piper, sare și boia, cu foi de dafin și rămurele de rozmarin risipite peste tot, cu frunze uscate în castroane și diverse crenguțe pe care Honor nu le recunoscuse, săculețe cu mălai și făină, sticle din care sosul închis la culoare se scursesese pe o parte. Deasupra capului îi atîrna un șir de ardei iuți uscați care nu păreau că sînt din Ohio. Deși totul părea haotic, doamna Reed nu arăta nicidecum astfel. Dimpotrivă, șorțul alb pe care îl purta peste rochie își păstrase culoarea și nu avea nici o pată, lucru remarcabil dat fiind sfîrșitul cepei și oala uriașă care bolborosea pe ochiul din spate.

Doamna Reed ridică tigaia grea cu ceapă.

— Tu ia lingura aia de lemn, îi spuse ea lui Honor, arătînd cu capul spre masa la fel de neorînduită.

Ținu tigaia deasupra oalei, cu mușchii antebrațelor încordați de efort. Honor se chină să răzuie ceapa din tigaie în fiertura de găină ațoasă cu roșii din oală.

— Mulțam.

Doamna Reed puse jos tigaia, se întinse să ia o mîna de ardei iuți și îi fărîmiță în fiertură. Apoi

își șterse mîinile pe șorț și își scoase ochelarii aburiți, ștergîndu-i și pe ei, cu gesturi ce-i erau atît de familiare, încît aproape că le făcea inconștient. Cred că-și șterge ochelarii ăștia de zece ori pe zi, își spuse Honor.

Urmă o pauză stînjenitoare.

— Mai vrei să-mi zici ceva, sau ai terminat? întrebă doamna Reed, luînd un sac cu mălai și două ouă dintr-un coș aflat la picioarele ei. Tu ia castronul ăla de-acolo.

Gesticulă cu capul spre un bol de pămînt de pe bufet.

— Numa' răstoarnă nucile-alea alături. Acuma-s prea vechi și amare, nu mai sînt bune de mîncat. Nu știu de ce le-am mai ținut atîta timp.

Honor făcu după cum i se spusese, întrebîndu-se dacă doamna Reed va vrea să știe de ce luase hotărîrea aceea. Negresa nu părea interesată în mod deosebit.

— Sînt însărcinată, spuse ea ca să-și lămurească hotărîrea.

Doamna Reed turnă în bol doi pumni de mălai, luă sacul cu făină și mai adăugă puțin.

— Așa, carevasăzică.

Se uită pieziș la Honor.

— Îmi pare că te-ai mai împlinit puțin. Dar tot plăpîndă ești.

Spurse două ouă în amestecul de mălai și făină, scoase din cuptor o cratiță mică, turnă într-un castron și începu să bată.

— Adu-ncoa' ulciorul ăla. Nu, nu laptele dulce, laptele bătut. Toarn-aici puțin cît amestec eu. Ajunge! Nu-l vreau așa de moale. Mai dă-mi un pumn de mălai și încă un ou.

Cu mare ușurință o muștruluia doamna Reed pe Honor, ca și cum era obișnuită să conducă bucătăria.

— Acuma dă-mi cît ai lua cu vîrful degetelor de trei, nu, de patru ori din borcanul ăla. Ăla-i bicarbonatu'.

Cît scutura Honor în aluat de patru ori de bicarbonat de sodiu, un bebeluș porni să plîngă în camera de alături.

— La naiba, mititica s-a trezit devreme, mormăi doamna Reed. Asta-i nepoată-mea. Tu du-te să mi-o aduci, da? Trebuie să dau asta la cuptor îndată, altfel n-o să mai fie gata la timp. Acolo e.

Și arătă cu mîna spre camera din față.

Honor șovăi. Trebuia să se întoarcă la magazinul lui Adam, unde se întîlnea cu Jack. Și încă nu apucase să pună scrisoarea pentru Belle la diligența care pleca zilnic spre Wellington. Dar scîncetul nevoiaș al pruncului trecea prin pavăza acestor gînduri, iar în afară de asta, era cu neputință s-o refuzi pe doamna Reed – cu adevărat de nelepădat, pînă acolo încît Honor știa că, dacă i se cerea, ar fi continuat să ajute fugarii. Însă doamna Reed nu-i cerea asta.

Doar o panglică de lumină se strecura dinspre fereastră să-i lumineze drumul lui Honor, care intră tiptil în încăpere și, înainte de a merge la bebeluș, trase în lături draperiile. Cînd soarele se revărsă înăuntru, copilașul își întoarse fața dinspre mormanul de așternuturi pe care era întins,

închis din toate părțile de felurite scaune din lemn. O văzu pe Honor, ochii strălucitori i se măriră și o umbră stridentă i se adăugă la plînsul de pînă atunci. Era un bebeluș durduliu, cu părul negru numai cîrlionți, obrajii rotunzi și gura arcuită. La apropierea lui Honor, se rostogoli îngrozită și începu să bată din mîini și din picioare ca o țestoasă eșuată. Avea vreo cinci sau șase luni, socoti Honor. Destul de mare să se rostogolească, dar nu să se ridice pe ciuci sau să se tîrască. Socoti din urmă; însemna că fiica doamnei Reed era însărcinată cînd își făcea rochia de mireasă. Honor spera că-i ajunsese materialul.

Mută un scaun deoparte, se ghemui lîngă fetiță și îi puse o mîină pe spate.

— Gata, acum, draga mea. Cum îți merge matale?

Încercă să-și închipuie umflătura găzduită în pîntecele ei cum se transformă într-o asemenea ființă frămîntată și urlătoare. Nu părea posibil.

Atunci observă quiltul.

Honor era deja familiarizată cu majoritatea stilurilor folosite la quilturile americane. Poate că nu-i plăceau culorile sau modelul, dar erau proiectate cu grijă, iar pînza era aleasă dintre cele mai bune materiale disponibile, chiar dacă se foloseau resturi de haine vechi. Modelele nu erau trîntite la întîmplare și, indiferent dacă erau simple sau complexe, se vedea că erau făcute cu chibzuală.

Quiltul doamnei Reed era făcut din fișii de pînză cusute laolaltă pentru a alcătui niște pătrate neuniforme, în albastru, gri, crem și maro, cu o fișie galbenă fără pereche adăugată la grămadă. Din lîină sau stofă aspră, decupate din haine, pături, cămăși, jupoane, bucățile erau roase și decolorate. Partea de deasupra nu fusese cusută, ci în mijlocul fiecărui pătrat se vedea cîte un nod de ață maro – o metodă simplă și rapidă pentru a ține laolaltă umplutura și dosul. Honor îndoii un colț al quiltului. Căptușeala era din stofă maro cu dungulițe portocalii. Trecînd cu mîna peste pătrate, trase două ca să cerceteze cu atenție cusătura dintre ele: era egală, fără a fi nemaipomenit de precisă.

Ceea ce o uimi în legătură cu acest quilt era același lucru pe care îl observase la grădina din față. Aranjamentul culorilor părea negîndit dinainte, și totuși avea ceva plăcut ochiului. Cenușiul scotea în evidență frumusețea limpede a albastrului. Albastrul adîncea maroul, în timp ce îmbogățea și limpezea cremul. Cenușiul și cremul n-ar fi mers împreună, și totuși alăturarea lor părea la fel de naturală ca două pietre una lîngă alta. Și ici, colo răsărea cîte un strop de galben, făcînd toate celelalte culori să pară uniforme. Părea că exista acolo un model de ansamblu, care îi atrăgea privirea lui Honor, și totuși, cînd încerca să-l descopere, lucrătura de petice se fărîma la loc în bucăți prizărite. Strălucitor, bogat, spontan, quiltul doamnei Reed făcea ca aplicațiile verzi și roșii ale quilturilor preferate de femeile din Ohio să pară copilărești, iar grijulia lucrătură de petice a lui Honor, nefirească și mult prea complicată.

— E semn bun dacă un bebeluș se oprește din plîns fără să-l iei în brațe. O să te descurci de minune cu al tău.

Doamna Reed se sprijinea de tocul ușii.

Honor tresări. Copila se liniștise, într-adevăr; rămăsese întinsă pe burtă ca țintuită acolo de

mîna lui Honor pe spatele ei. Ridică privirea spre doamna Reed.

— Quiltul ăsta e... – caută cuvîntul potrivit – remarcabil.

Doamna Reed pufni disprețuitor.

— Quiltul ăsta îmi ține de cald, atîta tot.

Totuși, pe sub aerul morocănos, părea încîntată. Atinse cu degetele o fișie de material maro.

— Asta-i de la haina veche a lu' bărbatu-meu. Am purtat-o cînd am fugit cu fiică-mea. N-a vrut să ne lase să plecăm fără o haină și mi-a dat-o pe-a lui, că era mai călduroasă.

— El unde-i acum? întrebă Honor și imediat își dori să nu fi făcut asta, fiindcă doamna Reed se întunecă la față.

— În Virginia, dacă mai trăiește. Trebuia să vină după noi mai tîrziu... s-a gîndit că avem mai multe șanse doar noi două. Dar n-a mai apucat să evadeze.

Doamna Reed se aplecă să-și ridice nepoata.

— 'Aide, Sukey, să-ți dăm ceva de mîncare. Să-ți dăm niște terci de porumb cu nișel sirop... asta-ți place ție.

Săltă în brațe bebelușul, care țipă ascuțit, uitînd de lacrimi, și se întinse să apuce ochelarii femeii.

— Încetează, maimuță mică ce ești, că te maimuțăresc eu pe tine acu'.

Doamna Reed duse copila în bucătărie.

Honor atinse fișia maro înainte de a pleca după doamna Reed. Sînd în dreptul mașinii de gătit, femeia își agățase micuța pe un umăr și cu o mînă o bătea ușor pe spate, iar cu cealaltă amesteca terciul într-o crăticioară. Acum, cînd se afla la loc sigur, copila nu mai părea înspăimîntată, ci rămase cu privirea înțepenită pe femeia albă. Honor se întrebă dacă ceea ce o uimea pe fetiță era culoarea pielii ei sau pur și simplu faptul că era o străină. Poate acestea două erau totuna.

Honor își dresе glasul.

— Trebuie să mă întorc.

Făcu o pauză. Apoi:

— Îmi pare rău.

Doamna Reed se întoarse puțin spre ea, dar nu scăpă din ochi terciul. Iar i se aburiseră ochelarii.

— Nu-mi zice mie că-ți pare rău, răspunse ea, bătînd ritmic spinarea bebelușului. La fugarii ăștia care vin să caute ajutor, la ăștia trebuie să le zici că-ți pare rău. Noroc la treaba asta, Honor Bright.

La modista Belle Mills

Str. Principală

Wellington, Ohio

6 aprilie, 1851

Dragă Honor,

Am să ignor scrisoarea aceea pînă o să-mi scrii alta, care să nu mai pară că a fost scrisă cu soacră-ta privindu-ți peste umăr.

Încă ceva, niciodată nu trebuie să dai în scris. În mîinile cui nu trebuie, lucrurile scrise pot deveni periculoase pentru oameni. Spune-i asta doamnei Haymaker.

Întotdeauna vei avea o prietenă în Wellington, indiferent dacă o vrei sau nu.

A ta pe veci credincioasă,

Belle Mills

PAIE

Șuvoiul de fugari secă timp de o lună. De fapt, Honor aproape că nu mai avea legături cu nimeni din afara orașului Faithwell. Deși amenințase că va trece prin dreptul fermei, Donovan nu apărură pe acolo. Nu sosi nici vreo scrisoare de la familia ei ori de la Bidy. Nu se duse la Oberlin, nici măcar atunci cînd născu Abigail, iar Adam ar fi avut nevoie de o mîină de ajutor la magazin; nici Jack nu se oferă s-o ia cu el cînd pleca să ducă brînză. Honor nu se plîngea; lucra din greu în grădină, iar între timp termină quiltul lui Dorcas, începu altul și copilul continuă să crească în burtă.

Însă uneori recitea scrisoarea de la Belle Mills și zîmbea.

Planta dovlecei în grădină într-o după-amiază, cînd prinse cu coada ochiului o fluturare. Ridică fruntea, privi în lungul livezii către Pădurea Wieland și văzu o siluetă înaintînd pe furiș de la un copac la altul. Mergînd pînă la marginea pădurii, Honor strigă cu voce joasă, și atunci apărură schiopătînd un tînăr care se opri în dreptul rugilor de unde culeseseră mure Honor și Dorcas. Tremura, de teamă sau din vreun motiv încă necunoscut lui Honor. Pe cînd se pregătea să-i spună că nu putea să se oprească acolo, îi căzu privirea pe picioarele lui și icni.

— Vă rog, conia, puteți să m-ajutați? întrebă bărbatul, sprijinindu-se de trunchiul unui arțar. Nu mă simt prea bine.

— Ce s-a-nîmplat cu matale?

— M-am prins într-o capcană.

Cineva încercase să-l ajute acoperind rana cu rășină de pin, dar piciorul îi era umflat și supura sînge și puroi. Avea un miros dulceag-putred care, odată ce aflase de unde provenea, îi ridica lui Honor stomacul în gît. Nu-și putea imagina că Belle l-ar fi lăsat să plece în starea în care era.

— De unde vii matale?

— De la Greenwich. Mi-au zis să mă duc la Norwalk. Aicea-i Norwalk?

Norwalk era la douăzeci de mile distanță spre vest.

— Nu. Eu... aici nu-ți putem ajuta matale.

Bărbatul se holbă la ea cu ochi febrili.

Honor oftă.

— S-aștepți matale aici. Am să aduc niște apă.

Dădu zor înapoi la fîntînă. Pe cînd scotea vadra să toarne în cana de tablă, apărură Judith pe veranda din spate.

— Matale ai promis să nu mai ajuți fugari.

Honor se înroși.

— Doar niște apă îi dau. N-am să-l ascund.

Linia severă în care se transformase gura lui Judith o făcu să adauge:

— E rănit, și-a prins piciorul într-o capcană. A obrintit. Ai putea matale s-arunci o privire?

Poate izbutim să facem ceva.

— Nu ne băgăm în necazurile aceluia negru.

— Dar...

— Am mai vorbit despre asta, Honor, și matale ai fost de acord că familia asta n-are să ajute fugari. Indiferent ce-am simți ca Prieteni, este împotriva legilor date de guvernul nostru și nu ne dă mâna să le încalcăm. Ce vrei matale, să-ți vezi soțul la închisoare? Sau chiar pe matale, la o adică?

— De l-ai vedea matale pe omul acesta, conștiința ți-ar spune să-l ajuți.

— N-am de gând să mă duc să-l văd.

Honor rămase nemișcată, încercând să-și potolească furia care o cuprindea.

— I-am promis apă.

— Atunci, dă-i apă și întoarce-te la munca matale din grădină.

Judith îi întoarse spatele și intră în casă.

Atâta durere îi dădu lui Honor speranța din privirea bărbatului când îi întinse cana cu apă, încât lăsă ochii în jos și făcu un pas înapoi.

— Să lași matale cana acolo după ce termini. Oberlin e la trei mile de-aici spre nord. Să mergi matale la casa roșie de pe Strada Morii. Acolo o să-ți aducă un doctor, că ai nevoie.

Se întoarse și porni grăbită spre grădină, unde se apucă iar să sape un șanț cu săpăliga, stînd cu spatele la om, în timp ce șiroaie de lacrimile fierbinți i se revărsau pe obraji. Numai după ce termină șanțul îndrăzni să se întoarcă. Bărbatul nu mai era acolo, și nici cana de tablă.

Nu dormi în noaptea aceea. Era spre sfîrșitul primăverii și vremea era caldă, deși încă nu se încinsese – poate cea mai bună vreme pe care o putea oferi vreodată Ohio. Honor stătea întinsă lîngă Jack, doar cu tălpile scoase de sub quiltul de nuntă, ca să-i țină răcoare. Jack dormea tun, ca întotdeauna după ce împărțeau patul. Burta ei crescîndă nu părea să-l descurajeze, și nici n-o întreba vreodată dacă ar vrea să nu facă asta. Ea se supunea așteptărilor lui din timpul nopții fiindcă îi era mai simplu așa. Existase o felie de timp în care lui Honor îi plăcuse ce făceau în pat, uimirea, noutatea ce-o făcea să-și iasă din simțiri – un timp efemer în care sentimentele lor reciproce fuseseră asemenea finului. Însă, de cînd cu recoltarea sevei de arțar și cu acordul ei de a nu mai ajuta fugari, legăturile dintre ei deveniseră mai degrabă ca paiele: monotone și cenușii, ca și cum s-ar fi scurs viața din ele. Cînd stătea întinsă sub Jack, lăsîndu-l să împingă în neștire, nu-și mai găsea locul în ritmul mișcărilor lui. Fie că observa, fie că nu, el nu spunea nimic și adormea repede după aceea.

Lungită în pat, Honor se gîndea la bărbatul cu piciorul rănit. Nu putea dormi, fiindcă simțea că

el încă se mai afla prin apropiere, suferind undeva în Pădurea Wieland. Trebuia să-i vină cumva în ajutor, dar nu știa ce-ar fi putut face fără sprijin. Haymakerii n-aveau s-o ajute; nici Adam Cox, fiindcă n-ar fi vrut să se pună contra familiei soțului ei. Se gândi la fierarul Caleb Wilson, care recitase din Whittier și care adesea, la Adunare, aducea vorba despre sclavie. Cu siguranță, era un om care avea principii, și astfel putea să-i fie de ajutor – numai că și respectul lui pentru Judith Haymaker era foarte puternic. De fapt, ar fi fost greu de găsit cineva în Faithwell doritor s-o sfideze pe soacra ei, chiar pentru o cauză dreaptă.

Răspunsul pluti ca o fantomă într-un colț al minții ei mult timp înainte ca Honor să-și îngăduie să se gândească la el. Apoi nu se mai putu gândi la nimic altceva. În cele din urmă se ridică și se îmbracă fără să facă zgomot. Jack nici nu se clinti. Honor se strecură pe scară pînă la parter și făcu pasul mare peste Digger, care zăcea întins peste prag. Mîrîi, dar nu se ridică s-o oprească.

Afară, se așeză și stătu o vreme pe verandă, așteptînd. Dacă Judith sau Dorcas, auzind-o, ar fi ieșit să vadă ce se întîmpla, putea să spună liniștită că nu se simțea bine și că avusese nevoie de aer. Și adevărul este că, respirînd în adierea blîndă a nopții, se simțea mai ageră, mai odihnită și mai hotărîtă. Am fost supusă, își zise ea, și lucrurile tot nu s-au schimbat în bine.

Cînd se convinse că nu se trezise nimeni, părăsi veranda și traversă iarba înrourată pînă la drumul care trecea prin fața fermei. Pătrarul de lună îi lumina pașii pe cînd se grăbea spre Faithwell, printre copacii care în cele din urmă lăsară loc pîlcului de clădiri. Trecu de magazinul mixt, de fierărie și de casa lui Adam și Abigail; apoi se îndreptă spre drumul mare dintre Oberlin și Wellington. În Ohio, Honor nu mai umblase niciodată de una singură pe timpul nopții. Peste tot în jurul ei se amestecau scîrîitul, țîrîitul și orăcăitul a mii de greieri și broaște, acompaniament potrivit pentru mulțimea de stele risipite deasupra capului ei. Însă nu prea putea să se bucure de ele, fiindcă mai erau și alte zgomote, foșnete în vegetația din jurul copacilor, care o băgau în sperieți. Mirosul de mosc amar și înțepător al unui sconcs din apropiere o făcu să icnească de cîteva ori îngreșată, dar nu se opri din mers, dorindu-și să-l fi adus cu ea pe Digger. Chiar și după nouă luni la fermă, legătura dintre ea și cîine era în continuare încordată, dar Digger ar fi liniștit-o prin prezența lui cu care nu era de glumit. Singurul fel în care putea face față zgomotelor și întunericului era să dea zor prin mijlocul lor, gîndindu-se numai la deschiderea și siguranța pe care avea să i le aducă strada cea largă.

Pe timpul zilei, drumul mare era plin de călăreți, căruțași și pedestrași care se îndreptau spre nord ori spre sud, dar cînd ajunse acolo descoperi că la ceasul acela din noapte era pustiu, la fel de întunecat și lipsit de mișcare precum drumul de la Faithwell. Honor se opri în mijlocul lui, ascultînd noaptea animată din jur. Ce-și dorea ea să audă era zgomotul unui cal cu o potcoavă prea groasă, din orice direcție ar fi venit – nu prea știa care era cea bună. Nu se putea ca el să doarmă; dacă era vreun fugar în acea zonă, era și el acolo, căuțindu-l, căci cei mai mulți mergeau pe timpul nopții și se ascundeau ziua. Honor privi în lungul drumului spre nord, către Oberlin, apoi spre sud, către Wellington. Putea să stea acolo și să-l aștepte, dar nu credea că ar fi suportat asta, fiindcă

nemişcarea ei părea să aducă foșnetele mai aproape, făcînd să-i sporească spaima. Mai bine să pornească la pas. Se întoarse cu fața către Wellington. Dacă nu se întâlnea cu Donovan, avea să se ducă la Belle Mills. Nu îndrăznea s-o tragă în ce făcea și pe doamna Reed. Era primejdios pentru o negresă – cu deosebire pentru o fostă sclavă – să iasă din casă noaptea, să fie departe de neamul ei. Și, în afară de asta, nu putea înfrunta ochelarii cu lentile sclipitoare și buza de jos răsfrîntă a doamnei Reed.

Porni cu pas tremurat către Wellington, luptîndu-se cu groaza crescîndă dată de întuneric și singurătate. Deseori se simțise singură, chiar și alături de familia Haymaker sau în mijlocul obștii din Faithwell, la Adunare, dar acum, pentru prima dată de cînd era în America, era cu adevărat singură, forțată să înfrunte vasta nepăsare a naturii din jurul ei și stelele și luna de deasupra capului. Sentimentul acesta creșu în ea atît de puternic, încît în cele din urmă o copleși, cruzimea și duritatea lumii apăsînd-o neîndurător, ca metalul rece al cărui gust îl simțea în gură. Trebui să se oprească din mers, înghițind întruna, ca și cum s-ar fi înecat. Încercă să scape întorcîndu-și atenția dinspre exterior spre lăuntru, așa cum făcea la Adunare pentru a-și găsi căldura Luminii interioare, dar nu se putu lepăda de dorința ei nestăvilită: ca Donovan să vină s-o salveze de gustul acela metalic.

El apăru după o jumătate de ceas. Atunci Honor era deja vlăguită de atîta luptă cu spaima. Auzi calul cu o potcoavă groasă la mare depărtare în fața ei și așteptă pe marginea drumului, cu boneta și cu tivul decolteului în V lucindu-i slab în lumina lunii. Și totuși el n-o văzu decît atunci cînd ajunse la un pas de ea și calul tresări cu el cu tot, făcîndu-l să blesteme și să-și înfigă mîinile în coama animalului. După ce îl liniști, rămase holbîndu-se în jos la ea.

— Honor Bright! exclamă el, vizibil uluit s-o găsească acolo.

Honor de-abia putea să mai vorbească.

— Donovan, eu... cineva are nevoie de ajutorul matale.

— Cine?

— Îți arăt eu matale.

El îi întinse mîna.

— Hai sus.

Honor șovăi – din cauza copilului care creștea în ea, din cauză că trebuia să aibă încredere în el chiar dacă nu avea, din cauză că trebuia să-i înconjoare mijlocul cu brațele și să se sprijine de spatele lui, și știa cum avea să se simtă atunci. Dar se gîndi la bărbatul ascuns în pădure, pe care îl lăsase de izbeliște, și amintirea lui o făcu să pună piciorul în scară, să apuce mîna lui Donovan și să se salte în șa.

— Încotro?

— La Pădurea Wieland, lîngă fermă. Dar...

Honor nu voia să-i spună că făcea lucrul acesta în taină – cu toate că poate era limpede, altminteri n-ar fi plecat la drum singură.

— Te rog să nu treci prin Faithwell sau pe lîngă fermă. Nu vreau să ne-audă. Putem să lăsăm calul lîngă sat și să mergem pe jos restul drumului.

Donovan se răsuci ca să se uite la ea.

— E un cioroi în pădure?

— Da.

— Mi-ai zis acum o lună că n-ai să mai faci trafic cu fugari.

— S-a rătăcit de la Greenwich. N-aveam de gînd să mă amestec, dar e rănit și are nevoie de doctor.

Donovan pufni.

— Și ce crezi, c-o să-l duc eu la doctor?

Ea nu răspunse. Stăteau amîndoi tăcuți în șa, în timp ce Donovan lăsa calul să facă pași mici într-o parte cît aștepta semnalul stăpînului său.

— Honor, știi bine c-o să-l predau. Cu asta mă ocup.

Honor oftă.

— Știu. Dar altfel are să moară. Mai bine să trăiască, chiar și ca sclav.

— Pîn' la urmă, de ce-mi ceri mie asta?

Ea nu spuse nimic.

— Locuiești într-un oraș plin de quakeri și mă chemi *pe mine* în ajutor? Mi se pare că ceva e putred p-aici, scumpete.

— Nu-i nimic în neorînduială cu Prietenii de aici. Mulți și-ar da osteneala să ajute. Doar că... alde Haymaker au trecut prin împrejurări care le-au stricat principiile. Și sînt foarte influenți în comunitatea de aici.

Fără să vrea, Honor se sprijinise de el, apăsîndu-l în spate cu umflătura mică și tare a pîntecelui ei. Simțînd-o, Donovan înlemni, apoi se aplecă în față ca să se depărteze cît de cît.

— Bine, spuse el în cele din urmă. Ține-te bine.

Trase de frîu, plescăi din limbă și porni înapoi pe drum.

Nu se clinti din loc cînd îl găsiră; zăcea proptit de trunchiul unui stejar, cu picioarele întinse în față și cu cana de tablă lîngă el. Donovan o puse pe Honor să aștepte la distanță de cîțiva copaci, în timp ce el lumina scurt cu felinarul față omului, încremenită într-o schimonoseală. Honor închise ochii, dar i se imprimaseră pe retină lumina felinarului și sclipirea dinților în beznă.

Donovan se întoarse la ea și îi privi cu luare aminte figura impresionată. Cînd ea i se strînse la piept, nu spuse nimic, doar o strînse în brațe și îi ascultă suspinele. De data asta nu mai tresări cînd îi simți apăsarea copilului. Honor rămase agățată de el multă vreme după ce se opri din plîns. Cu obrazul lipit de pieptul lui, îi trăgea în nări mirosul pătrunzător de foc nutrit cu lemn. Era ceva dur acolo: cheia de la cufărul ei. Donovan continua s-o poarte la gît.

Dacă mi-ar cere acum, aș pleca spre vest cu el, își spuse Honor. Fiindcă duhul lui e cu mine.

Dar el nu-i ceru.

— Honor, se luminează, spuse într-un târziu. Ar trebui să te duci acasă înainte să descopere c-ai plecat.

Ea încuviință dînd din cap. Cu toate că o durea, îi dădu drumul, ștergîndu-și cu mîneca obrazii, ca să nu fie nevoită să se uite la el.

— Vrei să-l îngrop eu?

— Nu. Lasă-i să vadă ce-au făcut. Ce-am făcut noi.

— Știi că se poate să fi murit oricum, chiar dacă-l duceai la doctor. Miroase a cangrenă.

În ochii lui Honor se aprinse o văpaie.

— Ar fi trebuit să-l ajutăm. Măcar așa n-ar fi murit singur în întunecimea pădurii.

Fără să mai rostească vreun cuvînt, Donovan o conduse pînă la marginea livezii, unde începeau merii. O atinse scurt pe braț și dispăru înapoi printre copaci, să-și facă rondul călare în jurul satului.

Cînd Honor apăru din livadă, Jack și Dorcas traversau curtea spre șură, cu gălețile pentru muls. Păreau nedumeriți.

— Unde-a fost matale? îi strigă Jack, observîndu-i fața mînjită de praf și lacrimi, boneta în neorînduială, noroiul de pe ghete și mirosul pătrunzător de cal care persista în jurul ei.

— Noi credeam că matale ești la privată.

Honor nu-l luă în seamă.

— Digger! strigă ea.

Cîinele veni în fugă din șură, atras de noutatea faptului că Honor era cea care îi dădea o comandă.

— Du-te.

Arătă spre pădure.

— Găsește-l.

Digger se întoarse spre locul arătat de degetul ei, adulmecă aerul, apoi săgetă ca un pește prins în cîrlig.

— Honor, ce-i?

Ea nu răspunse. Nu găsea cuvinte cu care să răspundă. Așa că se întoarse și se îndreptă spre fînărie. Puțin fîn mai rămăsese din anul trecut; în cîteva săptămîni, prima recoltă avea să facă la loc rezervele atît de sărăcite. Mai erau însă niște paie. Deși mirosul lor era lipsit de viață și sălciiu, Honor se cocoță pe căpiță, se încovrigă în jurul burții și adormi.

Cînd se trezi, cumnata ei ședea alături, împletind paie. Honor se uită la ea, dar nu se sculă în capul oaselor. Dintre cei trei membri ai familiei Haymaker, se bucura că Dorcas era cea care venise după ea; Jack ar fi necăjit-o, iar Judith ar fi înfuriat-o. În lunile de zile de cînd locuia Honor la fermă, Dorcas devenise pentru ea mai degrabă un prilej de benignă iritare.

Acum și Dorcas părea să-și dea seama de asta. Lăsînd jos împletitura, își strînse genunchii cu brațele.

— L-au găsit. Au venit niște oameni să ajute la-ngroparea lui.

Făcu o pauză, apoi continuă:

— Honor, eu nu te urăsc pe matală, orice-ai crede matală despre mine. Vara trecută, cînd m-ai ajutat matală cu viespile, te-am auzit vorbind cu un bărbat de culoare, și nu le-am spus niciodată mamei și lui Jack, deși așa s-ar fi cuvenit.

Se opri iar. Honor nu spuse nimic.

— Vreau s-ajut să înțelegi familia Haymaker. E ceva ce nu ți-am spus despre ce s-a-nîmplat în Carolina de Nord. Eu m-am gîndit c-ar trebui, adăugă Dorcas, recăzînd pentru o clipă în obișnuita ei autoapărare. Și Jack la fel, dar mama a crezut că-i o chestiune de familie care s-a-nvechit deja și n-ar avea importanță pentru matală. Dar *este* important, fiindcă ar putea să explice unele lucruri.

Juca între degete împletitura de paie.

— Nu i-am spus mamei că-ți spun matală.

Honor se sculă în capul oaselor și își curăță boneta de paie. Dar tot nu spuse nimic. Parcă îi ținea ceva gîtlejul închis.

— Matală știi ușa din latura de la șură, pusă acolo în caz că ia foc.

Honor încuviință dînd din cap.

— Jack s-a îngrijit mai mult decît orice să fie instalată acolo.

Se întrerupse.

— Mama ți-a zis matală c-am fost amendați c-am ajutat un sclav fugar în Carolina de Nord. Dar nu ți-a zis despre o pedeapsă mult mai mare. Cînd tata... cînd el...

Dorcas strînse din buze.

— Eu aveam zece ani, Jack cincisprezece. Tata ajutase deja cîțiva fugari. Într-o dimineață a apărul unul și tata l-a ascuns în șura noastră. Cînd a venit stăpînul cu oamenii lui să-l caute, tata a zis că nu-i nimeni în șură. Da, a mințit, dar pentru un bine mai mare. Așa că... așa că stăpînul l-a ținut pe tata și oamenii lui au pus foc la șură, ca să vadă ce-o să facă tata. Atunci el a recunoscut că sclavul era ascuns înăuntru. I-au zis să se ducă să-l scoată cît stingeau ei focul. Dar, cînd a intrat, ei... ei au tras zăvorul de la ușa șurii, ca să nu mai poată ieși pe-acolo nici tata, nici sclavul.

Din ochii ei spălăciți picurau lacrimi. Avea mîinile reci, iar Honor îi luă una într-ale ei.

— N-au vrut să ne lase să ne-apropiem de șură. Jack s-a și luptat cu ei, lucru pe care știi și matală că noi nu-l facem. Ne-am gîndit că poate tata și sclavul ar izbuti să scape prin trapa din podea, prin care sînt aruncate fînul și paietele jos, la animale, dar fumul trebuie c-a fost prea gros. Noi am auzit... am... am...

Honor o strînse de mînă ca să nu mai continue.

— Stăpînul sclavului nici măcar n-a fost învinuit de crimă, de vreme ce tata a intrat de bunăvoie în șura care ardea, își reluu Dorcas povestea după ce își șterse lacrimile. Dar noi am fost obligați

să plătim o amendă pentru „distrugerea proprietății“ – moartea sclavului. A fost prea mult pentru noi să-l pierdem și pe tata, și șura, și banii, așa că am venit în nord. Vasăzică, matale poți să-nțelegi acum de ce nu vrem să mai avem de-a face cu fugari.

O vreme, rămaseră așa, în tăcere. Pentru prima dată de când se măritase cu Jack, Honor simțea puțină căldură față de cumnata ei; îi părea însă rău că senzația aceasta trebuia să vină din ascultarea unei asemenea povești.

Dorcas o lăsă în culcușul de paie, să se întoarcă atunci când avea să fie pregătită. Honor nu știa dacă avea să fie vreodată.

Începuse prin a avea un principiu limpede, născut dintr-o viață de așteptare în tăcere: acela că toți oamenii sînt egali în ochii Domnului, așadar nimeni nu trebuie să ajungă sclavul altuia. Orice sistem sclavagist trebuie abolit. Părea ușor în Anglia; în Ohio însă, principiul era știrbit de argumente economice, de împrejurări personale, de prejudecăți adînc înrădăcinate pe care Honor le simțea chiar și la quakeri. Îi era ușor să-și readucă în minte strana negrilor din Casa Adunării din Philadelphia și să crească indignarea în ea; dar s-ar fi simțit ea nestînjinită să șadă alături de o persoană neagră? Îi ajuta, dar nu-i cunoștea ca oameni. Numai pe doamna Reed, oarecum: florile pe care le purta la pălărie, fiertura plină-ochi de ceapă și ardei iuți, quiltul improvizat de ea. Amănutele acestea cotidiene erau lucrurile care dădeau substanță unei persoane.

Cînd ajunge să se încurce în ițele vieții cotidiene, un principiu abstract își pierde claritatea, se compromite și șubrezește. Honor nu înțelegea cum se poate întîmpla una ca asta, și totuși era adevărat: familia Haymaker arătase cît de ușor se putea justifica faptul de a te îndepărta de principii și de a nu face nimic. Acum, cînd făcea și ea parte din această familie, lumea se aștepta să-și ia asupra ei istoria acesteia și să facă la rîndul său un pas înapoi.

Honor părăsi șura la apus; trecu prin curte și intră în casă cu ochii larg deschiși și uscați, cu gîtlejul astupat, ca și cum ar fi înghițit un ghem și i-ar fi rămas întepenit acolo. Se simțea atît de năucită de prăpastia dintre ceea ce credea și ceea ce se aștepta din partea ei, încît nici să vorbească nu era în stare. Poate era mai bine așa, pînă se dumirea ce voia să spună. În felul acesta cuvintele nu-i puteau fi răstălmăcite și întoarse împotriva ei. Tăcerea era un instrument puternic la Adunare, eliberînd calea către Dumnezeu. Poate acum avea să-i îngăduie lui Honor să se facă auzită.

Familia Haymaker nu știa cum să înțeleagă tăcerea ei. Cînd Honor se întoarse de la șură, Judith și Jack o întrebă de ce fusese pe coclauri toată noaptea, mirosul de cal de pe hainele ei fiind dovada faptului că Donovan era implicat. Cum ea nu deschise gura nici să confirme, nici să nege, îi luă tăcerea drept vinovăție. Jack se înfurie; Judith amenință că va face în așa fel încît Honor să fie îndepărtată de obște, cu toate că pînă și ea știa că un asemenea lucru n-ar fi avut nici o noimă. În afară de asta, mînia se împletea cu vina pentru moartea fugarului.

În cele din urmă, mîniei îi luă locul o sînjeneală ce-i făcea să dea înapoi, cînd îi luă tăcerea drept o judecată îndreptată către ei. Jack și Judith continuă să apere ce făceau sau nu făceau,

nemulțumirea lor crescînd fiindcă nu-și dădeau seama dacă vorbele lor aveau vreo înrîurire asupra lui Honor. Ea le dădea atenție de cîte ori vorbeau, îi privea drept în ochi, apoi pur și simplu nu răspundea, ci se întorcea la muls, la spălat, la mărunțitul brazdelor sau la cusut.

Pe de altă parte, legătura cu cumnata ei se îmbunătățește. Poate că Dorcas simțea că nu mai avea de ce să se simtă amenințată. Putea vorbi cît poftea, și chiar asta făcea, adesea răspunzînd în numele lui Honor și numind-o „surioară“: „Cred că Honor ar mai vrea niște plăcintă cu cireșe.“; „Eu și Honor o să ne ocupăm de muls în seara asta, nu-i așa, surioară?“; „Sînt sigură că Honor ar vrea să coasă mijlocul quiltului la șezătoare, nu-i așa, surioară?“. Honor o lăsa pe Dorcas să vorbească pentru ea; era mai simplu.

Familia Haymaker începu s-o trateze ca și cum nu putea să vorbească. Încetară să-i mai pună întrebări sau să aștepte de la ea să participe la conversații. Cînd o familie nouă veni să se stabilească în Faithwell, Jack o prezentă pe Honor spunînd:

— Soția mea a extins tăcerea de la Adunare asupra întregii sale vieți.

Se transformă în muta obștii, zîmbind și plecînd capul de cîte ori rostea cineva un lucru care cerea răspuns. Jack continua să se întoarcă la ea noaptea, dar nu mai încerca să-i ofere plăcere, mulțumindu-se să și-o obțină pe a lui. Pe măsură ce burta lui Honor creștea între ei, căpătînd rotunjimea și duritatea unui bostan, se întorcea la ea din ce în ce mai rar.

Într-un fel, chiar *era* mută. I se strînsese gîtul atît de tare, încît abia mai reușea să înghită, deși se sforța să mănînce, de dragul copilului. Dintotdeauna fusese tăcută, dar niciodată nu fusese ca mută. Acum lipsa vorbelor devenise o ușurare. Cuvintele nu mai ajungeau să fie greșit înțelese – deși același lucru se întîmpla acum cu tăcerea ei. Și, pentru că nu trebuia să-și pună gîndurile în cuvinte pentru ceilalți, după o vreme Honor reuși să se oprească din gîndit și să viețuiască pur și simplu. Pentru prima dată din copilărie, putea să ia loc pe bancă la Adunare fără a încerca să-și toarne impresiile în matrița unor gînduri pe care să le împărtășească prin viu grai. Acum nu făcea decît să privească lumina soarelui cum traversa încăperea cufundată în tăcere, făcînd să strălucească firele de praf sîrnite de mișcările Prietenilor. Asculta gîzele de afară și învăța să distingă între țîrîitul greierului, frecușul ritmic al cosașului, ticăitul cărăbușului, bîzîitul cicadei. Se înclina la orice adiere care trecea de la o fereastră la alta. Închidea ochii și inspira mirosul trifoiului din cîmpul care se întindea lîngă Casa Adunării, al primei recolte de fîn pus la uscat, al caprifoiului care creștea în jurul ușii. Faptul că închisese gura părea să-i ascute simțurile. Era o senzație diferită de sentimentul cufundării în sine pe care îl avusese la Adunările din trecut, dar începea să creadă că era la fel de însemnată. Dumnezeu își face simțită prezența în multe feluri, își spunea ea.

După o vreme, tăcerea ei deveni mai puțin stingheritoare, iar Honor putu să stea la masă, pe verandă sau la Adunare simțindu-se mai mulțumită decît pe vremea cînd vorbea. Undeva în străfunduri știa că, deși nu era o hotărîre voită, ea singură se oprise din vorbit. Nu se întreba de ce anume, ci accepta tăcerea ca pe un dar.

Tăcerea lui Honor îi supăra nu doar pe cei din familia Haymaker, ci și pe ceilalți din așezare. Se părea că nici măcar quakerilor, cu Adunările lor tăcute și cu toleranța lor la diferențe, nu le plăcea judecata tăcerii.

Adam Cox o trase deoparte după o Adunare din ziua întâi.

— Merg eu cu matale înapoi la fermă, spuse el, îndepărtînd-o de familia Haymaker, în vreme ce Abigail îi privea peste creștetul copilului lor, un băiat pe care îl numiseră Elias. Aș vrea să te întreb pe matale de ce-ai ales tăcerea, dar știu că matale n-o să-mi răspunzi, spuse el în timp ce porneau amîndoi pe cărare.

Noroiul se uscaseră în brazde dure, cu creasta ascuțită, care făceau mersul aproape la fel de greu ca pe tină udă.

— Jack spunea că pe matale te-a supărat moartea negrului. Și pe noi toți.

Caleb Wilson organizase o Adunare de aducere-aminte pentru fugar, dar nimeni nu vorbise cu ocazia ei, fiindcă nimeni nu-l cunoscuse, nici măcar numele nu i-l știau.

— Dar asta n-ar trebui să te facă pe matale să stai deoparte de familie și obște.

Desigur, Honor nu spuse nimic.

— Judith m-a rugat să vorbesc cu matale, continuă el. Crede că poate matale o s-ascuți pe cineva din trecutul matale. Vîrstnicii privesc tăcerea matale ca pe un lucru dușmănos. Mi-au cerut să-ți spun matale că singurul motiv pentru care nu ți-au cerut să părăsești obștea este că matale porți un copil. Dar matale trebuie să-ncepi să vorbești după ce se naște copilul, iar dacă nu, să lași copilul cu familia Haymaker și să pleci din Faithwell.

Honor trase aer în piept. Încă de cînd fusese martoră la severitatea cu care îl trataseră Prietenii din Bridport pe Samuel, sperase că n-avea să aibă parte și ea vreodată de aceeași purtare.

— Le-am amintit că matale ai avut un an greu, în care-ai pierdut-o pe sora matale și pe Samuel și ai plecat din Anglia cînd poate-ar fi fost mai bine să rămîi acolo. Asemenea schimbări nu i se potrivesc oricui, deși uneori n-avem de unde ști asta decît după ce se întîmplă schimbările.

Adam se întrerupse.

— Honor, matale trebuie să-nțelegi că America e o țară tînără. Noi privim înainte, nu înapoi. Nu zăbovim asupra lipsei de noroc, ci mergem mai departe... cum am făcut eu cu Abigail și sperasem c-o să faci și matale cu Jack. Să zăbovești cu gîndul la lucrurile rele care s-au întîmplat e privit ca semn de mare slăbiciune. Ai face bine să accepti ceea ce ai alături de familia Haymaker. Sînt oameni de treabă.

Adam nu spusese nimic despre sclavie, sau despre principii susținute ori abandonate. Se uita la Honor și era limpede că spera la un răspuns din partea ei. Însă ea cerceta cu privirea florile sălbatice de pe marginea drumului: *buruiana lui Joe Pye*, *marinarul-jerpelit*, *regina-pajiștilor*. Petrecuse deja un an în Ohio și le cunoștea numele americane.

În următoarea zi a șasea, cu învoirea familiei Haymaker, Adam o rugă să-l ajute la magazinul

din Oberlin. Poate se gîndeau că servirea clienților o va forța să vorbească. Cînd colo, Honor le arătă ce puțină trebuință de cuvinte era cînd vindea ceva. Prin zîmbete, înclinări ale capului și semne ale mîinii, se putea face înțeleasă. Puțini mușterii întrebă despre mușenia ei. O mulțime de oameni aveau și ei suferințe de tot felul.

După-amiază, doamna Reed veni să dea la ascuțit o foarfecă. O urmări pe Honor cum dădea din cap și gesticula în fața clienților; apoi dădu și ea din cap.

— Vorbele nu-s totul, spuse ea fără țintă, scoțîndu-și ochelarii și lustruindu-i cu mîneca. Te bagă-n necaz, cel mai adesea. Poate-o să tac și eu o zi.

Părea s-o înveselească ideea aceasta.

Cînd Adam îi dădu înapoi foarfeca, ea îi spuse lui Honor cu voce scăzută:

— Am auzit de omu' ăla. Trist, da' se-ntîmplă.

Se întrerupse. Apoi:

— Asta n-ar trebui să te oprească din vorbit. Dacă vrei să taci, foarte bine, da' nu-i amesteca pe fugari în treaba asta.

Înfășură foarfeca într-o cîrpă și o puse înapoi în buzunarul fustei. Apoi își îndreptă pălăria, care era înfrumusețată cu solidago.

— Zi bună s-aveți.

Înclină din cap spre Adam.

— Și tu, Honor Bright.

Plecă fredonînd ceva, cu tulpinile florilor clătîndu-i-se pe pălărie.

Strada Estului

Bridport

Dorset

Ziua a 15-a din luna a 8-a a lui 1851

Dragă Honor,

Din zi în zi așteptăm scrisoare de la matală, căci n-am mai primit nici una de trei luni. Matală ai avut grijă întotdeauna să scii regulat, doar în perioada cât ai fost bolnavă n-ai făcut-o, și sîntem îngrijorați să nu se fi întîmplat ceva. Pînă să ajungă scrisoarea aceasta, poate matală vei fi născut deja, prin mila Domnului, dar înainte să se întîmple sperăm să auzim vești de la matală că totul e bine.

*Părinții matală iubitori,
Hannah și Abraham Bright*

APĂ

Întotdeauna avea să fie un ultim fugar.

Era ultima zi a lunii a opta, fierbinte și lipsită de orice boare, deși arșița începea să pălească la amenințarea toamnei. Soarele abia trecuse de zenit, frunzele aveau o înfățișare prăfoasă, nu mai erau de un verde strălucitor, o nuanță ștearsă de galben strecurându-li-se prin nervuri. Honor dădea zor să traverseze un peisaj care părea că așteaptă să se întâmple ceva, o furtună, un lan culcat la pământ sau un incendiu mistuitor. Era în întârziere.

Familia Haymaker strîngea fînul în șură. Fusese o vară umedă, cu doar două recolte – o dezamăgire, fiindcă însemna că erau speranțe puține să mai poată adăuga o vită la ciurdă, așa cum planificaseră. Jack, Judith și Dorcas, ca și alți locuitori din Faithwell, erau pe ogorul din nordul Pădurii Wieland. Pe Honor însă n-o lăsau să dea o mîină de ajutor, ceea ce o bucura. În dimineața aceea se trezise simțind o stinghereală în pîntece. Deși copilul trebuia să vină abia peste o lună, îl simțea mare și coborît, apăsîndu-i bășica udului, astfel încît se trezise de cîteva ori pe timpul nopții ca să folosească oala de noapte. Îi simțea dorința de a scăpa din închisoarea pîntecelui ei și știa că avea să iasă mai devreme, în loc să rămîină agățat înăuntru, așa cum se întâmpla de atîtea ori cu bebelușii femeilor aflate la prima naștere.

Judith mormăise ceva despre faptul că Honor pierdea și recolta de anul acesta, așa cum o pierduse și pe cea de anul trecut, lăsînd să se înțeleagă că anume pusese la cale sarcina ca să scape de muncă. Vorbele ei n-o tulburară pe Honor. Acum, că nu mai trebuia să răspundă, nimic din ce spunea Judith n-o mai necăjea.

Terminase de muls singură, pentru ca Jack, Dorcas și Judith să aibă timp să mănînce și să înceapă recoltatul fînului odată cu ceilalți. Apoi strînsese vasele de la micul dejun și pregătise plăcintele cu carne pe care le făcuse la instrucțiunile lui Judith ca să fie mîncate la cîmp. Era o ușurare pentru ea să muncească singură și să nu-și ocupe gîndurile cu mai nimic, pînă în clipa în care copilul devenise insistent și se văzuse nevoită să se așeze. Jack, Dorcas și un vecin se întorseseră de două ori cu căruța încărcată cu fîn pe care îl trecuseră în șură. Honor nu ieșise la ei, iar ei nu intraseră în casă, ci băuseră apă de la fîntînă și umpluseră o cofă pentru ceilalți.

Îi rămăsese chiar și puțin timp liber, pe care și-l petrecuse afară, pe verandă, cu o poală de hexagoane pe care se apucase să le transforme în rozete pentru un quilt cu model floral. Începuse cu forme verzi și maro pe jumătate lucrate, pe care le găsisese în coșul ei cu lucru de mîină, apoi adăugase și alte culori: galben, roșu, din nou verde. Cosea la ele de o lună, de cînd terminase

ultimul quilt pentru Dorcas. Scosese bucățile deosebite pe care le avea puse la păstrare – din rochia lui Grace, mătasurile galbene și maro-gălbui ale lui Belle, diamantele mărunte în culoarea ruginei din rochia de nuntă a fiicei doamnei Reed –, dar nu găsisse inspirație în ele. Se întreba dacă va mai găsi vreodată. Dar nu-i plăcea să stea degeaba, așa că lucrase la hexagoane. Acum avea peste o sută de rozete isprăvite, fără să aibă habar ce putea face cu ele.

Fiindcă nu lucra la un quilt anume, Honor era mai puțin atentă asupra muncii sale; o mai vlăguia și căldura, și nu după mult timp închisese ochii. O trezise Digger. Pus să stea acasă, la ora prânzului venise lângă ea și se pusese pe mîrîit. Honor sărise în sus; întîrziase să le ducă cina celorlalți. Punînd într-un coș plăcintele, niște pîine cu brînză, un castron cu roșii și un ulcior cu lapte, dăduse fuga pe cărarea de la lizieră către cîmp, cu coșul greu lovindu-i ritmic picioarele.

Încă mai munceau cînd ajunse acolo; probabil nu voiseră să se oprească pînă nu apărea ea. Lucerna era cosită de cîteva zile și lăsată la uscat, cu o zi în urmă fusese adunată, iar acum era gata de a fi dusă la șură. Căruța fusese trasă lângă una dintre numeroasele căpițe care împestrițau cîmpul. Pe cînd Honor lăsa coșul pe pămînt, Jack și Judith începeau să-și înfigă furcile în căpiță.

Deodată se auzi un țipăt care făcu să-i tresară stomacul lui Honor. Încremeni văzînd cum o negresă se năpustea afară din stog, ferindu-și ochii de lumina soarelui. Înainte să poată reacționa cineva, femeia o rupse la fugă. Săltînd ca o căprioară cuprinsă de panică, se îndreptă țintă către Honor, ocolind-o în ultima clipă. Honor apucă să vadă doi ochi înnebuniți și o gură cu buzele strînse. Apoi femeia se îndepărtă, năpustindu-se în Pădurea Wieland.

Honor se uită în urma ei, întrezărind brațe, o fustă maro care se învolbura, un batic roșu pe cap. În cele din urmă dispăru, deși o vreme se mai auziră dintr-acolo trosnetele și scîrîiturile desişului. În cele din urmă se opriră și acelea. Cînd Honor îşi întoarse fața de la pădure, toți quakerii de pe cîmp se uitau la ea.

Nu, îşi spuse Honor. Asta n-are nimic de-a face cu mine.

Dar, în afară de Caleb Wilson, care o privea cu înțelegere, vedea pe chipurile tuturor că făceau deja legătura între apariția fugarei și sosirea lui Honor. Chiar de-ar fi rupt tăcerea ca să tăgăduiască, spunînd că era doar o împlinire, tot n-ar fi crezut-o. Gura lui Judith luase deja forma bine-cunoscutei jumătăți de zîmbet. Nu spuse nimic, doar se apropie de Honor și luă de jos coșul cu mîncare.

Nu mai pot îndura, îşi spuse Honor. Nimic din ce-aş spune eu n-ar însemna nimic față de ceea ce gîndesc oamenii. Cuvintele mele nu înseamnă nimic pentru ei.

Era de parcă i se fărîmase ceva în minte. Nu mai putu aștepta nici măcar să despacheteze Judith mîncarea; se întoarse și porni înapoi pe cărare către fermă, surdă la strigătele lui Jack. Pe lângă ea se întindea Pădurea Wieland; era liniște deplină acolo. Femeia fugară, oriunde va fi fost, nu făcea nici un zgomot.

Înapoi la fermă, Honor adună hexagoanele pe care le lăsase pe masa din bucătărie și le puse în coșul de lucru. Apoi urcă la etaj, ajutîndu-se de balustradă ca să salte greutatea copilului. Se opri în

pragul dormitorului și se uită la quiltul pe care ceva mai devreme îl întinsese frumos pe pat. Era cel cu Steaua Betleemului, sosit de acasă – quiltul lui Bidy, așa îl considera de-o vreme. Încă se mai simțea vinovată că ceruse să-i fie înapoiat. Quiltul cu semnături din Bridport era împăturit la picioarele patului. Pe nici unul dintre ele nu-l putea lua cu ea.

Luă un șal, un briceag și ceva bănuți care îi rămăseseră de la călătoria spre Ohio și pe care Jack nu-i ceruse niciodată. Apoi își schimbă boneta de zi cu cea gri tivită cu galben; dacă o lăsa aici, s-ar fi putut ca Judith s-o dea de pomană doar din dușmănie. Întorcându-se în bucătărie, luă o roată de cașcaval, o pâine, niște răcitură de vită și un săculeț cu prune. Nu mai făcuse niciodată pregătiri pentru o asemenea călătorie și habar n-avea dacă alesese lucrurile potrivite. Încercă să-și amintească ce anume aveau la ei fugarii pe care îi întâlneau. De obicei, nimic. Ba chiar, mulți dintre ei erau desculți. Honor își schimbă pantofii ușori, de vară, pe care îi purta cu niște ghete mai solide și adăugă două lumânări și câteva chibrituri la mica rezervă, pe care o legă într-o cârpă de vase.

Nu putea lua rozetele, nici trusa de cusut a bunicii, lucru care aproape o întoarse din drum. Apoi deschise trusa și scoase degetarul de porțelan, acele și foarfeca emailată, împreună cu o bucată de țesătură deosebită pe care o păstrase acolo – amintirile din obiectele acelea erau de neînlocuit.

Digger era lungit în pragul ușii deschise, încercând să profite de orice adiere firavă. Când Honor călcă peste el, nu mîrîi, cum ar fi făcut de obicei când era vorba de ea. Știe, își spuse Honor. Știe și se bucură.

După ce traversă livada – merele se înroșeau pe ramuri, prunele, trecute deja, erau acoperite cu viespi –, Honor intră în Pădurea Wieland și își croi drum printre arțari și fagi, printre rugii încărcăți cu mure, la care nu se putea opri. Copacii erau plini de frunze oprite undeva între pîrgul de vară și declinul de toamnă. Pe cînd cele ale stejarilor erau încă verzi, frunzele arțarilor erau vîrstate cu roșu, gata să se îmbujoreze.

Negresa nu se vedea și nu se auzea nicăieri. Honor rătăci întruna pînă ajunse în apropiere de marginea pădurii dinspre cîmpul unde muncea familia Haymaker și le auzi vocile, deși nu înțelese ce spuneau. Porni către mijlocul pădurii, unde trebuie că se ascundea femeia. Înainta urmată de cîntecul limpede al unui pitpalac. Cîndva îl întrebuse pe Jack al cui era cîntecul acela, iar el o tachinase, refuzînd să creadă că o pasăre atît de comună nu exista în Anglia. Cu un an în urmă, pe drumul făcut împreună cu Thomas, nu recunoscuse nici măcar pasărea cardinal sau gaița albastră. Erau atîtea de învățat despre America, și nu toate bune.

În cele din urmă, dincolo de teritoriul pitpalacului, la urechea lui Honor ajunse chițăitul unei veverițe scoase din fire, care parcă bombănea și certa de zor pe cineva, poate un copil sau un intrus. Mergînd în direcția zgomotului, Honor nu încercă să-și ascundă prezența, ci din contră, își lăsă fusta să se frece de tufișuri și ghetele să strivească ramuri moarte, în speranța că femeia se va uita spre ea și, văzînd-o, va avea încredere.

Fugara era cocoțată pe craca unui fag, la șase picioare deasupra pămîntului, iar veverița se tot ciorovăia deasupra ei, în vîrfurile coroanei. Honor se opri la o rădăcină a copacului, ridică privirea și

întinse o prună. Femeia se uită la ea. Nu luă pruna, dar apoi se dădu jos din copac. Mai înaltă decât Honor, avea brațe și picioare lungi și o nuanță gălbuie a pielii. De fapt, figura ei îi era familiară, deși dură câteva clipe bune pînă ce Honor o recunoscuse. Era prima fugară, cea care se ascunsese după fîntînă și lăsase o cană cu apă lîngă patul ei – cana care acum era îngropată în apropiere împreună cu negrul mort. Honor își aminti că Donovan o prinsese; probabil fusese dusă înapoi și fugise iar. Acum părea mai sănătoasă; cumva mai împlinită la trup, fără coșuri pe piele, cu albul ochilor curățat, pînă și rochia de pe ea părea mai nouă, chiar dacă era murdară. Purta pantofi bărbătești și ducea o boccea asemănătoare cu a lui Honor.

Prima dată cînd o întîlnise, Honor îi întinsese pîine. Acum lăsă prunele și desfăcu legătura ca să-i ofere pîine și brînză. Fugara clătină din cap.

— M-a hrănit ea de m-a săturat dincolo unde m-am oprit. Acu' nu-mi trebe ni'ca. A zis să te salut dacă te văd, deși a zis să-mi văd de drum pînă la următoarea oprire dacă pot, să nu te sîcîi, cu aia și tot restul'.

Gesticulă spre pîntecele lui Honor.

— Nici eram io-n căpița aia de nu m-abătea din drum vîntorului de sclavi. Tot ăla de data trecută. M-a prins în pădurea asta. Nu se lasă, ai? Nu cred să știe măcar cine sînt, da' tot mă fugărește.

Femeia se opri din vorbit. Veverița, avînd a se plînge de două femei, își întetise țistuitul, dar acum tăcuse; se auzea în depărtare un cal bătînd inegal din copite pe poteca dinspre sud. Era prima dată cînd venea Donovan pe aici de la moartea fugarului. Nu știa de tăcerea în care se cufundase Honor.

Iar acum ea rupse tăcerea – îi puse capăt într-un fel chibzuit, fără tînguiei.

— O să merg cu matale.

Primele cuvinte rostite de Honor după mai bine de trei luni sunaseră ca un murmur spart.

— Mulțam, da' știu încotro s-o iau.

Honor tuși ca să-și curețe gîtul în calea cuvintelor.

— Trebuie să plecăm din pădurea asta. Aici va veni să caute.

La fel avea să facă și Jack; în câteva ceasuri, Dorcas și Judith se vor întoarce de la fermă pentru mulsul de seară, vor descoperi că Honor nu era acolo și vor da alarma.

Rămaseră amîndouă ascultînd. Nu puteau s-o ia spre nord, către cîmpul cu fîn, dinspre care Honor încă mai auzea vocile îndepărtate ale familiei sale, frîiele cailor zornăind, scîrțitul căruței. Donovan le stătea în cale spre est, pe drumul ce trecea de fermă către Faithwell. Spre vest nu voia Honor să se îndrepte; cărarea se sfîrșea în mijlocul Pădurii Wieland și, în afară de asta, oricum le-ar fi dus spre pămînturi necunoscute, departe de drumul mare și de Oberlin. Dacă izbuteau să se apropie de drumul dintre Oberlin și Wellington, puteau să se călăuzească după el, mergînd în paralel prin holde.

— Dacă trecem drumul într-acolo – spuse Honor arătînd spre sud –, găsim un lan de porumb

care n-a fost încă tăiat. Putem să ne ascundem acolo pînă se înnoptează și pe urmă ne îndreptăm spre est pînă la drumul mare.

Negresa dădu din cap aprobator.

— Întîi tre' să beau.

O luă înainte spre pîrîul care tăia pădurea în două, cel în care Honor o dusesse pe Dorcas în noroi ca să-i aline înțepăturile de albine. Rămăsese în el puțină apă, doar cîteva băltoace împutite, deasupra cărora bîzîiau gînganii. Femeia continuă să meargă înaintea ei în lungul albiei pînă ajunseră la un șuvoi firav care se scurgea peste o piatră. Își puse gura acolo. După ce bău, se ridică și gesticulă spre Honor, care încercă să se ghemuiască, apoi se lăsă în genunchi și palme, într-o poziție stînjenoare, ca să aibă loc de copil. Ezită un moment cînd își dădu seama că avea să-și pună gura acolo unde tocmai și-o pusese negresa. Dar gîndul acela nu fu mai mult de o sclipire fugară, iar Honor își aplecă fața pînă la piatră. Apa avea un gust minunat.

Femeia o ajută apoi să se ridice în picioare și o conduse spre sud către drum, fiind limpede că luase asupra ei conducerea. Honor n-avea nimic împotriva. Ei îi era de-ajuns să umble afară, prin pădure, într-o după-amiază de sfîrșit de vară, împreună cu o negresă, îndreptîndu-se... nu știa încotro se îndrepta. Fugea de acolo.

Negresa se mișca în liniște printre copaci, cu pași siguri, cunoscîndu-și trupul într-un fel care o făcea să evite foșnetul ramurilor și al frunzelor. Honor nu putea să-i imite liniștea mișcărilor; trecea printre tufișuri iscînd forfotă și se agăța în rugi. Și greutatea pe care o ducea îi încetinea pașii, la fel ca și durerea din stinghie și din interiorul coapselor. Însă negresa nu slăbea deloc ritmul și curînd nu mai rămase din ea decît o mișcare printre copaci. Honor se opri la un moment dat, își șterse fruntea și ascultă. Nu mai auzea calul lui Donovan. Probabil se oprise să caute pe la șură și în alte acareturi ale fermei. Din spatele ei se auzea hodorogeala căruței încărcate cu fîn pe drumul de la cîmp, pe lîngă Pădurea Wieland, către pășune și șură. Dacă Jack dădea peste Donovan la șură, ce și-ar spune ei doi? Oare Donovan l-ar întreba dacă a văzut fugara? Oare Jack i-ar spune? Sau ar minți? Honor se înfioră și porni zorită să-și prindă din urmă însoțitoarea.

Se sprijinea de un arțar, la marginea pădurii; în fața lor, cărarea nu mai era decît un fir de noroi întărit care se întindea de la est la vest. De partea cealaltă, lîngă pădure, licărea verdele strălucitor al marelui lan de porumb al familiei Haymaker. Înalt, sănătos și pîrguit, avea să fie lăsat în picioare pînă la toamnă, cînd știuleții se vor fi uscat în pănuși. Vederea lui îi aduse aminte lui Honor de prima dată cînd se culcase cu Jack Haymaker, tot în porumbi. Amintirea o făcu să se înroșească la față; abia puțin peste un an trecuse de atunci, și totuși îi părea un moment la fel de îndepărtat precum Anglia.

— Poți să te-ntorci acum, îi spuse fugara. De-aceia nu mai pățesc ni'ca. Num-aștept în porumb pînă-i beznă, pe urmă mai departe cînd nu mă mai vede nimeni.

Honor clătină din cap.

— Merg și eu cu matale.

Femeia aruncă o privire la pînțele lui Honor.

— Așa vrei să mergi, sigur?

— Copilul trebuie să vină abia luna viitoare. N-o să pățesc nimic.

Fugara ridică din umeri și se întoarse să privească într-un sens și în celălalt al drumului, ascultînd.

— Atuncea, haide.

Ieși din pădure. Honor o urmă și se pomeni orbită de lumina soarelui, fugind fără să vadă încotro se îndrepta. După cîteva clipe nimeri în lanul de porumb.

— Șș.

Honor se opri, cu tulpinile clătînîndu-se și lovindu-se unele de altele în jurul ei.

— Ia-o-ncet, altfel face zgomot, șopti femeia. Și tre' să trecem fără să rupem știuleții, ca să nu știe nimeni c-am fost p-aici. Ajungem în mijloc și rămînem acolo. Acuma vino după mine.

Pășiră cu grijă în lungul șirurilor, încercînd să nu foșnească ori să rupă știuleții. Honor nu-și lua privirea de la spinarea femeii, pe care se vedea un petic de sudoare înflorindu-i prin rochia maro. După cîteva pași, femeia se întoarse și porni să taie rîndurile în zigzag, forțîndu-și cu grijă înaintarea prin porumbul des. În cele din urmă se întoarse iar între șiruri și merse, și merse, mult mai departe decît ar fi făcut-o Honor dacă ar fi fost singură. „Te rog“, aproape că-i ieșiră vorbele din gură. „Te rog, oprește-te.“

Aproape o ajunsese din urmă și mai s-o atingă, cînd fugara se opri, iar Honor fu cît pe-aci să se împiedice de ea. Era amețită, iar copilul îi apăsa bășica udului.

Femeia se așeză pe pămînt.

— S-așteptăm aici.

Honor merse încă puțin și se lăsă pe vine. Era atît de cald, încît jetul de urină se uscă după doar cîteva clipe. Se întoarse și se așeză lîngă fugară, desfăcîndu-și bocceaua. De data asta femeia luă o prună. Honor se desfătă cu miezul cărnos și supse îndelung sîmburele.

Femeia se uita la ea pieziș.

— Îmi place boneta, spuse ea. Zici că-i doar cenușie, pe urmă iaca sclipind și galbenul mititel, să-i dea gust.

— O prietenă mi-a făcut-o.

Honor simți o împunsătură dureroasă cînd se gîndi la Belle Mills. Nu-i mai răspunsese la scrisoare, iar de-acum n-avea s-o mai revadă niciodată.

Statul pe jos în lanul de porumb era stînjenerator. Le bătea soarele în cap, fiindcă tulpinile nu le lăsau cine știe ce umbră. Frunzele se agățau de ea, cu suprafața lor de-o moliciune aspră. Pănușii stăteau să pocnească de știuleți, dar porumbul de aici era pentru hrana animalelor, avea boabele prea tari pentru dinții de om și gustul mai puțin delicat decît porumbul dulce pe care ajunsese Honor să-l iubească și după care tînjea. Nu era în jur nimic dur, precum un trunchi de copac, de care să te sprijini, iar tulpinile creșteau prea aproape unele de altele ca să găsești spațiu între ele să

te întinzi. Cum însă soarele și oboseala o storseseră de puteri, reuși să ațipească, trezindu-se cu câte un tresărit.

— Dormi oleacă, îi spuse fugara. Stau eu de pază. Facem cu schimbul.

Honor nu se împotrivi. Își lăsă capul pe boccea, se încovrigă și, în ciuda soarelui fierbinte, a muștelor și a durerii surde din burtă, adormi curînd.

Se trezi cu gura uscată și cu sîmburele de prună pitit printr-un colț al ei. Soarele își descria arcul coborîtor spre orizont. Honor dormise multă vreme. Auzi un cal în depărtare, tropotind domol pe cărare, și se ridică în capul oaselor, speriată. Negresa ședea cu fundul pe călcîie.

— Trebuia să mă trezești matale, spuse Honor.

Femeia ridică din umeri.

— Aveai nevoie de somn.

Privirea îi rătăci o clipă peste burta lui Honor.

— Mi-aduc aminte că voiam să dorm tot timpul spre sfîrșit.

— Matale ai copii?

Honor privi în jur, ca și cum ar fi putut cumva să cheme cu gesturi magice copiii în lanul de porumb.

— Sigur. D-aia-s aici.

Honor scutură din cap ca să-și limpezească gîndurile. Apoi încremeni: calul lui Donovan. Se apropie iute, apoi încetini, apoi se opri, apoi porni încet, apoi se întoarse și se îndepărtă în galop.

Honor înghiți în sec, dar femeia nu părea îngrijorată. Ba chiar rîse pe înfundate.

— Tot așa face de-o vreme, spuse ea. Știe că sîntem pe-aici pe undeva, da' nu știe unde.

— O să intre în porumb?

— N-aș crede. I-o mulțime de păduri și cîmpuri de scotocit. O s-aștepte pînă-om face noi o mișcare.

Honor nu întrebă ce mișcare avea să fie aceea.

— Nu uita, el nu știe unde sîntem, da' noi știm unde-i el. Folosul nostru.

Honor își dori să poată împărtăși optimismul femeii. Din păcate, Donovan avea legea de partea lui, și cal, și armă.

La asfințit auziră alt cal pe cărare. Strigată pe nume, Honor recunoscă vocea lui Jack. Probabil că lăsase recoltatul ca s-o caute pe ea; vremea era bună, iar ea știa că familia Haymaker plănuiise să muncească la cîmp cît mai mult cu putință în ziua aceea, ca să strîngă fînul înainte de venirea ploilor. Îi simți mînia și nerăbdarea din voce și se înfioră.

Negresa se holbă la ea.

— Āla-i bărbatu-tău? șopti cînd Jack se îndepărtă. La ce strigă după tine? Nu știe că ești aici cu mine?

Honor nu-i răspunse.

Atunci înțelese și femeia.

— Ai fugit și tu? exclamă ea.

Era prima dată în ziua aceea când vocea i se ridica mai sus decât niște murmure înăbușite.

— Drace, la ce faci una ca asta? Cu copilu' gata să vină și toate alea? De ce trebuie să fugi?

Cu fiecare întrebare, Honor se strîngea și mai mult în ea însăși, găsindu-și refugiul în tăcere.

Cînd deveni limpede că nu voia – sau nu putea – să răspundă, femeia plescăi din limbă.

— Nebuno, mormăi ea.

Pe cînd începea să se întunece, auziră iar tropot de cai, însoțit de data asta de strigătele lui Jack și Adam Cox. Femeia se întinse să-și ia bocceaua și se ridică greoi în picioare.

Honor o înșfăcă de mîneacă.

— Ce faci matale?

— Mă duc să le zic că ești aici.

— Nu, rog matale!

Dar ceea ce o opri pe fugară fu vocea lui Donovan, care li se alătură celorlalte – sarcastică, amuzată.

— Honor Bright, sînt puțin surprins că te-ascunzi acolo, după ce-ai promis că nu mai ajuți cioroi. Bag seama că nici într-un quaker nu pot să mă-ncred în ziua de azi. A venit vremea să ieși acum, scumpete... îl sperii pe bărbatu-tău.

Femeile rămaseră nemișcate, ascultîndu-i pe bărbați cum se foiau de colo-colo cu caii lor și discutau cu voci joase. Honor se cutremură și trase aer adînc în piept.

Apoi auzi lătratul.

— Ah, Doamne, au adus un cîine, șopti negresa. Ah, Doamne.

— Țsta-i Digger.

— Te știe? Păi, cînd ne-o găsi, măcar n-o să te sfîșie. Fă-te gata de fugă.

— Mă urăște.

— Te urăște cîinele tău? Ah, Doamne.

Honor auzi foială prin porumb, apoi desluși silueta fără formă a lui Digger înaintînd printre două șiruri de tulpini. Nu lătră, dar veni și se opri la picioarele lui Honor. Ridică privirea spre ea, ignorînd-o pe fugară, și mîrîi din fundul gîtului. Apoi se întoarse și fugi înapoi pe unde venise. Femeile se uitară lung în urma lui.

— Țsta tocmai te-a lăsat să pleci, murmură negresa. Bună treabă că te urăște. Mulțam, Digger.

— Uite-l, se auzi vocea lui Jack. Ce-i de găsit acolo, Digger? Nimic?

— Credeam că s-a dus după ceva, spuse Donovan. Al naibii cîine. De-aia nu-mi place să-i folosesc, fac zgomot și nu te poți baza pe ei. Am mai multă încredere în simțurile mele decât în ale unui cîine.

În cele din urmă, bărbații se îndepărtară din nou, iar femeile începură să-și croiască drum printre rîndurile de porumbi. Honor își scutură și își întinse picioarele, care o dureau de nemișcare.

Vedea două stele pe cer. Aveau să mai apară și altele cât de curînd.

La capătul lanului traversară o pădure și ieșiră la sud de Faithwell. Cum se întuneca tot mai tare, Honor stătea iar cu ochii la spinarea femeii și în cele din urmă întinse mîna și o atinse, ghidîndu-se astfel prin beznă.

Într-un tîrziu ajunseră la familiarul drum dintre Oberlin și Wellington. Era liniște, dar Honor credea că Donovan – poate și Jack – se oprise undeva pe traseu, așteptîndu-le.

— Intrăm în porumbul ăla, spuse femeia, arătînd cu mîna spre partea cealaltă a străzii. Ferește-te de drum, da' ține-aproape, ca să știm unde sîntem și noi, și vînătoru'. Asta-i bine de știut oricînd, să nu te ia pe nepregătite.

Vorbea cu siguranța de sine a cuiwa care mai făcuse asta de multe ori. Se grăbi să traverseze strada, care, chiar și în absența lunii, arăta ca panglica albicioasă a unui rîu. Honor o urmă gîndindu-se că se aflase exact în același loc cu cîteva luni în urmă, cînd îl căutase pe Donovan noaptea. Acum se ascundea de el. Bezna aducea cu ea același gust metalic al spaimei. Honor înghiți, dar gustul rămase – deși scăzut, fiindcă de data asta nu mai era singură.

Odată ajunse în lanul de porumb, femeia se îndreptă spre sud. Cum Honor nu veni după ea, se opri.

— Vii, sau ce?

— Ar trebui să mergem într-acolo, spuse Honor, arătîndu-i Steaua Polară. Către Oberlin.

Femeia clătină din cap.

— Tocmai ce-am venit de la Oberlin. De la femeia din casa roșie... care face-o tocană de-ți ia gura foc! Care-a zis să nu vin la tine. Acuma-ncep să văd de ce, adăugă ea. Nu pricepi? Mă duc spre *sud*, nu spre nord. În nord am fost deja.

Traversă înapoi drumul pînă la Honor.

— Nu-ți aduci aminte de mine, este? 'Mi-nchipui că toți arătăm la fel pentru tine.

Plescăi din limbă.

— Păi, să-ți zic ceva: și alții arată toți la fel pentru noi.

— Ba, îmi aduc aminte de matale, șopti Honor. Matale mi-a lăsat apă lîngă pat cînd eram bolnavă.

Expresia de pe fața negresei se mai îmbună.

— Așa-i.

— Dar nu înțeleg... de ce mergi matale spre sud?

— Copiii mei. Vezi tu, după ce-am fost prinsă am fugit iar cu prima ocazie. Ba, m-am și oprit la ferma ta într-o zi, am luat de mîncare de unde-ai pus tu, sub ladă. Atunci am izbutit s-ajung pînă-n Canada. Da' cînd m-am văzut acolo, m-am tot gîndit întruna la fetele mele și mi-am făcut griji pentru ele. Era bine-acolo, era bună libertatea. Nu-ți zicea nimeni ce să faci. Hotărai de capu' tău, unde să locuiești, ce să faci, pe ce să dai banii cîștigați. Cîștigai bani! Și trăitul printre alți negri e... ei, e cum trăiești tu cu neamul tău de quakeri. Te simțai cum trebuie. Vreau să se simtă la fel și

fetele mele. Așa că mă-ntorc după ele.

— Unde sînt?

— În Virginia.

— Dar e departe! Dacă te prind iar pe matale?

— Dacă-i să mă prindă, o s-aștept să mai fug o dată. Asta-i treaba cu sclavia. Ei are nevoie de tine să muncești, nu poa' să te țină mereu sub cheie. Dacă-ai așteptat destul, mereu găsești cînd să fugi. De-aia nu-mi fac griji că mă prind. O să mă ducă-napoi în Virginia și-o să fug iar, da' atunci cu fetele mele. Acuma am gustat din libertate. Mereu o să vreau să mai gust din ea.

Honor se simțea ca atunci cînd, jucîndu-se cu frații și sora ei, o legau la ochi și o învîrteau pe loc, iar cînd își scotea legătura descoperea că se uită într-o cu totul altă direcție decît crezuse. Era de parcă ea stătea nemișcată, iar lanul de porumb se rotise în jurul ei cu 180 de grade, astfel încît nordul devenise sud și sudul devenise nord. Se așteptase să meargă la doamna Reed, în Oberlin, apoi să-și continue drumul spre nord pînă la Sandusky, un oraș de pe malul Lacului Erie, de unde putea traversa cu un vas pînă în Canada. Așa făceau sclavii fugari. Acum însă, trebuia să se îndrepte în sens opus, iar dacă nu, să pornească spre nord fără călăuză.

— Vasăzică, tu încotro o iei? întrebă negresa.

— Eu...

Habar n-avea Honor încotro s-o ia. Nu avusese în minte decît locul de care fugea, nu și pe cel către care se îndrepta. De obicei, acestea erau două direcții diferite. De fapt, nu era o chestiune de mers către nord sau către sud; ea nu era o sclavă neagră care căuta să scape de legile nedrepte. Hotărîrea ei ținea mai mult de perechea est-vest: teritoriu cunoscut sau necunoscut.

— O să merg cu matale la Wellington. De-acolo, văd eu.

Mai bine apropierea cuiva care mergea spre sud decît o noapte petrecută de una singură în pădure, cu gustul metalic în gură.

— Atuncea, hai, dacă te-ai hotărît.

Femeia începu să traverseze lanul, șerpuind prin rîndurile de porumb. Se pornise o adiere care făcea să foșnească tulpinile, astfel încît fugarele nu mai aveau de ce să-și facă atîtea griji cu zgomotul pe care îl făceau. Înaintau însă foarte încet, Honor poticnindu-se mereu în beznă.

La marginea lanului, coborîră într-un șanț și se întinseră acolo o vreme. Honor întrebă de ce făceau asta. Negresa îi răspunse doar atît:

— Așteptăm momentul potrivit.

Într-un tîrziu trecu pe acolo Donovan călare, de data aceasta neînsoțit de nimeni, parcă vrînd să le chinuiască atunci cînd încetini pe drum chiar în dreptul locului în care se aflau ele, apoi dînd iar pinteni calului.

— Știe că s'tem pe-aici pe undeva, spuse femeia. Simte. Da'-i nedumerit, că nu știe că mă duc... ne ducem la sud. Crede c-ar trebui spre nord, deși tocma' invers îi zice simțu'. Noi doar să stăm și s-așteptăm să plece.

Donovan se întoarce cîteva minute mai tîrziu. Opri calul și strigă:

— Ascultă la mine, Honor Bright. Știu că ești pe-aici cu cioroaica aia. Uite ce zic eu, o să fac o înțelegere cu tine. Arată-te și te las să pleci oriunde ai de gînd să pleci. Bărbatu-tău mi-a cerut să te găsec, chiar a zis că plătește bani buni, da' nu-mi pasă mie de el sau de banii lui. Dacă vrei să fugi de el, nu-s eu ăla care să te oprească. Am știut eu mereu că n-o să te legi sufletește de-alde Haymaker. Mi-a zis că n-ai mai vorbit de cînd a murit cioroiul ăla. Păi, cu mine nici nu trebuie să vorbești, dacă nu vrei. Doar s-arunci cu o piatră-ncoace, să știu că ești acolo, și te găsec eu.

Fugara o urmărea cu privirea pe Honor și albul ochilor ei strălucea în beznă. Honor clătină din cap ca s-o liniștească.

După un minut, Donovan începu să rîdă.

— Uită-te la mine cum stau aici în șa și vorbesc de unul singur. Cred că m-ai zăpăcit de cap, Honor Bright.

Întoarce calul și porni spre nord. Honor se întrebă în dreptul cîtor lanuri avea să mai stea astfel ca să-și repete oferta.

Negresa se uită la ea cu o privire aspră.

— Ce-i cu vîntorului ăsta de sclavi? S' teți prieteni? Îți lași bărbatu' pentru el?

— Nu! Nu. Am plecat fiindcă... fiindcă nu împărtășesc modul de gîndire al familiei soțului meu.

Femeia pufni disprețuitor.

— Ce caraghioslîc. Nici nu tre' să fii de-acord în toate cu oamenii lîngă care trăiești.

— Mi-au interzis să ajut fugari.

— Aha.

Femeia plescăi scurt.

Rămaseră în șanț multă vreme. Cerul se umplea treptat de stele.

— În regulă. Acuma mergem, spuse femeia. El ne caută spre Oberlin, se mai oprește din cînd în cînd să țină discursul pentru tine.

Chicoti și porni spre pădure. La fiecare pas, Honor se aștepta să simtă o mîină pe umăr ori să audă un strigăt din spate. Dar nu se întîmplă nimic.

Se răcorise mult; nu era frig, dar se aduna roua, iar Honor se înfășură mai bine în șal. Înaintau anevoie prin pădure, Honor clătinîndu-se uneori, femeia pășind regulat și fără zgomot.

De partea cealaltă pădurea era mărginită de un lan de ovăz care fusese secerat. Nu puteau trece pe acolo, fiindcă ar fi fost ușor de văzut, chiar și fără lună pe cer. Continuară, așadar, să înainteze spre est, îndepărtîndu-se de stradă, către o altă pădure, unde cotiră iar spre sud. Acum, că erau la distanță de drum și de Donovan, Honor se gîndi că puteau să se relaxeze puțin. Dar femeia dădea zor mai departe, temîndu-se de lanurile cosite, prin care un cal putea trece cu ușurință.

— O să traverseze-n lung și-n lat fiecare cîmp pînă-n nord, spuse ea, pîn-o să-și dea seama că nu s' tem acolo. Pe urmă o să vină-ncoa'.

— Ar putea să se ducă spre vest, își dădu Honor cu părerea. Spre nord și spre vest se duc fugarii... nu spre sud și est.

— Vânătorii ăștia de sclavi au un simț de-i face buni la ghicit unde-s fugarii. Altfel ar rămîne fără slujbă. O s-apară el iar la noapte, garantat. Da' am și io un simț.

— Cum reușești matale să faci asta noapte de noapte? Și complet singură?

Honor se înfioră gîndindu-se la apăsarea de metal rece a nopții.

— Te obișnuiești. Mai bine singur. Asta... – femeia flutură din mîna spre copacii din jurul lor – asta-nseamnă *siguranță*. Natura nu vine după mine să mă facă sclavă. Poate doar să mă omoare, cu frigul, cu boala, cu urșii, da' nu cred. Nu, *ăla* de-acolo – arătă spre drum –, *ăla-i* pericolul. *Oamenii-s* pericolul.

— Urși? spuse Honor, privind în jur.

Femeia rîse disprețuitor.

— Cei mai mulți urși-s speriați *ei* de tine. N-au să te sîcîie, numa' dacă te bagi între ei și copiii lor. Ș-apoi, pe-aici nu-s urși. În munți, unde merg, acolo-am ajuns de-am dat de ei. Am ajuns de-am speriat io niște urși ca s-ajung la copiii *mei*. Ei, gata, acum, putem să mergem.

Părea că dă ascultare unui semnal tăcut pe care doar ea îl putea simți.

Se strecurară și se opriră, se strecurară și se opriră. Ajunseră la o apă – Rîul Negru, bănui Honor. Fugara se avîntă în apă fără nici o ezitare, ținîndu-și bocceaua deasupra capului. Neavînd de ales, Honor trebui s-o urmeze și ieși pe celălalt mal udă leoarcă și înfrigurată.

— O să te usuci repede, spuse femeia.

În întunericul de dinaintea zorilor, ajunseră la marginea Wellingtonului. Aceasta avea să fie partea cea mai grea, își spuse Honor: să ajungă la Belle Mills, taman în mijlocul orașului, fără să le vadă nimeni. Auzea deja cîinii lătrînd la fermele din jur.

Fugara părea mai puțin îngrijorată.

— Știi unde-i prăvălia cucoanei? întrebă ea.

Honor își lovi ușor boneta cu palma.

— Ea mi-a făcut asta.

Femeia dădu din cap.

— Mă gîndeam eu. Bun. Tot ce tre' să faci e să te duci să bați la ușa ei. Ești o femeie liberă, nu poate nimeni să te-nșface de pe stradă. Nici măcar vîntorului-ăla de sclavi nu poa' să fac-așa ceva.

— Și cu matale cum rămîne?

— Io nu vin cu tine.

La sperietura lui Honor, femeia răspunse privind-o în ochi fără fereală.

— Prea periculos în mijlocul orașului, odată ce s-a dat alarma. Acolo m-ar prinde, simt io. Acuma, nu-ți face tu griji, te-am adus destul de-aproape, nu mai ai de ce să fii speriată. Poți să mergi pe stradă pîn-acolo, nu-i nevoie să te-ascunzi în pădure cu urșii. Vezi, nici nu mai e așa-ntuneric.

Honor privi în jur. Spre est se vedea un fel de ceață palidă care făcea bezna mai puțin apăsătoare. Curînd avea să vadă mai ușor pe unde călca.

— Dar matale unde-o să te duci?

— Io m-ascund. N-am de gînd să-ți zic. Mai bine să nu știi, ca să n-o scoată de la tine vînătoru’-ăla de sclavi. Acuma vezi-ți de drum, pînă nu ies niște cîini din ăia să ne găsească. Tre’ s-ajung la o apă, să mi se piardă urma ca să nu vină după mine.

Honor știa că femeia avea dreptate.

— Stai.

Își desfăcu bocceaua și îi oferi toată mîncarea din ea, briceagul și cea mai mare parte din bani. Apoi își scoase boneta gri cu galben și i-o întinse.

— Ah, făcu femeia, atingînd căptușeala galbenă. Asta-i prea drăguță pentru mine.

— Te rog. Mi-ar plăcea să fie la matale.

— Bine.

Ridică mîinile să și-o pună peste baticul roșu.

— Stai... matale-ar trebui să iei și scufia mea. Și să-mi dai mie baticul.

O să-l folosesc la un quilt, își spuse Honor.

Privită dintr-o parte, cu scufia pe cap și boneta strînsă bine sub bărbie, fugara arăta ca o femeie albă.

— Mulțam, spuse ea. Acu’, mai bine du-te.

Honor șovăi. Ochii i se umplură de lacrimi.

— Haide, ia-o la drum.

— Dumnezeu cu matale.

— Și cu matale, spuse femeia și zîmbi. Uită-te la mine, port bonetă și vorbesc ca o quakeriță.

Îi întoarse spatele și intră în pădure, topindu-se în întuneric.

El o aștepta în fața magazinului lui Belle Mills, sprijinit de colțul clădirii, atît de nemișcat, încît Honor nici nu-l observă decît atunci cînd ridică mîna să bată în ușă.

— Ce faci cu capul descoperit, Honor Bright? Și unde-i cioroaica aia?

— Nu știu, răspunse Honor fără fățarnicie cînd își reveni din spaimă.

— De ce ești udă? Ai trecut rîul? Ți-a arătat toate șmecheriile ei de cioroaică, nu-i așa?

Honor se uită în jos să-și vadă fusta în lumina răsăritului. Crezuse că se uscaser pînă atunci, dar acum vedea că picura.

— Ah, murmură ea. Ah.

La modista Belle Mills,
Str. Principală
Wellington, Ohio
Ziua a 4-a din luna a 9-a a lui 1851

Dragii mei părinți,

Nu vă speriați de scrisul străin: Belle Mills scrie în locul meu scrisoarea aceasta, fiindcă eu sînt prea slăbită ca să stau mai mult timp în capul oaselor. Am vrut să vă anunț cît mai repede că sînteți bunicii lui Comfort Grace Haymaker. S-a născut acum trei zile, cu ajutorul lui Belle și al unui doctor capabil din Wellington. Este o frumusețe. Sînt ostenită, dar plină de bucurie.

Pentru moment este mai bine să-mi scrieți în Wellington.

Fiica voastră iubitoare,
Honor

Partea aceasta o scriu în numele meu, deși Honor nu știe, fiindcă ea și copilul dorm acum. Nu știu dacă v-a scris ca să vă spună că a rupt legătura cu familia ei. Mai întîi le-a aplicat tratamentul tăcerii, care presupun că e genul de pedeapsă la care s-ar gîndi un quaker. Apoi a fugit și acum locuiește cu mine.

E în stare să păstreze tăcerea cît e ziua de lungă, cum n-am mai pomenit la nimeni pînă acum. Un lucru vă spun însă: nașterea aceluia copil a făcut-o să țipe la fel de tare ca orice altă femeie, atît de tare, încît acum o ustură gîtul. Pînă și dr. Johns a fost surprins, și el a auzit ceva țipete la vremea lui. Dar a fost bine să-i aud vocea tare, chiar dacă venea din durere.

Voi sînteți familia ei, așa că poate reușiți să-i băgați mințile-n cap. Trebuie să-și dea seama ce-i de făcut. Poate să rămînă cu mine o vreme, dar eu sînt pe moarte. Ficatul. O să dureze mult, dar tot o să se întîmple. Ea nu știe asta și nici n-are nevoie să știe. Are destule pe cap. Pînă la urmă însă, eu o să mă duc și magazinul acesta va ajunge pe mîna lui frate-meu, iar atunci n-o s-o mai vreți aici. Ar fi un dezastru.

Să vă mai zic una, gratis: Honor n-are să găsească pe nimeni mai bun decît Jack Haymaker, cel puțin nu în Ohio. Ea vrea să se-ntoarcă în Anglia să-și găsească omul ei minunat. Poate nici acolo nu există.

Plînge copilul, trebuie să mă opresc.

A voastră mereu credincioasă,
Belle Mills

COMFORT

Lui Honor începeau, în sfârșit, să-i placă balansoarele. Se găseau peste tot în America: pe verande, aproape la fiecare casă, în colțurile bucătăriilor, în saloanele hanurilor, în fața tavernelor, lângă sobele din magazine. Numai Casele de Adunare ale Prietenilor – și bisericile, bănuia Honor, deși nu călcase în vreuna – nu aveau balansoare.

Pînă la venirea pe lume a lui Comfort, fusese mereu bănuitoare în privința lor; legănarea îi părea un semn agresiv de lene. Ritmul neîntrerupt impus de altcineva o deranja cînd stătea lângă un balansoar ocupat. Americanii își arătau ritmul într-un fel mult mai deschis celorlalți decît englezii și nu părea să le treacă prin minte că poate alții n-aveau chef să-l afle. Într-adevăr, americanii își vedeau de treaba lor, vădind prea puțină considerație față de sentimentele altora; mîndri de individualitatea lor, le plăcea să și-o arate.

Cînd mergea în vizită la alte familii din Faithwell, Honor alegea întotdeauna un scaun cu spătar drept, spunînd că îi prindea bine la cusut, din moment ce își adusese lucrul cu ea. În realitate însă, nu voia să se legene în fața altora și să le impună ritmul ei interior.

Cu toate acestea, după nașterea lui Comfort, Honor descoperi ce liniștitoare puteau fi balansoarele, deopotrivă pentru copil și pentru mamă. În magazinul lui Belle, se așeza deseori cu fiica ei într-un balansoar de lângă sobă, alăptînd sau lăsînd copila să-i adoarmă în brațe. Mușteriii zîmbeau și o salutau cu o înclinare a capului, fără a părea sînjeniți.

Poate – își spuse Honor într-o bună zi – neajunsul nu e că americanii se țin cu încrîncenare de ideea exprimării sinelui, ci că noi, englezii, sîntem prea critici.

Dacă stai să te gîndești la cît de frămîntată îi fusese sosirea pe lume – durerea îndelungată, sîngele, împinsul și urlatul care o transformaseră pentru scurtă vreme pe Honor într-un animal –, poate nu era lucru de mirare că micuța Comfort Haymaker era un copil gălăgios. Avea părul de culoarea porumbului și-a inului și ochi albaștri ca ai tatălui său, dar era mărunță ca mama sa, iar stomăcelul ei se umplea și se golea iute. Plîngea, era hrănită, dormea vreun ceas și apoi plîngea iar să fie hrănită, și tot așa zi și noapte, în ritmul său de sugăr. Honor nu mai avusese parte în viața ei de asemenea nevoi stăruitoare, nici măcar pe vremea cînd o îngrijea pe Grace în ultima parte a bolii. Un timp, o duse tot într-o oboseală, în asemenea măsură încît între două alăptări nu mai era în stare de mai nimic în afară de a moțai cu Comfort în brațe.

De s-ar fi aflat la ferma familiei Haymaker, Honor nu s-ar fi simțit deloc vinovată, fiindcă era de așteptat din partea unei femei care abia născuse să fie convalescentă timp de cîteva săptămîni.

Dar, fiind la Belle, simțea că stă degeaba în văzul tuturor, mai ales când venea să șadă în magazin în loc să se întindă în dormitorul care îi fusese dat. Belle nu părea stînjenită nici de plînsetele copilului, nici de starea molcomă a mamei, dar Honor stăruia să coasă atît cît era în stare cît dormea Comfort, cu toate că, din pricina oboselii, scăpa întruna așa din ac și făcea cusături strîmbe.

Comfort se obișnuia în scurt timp cu legănatul mamei sale în scaun; de-acum se trezea și se punea pe plîns cînd Honor încerca s-o lase în coșulețul căptușit cu quilt pe care i-l împrumutase Belle. Honor însăși izbucnea în lacrimi de ciudă și oboseală. Mama ar ști ce-i de făcut ca s-o convingă să doarmă, își spunea ea. Sau Judith Haymaker.

Belle îi urmărea lupta cu copila care plîngea.

— Are nevoie de-un leagăn, observă ea cu îndreptățire.

Honor strînse din buze și nu spuse nimic. A doua zi după nașterea lui Comfort, Belle trimisese vorbă la familia Haymaker, iar Jack sosise în vizită.

Pe Honor o luase prin surprindere bucuria de pe chipul lui Jack la vederea ei. Cînd el își ținuse fiica în brațe, privindu-i mîndru fețișoara adormită, Honor avusese același simțămînt ca atunci cînd cosea laolaltă peticele pentru quilt și vedea că se potrivesc.

— Are părul matale, și ochii matale, îi spusese ea.

Erau primele cuvinte pe care i se adresa soțului ei după luni de zile.

Jack zîmbise, părînd ușurat.

— E plăcut s-aud vocea matale.

Honor îi întorsese zîmbetul.

— Și-a matale la fel. Mi-a fost dor de matale.

În momentul acela vorbea cu toată sinceritatea.

— I-am făcut un leagăn copilului. Mama zice...

Jack se întrerupse, apoi reluă după un timp:

— Poate să doarmă în el cînd ai să te-ntorci matale la fermă.

Honor simțise cum i se înalță umerii și, ca un răspuns la vorbele lui, Comfort se pusese pe plîns. Jack fusese nevoit să i-o dea înapoi, iar sentimentul de-a fi o familie se destrămase.

— Honor, de ce-ai fugit matale? întrebă el. Cîte griji mi-am făcut. Toți ne-am făcut.

Honor și-o aranjase pe Comfort în așa fel, încît să se poată agăța de sînul ei. Primul supt era atît de dureros, că o făcea să-și țină respirația.

— A fost un lucru necugetat, continuase Jack. Dacă venea copilul cînd era matale afară în pădure, singură și departe de toți? Puteați să muriți amîndouă.

— Nu eram singură.

Jack se încruntase la amintirea fugarei.

Deși tentată să se retragă iar în tăcerea din ultimele luni, Honor rezistase.

— Mi-ar plăcea s-o cheme Comfort, spusese ea. Comfort Grace Haymaker.

— De ce nu i-ai zis lui Jack să aducă aici leagănul? voise Belle să știe după plecarea lui.

Probabil că le ascultase conversația.

— Așa e învoiala cu mama lui. Leagănul e pentru copil, dar numai dacă mă întorc la ei.

Belle păruse că ar fi vrut să mai spună ceva, dar se oprise.

Diverși mușterii aduceau vorba despre leagăne cînd o vedeau pe Honor cum se luptă s-o adoarmă pe Comfort. „Ce copilă drăguță. Unde-i leagănul ei?“ „Copilașul ăsta n-are un leagăn în care să doarmă?“ „Ar trebui să-ți iei un leagăn, domniță.“ Apoi, într-o dimineată, fiul unei cliente intră cu un leagăn vechi, sculptat în lemn de hickori, cu cireșe decolorate pictate pe micuța tăblie de la căpățîi.

— În ăsta am dormit eu cînd eram mic, spuse el. Acum îl păstrează mama pentru nepoții ei. Dar eu o iau spre vest și încă n-am nevoie de leagăn. Pot să fac unul acolo. Așa că poți să-l iei tu.

Plecă înainte ca Honor să apuce măcar să-i mulțumească.

Leagănul era vechi și scîrțîia, dar se legăna, iar Comfort adormi îndată în el. Așa că Honor putu să-l miște cu piciorul și în același timp să coasă.

Cînd veniră în vizită Judith și Dorcas Haymaker, aducînd fiecare cîte un coș cu brînză și mere, Judith se încruntă la vederea leagănului vechi. Dar fața i se împlînzi și zîmbetul îi păru sincer cînd își luă în brațe prima dintre nepoți. Luptîndu-se cu imboldul de-a o smulge înapoi pe Comfort, Honor rămase cu spatele drept și cu mîinile strînse în poală. Copila bătea din brațele ei micuțe și mișca din cap dintr-o parte în cealaltă, căuțînd sînul mamei, cu ochii ei albaștri încețoșați, încă neputincioși să fie atenți la ceva anume.

Honor se simți mai în largul ei cînd Dorcas luă copilul. Legănînd-o pe Comfort în brațe, Dorcas îi păru lui Honor mai satisfăcută ca oricînd.

— S-a mutat o familie nouă în Faithwell, spuse Dorcas. Din Pennsylvania. Și ei aveau fermă de lapte.

Judith bombăni printre dinți.

— Nu stau o clipă locului la Adunare. Tatăl vorbește de parcă ar predica.

Stăteau în mica bucătărie din spate, iar Honor observa privirile înveselite pe care le aruncau clientele spre cele trei quakerițe în rochiile lor sobre, contrastînd cu strălucitoarele pene și flori din magazin.

Apoi Comfort începu să plîngă și Honor se întinse să-și ia fiica în brațe.

În seara aceea, după ce musafirele plecaseră, iar bebelușul adormise, cele două femei rămaseră să lucreze, Honor cosînd blană albă de iepure pe o bonetă verde pentru iarnă, Belle căpтуșînd o bonetă gri cu mătase de un albastru-deschis.

— Cîți ani are Dorcas? întrebă Belle, ridicînd boneta și privindu-i încruntată borul. ăsta-i strîmb cumva?

— Nu. E de-o vîrstă cu mine.

— Ba *este* strîmb. La naiba.

Belle se apucă să descoasă ce cususe.

— Oare de ce crezi c-o fi adus vorba despre familia aia nou-mutată în Faithwell?

Honor nu se opri din cusutul ei ritmic.

— Oamenii umplu de multe ori tăcerea cu vorbe.

— Nu, draga mea, vorbele astea aveau un înțeles. N-ai băgat tu de seamă fiindcă te agitai cu copilul, dar Dorcas zîmbea așa ca pentru sine după ce-a vorbit despre ei. Iar pe soacră-ta a făcut-o să arate de parcă mîncase un măr pădureț.

Honor se opri din cusut, se uită la Belle și o așteptă să-i lămurească acel lucru pe care, în mod clar, îl descususe pe toate părțile.

— Undeva pe-acolo o să fie un soț pentru ea, zise hotărît Belle.

Honor își reluă cusutul. Nu voia să vorbească în dodii. Totuși, se bucura că terminase quilturile pe care i le datora lui Dorcas. Mai avea cinci quilturi de făcut pentru nunta ei, dar înainte de asta se gîndea să coasă repede unul pentru pătuțul lui Comfort. Încă nu știa ce model avea să aibă; trebuia mai întîi să ajungă să-și cunoască fiica.

Odată ce se mai întremă, o scoase pe Comfort la aer, în scurte plimbări prin Wellington. Din moment ce majoritatea femeilor din oraș își aduceau bonetele și pălăriile la Belle, iar în afară de asta treceau adesea pe acolo ca să mai cerceteze marfa, dacă nu să și cumpere, Honor descoperi că deja se cunoștea cu multe dintre ele, care înclinau din cap și-o salutau cînd trecea. Bănuia că după aceea vorbeau despre ea, căci o quakeriță certată cu familia soțului său e o bîrfă la care puțini erau în stare să reziste. Cu toate astea, Honor nu-și îngăduia să se întoarcă și să observe capetele aplecate unul către celălalt, vocile coborîte, privirile jucăușe, șocate. În fața ei, femeile din Wellington continuau să se poarte prietenos, iar acesta era cel mai bun lucru la care putea spera.

Adesea o ducea pe Comfort să vadă trenul trecînd prin Wellington în drumul său către Columbus sau Cleveland. La început nu suporta mărimea și zgomotul monstrului de metal care pufnea și gîfîia în depou și care o făcea pe Comfort să țipe. Totuși, nu putea să tăgăduiască: era curios să vezi atîția oameni diferiți urcînd și coborînd, mărfurile care se descărcau, ușurința cu care deveniseră posibile mișcarea și schimbarea, plecarea și sosirea. Pîna la urmă, și mama, și fiica se obișnuiră cu dezordinea și începură s-o aștepte cu nerăbdare.

Cîteodată Honor dădea peste Donovan, care venea de la grajdurile orașului sau vorbea cu alți bărbați pe stradă. El o privea și își înclina puțin pălăria pe cap, dar nu intra în vorbă cu ea. Era vădit că vederea lui Comfort îl făcea să se simtă stînjenit.

— Fratelui matale nu-i plac bebelușii, observă ea într-o zi cînd trecu împreună cu Belle pe lîngă Donovan, care ședea în fața Hotelului Wadsworth.

Belle chicoti.

— Celor mai mulți bărbați nu se plac... bebelușii îi sperie, și fură toată atenția mamei, de nu le mai rămîne lor nimic. În cazul lui Donovan e mai mult de-ațît: copilul ăsta îi amintește că ești măritată. Anul ăsta care-a trecut s-a tot distrat prefăcîndu-se că nu ești legată de nimeni. Acum

există ceva viu care-i tot amintește că alt bărbat a fost deja acolo unde-și dorea el să fie.

Honor se îmbujoră.

— Acum ți-ai făcut o familie, draga mea, nu doar una în care-ai intrat prin măritiş. Donovan ştie că nu se poate măsura cu așa ceva. Nu prea-i place situația asta. Ai observat cum se ține deoparte de când ești aici?

Era adevărat că, atunci când i se rupsesse apa, Donovan, după ce o trezise pe Belle și o ajutase s-o aducă pe Honor în casă, se retrăsese și le lăsase singure. Nu mai trecuse călare în sus și-n jos pe stradă, prin fața magazinului de pălării, așa cum făcuse data trecută când Honor se aflase acolo – deși într-o seară, când era beat, stătuse la taverna Hotelului Wadsworth, din față, și se holbase prin fereastră la Honor, care o legăna pe Comfort. Apoi își scuipase boțul de tutun, lucru despre care știa că nu-i era pe plac lui Honor. Ea închisese ochii, iar când îi deschisese iar, el nu mai era acolo.

Dar și Honor se schimbuse. Îi stătea mintea numai la copil, responsabilitatea pentru altcineva înlăturînd orice nu era esențial pentru supraviețuirea lui Comfort. Când îl vedea pe Donovan, se simțea ca și când privea la un țărm îndepărtat sau la un loc pe care îl iubise cândva, dar în care nu se mai simțea irezistibil îmboldită să ajungă. Donovan ajunsese la fel ca Anglia.

Griji pentru el însă tot își mai făcea. Ceva mai târziu, când stătea lângă Belle, Honor aduse iar vorba despre el.

— Crezi matale că fratele tău ar putea să se schimbe?

Belle întindea o pălărie din pîslă maro-ciocolatie, umezind-o și apoi așezînd-o pe un bloc de lemn tăiat în două și străpuns la mijloc de un șurub de metal cu mîner la un capăt. Dacă răsucea mînerul, blocul se lărgea și întindea pîsla.

— Fratele meu e un om rău, răspunse ea. Nu gîndește ca tine și nici n-o să gîndească vreodată. Crede că negrii nu-s cu mult deasupra animalelor. Cu felul ăsta de a gîndi a fost crescut în Kentucky și nimic din ce spui sau faci tu n-are să i-l schimbe, orice-ai crede tu cu mintea ta iertătoare de quakeriță.

— Dar matale ți-ai schimbat felul de-a gîndi. El de ce nu poate?

— Unii oameni se nasc răi.

Belle răsuci mînerul pînă ce întinse de tot pîsla.

— Cred că, în adîncul sufletului, cei mai mulți sudiști au știut dintotdeauna că sclavia nu-i lucru drept, dar au așternut pe deasupra straturi de idei care să le sprijine faptele. Straturile astea s-au întărit, pur și simplu, de-a lungul anilor. Greu să mai scapi din gîndirea asta, să-ți aduni curajul și să spui „E o greșeală ce se-nîmplă“. A trebuit să vin în Ohio ca să pot face asta. În Ohio se poate... e unul dintre locurile alea în care se poate. Am cam ajuns să țin la el.

Lovi ușor cu palma pălăria de pîslă de parcă ar fi mîngîiat întregul stat.

— Dar Donovan... el e prea greu de schimbat. Ajut fugari pe de-o parte și ca să echilibrez balanța cu răul din el – și ca să-l pedepsesc că mi l-a alungat pe bărbatu-meu. Dar ascultă, draga mea, tu n-ar trebui să-ți pierzi vremea cu cauze pierdute. Tot ce faci tu ar trebui să fie ce-i mai bine

pentru *ea*.

Arată cu o înclinare a capului către leagănul în care dormea Comfort cu brațele aruncate deasupra capului, ca un învingător într-o întrecere.

La modista Belle Mills
Str. Principală
Wellington, Ohio
Ziua 1 din luna a 10-a a lui 1851

Scumpă Bidy,

A trecut mult de când n-am mai scris și probabil că matale te întrebi ce s-a întâmplat cu prietena matale de-a devenit atât de neglijentă. Îmi pare rău. Tăcerea m-a luat în stăpînire cu totul timp de cîteva luni, așa încît n-am putut nici să vorbesc cu nimeni, nici să scriu. Sper că matale vei putea să mă ierți. Acum vorbesc din nou, deși cu zgîrcenie.

Mai întîi matale trebuie să observi adresa de la care scriu și unde am locuit în ultima lună. Ți-am povestit matale mai demult despre Belle Mills, modista, care a fost atât de bună să mă primească atunci când am ajuns pentru prima dată în Ohio. Bunătatea lui Belle m-a atras înapoi la ea când aș fi putut s-o iau pe alt drum.

Părinții mei îți vor fi dat matale vestea că acum am o fiică, pe nume Comfort, născută tocmai când am sosit la Belle. E o fetiță frumoasă, cu păr deschis la culoare, cu ochi mari, albaștri și un chip atent, de parcă ar ști ce vrea și-ar avea de gînd să se facă auzită. Plînge des, căci e încă mică – a venit pe lume mai devreme decît era așteptată – și flămîndă, dar și crește repede. Deja nu-mi mai pot închipui viața fără ea.

Desigur, trebuie că este o surpriză pentru matale faptul că nu mă aflu în Faithwell, cu soțul meu și cu familia lui. E greu de explicat motivul, dar nu mai puteam să trăiesc acolo. Nu se purtau urît cu mine, dar nu privim lumea în același fel. Am plecat de la fermă, ajutată de o sclavă fugară care se îndrepta spre sud, se întorcea să-și ia copiii și să-i ducă în nord. Știu că n-am multe motive, dar am invidiat-o pentru siguranța cu care făcea ce făcea. Eu n-am mai simțit siguranță de când a rupt Samuel logodna cu mine. E greu să trăiești fără legături atât de multă vreme.

Jack a venit să ne vadă pe Comfort și pe mine de cîteva ori și de fiecare dată a întrebat când mă întorc. Nu știu ce să răspund.

Judith Haymaker a venit de două ori și atunci a fost mai greu, fiindcă ea e mult mai rece decît Jack și mai puțin iubitoare și iertătoare. Ea mă privește ca pe o pricină de rușine pentru familia Haymaker și a spus lucruri aspre, la care nu te-ai aștepta din partea unui Prieten – din ciudă, îmi închipui. „N-ar fi trebuit să-i îngădui lui Jack să se însoare cu matale“, a spus deunăzi. „Matale n-aduci în familia asta decît felul de-a fi englezesc, care nu-i felul nostru.“ Pe urmă mi-a spus că Vîrstnicii Adunării au hotărît că trebuie să mă întorc în Faithwell pînă în ziua 1 a lunii a 11-a, altminteri mă vor renega și mi-o vor lua pe Comfort. Din cauza asta n-am vrut să-i îngădui lui Judith s-o țină în brațe pe Comfort, căci mă temeam că n-o să mi-o

mai dea înapoi. Nici lui Comfort nu i-a fost drag să stea la bunica ei – chiar dacă n-a plîns, a stat țeapănă în brațele ei și tot timpul încruntată. Una peste alta, a fost o vizită care m-a necăjit, deși, la fel ca fiica mea, nici eu n-am plîns.

Cel mai cu folos a fost vizita lui Dorcas Haymaker, care a izbutit să vină o dată singură, cu ajutorul unui fermier binevoitor din Faithwell, care a adus-o cu căruța. A fost neașteptat, din moment ce noi două nu ne-am înțeles prea bine întotdeauna. Cel puțin ea a avut simț practic, aducându-mi haine, trusa de cusut și coșul meu de lucru, quiltul cu semnături pe care mi l-ați făcut matală și ceilalți. A mai adus și hăinuțele de prunc pe care le-am făcut eu, rugându-mă să nu le spun lui Jack sau lui Judith despre ele, fiindcă din faptul că mi le-a dat se înțelege că ea crede că n-am să mă mai întorc. Mi-a făcut rugămintea aceasta cu multă șovăială, căci e necinstit din partea amîndurora să ascundem rostul vizitei sale.

Cel mai bun lucru a fost că Dorcas mi-a adus scrisoarea matală, pe care am primit-o cu încântare, mai ales cînd am citit vestea că matală te vei mărita la începutul anului viitor. Mi-aș fi dorit cu adevărat să fiu acolo ca să împărtășesc fericirea matală și să-l cunosc pe Prietenul Sherborne care a pus stăpînire pe inima matală. Mă simt foarte vinovată că încă mai am la mine quiltul cu Steaua Betleemului pe care l-a trimis matală pentru nunta mea. Promit că după ce voi putea să-l iau îl voi trimite înapoi – deși poate că familia Sherborne nu e la fel de riguroasă ca familia Haymaker cu numărul de quilturi pe care va trebui să le ai matală cînd te vei mărita.

Belle se poartă foarte bine cu mine. Nu-mi pune multe întrebări, ci mă lasă să vorbesc cînd îmi vine. Și nu mă judecă, nici nu întreabă cît mai am de gînd să rămîn. Doar îmi dă de lucru. E foarte mulțumită de cusutul meu, ca multe alte doamne din Wellington. În mod normal, Belle nu face rochii, dar m-am apucat să fac modificări și reparații la rochiile pe care le aduc unele cliențe. M-a și învățat multe despre făcutul pălăriilor în decursul acestei luni, chiar dacă, bineînțeles, nu sînt făcute să le port eu, fiind prea fistichii pentru un Prieten. Însă le admir din toată inima, deși știu că n-ar trebui, fiindcă penele și florile sînt prea neserioase.

Încerc să dau o mîină de ajutor la treburile casei, cînd îmi dă voie Comfort. Belle nu prea gătește, fiindcă mănîncă puțin. Spune că-i place mirosul mîncării făcute de mine, dar pe urmă ia doar o înghițitură sau două. Atîrnă hainele pe ea. Pielea și ochii ei au o nuanță gălbuie și cred că-i bolnavă de gălbinare, deși n-a spus nimic despre așa ceva.

Biddy, mă simt tare pierdută acum. Mă aflu într-o parte de țară în care e multă mișcare, și totuși eu una nu știu unde să mă mut. Iar America e o țară foarte ciudată. E tînără și neîncercată, fundația îi este nesigură. Îmi amintesc de Casa de Adunare a Prietenilor din Bridport, care rezistă de aproape două sute de ani. Cînd am stat acolo în tăcere, am simțit tăria acelei istorii, am simțit miile de oameni care au stat și ei acolo de-a lungul anilor, sprijinindu-mă și făcîndu-mă să mă simt parte a unui întreg măreț. Exista un fel de tihnă – deși cred că unii ar numi-o mulțumire de sine – în faptul de a ști de unde vii.

Adunarea din Faithwell nu are aceeași trăinicie. Nu-i vorba doar că e nouă clădirea și că e făcută din lemn, nu din piatră. Mai e și o subțirime a obștii, un simțămînt că nimeni nu se află aici de multă vreme și nimeni nu va rămîne multă vreme. Mulți vorbesc despre mutarea în vest. În America, asta rămîne întotdeauna o opțiune. Dacă nu iese recolta sau dacă apare vreo ceartă cu vecinii, sau dacă te simți îngrădit, poți oricînd să-ți strîngi lucrurile și să pleci fără fasoane mai departe. Asta înseamnă că familia este încă și mai de căpătîi. Dar familia mea de aici nu e puternică; nu simt că-i aparțin. Așa că trebuie să aleg dacă să mă mut, dar nu știu în ce direcție.

De aceea, e mai bine pentru moment ca matală să-mi scrii la Belle. Nu știu unde voi fi peste patru luni, după ce scrisoarea aceasta va ajunge la matală și matală îmi vei răspunde la ea. Dar Belle va ști unde mă aflu.

Matală să aibi răbdare cu mine, Bidy. Cu voia Domnului, ne vom revedea.

*Prietena matală credincioasă,
Honor*

STEAUA DIN OHIO

Într-o dimineață intră în magazin o femeie mai în vîrstă, pe care Honor n-o mai văzuse pînă atunci.

— Thomas are de făcut o livrare mîine după-amiază, îi spuse ea lui Belle. Una mare. Vezi să ai spațiu destul.

Belle încuviință dînd din cap.

— Mulțam, Mary, rosti ea cu gura plină de ace, fiindcă tocmai adăuga pliseuri la o bonetă roșu-închis.

— Ți-am adus și buștenii, și surcelele. E-n regulă?

— Sigur. Ce mai face nepoțica aia a ta? Haide, ia o panglică de-acolo să i-o pui în păr. O fată-și dorește oricînd panglică nouă.

— Mulțam. Te superi dacă iau două?

Femeia alese două panglici roșii dintr-un coș de pe teighea. În dreptul ușii se opri, șovăind.

— Ești bine, Belle? Tare slabă mai ești de-o vreme.

— De la tenie. O să-mi treacă.

Honor ridică privirea din locul în care stătea de obicei, în balansoar, hrănind-o pe Comfort. Pe fața triunghiulară a lui Belle, oasele erau și mai ieșite prin piele, astfel încît ochii căprui parcă îi ardeau deasupra pomeților rotunzi.

— Belle..., începu ea după ce femeia părăsi magazinul.

— Fără întrebări, o întrerupse Belle. De obicei mă bizui pe tine că taci. Fă și-acum la fel. Ai terminat acolo?

Honor încuviință dînd din cap.

— Bun. Ai grijă puțin de prăvălie... eu trebuie să fac loc, că vine lemnul.

Dispăru înainte ca Honor să se încredințeze că n-o trezise pe Comfort cînd o trecuse din brațe în leagăn. Poate că micuța simțise că Belle n-avea chef de prostii, fiindcă rămase adormită, permițîndu-i lui Honor să servească șirul de cliente care se perindară vreme de un ceas după aceea, cît timp Belle aranja din nou lemnul rămas de data trecută în șopron. Belle mai făcu și cîteva drumuri pînă la etaj, ceea ce o surprinse pe Honor; știa însă că nu era cazul să pună întrebări.

A doua zi, spre sfîrșitul după-amiezii, cînd începea să se întunece și Belle aprindea felinarele, își făcu apariția un bărbat cu o căruță plină de lemne. Intrînd s-o salute pe Belle, înclină din cap spre Honor, iar ea îl recunoscuse a fi bătrînul care o adusese de la Houston cu mai bine de un an în

urmă.

— Aud că te-ai ales cu un mititel, spuse Thomas. E bine.

Honor zîmbi.

— Da, așa e.

Belle ieși cu Thomas în spatele clădirii, pe cînd Honor rămase în magazin cu cele două cliențe: o tînără și mama ei, șovăind în fața unor căptușeli de lînă pentru bonetele lor de iarnă. Într-un tîrziu aleseră și plătiră. Îndată după plecarea lor, Thomas se întoarse și ieși prin față ca să-și ia căruța și să dea ocol clădirii cu ea pînă în spate.

— Mă duc s-ajut cu lemnul, spuse Belle. Dacă mai intră cliențe, ai tu grijă de ele. Ține-le ocupate.

Un moment, îi susținu privirea lui Honor, apoi se întoarse, traversă grăbită bucătăria și ieși pe ușa din spate.

Nici nu plecase bine, cînd se auzi calul lui Donovan apropiindu-se la trap pe stradă. Atunci înțelese Honor. Închise ochii și se rugă ca el să nu se oprească acolo.

El se opri. Îl văzu pe fereastră cum arunca frîiele în jurul stîlpului de priponit.

— Unde-i Belle? întrebă el de cum intră, privirea scînteindu-i o clipă asupra leagănului în care dormea Comfort, înainte de a se fixa asupra lui Honor.

— E afară, în spate, cu transportul de lemn.

O femeie care trecea călcînd pe scîndurile de afară încetini ca să cerceteze bonetele din vitrină. Intră, te rog, îi spuse Honor în gînd. Te rog. Dar ea trecu mai departe; întunericul nu era momentul potrivit ca o femeie să umble pe afară.

— Așa, vasăzică? Păi, scumpa mea, să mă scuzi atunci, mă duc doar s-arunc o privire, să fiu sigur că nu se pricopsește cu lemn verde.

Ocolind-o, Donovan porni întins către bucătărie.

— Donovan...

El se opri.

— Ce-i?

Trebuia să-l țină cumva acolo, cu ea, ca să nu se ducă la șopron.

— Mereu am... mereu am vrut să-ți mulțumesc matale că m-ai ajutat în noaptea aceea. În pădure, cu negrul.

Donovan pufni cu dispreț.

— N-am ajutat pe nimeni, cioroiul era mort, nu-i așa? Nu mai folosea nimănui, nici ție, *nici* mie.

— Dar matale m-ai găsit cînd eram pe drum, în beznă. Nu știu ce m-aș fi făcut dacă nu veneai matale.

Deși nu spuse nimic despre asta, se sili să-și amintească sentimentul pe care îl avusese lîngă el în cea noapte, în acel scurt moment cînd împărțășiseră apropierea. Retrăindu-l, spera că și el avea

să și-l amintească și astfel atenția îi va fi distrasă de la ceea ce se petrecea în spatele casei.

— Aș vrea, adăugă ea, ca matala să-și schimbe felul de-a fi.

— Ar avea vreo importanță?

Înainte ca Honor să-i poată răspunde, Comfort scoase acel țipăt mic care arăta că avea să se trezească în curînd.

Donovan făcu o grimasă.

— N-ar avea, nu-i așa? Nu acum.

Se întoarse și porni iar spre Belle.

Honor începu să miște leagănul, nădăjduind că astfel o va adormi din nou pe Comfort. Dar nu se întîmplă asta, așa că luă copila și o săltă pe un umăr, umblînd cu ea prin cameră și bătînd-o ușor pe spate. Între timp, ciulea urechile să audă ce se mai întîmpla pe lîngă lemne.

Cîteva minute mai tîrziu reapăru Belle, ducînd un braț de lemne pentru foc pe care le lăsă să cadă în lada de lîngă sobă. În urma ei venea Donovan.

— Donovan, un frate n-ar trebui să-și lase sora să care lemne în loc s-o ajute. Ce dracului ai? Lumea, uite, cum e Honor, are deja o părere îndeajuns de proastă despre tine și fără să mai adaugi și tu purtarea asta lipsită de gentilețe.

Se lăsă pe vine și începu să aranjeze lemnele.

— Ai de gînd să mai aduci un braț, sau trebuie să fac eu singură toată treaba?

Donovan se încruntă și ieși pe unde venise. Probabil e mai tînar decît Belle, își spuse Honor, amintindu-și de autoritatea firească pe care frații ei mai mari o aveau asupra ei și a lui Grace.

Belle deschise ușița sobei și mai puse un lemn pe foc, deși nu era nevoie: se terminase cu clientela pe ziua aceea și toți ai casei aveau să se mute la focul din bucătărie. Gestul acesta inutil îi spuse lui Honor că Belle avea nervii întinși.

Donovan se întoarse cu o stivă de lemne și cu Thomas pe urmele lui.

— Belle, asta ar trebui să-ți ajungă pînă la Crăciun, spuse Thomas. Dar o să-ți mai aduc cînd mai vin în oraș, dacă vrei.

— Mulțam, Thomas. Cît îți datorez?

Pe cînd Belle și Thomas se duceau la tejghea să-și încheie socotelile, Donovan începu să stivuiască lemnele peste cele cărate de sora lui. Comfort, ai cărei ochi erau de acum în stare să urmărească lucruri, se uita la mișcărilor ei peste umărul lui Honor. Lucrul acesta păru să-l sînjenească pe Donovan, care se grăbi să isprăvească. Thomas ieși prin bucătărie să-și ia căruța din spate, iar Donovan se ridică în picioare și porni către ușa din față.

— Donovan, nu vrei niște cafea înainte să pleci? întrebă Belle cu un glas ce părea vesel.

— Nu, că ți-aș speria d-aici toți mușteriii. S-aveți grijă, Belle, Honor. N-am terminat cu voi.

Ieși trîntind ușa în urma lui.

Bele chicoti.

— Zău dacă nu-l bagă-n sperieți copilița asta ca nimic altceva. Aici ar trebui s-o ții tot timpul.

Ar fi ca o amuletă, l-ar ține departe.

O sărută pe Comfort pe creștetul aureolat cu un puf de păr blond-albicios. Era un gest rar din partea ei să-i arate afecțiune pruncului.

Ascultară tropotul tot mai îndepărtat al calului lui Donovan.

— Honor, du-te la fereastră și vezi dacă e și el în șa, spuse Belle. A mai încercat figura asta și altă dată.

Honor se uită și îi recunosc silueta înaltă cocoțată în șa, cu umerii căzuți. Îl urmări cu privirea pînă dispăru în depărtare.

— A plecat.

— Bun. Acuma, stai aici și vezi să nu se-ntoarcă.

Belle dădu zor spre partea din spate a casei. Cîteva minute mai tîrziu, Honor văzu căruța lui Thomas care trecea zăngănind pe lîngă casă, fără încărcătura de lemne.

Rămase la fereastră, cumpănind pe umăr copila tăcută, care întindea mînuța către întuneric. De cîteva zile nu-și mai agita atît de mult brațele, mișcările devenindu-i ceva mai controlate.

Belle se întoarse în scurt timp.

— În regulă. Mă duc să pun de cină.

Cum Honor deschise gura să vorbească, Belle o opri.

— Nu-ntreba. Dacă nu știi, atunci n-ai ce să-i spui lui Donovan cînd s-o întoarce. Fin’c-o să se-ntoarcă la noapte. O să vină iar să mai arunce o privire.

Vorbea ca și cum Honor ar fi știut ce se întîmpla. Chiar știa. Doar că nu-și dădea voie să se gîndească la asta fără ocolișuri. Unele lucruri ar trebui să rămînă ascunse.

Dar lucrurile nu rămaseră ascunse. Honor și Belle mîncau în bucătărie, cu pruncul adormit în leagăn la picioarele lui Honor, cînd se auzi un geamăt. Nu venea de la Comfort – Honor își acordase atît de bine auzul după zgomotele copilului ei, încît nici măcar nu aruncă o privire spre leagăn. Încremeni, cu cuțitul înfipt în despicătura pe care tocmai o făcea în cotletul de porc, și ascultă.

Belle însă își lăsă tacîmurile pe farfurie cu un zăngănit și se ridică, împingîndu-și scaunul astfel încît picioarele lui rîcîiră podeaua de lemn.

— Știi de ce-aș mai avea chef la cină? spuse ea. De ceai. Englezii beau ceai la orice oră, nu-i așa? Mă duc să pun niște apă la fiert.

Luă un ulcior cu apă și umplu ceainicul.

— Mai schimbăm și noi cafeaua și whisky-ul, nu? continuă ea, pocnind cu ceainicul în mașina de gătit. Deși tu n-ai pus în viața ta strop de alcool în gură, este? Nici whisky, nici bere, nimic. Biată quakeriță.

Cu toate bravele eforturi ale lui Belle de a face zgomot, Honor auzi din nou un geamăt, apoi murmurul vag al unei voci de femeie. Nu orice voce: era o mamă spunîndu-i Șșș copilului său. De

cînd avea ea însăși copil, Honor devenise mult mai simțitoare la felurile tonuri pe care trebuia să le folosească o mamă.

— Unde sînt? întrebă ea într-un moment de pauză în gălăgia făcută de Belle.

Belle păru aproape ușurată și zîmbi ca și cum și-ar fi cerut iertare pentru gîndul că Honor putea fi păcălită într-un fel atît de neîndemînic.

— Dacă-ți arăt, spuse ea, trebuie să te gîndești la ce-o să-i spui lui Donovan dacă te-ntreabă despre ei. Știu că voi, quakerii, n-ar trebui să mințiți, dar oare nu-i în regulă o minciună mărunță care ajută un adevăr mai mare? N-o să te judece Dumnezeu că l-ai mințit pe frate-meu, nu-i așa? Iar dacă familia Haymaker te judecă pentru asta, ei bine...

Nu se osteni să-și ducă pînă la capăt gîndul despre rudele prin alianță ale lui Honor.

Honor rămase pe gînduri.

— Am auzit de Prieteni care se legau la ochi ca să nu-i vadă pe cei pe care-i ajutau. Așa puteau să răspundă sincer că nu i-au văzut, cînd erau întrebați.

Belle pufni disprețuitor.

— Asta-i doar o joacă pe care Dumnezeu oricum o s-o descifreze imediat. Cînd te joci așa cu adevărul nu-i mai rău decît cînd minți de-a dreptul pentru o cauză bună?

— O fi.

Copilul nu mai scîncea, ci se pusese pe plîns de-a binelea, iar zgomotul venea din gaura de lîngă mașina de gătit, care ducea în șopronul lipit de casă. Pe acolo băga Belle mîna să ia cîte un lemn fără să mai fie nevoită să iasă din casă. Deși era acoperit cu o cîrpă groasă ca să nu sufle vîntul pe acolo, zgomotele nu erau pe de-a-ntregul mascate. Honor nu putea îndura plînsul. Expiră îndelung, după ce își ținuse respirația fără să-și dea seama.

— Te rog, adu copilul înăuntru, spuse ea. N-ar trebui să înghețe acolo din cauza mea. O să-l mint pe Donovan dacă e nevoie.

Belle dădu din cap a încuviințare. Trăgînd cîrpa într-o parte, strigă prin deschizătură:

— E-n regulă, Virginie, dă-mi-le să stea puțin înăuntru.

După cîteva clipe, o pereche de mîini maronii împinseră mai întîi o fată, apoi încă una prin orificiu pînă în brațele lui Belle, care le puse jos în picioare, una lîngă cealaltă. Erau gemene, ca două picături de apă, la vreo cinci ani, cu ochi mari și întunecați și cu părul împletit în codițe legate cu fundele roșii pe care le luase nevasta lui Thomas în ziua trecută. Stăteau mute și solemne în fața lui Belle și-a lui Honor, singura diferență dintre ele fiind nasul mucios și tusea hîrîitoare a celei care plînsese.

Belle le trase într-o parte cînd apăru împinsă prin gaură o bonetă gri. Honor întrezări căptușeala galben-deschis și tresări.

Belle surîse.

— Deci iată unde-a ajuns boneta aia. N-am recunoscut-o mai devreme, pe întuneric. Credeam c-ai lăsat-o la familia Haymaker... îmi spuneam că Dumnezeu știe ce vor face cu ea. Poate s-o

transforme în găleată pentru lapte.

Întinse mîna ca s-o ajute pe fugară să iasă și să stea pe picioarele ei. Honor își aminti silueta ei înaltă și subțire, pielea cu tentă gălbuie, privirea fixă.

Femeia se uită la Honor și dădu din cap.

— Văd că tot aicea ești. Ai și copilul. Ei, acum am și eu copiii cu mine.

Își luă fetele de umeri. Acum, cînd ieșise la loc deschis, cu mama alături, fata care prinsese o răceală se simți îndeajuns de încredzătoare ca să plîngă fără să se mai ascundă.

— Honor, ia pune-i tu niște gem de zmeură în apă fierbinte, porunci Belle. A fiert ibricul. Adugă-i și-o picătură de whisky. Nu te-ncrunta la mine, o să-i facă bine. O să-i fac o prișniță să i-o pun pe piept.

Aruncă o privire către fereastră, peste care era trasă o draperie grea, și către ușa dintre bucătărie și magazin, pe care o închisese mai devreme.

— Nu pot să stea mult pe-afară... o să se-ntoarcă Donovan. L-am dus noi de nas o dată, crede că încă n-ați ajuns aici. Dar o să mai dea pe-aici cît de curînd.

— Cînd au intrat în șopron? întrebă Honor.

— La sfîrșit, tocmai cînd pleca Donovan. Ăla e-ntotdeauna cel mai bun moment, cînd vînătorul încă n-a plecat, dar i s-au domolit suspiciunile. Bătrînu' Thomas le-a mutat. Le-a ascuns în căruța lui, într-un lăcaș de sub fund. Te-ntinzi acolo bine și deasupra ta se pune podeaua falsă. Nu-i deloc comod, nu-i așa, Virginie?

— Așa l-a adus Thomas pe fugarul de la Hudson cînd m-a luat cu căruța înapoi?

Honor își aminti cum bătea Thomas din picior în răstimpuri, cum îl auzise din pădure vorbind și sentimentul pe care îl trăise atunci, că mai era cineva acolo în afară de ei.

— Îhî. Și Donovan tot nu știe treaba asta. El se uită sub capră.

Acum, cînd știa că Honor n-avea să-i spună altora secretele, Belle devenise vorbăreață, mîndrindu-se cu trucurile pe care le inventaseră ea, Thomas și alții, lucrători la *Calea ferată clandestină*, ca să-i ascundă pe fugari. După ce o doftorici pe copila bolnavă cu gem de zmeură cu whisky și îi întinse pe tot pieptul pastă de muștar, Belle o puse pe Honor să se tîrască prin deschizătură pînă în șopron, care era mai adînc decît i se păruse ei cînd îl privise de afară. Belle și Thomas stivuiseră lemnele în așa fel, încît păreau sprijinite de peretele din spate pînă sus, dar în fapt exista un spațiu între stivă și perete, un loc cît să încapă un bufet de bucătărie, în care ajungeai strecurîndu-te pe după stivă. În locul acela gol erau trei butuci pe care fugarele să-i folosească pe post de scăunele, deși odată răsturnați pe o parte păreau absolut nevinovați. De altfel, dacă împingeai stiva din spate la perete, ea se transforma într-un morman de lemne în dezordine așteptînd să fie arse. Cercetînd locul cu privirea, Honor se întrebă cîți fugari se ascunseseră acolo pînă atunci. Zeci? Sute? Belle locuia în Wellington de cincisprezece ani, iar fugari probabil că existau de cînd exista și sclavia.

Atunci o auzi pe Comfort plîngînd și se grăbi să se întoarcă la ea, chinîndu-se să se strecoare

prin deschizătură cu atîta neîndemînare, încît Belle rîse pe înfundate. Pînă se văzu iar pe picioarele ei, Comfort tăcuse deja în brațele negresei. Honor se întinse s-o ia, dar negresa nu i-o dădu.

— Am avut grijă de-un șir de bebeluși pentru stăpîna, spuse ea, legănînd-o pe Comfort cu ușurință în curbura brațului. E bine să ții iar un bebeluș în brațe. Uitați-vă la ea, fetelor, le spuse fiicelor sale, așezate la masă. Încă nu zîmbește. N-are decît o lună. Încă-i prea mică să ne zîmbească. Tre' să-i *cîștigăm* zîmbetul.

Honor se luptă cu pornirea de a-și smulge fiica înapoi, chiar dacă rațiunea îi spunea că lui Comfort nu i se putea întîmpla nimic rău.

Numele femeii era Virginie. Toată noaptea cît umblase cu ea prin păduri și cîmpuri, Honor nici nu se gîndise s-o întrebe cum o chema. De fapt, pe nici unul dintre fugari nu-l întrebuse de nume. Acum se întreba de ce oare. Poate că nu vruse să-i însemne în felul acela. Fără nume, dispăreau mai ușor din viața ei. Ceea ce era adevărat – mai puțin în cazul omului fără nume îngropat în Pădurea Wieland.

Caută dramul de Lumină din ea, se sfătui singură, căci există, așa cum există în fiecare om. Să nu uiți asta niciodată.

Comfort era prea mică pentru a putea judeca ceva, orice altceva decît dacă se simțea sau nu bine în brațele care o țineau. Iar acum se simțea bine. Ridică privirea spre femeia neagră, care începu să-i cînte:

*Îmi croiesc drum prin ape adînci
Încercînd s-ajung acasă
Doamne, îmi croiesc drum prin ape adînci
Încercînd s-ajung acasă
Păi, îmi croiesc drum prin ape adînci
Drum prin ape adînci
Da, îmi croiesc drum prin ape adînci
Încercînd s-ajung acasă.*

— Zîmbește! exclamă Honor.

Virginie chicoti.

— Num-a rîgîit. Da' tot arată drăguț. Du-te-napoi la mama ta, micuțo, și zîmbește-i *ei*.

Belle le hrăni pe fugare cu bucățele de carne și cu turte de mălai pe care întinse untul de mere făcut de Honor cu o zi în urmă. O fetiță înfulecă pînă la ultima firimitură, dar cealaltă ciuguli puțin din mîncare, apoi își sprijini capul pe brațe. Belle o cercetă cu luare aminte cînd coborî de la dormitoare, cu un braț de quilturi.

— Mai bine vă-ntoarceți acu'.

Împinse quilturile prin deschizătură, dar ieși din casă să arunce o privire înainte de-a intra în

șopron.

Honor și Virginie își urară noapte bună, după care fugarele se târîră înapoi prin gaura din perete în ascunzătoare. După cîteva minute, Belle se întoarse pe ușa din spate.

— Sper să se facă bine aia mică.

Clătină din cap.

— E destul de confortabil acolo, înăuntru, dar nu vrem să i se-nrăutățească starea. Și-au ajuns atît de aproape de Canada. Chiar și-n ritmul unei fetițe mici, tot n-are cum să le ia mai mult de-o săptămîină pînă la Lacul Erie. Plus că, dac-o iau spre Oberlin, se pot ascunde în comunitatea de negri de-acolo pînă se mai întremează.

— Belle, matale ești un... șef de gară?

Belle pufni cu dispreț.

— Știi, nu folosesc niciodată expresii d-astea prostești: *șef de gară*, *depou*, *conductor*. Pînă și *Calea ferată clandestină* mă calcă pe nervi. Sună de parc-am fi niște copii jucîndu-se, cînd e limpede că nu-i deloc de joacă.

Se auzi iar tusea copilei. Honor asculta în timp ce spăla vasele.

— Îi intră-n piept aerul rece, observă ea.

Belle oftă.

— O s-o audă Donovan cînd o să se-ntoarcă să dea tîrcoale la miezul nopții. Ar trebui să doarmă în casă, într-un pat călduros. Așa i s-ar potoli tusea – cu asta și cu vreun calmant. Dar nu pot să le-aduc pe toate înăuntru... n-am putea să le ascundem pe toate de Donovan.

Se trase în dreptul cîrpei și șopti ceva în deschizătură. Cîteva minute mai tîrziu, fetița bolnavă era trecută prin gaură pînă la Belle, care îi dădu o lingură de lichid cafeniu gros dintr-o sticlă, apoi îi spuse:

— 'Aide, dulceață, te bag la mine-n pat. Acuma să nu faci nici un zgomot.

Honor se duse și ea la culcare în scurt timp, ostenită după atîtea nopți de somn pe apucate și după încordarea de peste zi. Lăsînd ușa întredeschisă ca să poată auzi și ca să vadă un fir de lumină de jos, se întinse în pat, cu copila lîngă ea, într-un loc în care îi venea ușor s-o hrănească pe timpul nopții fără să se ridice. Belle rămase în bucătărie, făcînd flori de paie pentru pălăriile ei și așteptînd.

Honor nu apucase să adoarmă cînd simți o prezență mărunță lîngă pat. În lumina ce răzbătea de jos, desluși cu greu conturul fetiței. Fără să spună nimic, micuța se sui în pat, ocolind cu grijă bebelușul, se strecură sub quilt și se lipi de spinarea lui Honor, ca un animaluț în căutarea căldurii. Tuși pușin, apoi adormi.

Honor rămase nemișcată, ascultînd respirația șuierătoare a fetei și oftatul aproape nesimțit al fiicei sale, minunîndu-se că o micuță negresă venise să se cuibărească în ea, așa cum făcea Grace cînd erau mici și era frig. Bariera dintre ele se pierdea în patul cald; aici nu existau bănci separate. Oricîtă nesiguranță ar fi existat jos, afară, în lumea largă, în patul acesta, cu copilele aproape de ea

și depinzînd de ea, Honor se simțea calmă și parte dintr-o familie. Cu gîndul acesta atît de clar, putea și ea să doarmă.

Donovan n-avea de gînd să intre vreodată în liniște. Honor tresări nestăpînit din somn odată cu pocnetul ușii de la intrare. Mișcarea ei, sau poate zgomotul, o trezi pe fată, care scînci.

— Șșș, făcu Honor. Să stai matale cît mai liniștită și să nu te miști.

Din fericire, ea era pe partea dinspre ușă a patului, iar fata ghemuită la spatele ei, sub quilt, așa că poate Donovan n-avea s-o observe. Honor trase quiltul peste capul copilei, ascunzîndu-i codițele strînse cu panglici roșii.

Auzi voci – liniștite, nu ridicate –, apoi căutarea metodică mai întîi prin magazin, după care în bucătărie. Donovan nu se străduia să fie distructiv. Nu spărgea vitrine, nu sfișia pînzeturi și nu călca pe pălării. Nu arunca vasele pe jos și nu muta mobila. Ba chiar, Honor o auzi la un moment dat pe Belle rîzînd ca de o glumă în familie. Nu încăpea îndoială că el îi mai căutase prin casă de multe ori. Poate că făcea treaba asta doar de ochii lumii. Ori o bănuia că era mai isteată decît el și își spunea că într-o bună zi tot are să-și dea seama cum ascunde ea fugarii.

Apoi fetița tuși, zgîlțîindu-i spatele. Nu era un zgomot puternic, dar era distinct. Honor simți un fior de gheață în stomac. Auzi vocea lui Donovan și pe Belle răspunzîndu-i. Crezu că-și aude propriul nume.

Fetița tuși din nou, iar după ce se opri tuși și Honor, încercînd să imite zgomotul din pieptul micuț al unei copile. Auzi pași pe scări, simți tremurul înspăimîntat al fetei și i se alătură cu propriu-i tremurat.

Apoi se auzi vocea lui Belle, spunîndu-i ce trebuia să facă.

— Donovan, doar n-ai de gînd s-o întrerupi cînd își alăptează copilul. Chiar vrei să faci una ca asta?

Honor întinse mîna și o scutură cu blîndețe pe Comfort, trăgîndu-i mai aproape trupul cald și rotund. Își descheie nasturii de la gulerul cămășii de noapte și scoase afară un sîn plin, umflat, din care începu să se scurgă lapte încă înainte ca micuța Comfort să se răsucescă și, pe jumătate adormită, să deschidă gura și să se agațe de el. Se lipi de sfîrc și supse cu putere, făcînd-o pe Honor să tragă brusc aer în piept, de durerea eliberării.

Donovan cercetă mai întîi micul dormitor în care dormea Belle; apoi lumina felinarului se strecură în camera mare de dormit, arcuindu-se peste ea și Comfort. Honor se rugă ca fetița din spatele ei să nu tușească și să nu miște. El se uită în jos, încercînd să nu-și lase privirea să alunece pînă la bebeluș și la sîn, dar fără a reuși. Deși se împotrivi din răspuțeri, un fel de alean se răspîndi pe fața lui. Se îmtîmplă ce sperase Honor: nu mai înaintă în cameră ca să răscolească prin teancurile de materiale pe care le depozitase Belle acolo sau ca să se uite pe sub pat.

— Rog de iertare, spuse el.

Dar nu plecă îndată. Privirea îi rătăci pe deasupra quiltului.

— Țasta-i quiltul mamei. Cum îi spune la modelul ăla? Mi-ai zis cîndva, cînd ne-am întîlnit prima dată.

— Steaua Betleemului.

— Așa.

Donovan se uită la ea un moment, apoi dădu din cap și se retrase.

Honor și fata rămaseră nemișcate și tăcute. Numai Comfort se vînzolea și sugea, încercînd să apuce cu mînuța cămașa de noapte a lui Honor. Îl auziră pe Donovan ieșind pe ușa din spate. Acum avea sau n-avea să le găsească pe celelalte. Dacă le lua cu el, ce vor face ele cu fata asta? Poate că și ea se întrebă același lucru, fiindcă deodată începu să suspine.

— Ah, nu, asta nu. Matale nu trebuie să faci asta. Nu acum.

Cu mare greutate se dezlipi Honor de Comfort și se ridică în capul oaselor. Sprijinindu-se de tăblia patului, își așeză pruncul înapoi la sîn, îmbrățișînd-o pe fetiță cu mîna liberă.

— Hai, acuma, nu plînge. Trebuie să ne rugăm să le apere Dumnezeu.

Închise ochii și ascultă.

Donovan nu le găsi. O jumătate de oră mai tîrziu veni Belle și se așeză pe marginea patului, cu grijă să nu trezească bebelușul adormit.

— A plecat. Acum poți să te culci. Și tu, mititico, adăugă pentru fata lipită de spinarea lui Honor.

— Belle, cum o să le scoatem din casă în siguranță?

— Draga mea, nu-ți bate tu capul cu asta. Mereu am cîte-o carte-n mîneacă.

Comfort se mai trezi de două ori în noaptea aceea ca să ceară de mîncare și de fiecare dată micuța negresă dormea. Cînd răsăritul o deșteptă pe Honor, micuța dispăruse.

Jos, în bucătărie, Belle făcea clătite cu șuncă – mult mai multe decît ar fi putut mîncea ele două. Arătă cu capul spre deschizătura din perete.

— Micuța se simte mai bine. Aproape că mi-a zîmbit.

Adună clătitele morman pe o farfurie și o împinse prin deschizătură.

După micul dejun, Belle plecă fără să spună unde se ducea, lăsînd-o pe Honor să aibă grijă de magazin. La întoarcere îi dădu o rochie de culoarea vinului roșu.

— Clienta vrea să-i dăm drumul la tiv și la mîneci.

Tot restul zilei, cît cusu – mai întîi la rochie, apoi la o fustă de fetiță –, Honor se gîndi la cele trei fugare înghesuite în micul spațiu din spatele stivei de lemne. Era un loc întunecos și incomod, care n-avea de oferit decît așchii și șobolani. Și totuși, poate era mai bine că se ascundeau acolo decît în pădurea rece.

Belle era într-o dispoziție nespus de voioasă, agițîndu-se toată în timp ce ajuta clientele să probeze bonete, îndepărta florile prea estivale pentru vremea tot mai rece, adăuga panglici ecosez sau pene, lua măsuri pentru căptușeala de iarnă. Cînd era liniște, se așeza să lucreze la masa din

colț, cosînd împletitură galbenă pe pîsla maronie pe care o întinsese. Din cînd în cînd se ducea să se mai uite pe fereastră.

Cînd îi dădu înapoi hainele modificate, Honor observă că Belle ținea în mîină o bonetă gri care îi era cunoscută; îi înlocuise panglicile galbene ponosite cu una gri mult mai lată, care înconjura calota și care, odată legată sub bărbie, trăgea borurile în jos, aproape de față. Mai adăugase și un rînd de dantelă albă la bor, ascunzînd căptușeala galbenă. Acum era mult prea extravagantă ca s-o poată purta Honor – sau Virginie, desigur. Nici o negresă nu purta lucruri atît de fistichii.

Honor făcu ochii mari. Belle ridică din umeri și începu să fredoneze în surdină; Honor recunoscuse melodia pe care i-o cîntase Virginie lui Comfort în seara trecută.

— E un imn?

— Nu, e doar un cîntec pe care-l auzi în cîmpurile din sud. Îl cîntă negrii ca să-și poată duce povara mai departe.

Spre seară, cînd Belle aprindea felinarele, trei femei intrară în magazin însoțite de cîteva fetițe.

— Vezi ce vor, Honor, spuse Belle, îndreptîndu-se spre bucătărie. Mă-ntorc.

Honor se holbă în urma ei, surprinsă că se grăbea să plece din fața unui grup atît de mare. Pline de energie, femeile și fetele se puseră pe probat atîtea pălării și bonete de toate felurile, încît Honor nu mai prididea să le înlocuiască pe unele cu altele. În mijlocul agitației, Comfort începu să plîngă în leagănul ei. Pînă să ajungă Honor la ea, una dintre fete o și ridicase în brațe și pornise la dans prin magazin. Cu atîtea lucruri noi care i se întîmplau, Comfort se opri din plîns, iar celelalte fete se adunară în jurul ei. Acum parcă erau și mai multe, trîncănind, rîzînd și jucîndu-se în jurul fiicei lui Honor.

Prin gălăgie se auzi din depărtare fluieratul trenului.

— Haideți, fetelor, e vremea să plecăm, strigă una dintre femei.

Imediat fata i-o dădu pe Comfort lui Honor și o apucă de mîină pe una dintre fetițele mai mici. Celelalte își găsiră cîte o parteneră și se luară de braț. Pe cînd ieșeau, una dintre fetițe, purtînd o bonetă cu boruri largi și un șal înfășurat în jurul gîtului și peste bărbie, se întoarse să-i arunce o privire fugară lui Honor. Era una dintre gemenele lui Virginie, căreia nu i se vedea decît o fișie de piele închisă la culoare. Afară, în amurg, braț la braț cu altă fată, nimeni n-avea să-și poată da seama. Honor îi zîmbi, dar fetița părea prea îngrozită ca să vorbească.

Ieși din magazin și cealaltă geamănă, încadrată de restul grupului, și deodată se făcu liniște. O singură femeie mai rămăsese în magazin. Atunci se întoarse și Belle, trăgînd-o pe Virginia după ea. Fugara era în întregime schimbată în rochia roșu-închis, cu șal și cu boneta gri cu galben legată strînsă sub bărbie, astfel încît fața îi era ascunsă din profil. Trebuia privită direct din față ca să poată fi identificată.

— Nu-i timp de pierdut, spuse Belle. A ieșit tot orașul să vadă trenul. Ieși afară și strigă „Stați așa, doamnelor!“ și fugi după ele. Poartă-te ca și cum te-ai duce să vezi trenul. El e vizavi, supraveghează, așa că tre' să fii îndrăzneată.

Virginie o strânse de braț pe Belle.

— Mulțam.

Belle izbucni în râs.

— O zi de lucru obișnuită, draga mea. Fugi, acum. Dacă ai noroc, n-o să te mai văd la ochi!

— Dumnezeu cu matale, Virginie, adăugă Honor. Și cu fetele matale.

Virginie dădu din cap, apoi se strecură pe ușă afară în urma celeilalte femei.

— Întoarce-te de la fereastră, porunci Belle. Nu-i cazul să ne vadă Donovan interesate, că imediat devine bănuitor.

Ușa magazinului se deschise iar și intră o femeie din partea locului.

— Nu-i prea târziu, nu? întrebă ea. Vreau doar o panglică nouă pentru bonetă.

— O să ținem deschis pentru tine, spuse Belle. Honor, nu vrei tu să duci toate bonetele astea în spate? Fetele alea de-adineauri au făcut ditamai dezordinea.

Honor făcu bonetele teanc cu o singură mână, în timp ce cu cealaltă o sălta ușurel pe Comfort. Îi bătea inima cu putere. Ardea să privească pe fereastră ca să vadă dacă Donovan pornise pe urmele femeilor, dar știa că nu trebuie să facă asta.

Zece minute mai târziu, Belle își conduse clienta la ușă, apoi încuie și începu să tragă obloanele.

— A plecat și el, o anunță pe Honor. Deși, dacă a plecat cumva după femei, chiar că nu știu. Se poate să fi intrat în cârciumă pentru un whisky așa, pe-nserat. Dumnezeu știe că mi-ar prinde bine și mie. De fapt...

Belle se duse în bucătărie, unde își turnă un deget de whisky și-l bău dintr-o înghițitură.

Honor se uita la ea din prag.

— Mereu e atît de greu?

— Neah, făcu Belle și trînti paharul pe masă. De multe ori nici măcar nu știe că trec fugari pe-aici. Și preferă să-i prindă în aer liber. Se simte mai în largul lui în pădure sau pe drumuri decît într-un magazin de pălării. Dar acuma, că ești tu aici, dă și el tîrcoale mai mult, chiar dacă nu mai trece călare în sus și-n jos prin fața magazinului, cum făcea pe vremuri. Cu tot balamucul ăsta, nu mai pot s-ascund oameni așa ușor.

— Din cauza mea sînt fugarii în pericol mai mare.

Spusese un lucru care părea atît de limpede acum și pe care ar fi trebuit să-l bage de seamă cu săptămîni în urmă.

Belle ridică din umeri.

— Am trimis vorbă să nu mai vină-ncoace o vreme, așa că n-am mai avut pe nimeni de cînd ai apărut tu aici 'n-afar' de Virginie, care-a mai fost pe-aici.

Pe Honor o trecu un fior. Virginie și fiicele ei ar fi putut fi prinse pentru că ea rămăsese la Belle, încremenită în indecizie. Ba chiar și alți fugari puteau fi prinși, din cauză că urmau alte trasee ca să se ferească de Wellington. Belle nu se plînsese de faptul că Honor stătea la ea, dar era limpede că faptul avea urmări.

A doua zi veni un băiat să le spună că fugarele părăsiseră orașul în siguranță și erau pe drum spre Oberlin. Belle sărbători cu încă o porție de whisky.

Era ultima zi dintâi pînă la termenul cînd Honor trebuia fie să se întoarcă la familia Haymaker, fie să suporte repudierea din sînul Prietenilor din Faithwell. Magazinul era închis, iar Belle dormea, după ce stătuse trează aproape toată noaptea în tovărășia unei sticle de whisky. În privința aceasta îi semăna fratelui ei. Ca și prima dată cînd locuise Honor la ea, Belle nu mergea la biserică.

— Dumnezeu și cu mine o s-avem o discuție lungă cînd o să ne-ntîlnim, spusese ea. O să lămurim atunci lucrurile.

Rostise vorbele acestea cu un glas care sugera că întîlnirea pomenită n-avea să se lase mult așteptată. Honor simți că i se strînge stomacul la gîndul acesta.

Acum își privea prietena cum dormea pe spate, iar trupul numai oase i se contura pe sub un quilt jerpelit cu modelul Steaua din Ohio, cu pătrate și triunghiuri care închipuiau o stea cu opt colțuri în roșu și maro. Honor se oferise să repare cusăturile rupte, dar Belle dăduse din umeri. „Pierdere de timp“, răspunsese ea, fără să continue să-i explice. În somn, fața îi era parcă și mai scofilcită, lăsîndu-i pomeții expuși, cu oasele aproape ieșindu-i pe sub piele. Pielea galbenă i se făcuse cenușie. Putea la fel de bine să zacă într-un sicriu. Honor își ținu un suspin și se retrase din cameră.

Coborî în bucătărie și se opri la mașina de gătit, uitîndu-se cu ochi pierduți la terciul de porumb pe care îl pregătise pentru micul dejun. Se sculase deja de trei ceasuri, din cauza lui Comfort, și tot așteptase să se trezească și Belle și să vină la masă. Cu toate că Belle mîncă de-o vreme încă și mai puțin, lui Honor îi plăcea să aibă companie. Acum însă, văzînd în ce stare era prietena ei, îi trecuse pofta de mîncare. Împinse cratița în partea din spate a plitei și o acoperi cu o farfurie ca s-o păstreze caldă.

Comfort adormise în leagăn. Era prima dată cînd Honor și-ar fi dorit-o trează, ca s-o poată strînge în brațe. Se așeză pe un scaun în mijlocul bucătăriei cufundate în tăcere și închise ochii. De cînd stătea la Belle nu avea prea des ocazia de a șede în tăcere. Era un lucru mult mai greu de făcut fără tăria și concentrarea unei obști întregi. Tăcerea tuturor avea în ea o prevestire limpede. Acum, singură, tăcerea ei părea goală, de parcă nu căuta cu destulă stăruință sau în locul potrivit.

Stătu așa multă vreme, îndepărtîndu-se mereu de sentimentul cufundării în sine pe care îl căuta, din pricină că o tot întrerupeau zgomote pe care de obicei nici nu le-ar fi observat: fărîmițarea tăciunilor în sobă, pocnetul lemnului care se usca prin colțurile casei, tropotitul unui cal și mișcarea roților pe stradă, în fața magazinului. Honor se pomeni gîndindu-se la quiltul pentru pătuț de care avea de gînd să se apuce și cumpănind dacă rozetele pe care le făcuse cît fusese vara de lungă erau potrivite pentru Comfort. Păreau englezești, iar Comfort nu era englezoaică.

Apoi auzi rîcîituri puternice la ușa din spate și deschise ochii. Prin ferestruica din jumătatea de sus a ușii se vedea calota maro a unei pălării de pîslă înfrumusețate cu frunze de arțar portocalii și

roșii.

Honor se grăbi să deschidă.

— Hai, repede, dă-mi drumul înăuntru, spuse doamna Reed. Nu vreau să mă vadă lumea.

Păși pe lângă Honor în bucătărie.

— Închide ușa, îi ceru, căci Honor era atât de surprinsă, încît rămăsese încremenită cu mîna pe zăvor.

Doamna Reed purta o haină bărbătească, iar pe deasupra ei un șal. Avea colțurile gurii lăsate ca întotdeauna și buza de jos ieșită în afară. Își șterse ochelarii cu capătul șalului și privi în jur. Găsind cu privirea leagănul, se însenină la față, așa cum i se întîmplase și la vederea nepotei ei, cînd o vizitase Honor. Era o femeie căreia îi plăceau bebelușii. Poate se purta ea posomorît și neîncrezător cu ceilalți, dar bebelușii îi smulgeau întotdeauna un zîmbet. Se aplecă deasupra leagănului, nas în nas cu Comfort.

— Salutare, fetiță mică, dormi ca un îngerăș. Pun rămășag că nu dormi așa mereu. Am auzit eu de tine. Acuși o să-ți aud rărunchii ăia. Alinătoare pentru mama, asta ești tu.

— Nu vrei matale să șezi?

Honor îi oferi balansoarul, sperînd că doamna Reed n-avea să-i trezească fiica. Cînd era Comfort trează, orice conversație devenea mai dificilă.

Doamna Reed preferă să se așeze pe un scaun obișnuit. Era limpede că venise cu treburi, nu de plăcere; granița dintre acestea două s-ar fi tulburat dacă se așeza pe balansoar. Totuși, primi o ceașcă de cafea îndulcită cu zahăr brun.

— Pentru Dumnezeu, ce faci aici, Honor Bright? vru să știe doamna Reed după ce gustă din cafea, se strîmbă și se întinse să-i mai pună zahăr. În afară de faptul că arzi cafeaua, vreau să zic. Nici n-am știut că ești aici pînă nu mi-a zis Virginie. L-am întrebat pe Adam Cox de copil și mi-a zis c-ai născut, da' n-a zis ni'ca de tine că ești în Wellington.

— Cum se simte fetița lui Virginie? ocoli Honor vorba de la propria-i persoană.

— Aia care era bolnavă? Acu' e bine. Un pic de ardei iute a alungat răceala aia. Au stat la mine cîteva zile, pe urmă au luat-o spre Sandusky. Cu puțin noroc, cre' că-s deja acolo, așteaptă o barcă. Da' nu schimba subiectu'. N-am venit aici pentru ele, am venit pentru tine. De ce mai ești aici și nu ești cu bărbatu-tău?

Doamna Reed o fixă cu privirea pe Honor; acum i se vedeau bine ochii în spatele ochelarilor. Era o privire limpede: nu tristă, nici frustrată, nici în vreun alt fel din ce mai văzuse Honor în ochii celorlalți de cînd locuia la Belle. Acea limpezime o făcu să simtă că și ea trebuia să răspundă fără ocolișuri.

— Nu sînt de acord cu Haymakerii, care nu vor să ajute fugari, spuse ea. Asta mă face să simt că nu fac parte din familie și că nici nu voi face parte vreodată.

Doamna Reed dădu din cap a încuviințare.

— Partea asta mi-a zis-o Virginie. Țsta-i singurul motiv? Că, dacă-i doar ăsta, nu-i destul.

Honor se holbă la musafira ei.

— Honor, crezi tu că-i salvezi de una singură pe toți fugarii? Crezi tu că dacă le dai o masă ori îți dorm o dată-n șură se schimbă totul? Pîn-ajung la tine au făcut deja sute de mile. Au trecut prin tot felul de grozăvii. Ești doar o za mărunță în ditamai lanțul. Sigur, s'tem recunoscători pentru ce-ai făcut, da' ne-am descurcat și-nainte s-apari tu anul trecut, și-o să ne descurcăm iar fără tine. O să umple cineva golul, sau o să se rearanjeze *Calea ferată*, atîta tot. Noi facem asta de multă vreme și-o s-o mai facem multă vreme. Știi cîți sclavi sînt în sud?

Honor clătină din cap, lăsîndu-și privirea în jos, la mîinile prinse în poală, pentru ca doamna Reed să nu vadă cum îi izvorau lacrimile.

— Milioane! Milioane. Și cîți ai ajutat tu anul trecut... poate vreo douăzeci? Avem drum lung de făcut. Sigur nu-i o treabă pentru care să-ți distrugi căsnicia. Asta-i prostie curată. Orice fugar ți-ar zice-o. Tot ce vor ei e s-aibă libertatea de a-și face o viață cum ai tu. Dacă te-apuci tu și-i dai cu picioru' de dragu' lor, numa-ți bați joc de visurile lor.

Honor renunță la încercarea de a-și ascunde lacrimile și le dădu drumul să-i curgă în voie pe față.

— Nu-ș' ce ți-o fi zis Belle, da' cineva tre' să zică ceva, că nu judeci cu mintea.

— Nu-i așa ușor să le zici treburile astea cînd locuiesc în casă cu tine, fin'că tre' să continui să locuiești cu ei, se auzi vocea lui Belle, făcîndu-le să tresară.

Se sprijinea de tocul ușii. Acum, că se trezise, fața ei își recăpătase oarecum culoarea, deși cenușiul nu dispăruse pe de-a-ntregul.

— Mă bucur să văd că-i bagi miștile-n cap.

Se uită lung la doamna Reed, care îi întoarse privirea. Amîndouă înclinară din cap în același timp. Faptul că își dădeau atenție una alteia îi oferii lui Honor ocazia de a se șterge la ochi și de a trage sacadat aer în piept.

— Mă bucur să te cunosc în sfîrșit, Belle, spuse doamna Reed.

— Și eu pe tine, Elsie.

Honor era uluită.

— Nu v-ați mai întîlnit pînă acum?

— Nu, mai bine-așa... n-am vrut s-atragem atenția, răspunse Belle. Dar am auzit una de alta.

Își întoarse iar privirea spre doamna Reed.

— Te-a văzut cineva venind încoace?

— N-am băgat de seamă pe nimeni. M-așteaptă un om cu calu-n pădure, la marginea orașului, pîn-acolo m-a adus. Pe urmă am mers pe jos. Zău că n-ar trebui să fiu pe-aici... nu-i un loc sigur pentru mine zilele-astea. M-am ținut pe lîngă casă încă de cînd a ieșit legea nouă, anu' trecut. Da' pentru ea am lăsat de la mine.

Doamna Reed arătă cu capul spre Honor.

— Deși mă-ntreb de ce.

Belle rîse pe înfundate.

— Zău dacă nu-i face pe toți să se poarte-așa, este?

Honor se uita de la una la alta, cu ochii mari.

— Cre' că tre' s-ajut un fugar cînd dau de el, indiferent ce culoare are. Așa-mi e firea, spuse doamna Reed, mutîndu-și privirea asupra lui Honor. Acuma, nu vreau să folosești fugarii pe post de scuză ca să fugi *tu*. Ai vreo problemă cu familia lu' bărbatu-tău, stai și lămurește-o. Sau ai vreo problemă cu *el*?

Honor chibzui la acea întrebare.

Belle se amestecă în discuție.

— Îți oferă ce-ți trebuie? Te lovește? E blînd în pat?

Honor scutura din cap cînd a *da*, cînd a *nu*, dînd răspunsuri pe care femeile deja le cunoșteau.

— Fin'că-i quaker, așa că nu fumează, nu bea, nu scuipe, urmă Belle. Asta e ceva. Atunci, la naiba, care-i baiu' cu el? În afară de maică-sa.

Și așteptă, ca și doamna Reed, un răspuns.

Honor își dori pentru prima dată ca fiica ei să se trezească și să-i ceară atenția.

— Nu-i nimic rău cu Jack, spuse ea într-un tîrziu. Cu mine e. Nu-i locul meu în țara asta.

Cum și Belle, și doamna Reed zîmbiră cu același aer neîncrezător, Honor își dădu seama că vorbele ei sunaseră comic în fața unei femei care avea de înfruntat moartea și a uneia a cărei libertate era amenințată.

— Desigur, sînt recunoscătoare că am fost primită de familia Haymaker, continuă ea, dar nu mă simt la casa mea. Mă simt de parcă... de parcă aș pluti pe deasupra pămîntului, fără să-l ating cu tălpile. Acasă, în Anglia, știam unde mă aflu și mă simțeam legată de locul meu.

Spre surprinderea ei – fiindcă nu se așteptase din partea lor s-o înțeleagă –, amîndouă înclinară din cap a încuviințare.

— Ăsta-i Ohio, spuse doamna Reed. O mulțime de oameni zic ca tine.

— Toată lumea-i doar în trecere prin Ohio către alte locuri, adăugă Belle. Fugarii merg spre nord, coloniștii o iau spre vest. Cunoști pe cineva și nu știi sigur niciodată dacă-l mai vezi și-a doua zi. Mîine, sau luna viitoare, sau la anu', s-ar putea să plece. Elsie și cu mine sîntem veterane. De cînd ești în Oberlin? o întrebă pe doamna Reed.

— De doișpe ani.

— Eu de cînșpe ani sînt aici. Asta-i antichitatea pentru cei mai mulți. Wellingtonul s-a fondat abia în 1818 și încă nici n-a fost încorporat oficial. Iar Oberlinu' și mai încoace.

— Orașul în care m-am născut are o mie de ani vechime, spuse Honor.

Doamna Reed și Belle chicotiră.

— Păi, atunci, draga mea, noi sîntem mici copii pe lîngă tine, spuse Belle.

— Asta-ți dorești tu, Honor Bright? Un oraș cu o mie de ani de istorie și oameni care-au locuit acolo toată viața? Atunci, ai greșit statul.

— Vrei sentimentul ăla de-nrădăcinare, te duci la Boston sau la Philadelphia, adăugă Belle. Dar ei au doar vreo două sute de ani vechime. Zău că nu ești în țara potrivită. Poate-ar trebui să te torci în Anglia. Ce te ține pe loc?

Honor se gîndi la greața profundă încercată la bordul Aventurierului, la săptămînile petrecute fără pămînt solid sub picioare. Dar oare avea să-și găsească pămîntul solid în America? Poate că stomacul i se liniștise, dar picioarele încă și le simțea nesigure.

— Pînă la urmă, de ce-ai plecat din Anglia? o întrebă doamna Reed.

Dacă închidea ochii, Honor nu-și putea da seama întotdeauna cine rostea întrebarea.

— Sora mea a venit aici să se căsătorească, dar a murit pe drum.

— N-am întrebat de soră-ta, am întrebat de *tine*. Ai familie în Anglia?

Honor încuviință dînd din cap.

— De ce n-ai rămas cu ei? Nu era nevoie să vii cu soră-ta.

Lui Honor i se umplu gura de un gust amar; știa însă că trebuie să răspundă.

— Urma să mă mărit, dar el a cunoscut pe altcineva. A lăsat Societatea Prietenilor ca să fie cu ea.

Gîndul la Samuel îi aminti lui Honor că în scurt timp nici ea n-avea să mai facă parte dintre Prieteni.

— Și? Asta nu-nseamnă că nu puteai să rămîi acolo.

Honor trase aer în piept și se sforță să dea glas aceluia lucru pe care nu l-ar fi rostit niciodată, la care nici măcar nu și-ar fi îngăduit să se gîndească de-a dreptul.

— Acasă exista un spațiu anume în care viața mea era menită să se potrivească. Apoi mi-a fost luat și m-am simțit de parcă n-ar mai fi existat nici un loc pentru mine. M-am gîndit că ar fi mai bine să plec și s-o iau de la capăt altundeva. Așa m-am gîndit.

— Asta-i o idee cît se poate de americană, să lași neajunsurile în urmă și să mergi mai departe, spuse Belle. Dacă așa te-ai gîndit, poate că nu ești chiar atît de englezoaică, la urma urmei. Poate ai în tine pornirea asta de-a o lua de la capăt. Acuma, numește-mi niște lucruri din Ohio care-ți sînt pe plac.

Cum Honor nu răspunse imediat, Belle adăugă:

— Un lucru pot să-ți zic. (Arată cu capul spre pălăria doamnei Reed.) Frunze de arțar. Mereu ne-arăți roșul ăsta în care se transformă toamna și spui că așa ceva nu se-nîmplă cu copacii din Anglia.

Honor dădu din cap aprobator.

— Da, sînt superbi. Și păsările-cardinal, și ciocănitorele cu burta roșie. N-aș fi crezut că păsările pot să fie atît de roșii. Îmi plac și colibrii.

Făcu o pauză.

— Porumbul proaspăt. Floricelele de porumb. Siropul de arțar. Piersicile. Licuricii. Veverițele cu fălci. Sîngerul. Unele quilturi.

Aruncă o privire la doamna Reed, gândindu-se la quiltul din camera ei.

— Auzi-te ce spui. Nu-i așa de rău, este? Mai caută, cu mintea deschisă, și-o să mai găsești.

Atunci se auzi un sunet dinspre leagăn; Comfort nu plîngea, ci doar anunța, în felul ei de prunc: sînt și eu aici.

— Ah, fetiță mică.

Înainte ca Honor să poată face vreo mișcare, doamna Reed o și ridicase pe Comfort din leagăn, și-o lipise de piept și o bătea ușor pe spate. Comfort nu plîngea, ci stătea cuminte în brațele străineii, acceptînd locul în care se afla.

— Tare-mi place să simt greutatea bebelușilor, spuse doamna Reed. Zici că-s niște saci cu mălai, numa' stau acolo plini și-așteaptă să fie mîncăți pîn' la ultima firimitură.

Își lipi cu zgomot buzele de urechea copilei.

— Mă-nnebunesc după bebeluși.

Honor își privi fiica și avu, un moment, sentimentul unei lucrături de petice: era prinsă într-un loc anume și se potrivea. De data asta nu cu Jack, ci cu două femei, asemănătoare în feluri care făceau culoarea pielii lor să n-aibă vreo însemnătate. Dar știa că nu putea să dureze; doamna Reed își avea comunitatea ei, iar Belle – care între timp se așezase, deja stoarsă de puțina energie adunată peste noapte – n-o mai ducea mult. Honor nu putea să rămînă aici, vedea prea bine. Întrebarea era dacă putea găsi în altă parte acel sentiment al stabilității.

Zgomotul răsună atît de puternic, încît Belle și doamna Reed scăpară cîte un țipăt. Pe Honor însă o făcu să amuțească de tot, ca și pe Comfort, deși o secundă mai tîrziu micuța se puse pe țipat.

Donovan spărsese ușa din spate cu o lovitură de picior care făcuse să se îndoiaie balamalele și să se spargă fărîme geamul. Femeile săriră în sus și se răsuciră spre el, doamna Reed strîngînd-o la piept pe Comfort.

— Isuse-Atotputernice, Donovan, ce-i asta? strigă Belle. Lua-te-ar naiba, cum îmi spargi mie ușa? O să plătești să fie reparată. La dracu' o să te pun *pe tine* s-o reperi.

— Ați încins o mică petrecere aici, nu-i așa, doamnelor? înrebă Donovan. Îmi pare rău că vă-ntrerup, da' caut pe cineva.

— Nu-i aici... ai întîrziat o săptămînă.

— Ba n-am întîrziat, e chiar aici.

Rînji uitîndu-se la doamna Reed.

— Ce vrei de la mine? întrebă doamna Reed, cu un aer sumbru.

Comfort nu mai plîngea acum, ci se tînguia egal și neînterupt.

— S-oprească naibii plînsul ăsta de copil, mîrîi Donovan.

Doamna Reed i-o întinse pe Comfort lui Honor, care înveli bebelușul cu șalul ei ca s-o protejeze de aerul rece care intra prin deschizătura unde fusese ușa.

— Ce vrei de la mine? repetă doamna Reed.

— Am o trebușoară de rezolvat. Vechiul tău stăpîn din Virginia o să fie tare bucuros să te vadă-napoi după atîția ani. Chiar dacă ești bătrînă acum, tot ar putea să te pună la ceva munci.

— Ce naiba tot spui acolo? exclamă Belle. E o femeie liberă, locuiește în Oberlin.

— Ei, știu unde locuiește doamna Reed, drăguță soră, răspuse Donovan. În căsuța aia roșie de pe Strada Morii, unde-s atîtea activități interesante. Știu totul despre ea – a fugit de la stăpîn acum doișpe ani, ea cu fiică-sa. Nu-ți face griji, o s-o caut și pe ea, și pe nepoată-ta. Văd duc înapoi pe toate împreună. O să merite pentru aia mică, o să crească și-o să devină o sclavă numai bună, dacă n-a stricat-o deja libertatea.

Rosti ultimul cuvînt de parcă ar fi fost un nume de boală.

— Nu poți să faci așa ceva, protestă Belle. E protejată de lege. Și copilul s-a născut liber.

— Știi prea bine că Legea sclavilor fugari îmi dă puterea s-o duc înapoi chiar dac-a fugit cu ani în urmă.

Se întoarse către doamna Reed.

— Ia zi, ce cauți aici la cafea cu soră-mea și cu Honor Bright? A fost riscant, nu-i așa, să te ndepărtezi atîta de casă, pentru ce... pentru ea?

Și scutură din cap către Honor.

Doamna Reed nu răspuse decît prin buzele strînse într-o linie dreaptă.

Comfort se oprise din plîns și acum sughița.

— Donovan, rog pe matale s-o lași în pace pe doamna Reed, spuse Honor aproape în șoaptă.

Știa de ce făcea el asta: ca s-o pedepsească fiindcă făcuse un copil cu Jack.

— Eu și Comfort o să plecăm mîine din Wellington și matale nu va mai trebui să ne vezi vreodată. Te rog.

— Prea tîrziu.

Donovan se uită la ea și la Comfort cu o privire pierdută, ca de undeva din depărtare, cu ochii goi, iar Honor înțelese că se produsese un declic, o întoarcere la un fel de a gîndi care era mai lesnicios pentru el. Momentul în care stătuseră unul lîngă altul și priviseră la buturugile de la marginea Oberlinului, iar el se oferise să se schimbe pentru ea, părea să se fi petrecut cu mult timp în urmă.

El scoase din buzunar o bucată de funie. Apucînd-o pe doamna Reed de încheieturi, îi răsuci mîinile la spate și i le legă, toate astea dintr-o singură mișcare rapidă, ca și cum s-ar fi așteptat ca ea să se împotrivescă. Însă doamna Reed nu se împotrivi. Nu făcu decît să-l privească peste umăr, cu ochii șterși în spatele lentilelor.

Atunci Belle se repezi la el și îi sări în spate ca o pisică, izbindu-l din răspuțeri și încercînd să-l strîngă de gît. Deși gestul îl luă prin surprindere, Belle era atît de slăbită, încît loviturile ei abia dacă se simțeau, iar Donovan o azvîrli cît colo fără efort. Honor se împletici pînă la ea cînd o văzu căzînd și se lăsă pe vine lîngă ea. Belle mișcă puțin din mîină.

— Lasă-mă pe mine. Ajut-o pe Elsie.

Pe moment, Honor nu știa la cine se referise, dar apoi își aminti: era numele mic al doamnei Reed. Honor n-o întrebase niciodată.

Donovan își țira deja prada prin ieșirea din spate și mai departe, pe treptele verandei. Doamna Reed nu i se opunea nici măcar încercând să stea locului; în privința asta, părea să-și păstreze demnitatea. El o trase prin meșorul înghețat care creștea pe lângă casă, o duse în față și de acolo în Piața Centrală. Era o dimineață cenușie, rece și încremenită. Honor ieși după ei, încă ținând-o la piept pe Comfort, care icni în răceala aerului, dar altminteri rămase tăcută.

— Donovan, te rog să te oprești, strigă Honor, știind că vorbele ei nu vor avea nici o urmare.

Cercetă cu privirea toată piața, sperînd să fie pe afară vreun vecin doritor să ajute. Dar era pustiu – toată lumea era la biserică. Pînă și taverna hotelului era goală.

Toată lumea în afară de soțul ei: Jack Haymaker venea pe Strada Principală dinspre nord, purtîndu-și pălăria neagră cu boruri late și haina neagră, cu bretelele sclipindu-i pe cămașa albă la fiecare mișcare. Ducea un buchet de flori de ochiul-boului întîrziate din grădina mamei sale. Apropiindu-se cu pas întins, zîmbi că le zări pe Honor și Comfort. Honor nu-și închipuise vreodată că avea să simtă atîta ușurare la vederea lui.

— Jack! țipă ea și fugi spre el.

Însă lui Jack îi pieri zîmbetul cînd îl recunoscă pe Donovan, care acum se lupta s-o urce pe doamna Reed pe calul lui.

— Matală trebuie să ne ajuți! îi ceru Honor soțului ei, cu glas apăsător, cînd ajunse în dreptul lui. Jack se holbă la Donovan. Își drese glasul.

— Prietene, ce faci matală?

Donovan se întoarse. Cuprinzînd dintr-o privire triumphiul familial din fața lui, surîse.

— Jack Haymaker, spuse el tărăgănat. Tocmai omul de care-aveam nevoie. Am tot vrut să-ți cer ajutor cu încă un fugar, dar din respect pentru soția ta nu ți-am cerut pîn-acum. Ajută-mă să urc cioroaica asta pe cal. Noi doi avem o călătorie de făcut.

— N-am nevoie de ajutorul lui să mă urc pe calu' ăsta, se răsti doamna Reed. Dă-mi numai un sprijin, că mă sui eu. Nu-i nevoie să-i amesteci pe quakerii ăștia.

— A, ba da, e nevoie să-i amestec. Vasăzică, Haymaker, ai de gînd să m-ajuti și s-o necăjești pe nevastă-ta, sau o să-ncalci legea și-o să-ți distrugi ferma și familia? Ai ales legea data trecută cînd te-am rugat. O să faci la fel și de data asta? Așa sper. Acum ai o fiică.

Jack se albi la față. Se uită pieziș la Honor, care simți în stomac deja cunoscuta răsucire ce-i făcea rău.

— Jack..., începu ea.

— Nu care cumva, Jack Haymaker, interveni doamna Reed. Omu' ăsta-ncearcă doar să ți-o-ntoarcă pe nevastă-ta împotriva. Nu care cumva să-ndrăznești să-l ajuți.

Jack privi în jur cu un aer înnebunit.

— Honor, eu...

Făcu un pas către Donovan.

Honor auzi mai întâi declicul. Păruse cumva mai puternic decât explozia care urmă.

Ea țipă. Mai lung și mai puternic ca oricând în viața ei, țipă când pieptul lui Donovan plesni ca o floare roșie ce înflorește; când calul lui necheză și se cabră la auzul zgomotului, apoi se smulse din pripon și porni în galop pe stradă; când doamna Reed făcu „Aah“ ca și cum ar fi pocnit-o cineva în vintre și porni clătînându-se pe trotuarul din fața magazinului; când Comfort înțepeni de spaimă și însoți răcnetul mamei sale cu propriu-i țipăt. Apoi se trezi că Jack o strângea în brațe cu tot cu Comfort, atât de tare, încât nici nu mai putea respira. Își eliberă fața ca să ia o gură de aer și o văzu peste umărul lui pe Belle Mills, în picioare lângă zidul casei, ținând pușca de care se folosise cândva ca să omoare șarpele mocasin. Praful de pușcă îi împoșcase fața, astfel că pielea gălbejită îi era acum împeștrită cu negru. Sub privirea lui Honor, Belle se prăbuși în genunchi, cu rochia înfoindu-i-se în jur, și așeză pușca pe jos în fața ei.

Împușcătura păruse atât de puternică, încât Honor crezu că lumea avea să dea fuga într-acolo. Dură neașteptat de mult până să ajungă cineva la ei. Stăpînul Hotelului Wadsworth apăru în prag, ștergîndu-și mâinile cu un prosop, dar nu se apropie. Grupul de oameni care ieșea din biserica metodistă înainta lent pe mijlocul străzii, ca într-un vis.

Honor, cu Comfort în brațe, veni lângă Belle.

— Nu-ți face griji pentru mine, draga mea, spuse Belle. Doar știi că-s pe moarte. Era clar de când ne-am cunoscut. Ștreangu' n-o să facă decât s-o grăbească oleacă, asta-i tot.

Jack, care îi dezlegase mâinile doamnei Reed, se apropie și el de Belle.

— Îmi pare rău c-a trebuit să faci asta, spuse el, dar îți mulțumesc.

Belle dădu din cap.

— Nu-i așa de greu s-alegi între bine și rău.

— Eu tre' să dispar acum, spuse doamna Reed, aruncînd o privire la grupul din depărtare. Niciodată nu-i bine pentru un negru să fie găsit pe unde s-a-mpușcat cineva.

— Du-te după colț în spate, la șinele de tren, și ține-te după ele pînă ieși din oraș, spuse Belle. Nu cred s-o ia și ei pe-acolo. Chiar mă bucur că ne-am cunoscut, Elise.

— Și eu.

Doamna Reed își scoase ochelarii și se șterse la ochi. Nu se vedea nici o schimbare în trăsăturile ei, dar Honor o vedea acum că plînge.

Femeia își puse ochelarii la loc și își strînse șalul în jurul trupului.

— O să mă rog pentru tine, spuse ea, apoi privi la Honor și Jack. Pentru toți. Dacă-i dau zor înapoi, s-ar putea s-ajung la biserică înainte să se termine slujba.

Porni să ocolească magazinul către curtea din spate, apoi se opri și privi în urmă.

— Pa, pa, fetiță mică, îi spuse lui Comfort. Pune-ți părinții ăia s-aibă grijă de tine cum se cuvine.

De parcă primise un semnal, Comfort se puse pe plîns. Doamna Reed zîmbi; apoi se întoarse și

dispăru în spatele clădirii.

— Honor, șopti Belle. Vezi boneta aia din vitrină? Aia gri la care lucram?

Honor ridică privirea spre goneta gri cu căptușeală azurie.

— Aia-i a ta. E cazul să schimbi culorile. Dar asta o știai deja.

Știa, într-adevăr.

— Honor, spuse iar Belle. E mort?

Nimeni nu se dusese la Donovan, care zăcea pe spate în stradă, cu sângele băltind sub el. Vesta maro îi fusese sfîșiată și prindea o nuanță de roșu-închis. Lîngă el se aflau pălăria lui și buchetul de flori scăpat de Jack.

— Încă nu s-a stins.

Honor îi simțea încă prezența, ca pe un fugar în pădure.

— Nimeni n-ar trebui să moară singur, nici măcar un ticălos ca Donovan, murmură Belle.

Cineva trebuie să-i fie alături. E fratele meu.

Grupul de orășeni ajunsese în Piața Centrală, dar rămînea la distanță. O văzuseră pe Belle, îi văzuseră pușca și așteptau să se termine toată drama.

Honor își mușcă buza. Apoi se ridică în picioare și se apropie de soțul ei. Se priviră în ochi.

— Nu putem continua ca înainte, spuse ea. Trebuie să găsim o cale nouă, diferită de-a familiei matală.

Jack încuviință dînd din cap.

— Acum trebuie să fac asta.

Jack încuviință din nou.

Honor i-o puse pe fiica lor în brațe și se duse la Donovan. Îngenunchind lîngă el, zări, în amestecul de sânge gros, metalic și pînză sfîșiată de pe pieptul lui, sclipirea cheii de la cufărul ei. Maroul vestei era întrerupt de dungi fine de culoare galbenă. Am să folosesc o bucată din ea la quiltul următor, își spuse Honor, fiindcă trebuie să fie acolo și o parte din el.

Îi privi chipul. Avea ochii închiși și gura strîmbată de o grimasă care arăta că avea să-i vină sfîrșitul.

Apoi Donovan deschise ochii. Cu greu îi întrezări Honor stropii negri suspendați în căpruiul irișilor.

— Ține-mă de mîină, Honor Bright, spuse el.

Iar ea îl ținu de mîină pînă ce-i simți Lumina stingîndu-se.

Scumpă Bidy,

Aceasta este ultima scrisoare pe care o mai scriu din Faithwell. După ce o voi termina, va trebui să-mi strâng uneltele de scris ca să le pun în căruță, laolaltă cu celelalte lucruri ale noastre. Jack, Comfort și cu mine pornim mâine spre vest. Toată iarna ne-am bătut capul încotro să mergem. Pentru moment, ne ducem la Wisconsin, unde s-au mai dus și alți Prieteni din Faithwell și despre care au scris lucruri bune. S-ar putea să se ridice ferme de lapte acolo. Am mai auzit că în unele părți din vest există ceea ce se numește prerie, cu puțini copaci și mari spații deschise. Sînt nerăbdătoare să văd așa ceva.

Am așteptat cu toții să treacă iarna și să se mărite Dorcas. S-a măritat săptămîna trecută cu un lăptar care s-a mutat aici. O să aibă el grijă de fermă, împreună cu Judith Haymaker. I-am dat de ales, să vină cu noi sau să rămînă în Faithwell, și pot să spun cu ușurare că s-a hotărît să rămînă. Zice că i-a ajuns cît s-a mutat. Eu sînt mulțumită să accept acest motiv.

Ne lăsăm aici cele mai multe lucruri, căci putem să le cumpărăm sau să le producem acolo unde vom ajunge. Luăm totuși patru quilturi. (Acum mă bucur tare mult că ți-am trimis matale quiltul înapoi!) Quiltul cu semnături din Bridport, desigur, ale cărui nume îmi vor rămîne mereu dragi, oriunde m-aș duce. Quiltul nostru de nuntă, cusut atît de iute de femeii din Faithwell. Nu e cea mai bună dintre lucrături, dar e călduros – cîteodată asta-i tot ce-ar trebui să-și dorească cineva de la un quilt. Am mai lucrat și unul mic pentru pătuțul lui Comfort, din resturi de material care provin și din Dorset, și din Ohio. Modelul lucrăturii de petice se numește Steaua din Ohio, este din triunghiuri și pătrate maro, galbene, roșii, crem și ruginii. Comfort doarme bine învelită cu el. În sfîrșit, o negresă, doamna Reed, mi-a dat un quilt pe care l-am admirat cîndva, făcut din fișii de pînză albastre, crem, cenușii, maro și galbene. Este foarte diferit de orice quilt pe care l-a văzut matale vreodată, căci are o dezordine plăcută care sfidează orice descriere. Mi-ar plăcea să învăț și eu să fac așa un quilt. Poate în vest.

Te va bucura să auzi că pentru prima dată am vorbit la Adunare, ultima la care am participat în Faithwell. Mereu am simțit că vorbele nu pot lăsa să se vadă cu adevărat ceea ce simt în adîncul sufletului. Dar imboldul Duhului m-a făcut să deschid gura ca să explic, chiar și fără limpezime, care-mi sînt simțămintele în privința ajutorului dat fugarilor pînă va veni ziua aceea în care în sfîrșit se va isprăvi cu sclavia în țara asta. Căci cred cu adevărat că se va isprăvi. Trebuie. Cînd m-am așezat la loc, parcă simțeam aerul îngroșat de gînduri, iar la sfîrșit fierarul mi-a adus laude pentru că mi-am găsit vocea.

Nu-mi pare rău că plec din Ohio spre vest, doar că asta mă îndepărtează și mai mult de matale, Bidy. Voi scrie din nou cînd vom găsi un loc să ne stabilim și noi. Fiindcă matale

rămii acolo, pentru mine e mai ușor să plec, căci matale poți fi țărnul la care mă uit acum în urmă, steaua care rămîne neclintită pe cer. După călătoria peste ocean, n-aș fi crezut că voi mai avea cîndva tăria de a porni iar la drum, dar acum, odată ce am ales să plec, mă bucur.

Sînt emoționată, bineînțeles. Nu mă aștept să pot dormi la noapte, tot gîndindu-mă la ceea ce ne așteaptă. Dar mă simt altfel decît atunci cînd am părăsit Bridportul cu Grace. Atunci fugeam să scap și era de parcă aveam ochii închiși și nu exista nimic de care să mă țin. Acum ochii mei sînt deschiși și pot merge înainte, sprijinindu-mă de Jack și Comfort. Așa fac americanii. Poate că asta devin și eu, pînă la urmă. Învăț diferența dintre a fugi să scapi și a alerga către ceva.

*Mereu cu matale în suflet,
Prietena matale credincioasă,
Honor Haymaker*

Mulțumiri

Am folosit multe resurse la crearea acestei cărți, dar iată câteva pentru cei care doresc să aprofundeze unele dintre subiectele sale.

Despre *Calea ferată clandestină* și aboliționism: *The Underground Railroad from Slavery to Freedom*, de Wilbur H. Siebert, este lucrarea clasică din care toate celelalte își extrag materia; *Let My People Go: The Story of the Underground Railroad and the Growth of the Abolition Movement*, de Henrietta Buckmaster (1941); *Freedom's Struggle: A Response to Slavery from the Ohio Borderlands*, de Gary L. Knepp (2008).

Despre quakeri: *The Quaker Reader*, publicată de Jessamyn West (1962); *An Introduction to Quakerism*, de Pink Dandelion (2007); *Reminiscences of Levi Coffin, the Reputed President of the Underground Railroad*, publicată de Ben Richmond (1991); *Slavery and the Meetinghouse: The Quakers and the Abolitionist Dilemma, 1820-1865*, de Ryan P. Jordan (2007); *A Fine Meeting There Is There: 300 Years of Bridport's Quaker History*, de Suzanne Finch (2000; mulțumesc, Marian Vincent, că mi-ai găsit această lucrare).

Despre Oberlin și împrejurimile sale: *Oberlin: The Colony and the College*, de James H. Fairchild (1883); *The Town that Started the Civil War*, de Nat Brandt (1990); *A Place on the Glacial Till: Time, Land, and Nature Within an American Town*, de Thomas Fairchild Sherman (1997).

Quilturi: Există multe cărți despre quilturi și despre istoria lor fascinantă, dar cele mai folositoare pentru lucrătura lui Honor au fost: *Quilts in Community: Ohio's Traditions*, publicată de Ricky Clark (1991), *Classic Quilts from the American Museum in Britain*, de Laura Beresford și Katherine Hebert (2009), și *Philena's Friendship Quilt: A Quaker Farewell to Ohio*, de Lynda Salter Chenoweth (2009).

Scrieri din epocă: *Buckeye Cookery and Practical Housekeeping* (1877; îi mulțumesc lui Carole DeSanti că mi-a împrumutat această comoară); *Our Cousins in Ohio* de Mary Botham Howitt (1849) – mai puțin un roman, mai mult un an din existența unei ferme din Ohio; și, desigur, *Uncle Tom's Cabin (Coliba unchiului Tom)*, de Harriet Beecher Stowe (1852). În privința viziunilor engleze din secolul al nouăsprezecelea asupra americanilor, nu veți găsi nimic mai bun decât *Domestic Manners of the Americans*, de Frances Trollope (1832), și *American Notes*, de Charles Dickens (1842); deși ambele lucrări critică în mare măsură Statele Unite, multe dintre observațiile lor sînt valabile și în ziua de azi.

Le sînt recunoscătoare multor oameni pentru ajutorul dat la această carte.

În Ohio: lui Gwen Mayer, cel mai pasionat arhivar din Hudson, și lui Sue Flechner, pentru generoasa ei ospitalitate. Îmi pare rău că Hudsonul nu a ocupat un spațiu mai amplu; totuși, el mi-a furnizat un nume și o profesie: Belle Mills, modista, pentru care îi rămîn Hudsonului profund îndatorată. Lui Tim Simonson în ceea ce privește istoria Wellingtonului; lui Bob Gordon pentru informațiile despre cultivarea pămîntului; și mulțumiri deosebite lui Maddie Shetler, care mi-a făcut de două ori turul fermei sale de familie. Multor persoane rămase anonime care m-au ajutat la Oberlin Heritage Center și Oberlin College Archives. În sfîrșit, recunoștința mea cea mai mare se îndreaptă către Kathie Linehan și Glenn Loafmann, pentru numeroasele și variatele servicii la sol (și, cu Glenn, în aer!), de la trimiterea de hărți la găsirea de răspunsuri pentru întrebări mărunte sau importante, pentru că m-au pus în legătură cu persoane cunoscătoare, m-au purtat în zbor peste peisajul romanului, primindu-mă la ei și răbdîndu-mă și participînd cu atît de mult interes la cercetările mele din Ohio, încît au devenit parte din activitatea însăși. Oberlin este un loc aparte, iar Kathie și Glenn sînt locuitorii săi cei mai buni dintre cei buni.

Pălării: lui Rose Cory și cursului său pentru modiste din Woolwich, și lui Shelley Zetuni pentru că mi-a prezentat-o; lui Oriole Cullen de la Victoria and Albert Museum, London.

Quilturi: Desigur că a trebuit să învăț eu însămi să le cos. Mulțumiri Fionei Fletcher, care m-a învățat strictul necesar, și grupului de quilting Flying Geese, din partea de nord a Londrei, care m-a ajutat și m-a sprijinit atît de mult, pas cu pas, în crearea primului meu quilt. Să vă fie cusăturile veșnic egale!

Quakeri: lui Christopher Densmore, de la Swarthmore College, care mi-a răspuns unei multitudini de întrebări; Adunării din Hampstead, cu care am împărtășit ore întregi de ședere în așteptare.

Aș dori să-i mulțumesc lui John Wieland pentru cumpărarea privilegiului de a avea o pădure care să-i poarte numele, la o licitație pentru strîngere de fonduri în beneficiul Woodland Trust, instituție caritabilă din Marea Britanie devotată conservării fondului forestier.

Pentru mînuirea măiestrită a cuvintelor le mulțumesc Richendei Todd și lui Rick Ball.

În cele din urmă, le mulțumesc, ca întotdeauna, celor care mi-au fost alături: Clare Ferraro și Denise Roy de la Dutton, Katie Espiner de la HarperCollins, Jonny Geller de la Curtis Brown și Deborah Schneider de la Gelfman Schneider.